

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

L 334

Leidimas
lietuvių kalba

Teisės aktai

61 metai

2018 m. gruodžio 31 d.

Turinys

II Ne teisėkūros procedūra priimami aktai

REGLAMENTAI

- ★ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2066 dėl išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, kuriuo iš dalies keičiamas Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012 ⁽¹⁾ 1
- ★ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2067 dėl duomenų patikros ir tikrintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB ⁽¹⁾ 94

⁽¹⁾ Tekstas svarbus EEE.

LT

Aktai, kurių pavadinimai spausdinami paprastu šriftu, yra susiję su kasdieniu žemės ūkio reikalų valdymu ir paprastai galioja ribotą laikotarpį.

Visų kitų aktų pavadinimai spausdinami ryškesniu šriftu ir prieš juos dedama žvaigždutė.

Šiuo leidiniu baigiama 2018 m. L serija.

II

(Ne teisėkūros procedūra priimami aktai)

REGLAMENTAI

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2018/2066

2018 m. gruodžio 19 d.

dėl išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, kuriuo iš dalies keičiamas Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, nustatančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje ir iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 96/61/EB ⁽¹⁾, ypač į jos 14 straipsnio 1 dalį,

kadangi:

- (1) šis reglamentas turėtų įsigaliooti skubos tvarka, kad būtų atsižvelgta į Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (toliau – ICAO) tarybos 214-osios sesijos dešimtajame posėdyje, vykusiam 2018 m. birželio 27 d., priimto dokumento „Tarptautiniai aplinkosaugos standartai ir rekomenduojama praktika. Tarptautinės aviacijos išmetamo anglies dioksido kiekio kompensavimo ir mažinimo sistema“ (angl. *International Standards and Recommended Practices on Environmental Protection - Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation*) (CORSIA), kuri numatyta taikyti nuo 2019 m., pirmąjį leidimą (Čikagos konvencijos 16 priedas, IV tomas);
- (2) išsami, nuosekli, skaidri ir tiksli išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos bei ataskaitų teikimas pagal šiame reglamente nustatytus suderintus reikalavimus yra pagal Direktyvą 2003/87/EB nustatytos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (toliau – ES ATLPS) veiksmingo veikimo pagrindas;
- (3) trečiuoju ES ATLPS prekybos laikotarpiu (2013–2020 m.) pramoninės veiklos vykdytojai, orlaivių naudotojai, tikrintojai ir kompetentingos institucijos įgijo stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Komisijos reglamentą (ES) Nr. 601/2012 ⁽²⁾, patirties. Toji patirtis parodė, kad, siekiant skatinti tolesnį derinimą ir užtikrinti, kad sistema taptų veiksmingesnė, reikia tobulinti, aiškinti ir supaprastinti stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisykles. Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 buvo keletą kartų iš esmės keistas. Kadangi turi būti padaryta naujų pakeitimų, siekiant aiškumo jį reikėtų pakeisti nauju;
- (4) biomasės apibrėžtis šiame reglamente turėtų būti suderinta su terminų „biomasė“, „skystieji bioproductai“ ir „biodegalai“ apibrėžtimis, pateiktomis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB ⁽³⁾ 2 straipsnyje, visų pirma todėl, kad lengvatine tvarka, taikoma apyvartinių taršos leidimų atsisakymo įpareigojimams pagal ES ATLPS, yra paramos schema, kaip apibrėžta Direktyvos 2009/28/EB 2 straipsnio k punkte, taigi ir finansinė parama pagal tos direktyvos 17 straipsnio 1 dalies c punktą;

⁽¹⁾ OL L 275, 2003 10 25, p. 32.

⁽²⁾ 2012 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012 dėl išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB (OL L 181, 2012 7 12, p. 30).

⁽³⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičianti bei vėliau panaikinanti Direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009 6 5, p. 16).

- (5) siekiant nuoseklaus šio reglamento turėtų būti vartojami terminai, apibrėžti Komisijos sprendime 2009/450/EB ⁽¹⁾ ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/31/EB ⁽²⁾;
- (6) siekiant užtikrinti kuo geresnę stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemos veikimą, daugiau kaip vieną kompetentingą instituciją paskiriančios valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tos kompetentingos institucijos koordinuotų savo darbą pagal šio reglamento išdėstytus principus;
- (7) esminis šio reglamentu sukurtos sistemos elementas turėtų būti stebėsenos planas, kuriame pateikti visi išsamūs ir skaidrūs konkrečiame įrenginyje ar orlaivio naudotojo taikomos metodikos dokumentai. Reikėtų reikalauti, kad planas būtų reguliariai atnaujinamas tiek siekiant atsižvelgti į tikrintojo išvadą, tiek veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo iniciatyva. Pagrindinė atsakomybė už stebėsenos metodikos, kurios dalys nustatomos šiuo reglamentu reikalaujamomis procedūromis, įgyvendinimą turėtų tekti veiklos vykdytojui arba orlaivio naudotojui;
- (8) kadangi stebėsenos planas yra esminis stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklių elementas, bet kokią reikšmingą jo pakeitimą turėtų patvirtinti kompetentinga institucija. Tačiau, siekiant sumažinti kompetentingoms institucijoms ir veiklos vykdytojams tenkančią administracinę naštą, tam tikrų rūšių plano pakeitimai neturėtų būti laikomi reikšmingais, taigi neturėtų būti reikalaujama oficialaus jų patvirtinimo;
- (9) būtina nustatyti pagrindines stebėsenos metodikas siekiant mažinti veiklos vykdytojams ir orlaivių naudotojams tenkančią naštą bei palengvinti veiksmingą išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio stebėseną ir ataskaitų teikimą pagal Direktyvą 2003/87/EB. Šiose metodikose turėtų būti nustatytos pagrindinės skaičiavimo ir matavimo metodikos. Skaičiavimo metodikas turėtų sudaryti standartinė metodika ir masės balanso metodika. Turėtų būti įmanoma tame pačiame įrenginyje derinti matavimo metodikas, standartinę skaičiavimo metodiką ir masės balanso metodiką, jeigu veiklos vykdytojas užtikrina, kad nebus jokių praleidimų ar dvigubos apskaitos;
- (10) siekiant sumažinti veiklos vykdytojams ir orlaivių naudotojams tenkančią naštą turėtų būti nustatytas paprastesnis neapibrėžties vertinimo reikalavimas, kurį taikant nenukentėtų tikslumas. Gerokai švelnesni neapibrėžties vertinimo reikalavimai turėtų būti taikomi tuo atveju, kai matuokliai naudojami laikantis tipo atitikties sąlygų, visų pirma, jeigu tiems matuokliams taikoma nacionalinės teisės aktuose nustatyta teisinė metrologinė kontrolė;
- (11) būtina apibrėžti apskaičiavimo faktorius, kurie gali būti numatytieji arba nustatomi analizės būdu. Nustatant analizės reikalavimus turėtų išlikti reikalavimas, kad pirmenybė turėtų būti teikiama laboratorijoms, akredituotoms taikyti atitinkamus analizės metodus pagal darnųjį standartą „Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliama bendrieji reikalavimai“ (EN ISO/IEC 17025), ir turėtų būti nustatyti reikalavimai, pagal kuriuos neakredituotos laboratorijos galėtų įrodyti esančios iš esmės lygiavertės, pavyzdžiui, atitinkančios darnųjį standartą „Kokybės vadybos sistemos. Reikalavimai“ (EN ISO/IEC 9001) ar kitas atitinkamas sertifikuotas kokybės valdymo sistemas;
- (12) turėtų būti nustatyta skaidresnė ir nuoseklesnė nepagrįstai didelių išlaidų nustatymo metodika;
- (13) turėtų būti toliau derinamos skaičiavimu ir matavimu grindžiamos metodikos. Tam reikės geriau suderinti pakopų reikalavimus. Iš biomasės susidariusiai CO₂ daliai nustatyti taikant nuolatinio išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų matavimo sistemas (angl. CEMS) reikėtų atsižvelgti į naujausią technologinę pažangą. Todėl turėtų būti nustatytos lankstesnės biomasės dalies nustatymo taisyklės, visų pirma šiuo tikslu turėtų būti leidžiama taikyti kitus nei skaičiavimu grindžiamus metodus;
- (14) Kadangi iš biomasės susidaręs ŠESD kiekis ES ATLPS sistemoje paprastai vertinamas kaip nulinis, turėtų būti nustatytos supaprastintos grynosios biomasės sukėliklių stebėsenos taisyklės. Tais atvejais, kai kurą arba medžiagas sudaro ir biomasė, ir iškastinis kuras, stebėsenos reikalavimai turėtų būti patikslinti. Turėtų būti aiškiau atskirtos preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius, kuriuo nurodomas visas anglies kiekis, ir išmetamųjų

⁽¹⁾ 2009 m. birželio 8 d. Komisijos sprendimas 2009/450/EB dėl išsamaus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB I priede išvardytų aviacijos veiklos rūšių išaiškinimo (OL L 149, 2009 6 12, p. 69).

⁽²⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/31/EB dėl anglies dioksido geologinio saugojimo, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 85/337/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 2000/60/EB, 2001/80/EB, 2004/35/EB, 2006/12/EB, 2008/1/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1013/2006 (OL L 140, 2009 6 5, p. 114).

teršalų faktoriaus, kuriuo nurodoma tik iš biomasės susidariusi CO₂ dalis, sąvokos. Šiuo tikslu turėtų būti pateiktos atskiros preliminarus išmetamųjų teršalų faktoriaus ir biomasės bei iškastinio kuro anglies dalies pakopų apibrėžtys. Kaip ir nustatant kitus apskaičiavimo faktorius, reikalavimuose turėtų būti atsižvelgta į įrenginio dydį ir su kuru arba medžiaga siejamą išmetamųjų ŠESD kiekį. Šiuo tikslu turėtų būti nustatyti būtiniausi reikalavimai;

- (15) reikėtų vengti nustatyti neproporcingus stebėsenos reikalavimus tiems įrenginiams, iš kurių per metus išmetamas mažas, didelių pasekmių nesukeliantis ŠESD kiekis, kartu užtikrinant, kad būtų išlaikytas priimtinas tikslumo laipsnis. Todėl turėtų būti nustatytos specialios sąlygos mažataršiams įrenginiams ir orlaivių naudotojams, kurie laikomi mažaisiais teršėjais;
- (16) Direktyvos 2003/87/EB 27 straipsniu valstybėms narėms leidžiama, taikant lygiavertes priemones, mažų įrenginių neįtraukti į ES ATLPS, jeigu įvykdomos tame straipsnyje nustatytos sąlygos. Direktyvos 2003/87/EB 27a straipsniu valstybėms narėms leidžiama įrenginių, kurie išmeta mažiau nei 2 500 tonų, neįtraukti į ES ATLPS, jeigu įvykdomos tame straipsnyje nustatytos sąlygos. Šis reglamentas neturėtų būti tiesiogiai taikomas įrenginiams, neįtrauktiems į ES ATLPS pagal Direktyvos 2003/87/EB 27 ar 27a straipsnį, jeigu valstybė narė nenusprendžia kitaip;
- (17) siekiant užkirsti kelią galimoms su būdingojo ar gryno CO₂ perdavimu susijusioms spragoms, vykdyti šį perdavimą turėtų būti leidžiama tik laikantis labai aiškiai apibrėžtų sąlygų. 2017 m. sausio 19 d. sprendime byloje C-460/15 ⁽¹⁾ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nustatė, kad Komisijos reglamento (ES) Nr. 601/2012 49 straipsnio 1 dalies antro sakinio ir IV priedo 10 punkto B dalies nuostatos negalioja tiek, kiek pagal jas į kalkių deginimo įrenginio išmetamųjų teršalų kiekį sistemingai įtraukiamas į kitą įrenginį perduotas nusodinto kalcio karbonatui gaminti skirtas anglies dioksidas (CO₂), nesvarbu, ar jis išmetamas į atmosferą, ar neišmetamas. Siekiant atsižvelgti į Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-460/15, į kitą įrenginį perduotas nusodinto kalcio karbonatui gaminti skirtas ir chemiškai su juo susijungęs CO₂ turėtų būti pripažintas į atmosferą neišmetu CO₂. Tačiau tokiomis sąlygomis neturėtų būti užkirstas kelias būsimoms inovacijoms. Todėl Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (18) kadangi gali būti, kad iš vieno įrenginio į kitą perduodamas ne tik CO₂, bet ir N₂O, taip pat turėtų būti nustatytos į CO₂ perdavimo stebėsenos taisyklės panašios N₂O perdavimo stebėsenos taisyklės. Be to, tikslinga išplėsti būdingojo CO₂ apibrėžtį, kad ši apimtų ne tik kure, bet ir bet kuriame sukėliklyje, kurio stebėseną turi būti vykdoma, esantį CO₂;
- (19) turėtų būti nustatytos specialios nuostatos dėl išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos ir stebėsenos planų aviacijos sektoriuje;
- (20) reikėtų nuoseklaus trūkstamų duomenų apytikslio nustatymo; šiuo tikslu reikėtų reikalauti taikyti stebėsenos plane pripažintas konservatyvaus įverčio nustatymo procedūras arba, jeigu to neįmanoma padaryti, – kad kompetentinga institucija patvirtintų atitinkamą procedūrą ir kad ta procedūra būtų įtraukta į stebėsenos planą;
- (21) turėtų būti reikalaujama, kad veiklos vykdytojai reguliariai persvarstytų taikomą stebėsenos metodiką siekdami ją patobulinti ir tikrintojo pateiktas rekomendacijas laikytų patikros proceso dalimi. Jeigu veiklos vykdytojai netaiko pakopinės stebėsenos metodikos arba nesilaiko aukščiausios pakopos metodikų reikalavimų, jie turėtų nuolat pranešti apie veiksmus, kurių jie imasi siekdami laikytis pakopinės stebėsenos metodikos reikalavimų ir pasiekti aukščiausią privalomą pakopą. Siekiant mažinti administracinę naštą, susijusią su tobulinimo ataskaitų teikimu, tobulinimo ataskaitų teikimo periodiškumą ir priežastis reikėtų pakoreguoti atsižvelgiant į valstybių narių administracinės praktikos srityje įgytą patirtį;
- (22) pagal Direktyvos 2003/87/EB 3e straipsnio 1 dalį ir 28a straipsnio 2 dalį orlaivių naudotojai gali pateikti prašymą, kad, remiantis patikrintais tonkilometrių duomenimis, jiems būtų skirta nemokamų apyvartinių taršos leidimų už jų vykdomą tos direktyvos I priede nurodytą veiklą;
- (23) turėtų būti skatinama naudotis informacinėmis technologijomis, įskaitant duomenų mainų formatų reikalavimus ir automatizuotas sistemas, todėl valstybėms narėms turėtų būti leidžiama reikalauti, kad ūkinės veiklos vykdytojai naudotųsi tokiomis sistemomis. Valstybėms narėms taip pat turėtų būti leidžiama parengti elektroninius šablonus ir nustatyti failų formatų specifikacijas, kurie turėtų atitikti Komisijos paskelbtus minimaliuosius standartus;
- (24) siekiant užtikrinti didesnę proceso metu išsiskiriančių ŠESD stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklių aiškumą, turėtų būti nustatytos taisyklės, taikomos medžiagoms, kuriose yra kitų nei karbonatas anglies formų, dėl kurių išsiskiria CO₂. Turėtų būti aiškiai įvardytas karbamido naudojimas kaminų dujų valymo srityje ir nurodytas atitinkamas numatytasis išmetamųjų teršalų faktorius;

⁽¹⁾ 2017 m. sausio 19 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Schaefer Kalk GmbH & Co. KG v Bundesrepublik Deutschland*, C-460/15, ECLI:EU:C:2017:29.

- (25) valstybėms narėms turėtų būti suteikta pakankamai laiko būtinoms priemonėms priimti ir tinkamai nacionalinei institucinei sistemai sukurti, kad šis reglamentas galėtų būti veiksmingai taikomas. Todėl, siekiant atsižvelgti į tolesnę raidą ir, kur įmanoma, pašalinti nuorodas į šaltinius, esančius už Sąjungos teisinės sistemos ribų, šis reglamentas turėtų būti taikomas nuo ketvirtąjo prekybos laikotarpio pradžios, išskyrus Reglamento (ES) Nr. 601/2012 pakeitimus, kurie turėtų būti taikomi kuo greičiau;
- (26) Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 turėtų būti panaikintas nuo 2021 m. sausio 1 d. Tačiau jo nuostatos turėtų būti taikomos per trečiąjį ES ATLPS prekybos laikotarpį išmestų ŠESD stebėsenai, ataskaitų teikimui ir išmetamųjų ŠESD kiekio bei veiklos duomenų patikroms;
- (27) į šį reglamentą įtraukti stebėsenos ir ataskaitų teikimo patobulinimai, kuriais atsižvelgiama į ICAO tarybos 214-osios sesijos dešimtajame posėdyje, vykusiam 2018 m. birželio 27 d., priimto dokumento „Tarptautiniai aplinkosaugos standartai ir rekomenduojama praktika. Tarptautinės aviacijos išmetamo anglies dioksido kiekio kompensavimo ir mažinimo sistema (CORSIA)“ pirmąjį leidimą (susitarimo 16 priedas, IV tomas). Siekiant atsižvelgti į Tarptautinių aplinkosaugos standartų ir rekomenduojamos praktikos pirmąjį leidimą, taip pat iš dalies keičiamas Reglamentas dėl išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitų ir tonkilometrų duomenų ataskaitų patikros ir vertintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, ir abi šios priemonės papildomos deleguotuoju aktu pagal Direktyvos 2003/87/EB 28c straipsnį. Todėl Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (28) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Klimato kaitos komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 SKIRSNIS

Dalykas ir terminų apibrėžtys

1 straipsnis

Dalykas

Šiuo reglamentu nustatomos išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir veiklos duomenų stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Direktyvą 2003/87/EB Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos prekybos laikotarpiu, kuris prasideda 2021 m. sausio 1 d., ir vėlesniais prekybos laikotarpiais taisyklės.

2 straipsnis

Taikymo sritis

Šis reglamentas taikomas vykdant su Direktyvos 2003/87/EB I priede išvardytų rūšių veikla susijusių išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėseną bei teikiant ataskaitas ir vykdant stacionariųjų įrenginių veiklos duomenų, aviacijos veiklos duomenų ir aviacijos veiklos tonkilometrų duomenų stebėseną bei teikiant atitinkamas ataskaitas.

Jis taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d. išmetamoms ŠESD ir nuo tos dienos vykdomos veiklos duomenims.

3 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) veiklos duomenys – duomenys apie vykstant procesui sunaudotą arba pagamintą kuro ar medžiagų kiekį, kuris įtraukiamas į skaičiavimu grindžiamą stebėsenos metodiką ir išreikštas atitinkamai teradžauliais, masės tonomis arba (dujų atveju) kaip tūris normaliaisiais kubiniais metrais;
- 2) prekybos laikotarpis – Direktyvos 2003/87/EB 13 straipsnyje nurodytas laikotarpis;
- 3) tonkilometris – vieno kilometro atstumu nuvežta vienos tonos masės naudingoji apkrova;

- 4) sukėlėklis:
- a) tam tikro tipo kuras, žaliava ar produktas, kurį naudojant ar gaminant iš vieno ar kelių taršos šaltinių išmetamos atitinkamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos;
 - b) tam tikro tipo kuras, žaliava ar produktas, kurio sudėtyje yra anglies ir kuris įtraukiamas apskaičiuojant šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį pagal masės balanso metodiką;
- 5) taršos šaltinis – pavienė identifikuojama įrenginio dalis ar jame vykdomas procesas, dėl kurio išmetamos atitinkamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos, arba, jeigu tai aviacijos veikla, atskiras orlaivis;
- 6) neapibrėžtis – su matuojamojo dydžio nustatymo rezultatu siejamas parametras, rodantis verčių, kurias pagrįstai galima priskirti konkrečiam dydžiui, dispersiją (įskaitant sisteminių ir atsitiktinių veiksnių poveikį), išreiškiamas procentais ir nusakantis vidurkio pasikliautinąjį intervalą, į kurį patenka 95 % numatomų verčių, atsižvelgiant į jų pasiskirstymo asimetriją;
- 7) apskaičiavimo faktoriai – apatinis šilumingumas, išmetamųjų teršalų faktorius, preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius, oksidacijos koeficientas, konversijos koeficientas, anglies kiekis ar biomasės dalis;
- 8) pakopa – nustatytų reikalavimų rinkinys, taikomas nustatant veiklos duomenis, apskaičiavimo faktorius, metinį išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, valandinio išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio metinį vidurkį ir naudingąjį krovinį;
- 9) būdingoji rizika – prieš atsižvelgiant į susijusios kontrolės poveikį įvertinamas metinės išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitos arba tonkilometrių duomenų ataskaitos parametro jautrumas netikslumams, kurie pavieniui arba kartu su kitais netikslumais gali būti esminiai;
- 10) kontrolės rizika – metinės išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitos arba tonkilometrių duomenų ataskaitos parametro jautrumas netikslumams, kurie pavieniui arba kartu su kitais netikslumais gali būti esminiai ir kurių nebus neišvengta arba kurie nebus laiku aptikti ir ištaisyti taikant kontrolės sistemą;
- 11) degimo metu išsiskiriančios ŠESD – vykstant egzoterminei kuro ir deguonies reakcijai išsiskiriančios šiltnamio efektą sukeliančios dujos;
- 12) ataskaitinis laikotarpis – vieni kalendoriniai metai, per kuriuos turi būti atliekama išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėseną ir teikiamos ataskaitos, arba Direktyvos 2003/87/EB 3e ir 3f straipsniuose nurodyti stebėsenos metai, kuriais teikiami tonkilometrių duomenys;
- 13) išmetamųjų teršalų faktorius – su sukėlikliu priskiriamais veiklos duomenimis siejama vidutinė šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo sparta, darant prielaidą, kad degimo rezultatas yra visiška oksidacija, o visų kitų cheminių reakcijų – visiška konversija;
- 14) oksidacijos koeficientas – trupmena išreikštas vykstant degimo procesui CO_2 virtusios anglies ir viso kure esančios anglies kiekio santykis, į atmosferą išmestą anglies monoksido (CO) kiekį laikant moliniu CO_2 kiekio ekvivalentu;
- 15) konversijos koeficientas – trupmena išreikštas anglies, kuri išmetama kaip CO_2 , ir viso sukėliklyje iki prasidedant išmetimo procesui esančios anglies kiekio santykis, į atmosferą išmestą CO kiekį laikant moliniu CO_2 kiekio ekvivalentu;
- 16) tikslumas – matavimo rezultato ir konkretaus matuojamojo dydžio tikrosios vertės arba ataskaitos vertės, empiriškai nustatytos naudojant tarptautiniu mastu priimtas ir atsekamas kalibravimo medžiagas ir standartinius metodus, artumas atsižvelgiant į atsitiktinius ir sisteminius veiksniai;
- 17) kalibravimas – operacijų, kurias atliekant apibrėžtomis sąlygomis nustatomas matavimo prietaiso ar matavimo sistemos rodomų verčių arba mato ar pamatinės medžiagos verčių ir pamatiniu etalonu pagrįstų atitinkamų matuojamojo dydžio verčių santykis, seka;
- 18) skrydis – skrydis, kaip apibrėžta Sprendimo 2009/450/EB priedo 1 dalies 1 punkte;
- 19) keleiviai – orlaivyje skrydžio metu esantys asmenys, išskyrus įgulos narius;
- 20) konservatyvus – būdvardis, kuriuo nusakomos tam tikros apibrėžtos prielaidos, kuriomis užtikrinama, kad nebūtų pamažintas metinis išmetamųjų ŠESD kiekis arba nebūtų padidinti tonkilometrių duomenys;
- 21) biomasė – biologiškai skaidūs biologinės kilmės produktai, atliekos ir liekanos, gaunami žemės ūkyje (įskaitant augalines ir gyvūnines medžiagas), miškų ūkyje ir susijusių šakų pramonėje, įskaitant žuvininkystę ir akvakultūrą, taip pat biologiškai skaidžios pramoninės ir komunalinės atliekos; ji apima skystuosius bioproduktus ir biodegalus;
- 22) skystieji bioproduktai – iš biomasės pagamintas skystasis kuras, skirtas energetikos reikmėms – elektros energijai, šilumai ir (arba) vėsumai gaminti, išskyrus transporto degalus;

- 23) biodegalai – iš biomasės pagaminti skystieji arba dujiniai transporto degalai;
- 24) teisinė metrologinė kontrolė – pagal matavimo priemonės naudojimo sritį numatytų matavimo užduočių kontrolė, vykdoma dėl viešojo intereso, visuomenės sveikatos, viešojo saugumo ir tvarkos, aplinkos ir vartotojų apsaugos, mokesčių ir muitų rinkimo ir sąžiningos prekybos priežasčių;
- 25) didžiausia leidžiamoji paklaida – atitinkamai Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/32/ES ⁽¹⁾ I priede ir atitinkamam prietaisui skirtuose jos prieduose arba teisinę metrologinę kontrolę reglamentuojančiuose nacionalinės teisės aktuose nustatyta leidžiamoji matavimo paklaida;
- 26) duomenų srauto valdymo veikla – veikla, susijusi su duomenų, reikalingų išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitai naudojant pirminio šaltinio duomenis parengti, gavimu, apdorojimu ir tvarkymu;
- 27) CO_{2(e)} tonos – metrinės CO₂ arba CO_{2(e)} tonos;
- 28) CO_{2(e)} – bet kurios kitos nei CO₂ šiltnamio efektą sukeliančios dujos, išvardytos Direktyvos 2003/87/EB II priede, kurių visuotinio atšilimo potencialas yra toks pat kaip CO₂;
- 29) matavimo sistema – matavimo prietaisų ir kitos įrangos, pvz., ėminių ėmimo ir duomenų apdorojimo įrangos, visuma, naudojama kintamiesiems, pvz., veiklos duomenims, anglies kiekiui, šilumingumui arba šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetamųjų teršalų faktoriui, nustatyti;
- 30) apatinis šilumingumas – tam tikras kaip šiluma išskirtos energijos kiekis, kai kuras ar medžiaga visiškai sudega reaguodami su deguonimi įprastomis sąlygomis, atėmus susidariusio vandens garavimo šilumą;
- 31) proceso metu išsiskiriančios ŠESD – išmetamosios šiltnamio efektą sukeliančios dujos, kurios išskiria ne degimo metu, o vykdamas medžiagų reakcijas ar joms vykstant savaime arba šių medžiagų virsmo metu, įskaitant cheminę arba elektrolitinę metalo rūdų redukciją, terminį cheminių medžiagų suardymą ir medžiagų, kurios naudojamos kaip produktai ar žaliavos, susidarymą;
- 32) komercinis standartinis kuras – tarptautiniu mastu standartizuotas komercinis kuras, kurio šilumingumas 95 proc. pasikliautinajame intervale nuo nustatytojo nesiskiria daugiau kaip 1 proc., įskaitant gazolį, lengvąjį kurą, benziną, lempų ir kitokį žibalą, etaną, propaną, butaną, reaktyvinį žibalą (Jet A1 arba Jet A), reaktyvinį benziną (Jet B) ir aviacinį benziną (AvGas);
- 33) partija – reprezentatyvųjį ėminių ir apibūdinimą atitinkančio kuro arba medžiagos kiekis, pristatomas viena siunta arba nepertraukiamai tam tikrą laikotarpį;
- 34) mišrusis kuras – kuras, kurio sudėtyje yra ir biomasės, ir iškastinio kuro anglies;
- 35) mišrioji medžiaga – medžiaga, kurios sudėtyje yra ir biomasės, ir iškastinio kuro anglies;
- 36) preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius – remiantis visu anglies kiekiu (biomasės anglies dalimi ir iškastinio kuro anglies dalimi) preliminarai nustatytas bendras kuro ar medžiagos išmetamųjų teršalų faktorius, kurį padauginus iš iškastinio kuro anglies dalies apskaičiuojamas išmetamųjų teršalų faktorius;
- 37) iškastinio kuro anglies dalis – trupmena išreikštas iškastinio kuro anglies kiekio ir kuro ar medžiagos viso anglies kiekio santykis;
- 38) biomasės anglies dalis – trupmena išreikštas iš biomasės susidariusios anglies kiekio ir kuro ar medžiagos viso anglies kiekio santykis;
- 39) energijos balanso metodas – metodas, kurį taikant nustatomas katile panaudoto kuro energijos kiekis, apskaičiuojamas kaip naudingosios šilumos ir visų dėl spinduliavimo, perdavimo ar dujų išmetimo per kaminus patiriamų energijos nuostolių suma;
- 40) nuolatinis išmetamųjų ŠESD kiekio matavimas – seka operacijų, kurias atliekant kiekis nustatomas periodiniais matavimais, atliekant juos kamine arba iš jo ištraukus išmetamųjų dujų ir naudojant matavimo prietaisą, esantį arti kamino; šis matavimas neapima pavienių ėminių iš kamino ėmimu grindžiamų matavimo metodų;
- 41) būdingasis CO₂ – CO₂, kuris yra sukėlėjo dalis;
- 42) iškastinio kuro anglis – neorganinė ir organinė anglis, kuri nėra biomasė;

⁽¹⁾ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/32/ES dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su matavimo priemonių tiekimu rinkai, suderinimo (OL L 96, 2014 3 29, p. 149).

- 43) matavimo taškas – taršos šaltinis, iš kurio išmetami teršalai matuojami taikant nuolatinio išmetamųjų teršalų matavimo sistemas (angl. CEMS), arba vamzdynų sistemos, kurioje CO_2 srautas matuojamas taikant nuolatinio matavimo sistemas, sankirta;
- 44) masės ir centruotės dokumentai – 1944 m. gruodžio 7 d. Čikagoje pasirašytos Tarptautinės civilinės aviacijos konvencijos 6 priede nustatytų standartų ir rekomenduojamos tvarkos (SARP) tarptautinėse ar nacionalinėse įgyvendinimo priemonėse nurodyti dokumentai, taip pat nurodyti Komisijos reglamento (ES) Nr. 965/2012 ⁽¹⁾ IV priedo C dalies 3 skirsnyje arba lygiavertėse tarptautinėse taisyklėse;
- 45) atstumas – ortodrominis atstumas tarp išvykimo ir atvykimo aerodromų, pridėjus papildomą nekintamą 95 km dėmenį;
- 46) išvykimo aerodromas – aerodromas, kuriame pradedamas skrydis, priskiriamas Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodytai aviacijos veiklai;
- 47) atvykimo aerodromas – aerodromas, kuriame užbaigiamas skrydis, priskiriamas Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodytai aviacijos veiklai;
- 48) naudingasis krovinys – bendra orlaivyje skrydžio metu esančių krovinių, pašto, keleivių ir bagažo masė;
- 49) nevaldomai išmetamos ŠESD – iš nenustatytų arba pernelyg įvairių ar per mažų, kad būtų galima atskirai vykdyti jų stebėseną, šaltinių atsitiktinai ar netyčia išmetamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos;
- 50) aerodromas – aerodromas, apibrėžtas Sprendimo 2009/450/EB priedo 1 dalies 2 punkte;
- 51) aerodromų pora – išvykimo ir atvykimo aerodromų pora;
- 52) normaliosios sąlygos – 273,15 K temperatūra ir 101 325 Pa slėgis, kuriems esant nustatomas normalusis kubinis metras (Nm^3);
- 53) saugykla – saugykla, apibrėžta Direktyvos 2009/31/EB 3 straipsnio 3 punkte;
- 54) CO_2 surinkimas – CO_2 , kuris antraip būtų išmetamas į aplinką, surinkimas iš dujų srautų siekiant jį transportuoti į geologinę saugyklą, kurią leidžiama naudoti pagal Direktyvą 2009/31/EB, ir jį ten saugoti;
- 55) CO_2 transportavimas – CO_2 transportavimas vamzdynais į geologinę saugyklą, kurią leidžiama naudoti pagal Direktyvą 2009/31/EB;
- 56) CO_2 geologinis saugojimas – CO_2 geologinis saugojimas, apibrėžtas Direktyvos 2009/31/EB 3 straipsnio 1 punkte;
- 57) sąmoningai išmestos ŠESD – sąmoningai per specialiai tam skirtą dalį iš įrenginio išleistos šiltnamio efektą sukeliančios dujos;
- 58) veiksmingesnė angliavandenilių gavyba – gavyba išgaunant daugiau angliavandenilių, be išgaunamų įpurškiant vandens ar kitais būdais;
- 59) pakaitiniai duomenys – empiriškai pagrįstos ar remiantis priimtais šaltiniais gautos metinės vertės, kurias, siekdamas parengti išsamią ataskaitą, veiklos vykdytojas naudoja vietoj veiklos duomenų arba apskaičiavimo faktorių, jeigu visų būtinų veiklos duomenų ar apskaičiavimo faktorių neįmanoma surinkti pagal taikomą stebėsenos metodiką;
- 60) vandens storymė – vandens storymė, apibrėžta Direktyvos 2009/31/EB 3 straipsnio 2 punkte;
- 61) nuotėkis – nuotėkis, apibrėžtas Direktyvos 2009/31/EB 3 straipsnio 5 punkte;
- 62) saugyklos kompleksas – saugyklos kompleksas, apibrėžtas Direktyvos 2009/31/EB 3 straipsnio 6 punkte;
- 63) vamzdynų tinklas – vamzdynų tinklas, apibrėžtas Direktyvos 2009/31/EB 3 straipsnio 22 punkte.

⁽¹⁾ Komisijos reglamentas (ES) Nr. 965/2012, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 216/2008 nustatomi su orlaivių naudojimu skrydžiams susiję techniniai reikalavimai ir administracinės procedūros (OL L 296, 2012 10 25, p. 1).

2 SKIRSNIS

Bendrieji principai

4 straipsnis

Bendras įpareigojimas

Veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai su išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną ir ataskaitų teikimu susijusius savo įpareigojimus pagal Direktyvą 2003/87/EB vykdo laikydamiesi 5–9 straipsniuose nustatytų principų.

5 straipsnis

Užbaigtumas

Stebėseną ir ataskaitas turi būti išsamios ir apimti visas vykdančios Direktyvos 2003/87/EB I priede išvardytų rūšių veiklą ir kitą atitinkamą veiklą, įtrauktą pagal tos direktyvos 24 straipsnį, iš visų taršos šaltinių bei sukėlėklių proceso metu ir degimo metu išsiskiriančias ŠESD bei visas nurodytas su tomis veiklos rūšimis susijusias ŠESD ir turi būti atliekami taip, kad būtų išvengta dvigubos apskaitos.

Veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai taikydami atitinkamas priemones užtikrina, kad nebūtų jokių ataskaitinio laikotarpio duomenų spragų.

6 straipsnis

Nuoseklumas, palyginamumas ir skaidrumas

1. Stebėseną ir ataskaitas turi būti nuoseklios ir palyginamos su kitų laikotarpių stebėseną ir ataskaitomis. Todėl veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai turi naudoti tas pačias stebėsenos metodikas ir duomenų rinkinius, o jų pakeitimus ir išimtis turi patvirtinti kompetentinga institucija.

2. Veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai skaidriais būdais gauna, užrašo, kaupia, analizuoja ir dokumentais pagrindžia stebėsenos duomenis, įskaitant prielaidas, nuorodas, veiklos duomenis, apskaičiavimo faktorius, kad jais remdamiesi tikrintojas ir kompetentinga institucija galėtų dar kartą nustatyti išmetamųjų ŠESD kiekį.

7 straipsnis

Tikslumas

Veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai užtikrina, kad išmetamųjų ŠESD kiekio nustatymas nebūtų netikslus nei dėl sisteminių priežasčių, nei sąmoningai.

Jie, kiek įmanoma, nustato netikslumų priežastis ir jas šalina.

Jie taip pat stengiasi kuo kruopščiau apskaičiuoti ir išmatuoti išmetamųjų ŠESD kiekį siekdami kuo didesnio tikslumo.

8 straipsnis

Metodikos ir išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitos patikimumas

Veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai siekia užtikrinti išmetamųjų ŠESD kiekio duomenų, kurie bus pateikti ataskaitoje, pagrįstą patikimumą. Išmetamųjų ŠESD kiekį jie nustato taikydami atitinkamas šiame reglamente išdėstytas stebėsenos metodikas.

Išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitose ir susijusiuose dokumentuose neturi būti esminių netikslumų, kaip apibrėžta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2067⁽¹⁾ 3 straipsnio 6 dalyje, renkantis pateiktiną informaciją bei ją pateikiant vengiama šališkumo ir turi būti pateikiama patikima bei suderinta įrenginio išmetamųjų ŠESD arba su orlaivio naudotojo veikla susijusių išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaita.

Renkantis stebėsenos metodiką, patobulinimai, kuriais siekiama didesnio tikslumo, įvertinami atsižvelgiant į papildomas išlaidas. Taigi vykdančios išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną ir teikiant ataskaitas turi būti siekiama kuo didesnio tikslumo, nebent tai būtų techniškai neįmanoma arba dėl to nepagrįstai išaugtų išlaidos.

⁽¹⁾ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2067 dėl duomenų patikros ir tikrintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB (Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 94).

9 straipsnis

Nuolatinis tobulinimas

Veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai, vykdydami stebėseną ir teikdami ataskaitas, atsižvelgia į ankstesnio laikotarpio patikros ataskaitose, rengiamose pagal Direktyvos 2003/87/EB 15 straipsnį, jiems pateiktas rekomendacijas.

10 straipsnis

Koordinavimas

Jeigu valstybė narė pagal Direktyvos 2003/87/EB 18 straipsnį paskiria daugiau kaip vieną kompetentingą instituciją, ji koordinuoja pagal šį reglamentą vykdomą tų institucijų darbą.

II SKYRIUS

STEBĖSENOS PLANAS

1 SKIRSNIS

Bendrosios taisyklės

11 straipsnis

Bendras įpareigojimas

1. Kiekvienas veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas vykdo išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną remdamasis stebėsenos planu, kurį kompetentinga institucija patvirtina pagal 12 straipsnį, atsižvelgdama į įrenginio veiklos arba orlaivio naudotojo veiklos, kurioms tas planas taikomas, pobūdį ir vykdymą.

Stebėsenos planas prireikus papildomas veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo atitinkamai parengtomis, dokumentais pagrįstomis, įdiegtomis ir taikomomis pagal stebėsenos planą vykdomos veiklos rašytinėmis procedūromis.

2. 1 dalyje nurodytame stebėsenos plane nurodymai veiklos vykdytojui ar orlaivio naudotojui aprašomi logiškai ir paprastai, siekiant, kad tas pats darbas nebūtų atliekamas du kartus, ir atsižvelgiant į įrenginyje esamas arba veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo naudojamas sistemas.

12 straipsnis

Stebėsenos plano turinys ir teikimas

1. Kiekvienas veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas stebėsenos planą teikia kompetentingai institucijai patvirtinti.

Stebėsenos planą sudaro visi išsamūs ir skaidrūs tam tikro įrenginio veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo taikomos stebėsenos metodikos dokumentai ir jame pateikiami bent I priede nustatyti elementai.

Kartu su stebėsenos planu veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas pateikia toliau išvardytus patvirtinamuosius dokumentus:

- a) dėl įrenginių – įrodymus, kuriais patvirtinama, kad kiekvieno didžiojo ir mažojo sukėlėjo veiklos duomenys ir apskaičiavimo faktoriai ir, jeigu reikia, taikomos II ir IV prieduose apibrėžtos pakopos, atitinka neapibrėžties ribines vertes, ir kad, jeigu taikytina, kiekvienam taršos šaltiniui taikomos VIII priede apibrėžtos pakopos atitinka neapibrėžties ribines vertes;
- b) rizikos vertinimo rezultatus, kuriais įrodoma, kad siūloma kontrolė ir jos procedūros yra proporcingos nustatytai būdingajai rizikai ir kontrolės rizikai.

2. Jeigu I priede daroma nuoroda į procedūrą, veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas nustato, dokumentais pagrįdžia, įdiegia ir taiko tokią procedūrą atskirai nuo stebėsenos plano.

Stebėsenos plane veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas pateikia procedūrų santrauką nurodydamas tokią informaciją:

- a) procedūros pavadinimą;
- b) atsekamą ir patikrinamą procedūros atpažinties nuorodą;
- c) už procedūros įgyvendinimą ir taikant procedūrą gautus duomenis arba ją atliekant naudojamus duomenis atsakingo asmens pareigybę arba atsakingą skyrių;

- d) trumpą procedūros aprašymą, iš kurio veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas, kompetentinga institucija ir tikrintojas gali suprasti esminius parametrus ir atliktas operacijas;
- e) atitinkamų įrašų ir informacijos laikymo vietą;
- f) naudotos kompiuterizuotos sistemos pavadinimą, jeigu taikoma;
- g) jeigu taikoma, EN ar kitų taikytų standartų sąrašą.

Veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas kompetentingai institucijai paprašius pateikia jai rašytinius procedūrų dokumentus. Veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas taip pat juos pateikia patikrinti pagal įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067;

3. Be šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų elementų, valstybės narės taip pat gali pareikalauti, kad į įrenginių stebėsenos planą būtų įtraukti papildomi elementai siekiant įvykdyti pagal Direktyvos 2003/87/EB 10a straipsnio 1 dalį priimtų deleguotųjų aktų ir pagal tos direktyvos 10a straipsnio 21 dalį priimtų įgyvendinimo aktų reikalavimus.

13 straipsnis

Standartiniai ir supaprastinti stebėsenos planai

1. Nepažeisdamos 12 straipsnio 3 dalies, valstybės narės gali leisti veiklos vykdytojams ir orlaivių naudotojams naudoti standartinius arba supaprastintus stebėsenos planus.

Tuo tikslu valstybės narės, remdamosi Komisijos paskelbtais šablonais ir gairėmis, gali paskelbti tų stebėsenos planų šablonus, įskaitant 58 ir 59 straipsniuose nurodytų duomenų srauto ir kontrolės procedūrų aprašymą.

2. Prieš patvirtindama 1 dalyje nurodytą supaprastintą stebėsenos planą kompetentinga institucija atlieka supaprastintą rizikos vertinimą, kad nustatytų, ar siūloma kontrolė ir kontrolės procedūros yra proporcingos nustatytai būdingajai rizikai ir kontrolės rizikai ir ar tokio supaprastinto plano naudojimas yra pagrįstas.

Prireikus valstybės narės gali reikalauti, kad veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas pats atliktų pirmesnėje pastraipoje nurodytą rizikos vertinimą.

14 straipsnis

Stebėsenos plano pakeitimai

1. Kiekvienas veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas reguliariai tikrina, ar stebėsenos planas atitinka įrenginio veiklos arba orlaivio naudotojo veiklos pobūdį ir vykdymą pagal Direktyvos 2003/87/EB 7 straipsnį ir ar stebėsenos metodiką galima pagerinti.

2. Veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas stebėsenos planą pakeičia bent toliau išvardytais atvejais:

- a) pakinta išmetamųjų ŠESD kiekis, nes pradėta vykdyti naują veiklą arba imta naudoti naujos rūšies kurą ar medžiagas, kurios dar nėra įtrauktos į stebėsenos planą;
- b) pasikeičia gaunamų duomenų kokybė, nes naudojami naujų tipų matavimo prietaisai, ėminių ėmimo arba analizės metodai arba dėl kitų priežasčių, ir išmetamųjų ŠESD kiekį galima nustatyti tiksliau;
- c) nustatoma, kad taikant ankstesnę stebėsenos metodiką gauti duomenys nėra teisingi;
- d) pakeitus stebėsenos planą būtų pateikiami tikslesni duomenys, nebent šis keitimas yra techniškai neįmanomas arba jam reikėtų nepagrįstai didelių išlaidų;
- e) nustatoma, kad stebėsenos planas neatitinka šio reglamento reikalavimų, ir kompetentinga institucija pareikalauja, kad veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas jį pakeistų;
- f) stebėsenos planą būtina patobulinti atsižvelgiant į patikros ataskaitoje pateiktus pasiūlymus.

15 straipsnis

Stebėsenos plano pakeitimų tvirtinimas

1. Veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas nepagrįstai nedelsdamas kompetentingai institucijai praneša apie siūlomus stebėsenos plano pakeitimus.

Tačiau kompetentinga institucija gali leisti veiklos vykdytojui arba orlaivio naudotojui iki tų pačių metų gruodžio 31 d. pranešti apie stebėsenos plano pakeitimus, nelaikytinus reikšmingais pagal 3 ir 4 dalyse pateiktas apibrėžtis.

2. Visi reikšmingi stebėsenos plano pakeitimai, kaip apibrėžta 3 ir 4 dalyse, turi būti patvirtinti kompetentingos institucijos.

Jeigu kompetentinga institucija pakeitimo nelaiko reikšmingu, ji nepagrįstai nedelsdama apie tai praneša veiklos vykdytojui ar orlaivio naudotojui.

3. Reikšmingiems įrenginio stebėsenos plano pakeitimams priskiriama:

- a) įrenginio kategorijos pakeitimai, dėl kurių reikia keisti stebėsenos metodiką arba reikšmingumo lygį pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2067 23 straipsnį;
- b) nepaisant 47 straipsnio 8 dalies, pakeitimai, susiję su tuo, ar įrenginys laikytinas mažataršiu įrenginiu;
- c) taršos šaltinių pokyčiai;
- d) išmetamųjų ŠESD kiekiui nustatyti taikomo apskaičiavimo grindžiamos metodikos pakeitimas matavimu grindžiama metodika ar atvirkščiai arba pakopinės metodikos pakeitimas alternatyvia metodika ar atvirkščiai;
- e) taikomo pakopos lygio pakeitimas;
- f) naujų sukėliklių atsiradimas;
- g) sukėliklių priskyrimas kitai kategorijai (didžiųjų sukėliklių, mažųjų sukėliklių arba labai mažų sukėliklių), kai dėl tokio pakeitimo reikia pakeisti stebėsenos metodiką;
- h) apskaičiavimo faktoriaus numatytosios vertės pakeitimas, jeigu vertė turi būti nustatyta stebėsenos plane;
- i) su ėminių ėmimu, analize ar kalibravimu susijusių naujų metodų taikymas arba taikomų metodų pakeitimas, kai tai turi tiesioginį poveikį išmetamųjų ŠESD kiekio duomenų tikslumui;
- j) iš saugyklų nutekančių išmetamųjų ŠESD kiekio kiekybinio įvertinimo metodo įdiegimas ar pritaikymas.

4. Reikšmingiems orlaivio naudotojo taikomo stebėsenos plano pakeitimams priskiriama:

- a) pakeitimai, susiję su išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos planu:
 - i) stebėsenos plane nustatyto išmetamųjų teršalų faktoriaus verčių keitimas;
 - ii) III priede nustatyto skaičiavimo metodo keitimas kitu ten pat nustatytu skaičiavimo metodu arba apskaičiavimo metodo pakeitimas apytikslinio nustatymo metodu pagal 55 straipsnio 2 dalį arba atvirkščiai;
 - iii) naujų sukėliklių atsiradimas;
 - iv) orlaivių naudotojo kaip mažojo teršėjo statuso pasikeitimas, kaip apibrėžta 55 straipsnio 1 dalyje, arba pagal kurią nors Direktyvos 2003/87/EB 28a straipsnio 6 dalyje nustatytą ribinę vertę;
- b) pakeitimai, susiję su tonkilometrių duomenų stebėsenos planu:
 - i) teikiamų vežimo oro transportu paslaugų statusas iš nekomercinio pasikeičia į komercinį arba atvirkščiai;
 - ii) pasikeičia teikiamų vežimo oro transportu paslaugų objektas (objektas – keleiviai, kroviniai arba paštas).

16 straipsnis

Pakeitimų įgyvendinimas ir įrašų apie juos saugojimas

1. Dar negavęs patvirtinimo arba informacijos pagal 15 straipsnio 2 dalį, veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas gali vykdyti stebėseną ir teikti ataskaitas naudodamas pakeistą stebėsenos planą, jeigu jis gali pagrįstai manyti, kad pasiūlyti pakeitimai nėra reikšmingi arba jeigu vykdydamas stebėseną pagal pirminį stebėsenos planą jis gautų neišsamius išmetamųjų ŠESD kiekio duomenis.

Jeigu kyla abejonių, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas atlieka visą stebėseną ir parengia ataskaitas vidaus dokumentuose lygiagrečiai taikydamas ir pirminį, ir pakeistą stebėsenos planą.

2. Gavęs patvirtinimą arba informaciją pagal 15 straipsnio 2 dalį, nuo tos dienos, nuo kurios turi būti taikoma pakeisto stebėsenos plano versija, veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas naudoja tik su pakeistu stebėsenos planu susijusius duomenis ir visą stebėseną vykdo bei ataskaitas teikia tik pagal pakeistą stebėsenos planą.

3. Veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas saugo įrašus apie visus stebėsenos plano pakeitimus. Kiekviename įrašė pateikiama:
- a) aiškus pakeitimo aprašymas;
 - b) pakeitimo pagrindimas;
 - c) data, kurią pagal 15 straipsnio 1 dalį apie pakeitimą pranešta kompetentingai institucijai;
 - d) data, kurią kompetentinga institucija pranešė gavusi 15 straipsnio 1 dalyje nurodytą pranešimą, jeigu žinoma, ir 15 straipsnio 2 dalyje nurodytos informacijos arba patvirtinimo data;
 - e) data, kurią pradedamas įgyvendinti pakeistas stebėsenos planas pagal šio straipsnio 2 dalį.

2 SKIRSNIS

Techninės galimybės ir nepagrįstai didelės išlaidos

17 straipsnis

Techninės galimybės

Jeigu veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas teigia, kad tam tikros stebėsenos metodikos taikyti yra techniškai neįmanoma, kompetentinga institucija įvertina technines galimybes atsižvelgdama į veiklos vykdytojo arba orlaivio naudotojo pagrindimą. Toks pagrindimas turi būti pagrįstas tuo, kad veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas turi techninių išteklių, kuriais jis gali patenkinti siūlomos sistemos poreikius arba reikalavimą, kurie taikant šį reglamentą gali būti įgyvendinti reikiamu laiku. Minėti techniniai ištekliai apima galimybę taikyti reikiamus metodus ir naudoti reikiamas technologijas.

18 straipsnis

Nepagrįstai didelės išlaidos

1. Jeigu veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas teigia, kad taikydamas tam tikrą stebėsenos metodiką jis patirtų nepagrįstai didelių išlaidų, kompetentinga institucija įvertina, ar tokios išlaidos yra nepagrįstos, atsižvelgdama į veiklos vykdytojo arba orlaivio naudotojo pateiktą pagrindimą.

Jeigu numatomos išlaidos viršija naudą, kompetentinga institucija laiko, kad išlaidos yra nepagrįstai didelės. Nauda apskaičiuojama gerinimo faktorių padauginant iš 20 EUR atskaitos kainos už kiekvieną apyvartinį taršos leidimą ir į išlaidas įskaičiuojama atitinkama įrangos ekonominio naudingumo laikotarpiu grindžiamo atitinkamo jos nuvertėjimo trukmė.

2. Vertindama išlaidų, susijusių su veiklos vykdytojo arba orlaivio naudotojo veiklos duomenų pakopos pasirinkimu, nepagrįstumą, kompetentinga institucija kaip 1 dalyje nurodytą gerinimo faktorių naudoja skirtumą tarp šiuo metu užtikrinamos neapibrėžties ir tos pakopos, kuri būtų pasiekta įgyvendinus pagerinimą, pakopos neapibrėžties ribinės vertės, padaugintos iš pastarųjų trejų metų vidutinio metinio išmetamųjų ŠESD kiekio, išmetamo iš to sukėlėjo.

Jeigu toks vidutinis metinis išmetamųjų ŠESD kiekis, išmetamas iš to sukėlėjo per trejus pastaruosius metus, nežinomas, veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas pateikia metinio išmetamųjų ŠESD kiekio konservatyvų įvertį, atimdamas iš jo iš biomasės išsiskiriantį CO₂ kiekį, bet neatimdamas perduoto CO₂ kiekio. Matavimo prietaisams, kuriems taikomos nacionalinės teisės aktais nustatytos metrologijos kontrolės priemonės, šiuo metu užtikrinamą neapibrėžtį galima pakeisti didžiausia leidžiamąja eksploatuojant susidarančia paklaida, kurią leidžiama taikyti pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus.

3. Vertindama išlaidų, susijusių su priemonėmis, kuriomis pagerinama ataskaitose pateikiamų išmetamųjų ŠESD duomenų kokybė, tačiau neturinčių tiesioginio poveikio veiklos duomenų tikslumui, nepagrįstumą kompetentinga institucija naudoja gerinimo faktorių, lygų 1 % trejų pastarųjų ataskaitinių laikotarpių vidutinio metinio išmetamųjų ŠESD kiekio, išmetamo iš atitinkamų sukėlėjų. Tokios priemonės gali būti:

- a) analizės atlikimas vietoj numatytųjų verčių nustatant apskaičiavimo faktorius;
- b) vienam sukėlėjui skiriamų analizių skaičiaus didinimas;
- c) jeigu tam tikrai matavimo užduočiai nėra taikomos nacionalinės teisės aktais nustatytos metrologinės kontrolės priemonės, matavimo prietaisų pakeitimas panašiose taikymo srityse susijusius valstybės narės teisinės metrologinės kontrolės reikalavimus atitinkančiais prietaisais arba matavimo prietaisais, atitinkančiais pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/31/ES ⁽¹⁾ arba Direktyvą 2014/32/ES priimtas nacionalines taisykles;

⁽¹⁾ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/31/ES dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su neautomatinių svarstyklių tiekimu rinkai, suderinimo (OL L 96, 2014 3 29, p. 107).

- d) matavimo prietaisų kalibravimo ir techninės priežiūros intervalų sutrumpinimas;
 - e) duomenų srauto valdymo veiklos ir kontrolės gerinimas, dėl kurio labai sumažėja būdingoji rizika arba kontrolės rizika.
4. Su įrenginio stebėsenos metodikos gerinimu susijusios priemonės nelaikomos reikalaujančiomis nepagrįstai didelių išlaidų, jeigu per ataskaitinį laikotarpį susidaro ne didesnė kaip 2 000 EUR bendra suma. Mažataršiams įrenginiams ši ribinė vertė yra 500 EUR per ataskaitinį laikotarpį.

III SKYRIUS

STACIONARIŲJŲ ĮRENGINIŲ IŠMETAMŲJŲ ŠESD KIEKIO STEBĖSENA

1 SKIRSNIS

Bendrosios nuostatos

19 straipsnis

Įrenginių, sukėliklių ir taršos šaltinių kategorijos

1. Siekdamas vykdyti išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną ir nustatyti minimaliuosius pakopų reikalavimus, kiekvienas veiklos vykdytojas nustato savo įrenginio kategoriją pagal 2 dalį ir, jeigu taikoma, kiekvieno sukėliklio kategoriją pagal 3 dalį ir kiekvieno taršos šaltinio kategoriją pagal 4 dalį.
2. Veiklos vykdytojas kiekvieną įrenginį priskiria vienai iš šių kategorijų:
 - a) A kategorijai, jeigu patikrintas vidutinis prieš taiėjusiu prekybos laikotarpiu išmestas CO₂ kiekis, į jį neįtraukiant iš biomasės išsiskiriančio CO₂ ir iš jo neatėmus perduoto CO₂ kiekio, sudaro 50 000 tonų CO_{2(e)} arba mažiau;
 - b) B kategorijai, jeigu patikrintas vidutinis prieš taiėjusiu prekybos laikotarpiu išmestas CO₂ kiekis, į jį neįtraukiant iš biomasės susidariusio CO₂ ir iš jo neatėmus perduoto CO₂ kiekio, sudaro daugiau kaip 50 000 tonų CO_{2(e)}, bet ne daugiau kaip 500 000 tonų CO_{2(e)};
 - c) C kategorijai, jeigu patikrintas vidutinis prieš taiėjusiu prekybos laikotarpiu išmestas CO₂ kiekis, į jį neįtraukiant iš biomasės susidariusio CO₂ ir iš jo neatėmus perduoto CO₂ kiekio, sudaro daugiau kaip 500 000 tonų CO_{2(e)}.

Nukrypdamas nuo 14 straipsnio 2 dalies, kompetentinga institucija gali leisti veiklos vykdytojui nekeisti stebėsenos plano, jeigu remiantis patikrintu išmetamųjų ŠESD kiekiu, viršijama pirmoje pastraipoje nurodyta įrenginių priskyrimo tam tikrai kategorijai ribinė vertė, tačiau veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtiniu būdu įrodo, kad ši ribinė vertė nebuvo viršyta per pastaruosius penkerius ataskaitinius laikotarpius ir ateityje nebus viršijama kitais ataskaitiniais laikotarpiais.

3. Veiklos vykdytojas kiekvieną sukėliklį palygina su visų deginant iškastinį kurą iš visų sukėliklių, kuriems taikomi apskaičiavimo metodai, išsiskyrusio CO₂ kiekio ir CO_{2(e)} kiekio absoliučiąją verčių suma ir su iš visų taršos šaltinių išmestų ŠESD kiekiu, kuris nustatytas taikant matavimu grindžiamas metodikas, dar prieš atimant perduoto CO₂ kiekį, ir priskiria kiekvieną sukėliklį vienai iš toliau nurodytų kategorijų:
 - a) mažieji sukėlikliai – kai iš veiklos vykdytojo pasirinktų sukėliklių bendrai per metus deginant iškastinį kurą išmetama ne daugiau kaip 5 000 tonų CO₂ arba kai CO₂ kiekis sudaro mažiau kaip 10 % (ne daugiau nei 100 000 tonų per metus deginant iškastinį kurą išmetamo CO₂), imant tą dydį, kurio absoliučioji vertė didesnė;
 - b) labai maži sukėlikliai – kai iš veiklos vykdytojo pasirinktų sukėliklių bendrai per metus deginant iškastinį kurą išmetama ne daugiau kaip 1 000 tonų CO₂ arba kai CO₂ kiekis sudaro mažiau kaip 2 % (ne daugiau nei 20 000 tonų per metus deginant iškastinį kurą išmetamo CO₂), imant tą dydį, kurio absoliučioji vertė didesnė;
 - c) didieji sukėlikliai – tokie sukėlikliai, kurių negalima priskirti a ir b punktuose nurodytoms kategorijoms.

Nukrypdamas nuo 14 straipsnio 2 dalies, kompetentinga institucija gali leisti veiklos vykdytojui nekeisti stebėsenos plano, jeigu remiantis patikrintu išmetamųjų ŠESD kiekiu, viršijama pirmoje pastraipoje nurodyta sukėliklio priskyrimo mažųjų arba labai mažų sukėliklių kategorijai ribinė vertė, tačiau veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtiniu būdu įrodo, kad ši ribinė vertė nebuvo viršyta per pastaruosius penkerius ataskaitinius laikotarpius ir ateityje nebus viršijama kitais ataskaitiniais laikotarpiais.

4. Veiklos vykdytojas kiekvieną taršos šaltinį, kuriam taikoma matavimu grindžiama metodika, priskiria vienai iš toliau nurodytų kategorijų:
 - a) mažųjų taršos šaltinių, kai iš taršos šaltinio per metus deginant iškastinį kurą išmetama mažiau kaip 5 000 tonų CO₂ arba mažiau kaip 10 % viso deginant iškastinį kurą įrenginio išmetamo CO_{2(e)} kiekio, kuris turi būti ne didesnis nei 100 000 tonų per metus, imant tą dydį, kurio absoliučioji vertė didesnė;
 - b) didžiųjų taršos šaltinių, kai taršos šaltinio negalima priskirti mažųjų taršos šaltinių kategorijai.

Nukrypdoma nuo 14 straipsnio 2 dalies, kompetentinga institucija gali leisti veiklos vykdytojai nekeisti stebėsenos plano, jeigu remiantis patikrintu išmetamųjų ŠESD kiekiu, viršijama pirmoje pastraipoje nurodyta taršos šaltinio priskyrimo mažųjų taršos šaltinių kategorijai ribinė vertė, tačiau veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai įrodo, kad ši ribinė vertė nebuvo viršyta per pastaruosius penkerius ataskaitinius laikotarpius ir ateityje nebus viršijama kitais ataskaitiniais laikotarpiais.

5. Jeigu prieš tai ėjusio prekybos laikotarpio patikrintas vidutinis metinis iš įrenginio išmestų ŠESD kiekis nežinomas arba nebeatitinka šio straipsnio 2 dalyje nurodytų kiekių, veiklos vykdytojas įrenginio kategorijai nustatyti naudoja vidutinio metinio išmetamųjų ŠESD kiekio konservatyvų įvertį, į jį neįskaičiuodamas iš biomasės susidarancio CO₂ kiekio ir neatimdamas perduoto CO₂ kiekio.

20 straipsnis

Stebėsenos ribos

1. Veiklos vykdytojai nustato kiekvieno įrenginio stebėsenos ribas.

Tos ribos apima iš visų taršos šaltinių ir sukėlėlių, susijusių su įrenginyje vykdoma veikla, įrašyta į Direktyvos 2003/87/EB I priedą, išmetamas visas atitinkamas ŠESD ir veiklą bei ŠESD, kurias valstybė narė, kurioje yra įrenginys, įtraukia į sistemą pagal tos direktyvos 24 straipsnį.

Veiklos vykdytojas taip pat įtraukia įprastinės eksploatacijos metu ir per nenumatytus įvykius išmestų ŠESD kiekį, įskaitant per ataskaitinį laikotarpį įvykusią įrenginio eksploatacijos pradžią, pabaigą ir avarines situacijas, tačiau neįtraukia transportavimo tikslu naudotų mobiliųjų mašinų išmestų ŠESD kiekio.

2. Nustatydamas stebėsenos ir ataskaitų teikimo procesą veiklos vykdytojas įtraukia IV priede nustatytus atitinkamam sektoriui skirtus reikalavimus.

3. Jeigu nustatoma, kad eksploatuojamoje saugykloje yra Direktyvoje 2009/31/EB apibrėžtas nuotėkis, dėl kurio išmetamos ŠESD, arba CO₂ išleidžiamas į vandens stovymę, tai laikoma atitinkamo įrenginio taršos šaltiniu, todėl turi būti atliekama jo stebėseną pagal šio reglamento IV priedo 23 skirsnį.

Kompetentinga institucija gali leisti dėl nuotėkio išmetamų ŠESD į stebėsenos ir ataskaitų teikimo procesą neįtraukti, kai imamasi ištaisomųjų priemonių pagal Direktyvos 2009/31/EB 16 straipsnį ir ŠESD išmetimo arba nuotėkio į vandens stovymę nebegalima aptikti.

21 straipsnis

Stebėsenos metodikos pasirinkimas

1. Įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekiui stebėti veiklos vykdytojas pagal atitinkamas šio reglamento nuostatas pasirenka taikyti skaičiavimu grindžiamą metodiką arba matavimu grindžiamą metodiką.

Pagal skaičiavimu grindžiamą metodiką iš sukėlėlių išmetamas ŠESD kiekis nustatomas remiantis veiklos duomenimis, gautais naudojant matavimo sistemas, ir atlikus laboratorinę analizę nustatytais papildomais parametrais ar numatytojomis vertėmis. Skaičiavimu grindžiama metodika gali būti įgyvendinta taikant 24 straipsnyje išdėstytą standartinę metodiką arba 25 straipsnyje išdėstytą masės balanso metodiką.

Pagal matavimu grindžiamą metodiką iš taršos šaltinio išmetamas ŠESD kiekis nustatomas remiantis nuolatiniu atitinkamų ŠESD koncentracijos matavimu kaminų dujose ir kaminų dujų sraute, įskaitant CO₂ kiekio perdavimo iš vieno įrenginio kitam stebėseną, jeigu perduodamo CO₂ koncentracija ir srautas yra matuojami.

Jeigu taikoma skaičiavimu grindžiama metodika, stebėsenos plane veiklos vykdytojas nurodo, kokia metodika (standartinė ar masės balanso) ir kokios pakopos pagal II priedą taikomos kiekvienam sukėlėjui.

2. Gavęs kompetentingos institucijos patvirtinimą, veiklos vykdytojas to paties įrenginio skirtingiems taršos šaltiniams ir sukėlėjams gali taikyti standartinės metodikos, masės balanso metodikos ir matavimu grindžiamos metodikos derinius, jeigu užtikrinama, kad nebus išmetamųjų ŠESD kiekio duomenų spragų ar dvigubo skaičiavimo.

3. Jeigu pagal IV priede nustatytus atitinkamam sektoriui skirtus reikalavimus reikia taikyti tam tikrą stebėsenos metodiką, veiklos vykdytojas taiko tą metodiką arba matavimu grindžiamą metodiką. Kitą metodiką veiklos vykdytojas gali pasirinkti tik tuo atveju, jeigu kompetentingai institucijai pateikia įrodymų, kad reikalaujamo metodo techniškai neįmanoma taikyti ar jį pasirinkus būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, arba kad taikant kitą metodą būtų užtikrintas didesnis bendras duomenų apie išmetamųjų ŠESD kiekį tikslumas.

22 straipsnis

Nepakopinė stebėsenos metodika

Nukrypdamas nuo 21 straipsnio 1 dalies, veiklos vykdytojas gali pasirinkti sukėliklių ar taršos šaltinių stebėseną vykdyti naudodamas nepakopinę metodiką (toliau – alternatyvi metodika), jeigu tenkinamos visos toliau išvardytos sąlygos:

- a) taikyti bent 1 pakopą pagal skaičiavimu grindžiamą metodiką vienam ar daugiau didžiųjų sukėliklių arba mažiesiems sukėlikliams ir matavimu grindžiamą metodiką bent vienam taršos šaltiniui, susijusiam su tais pačiais sukėlikliais, yra techniškai neįmanoma arba tam prireiktų nepagrįstai didelių išlaidų;
- b) veiklos vykdytojas kiekvienais metais įvertina ir kiekybiškai nustato visų parametrų, kurie naudojami apibrėžiant metinį išmetamųjų ŠESD kiekį, neapibrėžtį pagal ISO Matavimų neapibrėžties nustatymo vadovą (JCGM 100:2008) arba kitą lygiavertį tarptautiniu mastu pripažintą standartą ir rezultatus įtraukia į metinę išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitą;
- c) veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtiniu būdu įrodo, kad taikant šį alternatyvų išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos metodą viso įrenginio metinio išmetamųjų ŠESD kiekio bendrosios neapibrėžties ribinės vertės neviršijamos daugiau nei 7,5 % A kategorijos įrenginiuose, 5,0 % B kategorijos įrenginiuose ir 2,5 % C kategorijos įrenginiuose.

23 straipsnis

Laikini stebėsenos metodikos pakeitimai

1. Jeigu dėl techninių priežasčių laikinai neįmanoma taikyti kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano, atitinkamas veiklos vykdytojas taiko aukščiausią įmanomą pakopą arba, jeigu pakopos taikyti neįmanoma, konservatyvią nepakopinę metodiką tol, kol atkuriamos stebėsenos plane patvirtintos pakopos taikymo sąlygos.

Veiklos vykdytojas imasi visų reikiamų priemonių, kad būtų vėl taikomas kompetentingos institucijos patvirtintas stebėsenos planas.

2. Atitinkamas veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai nepagrįstai nedelsdamas praneša apie 1 dalyje nurodytą stebėsenos metodikos pasikeitimą ir nurodo:

- a) kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano nesilaikymo priežastis;
- b) išsamią informaciją apie laikinąją stebėsenos metodiką, kurią veiklos vykdytojas taiko išmetamųjų ŠESD kiekiui nustatyti, kol bus atkurtos kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano taikymo sąlygos;
- c) priemonės, kurių veiklos vykdytojas imasi siekdamas atkurti kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano taikymo sąlygas;
- d) numatomą datą, nuo kurios vėl bus taikomas kompetentingos institucijos patvirtintas stebėsenos planas.

2 SKIRSNIS

Skaičiavimu grindžiama metodika

1 poskirsnis

Bendrosios pastabos

24 straipsnis

Išmetamųjų ŠESD kiekio apskaičiavimas pagal standartinę metodiką

1. Pagal standartinę metodiką veiklos vykdytojas degimo metu iš kiekvieno sukėliklio išsiskiriančių ŠESD kiekį apskaičiuoja veiklos duomenis, susijusius su sudeginto kuro kiekiu ir išreiškiamus teradžauliais remiantis apatiniu šilumingumu, padauginamas iš atitinkamo išmetamųjų teršalų faktoriaus, išreikšto CO₂ tonomis teradžauliui (t CO₂/TJ) ir atitinkančio naudojamą apatinį šilumingumą, ir iš atitinkamo oksidacijos koeficiento.

Kompetentinga institucija gali leisti naudoti su kuru susijusius išmetamųjų teršalų faktorius, išreikštus t CO₂/t arba t CO₂/Nm³. Tokiais atvejais veiklos vykdytojas degimo metu išsiskiriančių ŠESD kiekį nustato veiklos duomenis, susijusius su sudeginto kuro kiekiu, išreikštus tonomis arba normaliaisiais kubiniais metrais, padaugindamas iš atitinkamo išmetamųjų teršalų faktoriaus ir atitinkamo oksidacijos koeficiento.

2. Proceso metu iš kiekvieno sukėlėjo išsiskiriančių ŠESD kiekį veiklos vykdytojas nustato veiklos duomenis, susijusius su sunaudotos medžiagos kiekiu, našumu arba gamybos išeiga, išreikštus tonomis arba normaliaisiais kubiniais metrais, padaugindamas iš atitinkamo išmetamųjų teršalų faktoriaus, išreikšto t CO₂/t arba t CO₂/Nm³, ir iš atitinkamo konversijos koeficiento.

3. Jeigu 1 pakopos ar 2 pakopos išmetamųjų teršalų faktorius jau apima ne iki galo įvykusių cheminių reakcijų poveikį, oksidacijos koeficiento ar konversijos koeficiento vertė yra 1.

25 straipsnis

Išmetamųjų ŠESD kiekio apskaičiavimas pagal masės balanso metodiką

1. Pagal masės balanso metodiką veiklos vykdytojas kiekvieno į masės balansą įtraukto sukėlėjo išmetamą CO₂ kiekį apskaičiuoja veiklos duomenis, susijusius su kuro ar medžiagos, patenkančios į masės balanso ribas arba už tų ribų, kiekiu, padaugindamas iš to kuro ar medžiagos anglies kiekio, padauginto iš 3,664 t CO₂/t C, taikydamas II priedo 3 skirsnio nuostatas.

2. Nepaisant 49 straipsnio, viso proceso, kuriam taikomas masės balansas, metu išmetamas ŠESD kiekis turi būti iš visų sukėlėjų, kuriems taikomas masės balansas, išmetamų CO₂ kiekių suma. Taikant masės balanso metodiką, į atmosferą išmesto CO kiekis skaičiuojamas kaip molinis CO₂ kiekio ekvivalentas.

26 straipsnis

Taikytinos pakopos

1. Siekdamas pagal 21 straipsnio 1 dalį nustatyti, kokia pakopa taikytina didiesiems ir mažiesiems sukėlėjams nustatant veiklos duomenis ir kiekvieną apskaičiavimo faktorių, veiklos vykdytojas:

- A kategorijos įrenginio atveju arba jeigu reikia nustatyti sukėlėjo, kuris yra standartinis komercinis kuras, apskaičiavimo faktorių, taiko bent V priede išvardytas pakopas;
- kitais atvejais, nei nurodytieji a punkte, taiko aukščiausią II priede apibrėžtą pakopą.

Tačiau, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad pirmoje pastraipoje nurodytos privalomos pakopos taikyti techniškai neįmanoma arba ją taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, didžiųjų sukėlėjų atveju C kategorijos įrenginiams jis gali taikyti vienu lygiu žemesnę pakopą, nei nurodyta pirmoje pastraipoje, ir ne daugiau nei dviem lygiais žemesnę pakopą A ir B kategorijų įrenginiams, tačiau ne žemesnę nei 1 pakopą.

Kompetentinga institucija gali su veiklos vykdytoju sutartu pereinamuoju laikotarpiu leisti veiklos vykdytojui didiesiems sukėlėjams taikyti žemesnes pakopas, negu nurodytosios antroje pastraipoje, tačiau ne žemesnes negu 1 pakopa, jeigu:

- veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad antroje pastraipoje nurodytos pakopos taikyti techniškai neįmanoma arba ją taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų; bei
- veiklos vykdytojas pateikia tobulinimo planą, kuriame nurodoma, kaip ir iki kada bus pradėta taikyti bent antroje pastraipoje nurodyta pakopa.

2. Tačiau, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodytos privalomos pakopos taikyti techniškai neįmanoma arba ją taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, mažiesiems sukėlėjams jis gali taikyti žemesnę pakopą, nei nurodyta 1 dalies pirmoje pastraipoje, tačiau ne žemesnę negu 1 pakopa.

3. Nustatydamas labai mažų sukėlėjų veiklos duomenis ir kiekvieną apskaičiavimo faktorių, veiklos vykdytojas gali naudoti konservatyvius įverčius, o ne pakopas, nebent nustatytą pakopą būtų galima pasiekti be papildomų pastangų.

4. Nustatydamas oksidacijos koeficientą ir konversijos koeficientą, veiklos vykdytojas taiko bent žemiausias II priede nurodytas pakopas.

5. Jeigu kompetentinga institucija leido naudoti t CO₂/t arba t CO₂/Nm³ išreikštus kuro ir to kuro, kuris naudojamas kaip proceso žaliava arba masės balansui pagal 25 straipsnį, išmetamųjų teršalų faktorius, apatinį šilumingumą galima stebėti naudojant konservatyvius įverčius, o ne pakopas, nebent apibrėžtą pakopą būtų galima pasiekti be papildomų pastangų.

2 poskirsnis

Veiklos duomenys

27 straipsnis

Veiklos duomenų nustatymas

1. Sukėliklio veiklos duomenis veiklos vykdytojas nustato vienu iš šių būdų:

- a) nuolat atlikdamas proceso, kurio metu išmetamos ŠESD, matavimus vietoje;
- b) sumuodamas atskirai išmatuotus kiekius ir atsižvelgdamas į atitinkamus atsargų pokyčius.

2. Taikant 1 dalies b punktą ataskaitiniu laikotarpiu sunaudoto kuro ar medžiagos kiekis apskaičiuojamas kaip ataskaitiniu laikotarpiu gauto kuro ar medžiagos kiekis, iš kurio atimamas iš įrenginio perduotas kuro ar medžiagos kiekis ir prie kurio pridedamos ataskaitinio laikotarpio pradžioje turimos kuro ar medžiagų atsargos bei atimamos ataskaitinio laikotarpio pabaigoje turimos kuro ar medžiagų atsargos.

Jeigu įvertinti turimų atsargų kiekių techniškai neįmanoma arba atliekant šį darbą būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, veiklos vykdytojas šiuos kiekius gali įvertinti remdamasis vienu iš šių būdų:

- a) ankstesnių metų duomenimis, juos susiedamas su ataskaitinio laikotarpio išeiga;
- b) dokumentais pagrįstomis procedūromis ir atitinkamais duomenimis, pateiktais audito patikrintose to ataskaitinio laikotarpio finansinėse ataskaitose.

Jeigu pateikti visų kalendorinių metų veiklos duomenų techniškai neįmanoma arba juos pateikiant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, veiklos vykdytojas gali pasirinkti kitą tinkamiausią datą, kuri skirtų vieną ataskaitinį laikotarpį nuo kito, ir atitinkamai suderinti atsižvelgdamas į reikiamus kalendorinius metus. Vieno ar kelių sukėliklių nuokrypiai turi būti aiškiai užregistruojami, jais remiantis turi būti nustatytas kalendorinių metų tipinės vertės pagrindas ir į juos turi būti nuosekliai atsižvelgiama skaičiuojant kitų metų duomenis.

28 straipsnis

Veiklos vykdytojui pavaldžios matavimo sistemos

1. Nustatydamas veiklos duomenis pagal 27 straipsnį veiklos vykdytojas naudoja matavimo rezultatais, gautais jam pavaldžiomis matavimo sistemomis įrenginyje, jeigu tenkinamos visos šios sąlygos:

- a) veiklos vykdytojas privalo atlikti neapibrėžties vertinimą ir įsitikinti, kad neperžengta atitinkamos pakopos ribinė neapibrėžties vertė;
- b) veiklos vykdytojas privalo užtikrinti, kad bent kartą per metus ir kaskart atlikus matavimo prietaiso kalibravimą, kalibravimo rezultatai, padauginai iš konservatyvaus koregavimo koeficiento, būtų palyginami su atitinkamomis ribinėmis neapibrėžties vertėmis. Siekiant atsižvelgti į su eksploatavimu susijusią neapibrėžtį, konservatyvus koregavimo koeficientas grindžiamas to ar panašaus matavimo prietaiso atitinkama ankstesnių kalibravimų chronologine seka.

Jeigu viršijamos pagal 12 straipsnį patvirtintos pakopų ribinės vertės arba nustatoma, kad įranga neatitinka kitų reikalavimų, veiklos vykdytojas nepagrįstai nedelsdamas imasi taisyti padėtį ir apie tai praneša kompetentingai institucijai.

2. Pateikdamas naują stebėsenos planą arba jeigu tai yra susiję su patvirtinto stebėsenos plano keitimu, veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai pateikia 1 dalies a punkte nurodytą neapibrėžties vertinimą.

Neapibrėžties vertinimą sudaro nustatytoji naudojamų matavimo prietaisų neapibrėžtis, su kalibravimu susijusi neapibrėžtis ir bet kuri papildoma neapibrėžtis, susijusi su matavimo prietaisų praktiniu naudojimu. Su atsargų pokyčiais susijusi neapibrėžtis į neapibrėžties vertinimą įtraukiama tuo atveju, jeigu saugyklose įmanoma laikyti bent 5 % atitinkamo per metus sunaudojamo kuro ar medžiagos kiekio. Atlikdamas vertinimą, veiklos vykdytojas atsižvelgia į tai, kad nustatytosios vertės, pagal kurias nustatomos pakopų neapibrėžties ribinės vertės II priede, yra siejamos su neapibrėžtimi per visą ataskaitinį laikotarpį.

Jeigu matavimo prietaisai sumontuoti aplinkoje, atitinkančioje jų naudojimo specifikacijas, neapibrėžties vertinimą veiklos vykdytojas gali supaprastinti darydamas prielaidą, kad eksploatuojamam matavimo prietaisui nustatyta didžiausia leidžiamoji paklaida arba, jeigu mažesnė, kalibruojant gauta neapibrėžtis, padauginta iš konservatyvaus koregavimo koeficiento, siekiant atsižvelgti į eksploatuojant atsirandančios neapibrėžties poveikį, yra laikytina viso ataskaitinio laikotarpio neapibrėžtimi, kaip reikalaujama II priede pateiktose pakopų apibrėžtyse.

3. Nepaisydama 2 dalies, kompetentinga institucija gali leisti veiklos vykdytojui naudoti matavimo rezultatus, gautus jam pavaldžiomis matavimo sistemomis įrenginyje, jeigu veiklos vykdytojas pateikia įrodymus, kad naudotiems matavimo prietaisams taikoma atitinkama nacionalinės teisės aktais nustatyta metrologinė kontrolė.

Tuo tikslu didžiausią leidžiamą eksploatuojant atsirandančią paklaidą, numatytą atitinkamuose nacionaliniuose metrologinės kontrolės teisės aktuose ir taikomą konkrečiam matavimui, nepateikiant jokių kitų įrodymų galima naudoti kaip neapibrėžties vertę.

29 straipsnis

Veiklos vykdytojui nepavaldžios matavimo sistemos

1. Jeigu atlikus supaprastintą neapibrėžties vertinimą matyti, kad, naudodamas jam nepavaldžias matavimo sistemas, veiklos vykdytojas gali pasiekti bent tą pačią pakopą, gauti patikimesnius rezultatus ir dėl to kyla mažesnė kontrolės rizika negu naudojant jam pavaldžias matavimo sistemas pagal 28 straipsnį, veiklos vykdytojas nustato veiklos duomenis naudodamas jam nepavaldžias matavimo sistemas.

Tuo tikslu veiklos vykdytojas gali naudoti vieną iš šių duomenų šaltinių:

- a) jeigu du nepriklausomi prekybos partneriai įvykdo prekybos sandorį, – prekybos partnerio išduotose sąskaitose faktūrose nurodytos sumos;
 - b) tiesioginiai matavimo sistemų rodmenys.
2. Veiklos vykdytojas užtikrina, kad būtų laikomasi pagal 26 straipsnį taikytinos pakopos.

Tuo tikslu didžiausią leidžiamą eksploatuojant atsirandančią paklaidą, numatytą atitinkamuose nacionaliniuose metrologinės kontrolės teisės aktuose ir taikomą atitinkamam konkrečiam prekybos sandoriui, nepateikiant jokių kitų įrodymų galima naudoti kaip neapibrėžties vertę.

Jeigu nacionalinių metrologinės kontrolės teisės aktų reikalavimai yra mažiau griežti negu pagal 26 straipsnį taikytina pakopa, veiklos vykdytojas turi gauti įrodymus apie taikomą neapibrėžtį iš prekybos partnerio, atsakingo už matavimo sistemą.

3 poskirsnis

Apskaičiavimo faktoriai

30 straipsnis

Apskaičiavimo faktorių nustatymas

1. Apskaičiavimo faktorius veiklos vykdytojas nustato kaip numatytąsias vertes arba analizės būdu, priklausomai nuo taikomos pakopos.
2. Veiklos vykdytojas apskaičiavimo faktorius nustato ir praneša atsižvelgdamas į būseną, susijusią su atitinkamais veiklos duomenimis, t. y. procesui, kurio metu išmetamos ŠESD, naudojamo ar pirkto kuro arba medžiagos būseną, kol kuras ar medžiaga dar nėra išdžiūvę ar kitaip apdoroti laboratorinės analizės tikslais.

Jeigu naudojant šį metodą būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų arba jeigu galima užtikrinti didesnę tikslumą, veiklos vykdytojas gali nuosekliai pranešti veiklos duomenis ir apskaičiavimo faktorius, susijusius su būsena, kurioje atliekama laboratorinė analizė.

Veiklos vykdytojas biomasės dalį privalo nustatyti tik mišriame kure ar medžiagose. Kitų rūšių kurui ar medžiagoms taikoma numatytoji 0 % iškastinio kuro ar medžiagų biomasės dalies vertė, o biomasės kurui ar medžiagoms, kurias sudaro tik biomasė, – numatytoji 100 % biomasės dalies vertė.

31 straipsnis

Apskaičiavimo faktorių numatytosios vertės

1. Jeigu veiklos vykdytojas apskaičiavimo faktorius nustato kaip numatytąsias vertes, jis, laikydamasis taikomos pakopos reikalavimų, išdėstytų II ir VI prieduose, naudoja vieną iš toliau nurodytų verčių:

- a) standartinius faktorius ir stchiometrinius faktorius, išvardytus VI priede;
 - b) standartinius faktorius, kuriuos valstybė narė naudoja Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos sekretoriui pateikdama savo nacionalinę išmetamųjų ŠESD kiekio apskaitos ataskaitą;
 - c) su kompetentinga institucija suderintas specialioje literatūroje pateikiamas vertes, įskaitant kompetentingos institucijos paskelbtus standartinius faktorius, kurie suderinami su b punkte nurodytais faktoriais, tačiau yra susiję su paskirais kuro srautų šaltiniais;
 - d) kuro arba medžiagos tiekėjo nurodytas ir garantuojamas vertes, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai tinkamu būdu gali įrodyti, kad anglies kiekis 95 % pasiklioavimo intervalą viršija ne daugiau nei 1 %;
 - e) anksčiau atlikta analize grindžiamas vertes, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu gali įrodyti, kad šios vertės yra tipinės to paties kuro ar tos pačios medžiagos būsimų partijų vertės.
2. Visas naudojamas numatytąsias vertes veiklos vykdytojas nurodo stebėsenos plane.

Jeigu numatytosios vertės kinta kiekvienais metais, veiklos vykdytojas stebėsenos plane nurodo patikimą naudojamą šios vertės šaltinį.

3. Kompetentinga institucija stebėsenos plane nurodyto apskaičiavimo faktoriaus numatytųjų verčių keitimą pagal 15 straipsnio 2 dalį gali patvirtinti tik tada, jeigu veiklos vykdytojas pateikia įrodymų, kad naudojant naująsias numatytąsias vertes būtų tiksliau nustatomas išmetamųjų ŠESD kiekis.

4. Gavusi veiklos vykdytojo prašymą, kompetentinga institucija gali leisti nustatant kuro rūšių apatinį šilumingumą vertę ir išmetamųjų teršalų faktorius naudoti tas pačias pakopas, kurias privaloma taikyti komerciniam standartiniam kurui, jeigu veiklos vykdytojas bent kas trejus metus pateikia įrodymų, kad per paskutiniuosius trejus metus buvo laikytasi nustatyto šilumingumo 1 % intervalo.

5. Gavusi veiklos vykdytojo prašymą, kompetentinga institucija gali leisti stchiometrinį anglies kiekį grynoje cheminėje medžiagoje, kurį priešingu atveju reikėtų nustatyti atliekant analizes pagal 32–35 straipsnius, laikyti atitinkančiu pakopos reikalavimus, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu gali įrodyti, kad atliekant analizes būtų patirta nepagrįstų išlaidų ir kad naudojant stchiometrinę vertę nebus nustatomas per mažas išmetamųjų ŠESD kiekis.

32 straipsnis

Analizės būdu gauti apskaičiavimo faktoriai

1. Veiklos vykdytojas užtikrina, kad analizė, ėminių ėmimas, kalibravimas ir patvirtinimas siekiant nustatyti apskaičiavimo faktorius būtų atliekami taikant atitinkamais EN standartais grindžiamus metodus.

Jeigu tokių standartų nėra, taikomi tinkamais ISO arba nacionaliniais standartais grindžiami metodai. Jeigu nėra taikytinų paskelbtų standartų, naudojami tinkami standartų projektai, sektoriaus geriausios patirties gairės ar kiti mokslškai pagrįsti metodai, kuriais apribojama ėminių ėmimo ir matavimo paklaida.

2. Jeigu nustatant išmetamųjų ŠESD kiekį naudojami internetu prieinami dujų chromatografai arba ekstraciniai ar neekstraciniai dujų analizatoriai, veiklos vykdytojas turi gauti kompetentingos institucijos leidimą naudoti tokią įrangą. Tokia įranga naudojama tik nustatant dujinio kuro ir medžiagų sudėties duomenis. Siekdamas užtikrinti kokybę, veiklos vykdytojas atlieka bent pirminį instrumentų tinkamumo patvirtinimą ir kiekvienais metais jį atlieka iš naujo.

3. Bet kurios analizės rezultatai naudojami tik pristatymo laikotarpiu ar tų kuro ar medžiagos partijų, iš kurių buvo paimti ėminiai ir kurių ėminiai paimti kaip tipiniai ėminiai, atžvilgiu.

Nustatant konkretaus parametro vertę, veiklos vykdytojas naudoja visų atliktų to parametro analizių rezultatus.

33 straipsnis

Ėminių ėmimo planas

1. Jeigu apskaičiavimo faktoriai nustatomi analizės būdu, veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai pateikia patvirtinti kiekvienos kuro rūšies ar medžiagos ėminių ėmimo planą, šiuo tikslu parengdamas rašytinę procedūrą, kuri apima informaciją apie ėminių ruošimo metodikas, įskaitant informaciją apie atsakomybės paskirstymą, ėminių ėmimo vietas, dažnumą ir kiekius, taip pat ėminių saugojimo ir transportavimo metodikas.

Veiklos vykdytojas užtikrina, kad paruošti ėminiai būtų atitinkamos partijos ar pristatymo laikotarpio tipiniai ėminiai be paklaidos. Atitinkami ėminių ėmimo plano elementai suderinami su atitinkamo kuro ar medžiagos analizę atliekančiomis laboratorijomis, ir šio suderinimo įrodymai įtraukiami į planą. Minėtą planą veiklos vykdytojas pateikia patikrinti pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067.

2. Susitaręs su atitinkamo kuro ar medžiagos analizę atliekančia laboratorija ir gavęs kompetentingos institucijos patvirtinimą, ėminių ėmimo plano elementus veiklos vykdytojas pritaiko, jeigu atlikus analizę paaiškėja, kad kuro ar medžiagos įvairiarūšiškumas gerokai skiriasi nuo informacijos apie įvairiarūšiškumą, kuria buvo grindžiamas to konkretaus kuro ar medžiagos ėminių ėmimo planas.

34 straipsnis

Laboratorijų naudojimas

1. Veiklos vykdytojas užtikrina, kad laboratorijos, atliekančios analizės apskaičiavimo faktoriams nustatyti, būtų pagal EN ISO/IEC 17025 akredituotos taikyti atitinkamus analizės metodus.

2. Laboratorijos, kurios neakredituotos pagal EN ISO/IEC 17025, gali būti naudojamos apskaičiavimo faktoriams nustatyti, tik jeigu veiklos vykdytojas gali kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodyti, kad naudotis 1 dalyje nurodytomis laboratorijomis techniškai neįmanoma arba jomis naudojantis būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų ir kad neakredituotoji laboratorija atitinka standartui EN ISO/IEC 17025 lygiaverčius reikalavimus.

3. Kompetentinga institucija pripažįsta, kad laboratorija atitinka EN ISO/IEC 17025 lygiaverčius reikalavimus pagal 2 dalį, jeigu veiklos vykdytojas pateikia įrodymus pagal šios dalies antrą ir trečią pastraipą, kiek įmanoma, tokia pačia forma ir tiek pat išsamiai, kaip reikalaujama taikant procedūras pagal 12 straipsnio 2 dalį.

Kad būtų užtikrintas kokybės valdymas, veiklos vykdytojas pateikia laboratorijos akreditacijos pagal EN ISO/IEC 9001 arba kitos sertifikuotos kokybės valdymo sistemos, taikomos tai laboratorijai, pažymėjimą. Jeigu tokių sertifikuotų kokybės valdymo sistemų nėra, veiklos vykdytojas pateikia kitus tinkamus įrodymus, kad laboratorija gali patikimai valdyti darbuotojus, procedūras, dokumentus ir užduotis.

Kad būtų užtikrinta techninė kompetencija, veiklos vykdytojas pateikia įrodymus, kad laboratorija kompetentinga ir kad joje taikant atitinkamas analizės procedūras galima gauti techniškai patikimus rezultatus. Tokie įrodymai apima bent šiuos elementus:

- a) konkrečioms paskirtoms užduotims būtinos darbuotojų kompetencijos valdymą;
- b) patalpų ir aplinkos sąlygų tinkamumą;
- c) analizės metodų ir susijusių standartų pasirinkimą;
- d) jeigu taikoma, ėminių ėmimo ir ėminių ruošimo valdymą, įskaitant ėminio vientisumo kontrolę;
- e) jeigu taikoma, naujų analizės metodų rengimą ir tvirtinimą arba tarptautiniuose ar nacionaliniuose standartuose nenumatytų metodų taikymą;
- f) neapibrėžties vertinimą;
- g) įrangos valdymą, įskaitant įrangos kalibravimo, koregavimo, techninės priežiūros ir jos remonto procedūras ir su tuo susijusių įrašų tvarkymą;
- h) duomenų, dokumentų ir programinės įrangos valdymą ir kontrolę;
- i) kalibravimo elementų ir pamatinių medžiagų valdymą;

- i) kalibravimo ir bandymų rezultatų kokybės užtikrinimą, įskaitant reguliarių dalyvavimą atliekamų darbų kokybės tikrinimuose, analizės metodų taikymą sertifikuotoms pamatinėms medžiagoms ar tarpusavio palyginimą su akredituota laboratorija;
- k) rangovų atliekamų procesų valdymą;
- l) užduočių, užsakovų skundų valdymą ir užtikrinimą, kad būtų laiku imamasi taisyti padėtį.

35 straipsnis

Analizių atlikimo dažnis

1. Veiklos vykdytojas atitinkamo kuro ir medžiagų analizę atlieka minimaliuoju analizės atlikimo dažniu, nurodytu VII priede.
2. Kompetentinga institucija gali veiklos vykdytojui leisti taikyti kitą dažnį, negu nurodyta 1 dalyje, jeigu minimalieji dažniai nenustatyti arba jeigu veiklos vykdytojas įrodo vieną iš toliau nurodytų dalykų:
 - a) remiantis ankstesnio laikotarpio duomenimis, įskaitant prieš šį ataskaitinį laikotarpįėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu atliktos atitinkamo kuro ar medžiagų analizės vertės, atitinkamo kuro ar medžiagų analizės vertės skiriasi ne daugiau kaip 1/3 neapibrėžties vertės, kurios turi laikytis veiklos vykdytojas nustatydamas su atitinkamu kuru ar medžiagomis susijusius veiklos duomenis;
 - b) laikantis reikalaujamo dažnio būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų.

Jeigu įrenginys veikia ne visus metus arba jeigu kuras ar medžiagos pristatomi partijomis, kurios sunaudojamos per daugiau kaip vienus kalendorinius metus, kompetentinga institucija gali su veiklos vykdytoju susitarti dėl tinkamesnio analizių tvarkaraščio, jeigu tų analizių verčių neapibrėžties būtų panaši į pirmos pastraipos a punkte nustatytą neapibrėžtį.

4 poskirsnis

Konkretūs apskaičiavimo faktoriai

36 straipsnis

CO₂ išmetamųjų teršalų faktoriai

1. Veiklos vykdytojas nustato konkrečiai veiklai, kurią vykdančiam išmetamas CO₂, taikomus išmetamųjų teršalų faktorius.
2. Kuro, naudojamo ir kaip proceso žaliava, išmetamųjų teršalų faktoriai išreiškiami t CO₂/TJ.

Kompetentinga institucija veiklos vykdytojui gali leisti naudoti t CO₂/t arba t CO₂/Nm³ išreikštą kuro degimo metu išsiskiriančių išmetamųjų teršalų faktorių, jeigu naudojant t CO₂/TJ išreikštą išmetamųjų teršalų faktorių būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų arba jeigu naudojant tokių išmetamųjų teršalų faktorių išmetamųjų ŠESD kiekį galima apskaičiuoti bent tokiu pačiu tikslumu.
3. Norėdamas anglies kiekį paversti atitinkamu su CO₂ susijusiu išmetamųjų teršalų faktoriumi ar atvirkščiai, veiklos vykdytojas naudoja faktorių 3,664 t CO₂/t C.

37 straipsnis

Oksidacijos ir konversijos koeficientai

1. Nustatydamas oksidacijos ar konversijos koeficientą, veiklos vykdytojas taiko ne žemesnę nei 1 pakopą. Jeigu išmetamųjų teršalų faktorius apima ne iki galo įvykusios oksidacijos arba konversijos poveikį, veiklos vykdytojas naudoja oksidacijos koeficiento ir konversijos koeficiento vertę 1.

Tačiau kompetentinga institucija gali reikalauti, kad veiklos vykdytojai visada naudotų 1 pakopą.
 2. Jeigu įrenginyje naudojamas kelių rūšių kuras ir tam tikram oksidacijos koeficientui turi būti naudojama 3 pakopa, veiklos vykdytojas gali paprašyti kompetentingos institucijos patvirtinimo vienam iš šių dalykų arba abiem:
 - a) visam degimo procesui nustatyti vieną suminį oksidacijos koeficientą ir jį taikyti visų rūšių kurui;
 - b) vienam didžiajam sukėlikliui priskirti ne iki galo įvykusią oksidaciją, o visiems kitiems sukėlikliams naudoti oksidacijos koeficiento vertę 1.
- Jeigu naudojama biomasė ar mišrus kuras, veiklos vykdytojas pateikia įrodymų, kad taikant pirmos pastraipos a arba b punktus nebus nustatomas per mažas išmetamųjų ŠESD kiekis.

5 poskirsnis

Biomasės traktavimas

38 straipsnis

Biomasės sukėlikliai

1. Veiklos vykdytojas gali su biomasės sukėlikliu susijusius veiklos duomenis nustatyti nenaudodamas pakopų ir nepateikdamas analize pagrįstų įrodymų dėl biomasės kiekio, jeigu sukėliklių sudaro tik biomasė ir veiklos vykdytojas gali užtikrinti, kad ji nebūtų užteršta jokia kita medžiaga ar kuru.

2. Biomasės išmetamųjų teršalų faktoriaus vertė lygi 0.

Kiekvienos rūšies kuro ar medžiagos išmetamųjų teršalų faktorius apskaičiuojamas ir nurodomas ataskaitoje kaip preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius, nustatytas pagal 30 straipsnio nuostatas ir padaugintas iš kuro ar medžiagos iškastinės anglies dalies.

3. Dūpės, ksilitas ir mišraus kuro ar medžiagų iškastinės anglies dalys biomase nelaikomi.

4. Jeigu mišriame kure ar medžiagose biomasės dalis sudaro 97 % ar daugiau arba jeigu dėl su kuro ar medžiagos iškastinės anglies dalimi siejamo išmetamųjų ŠESD kiekio ją galima laikyti labai mažu sukėlikliu, nustatant veiklos duomenis ir susijusius apskaičiavimo faktorius kompetentinga institucija veiklos vykdytojui gali leisti taikyti nepakopines metodikas, įskaitant energijos balanso metodą.

39 straipsnis

Biomasės dalies ir iškastinės anglies dalies nustatymas

1. Mišraus kuro ar mišrių medžiagų atveju veiklos vykdytojas gali daryti prielaidą, kad biomasės juose nėra, ir taikyti numatytąją 100 % iškastinės anglies dalį arba nustatyti biomasės dalį pagal šio straipsnio 2 dalį, taikydamas II priedo 2.4 skirsnyje nustatytas pakopas.

2. Jeigu pagal privalomą pakopos lygį veiklos vykdytojas turi atlikti analizę, kad nustatytų biomasės dalį, jis tai daro remdamasis atitinkamu standartu ir jame nurodytais analizės metodais, jeigu to standarto ir analizės metodų taikymą yra patvirtinusi kompetentinga institucija.

Jeigu pagal privalomą pakopos lygį veiklos vykdytojas turi atlikti analizę, kad nustatytų biomasės dalį, tačiau taikyti pirmos pastraipos nuostatas techniškai neįmanoma arba jas taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, jis kompetentingai institucijai patvirtinti pateikia alternatyvų biomasės dalies apytikslio nustatymo metodą. Jeigu kuras ar medžiagos buvo gauti vykdant gamybos procesą su apibrėžtais ir atsekamais sąnaudų srautais, veiklos vykdytojas apytikslį nustatymą gali grįžti į procesą patenkančios ir iš jo pašalinamos iškastinio kuro anglies ir biomasės anglies masės balansu.

Komisija gali pateikti papildomų taikytinų apytikslio nustatymo metodų gaires.

3. Nukrypstant nuo 30 straipsnio 1 ir 2 dalies, jeigu pagal Direktyvos 2009/28/EB 2 straipsnio j punktą ir 15 straipsnį nustatyta į dujų tinklą išvirkštų ir po to iš jo pašalintų biologinių dujų kilmės garantija, veiklos vykdytojas biomasės daliai nustatyti analizės nenaudoja.

3 SKIRSNIS

Matavimu grindžiama metodika

40 straipsnis

Matavimu grindžiamos stebėsenos metodikos naudojimas

Matavimu grindžiamas metodikas veiklos vykdytojas taiko vykdydamas visų azoto suboksido (N₂O) išmetamųjų ŠESD stebėseną, kaip nustatyta IV priede, ir pagal 49 straipsnį perduoto CO₂ kiekiui nustatyti.

Be to, veiklos vykdytojas gali matavimu grindžiamas metodikas taikyti vykdydamas CO₂ išmetimo šaltinių stebėseną, jeigu jis gali pateikti įrodymus, kad laikomasi kiekvienam taršos šaltiniui pagal 41 straipsnį privalomų pakopų.

41 straipsnis

Pakopų reikalavimai

1. Kiekvienam didžiajam taršos šaltiniui veiklos vykdytojas taiko:
 - a) A kategorijos įrenginio atveju – bent VIII priedo 2 skirsnyje išvardytas pakopas;
 - b) kitais atvejais – aukščiausią VIII priedo 1 skirsnyje nurodytą pakopą.

Tačiau jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad pirmoje pastraipoje nurodytos privalomos pakopos taikyti techniškai neįmanoma arba ją taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, C kategorijos įrenginiams jis gali taikyti vienu lygiu žemesnę pakopą, nei nurodyta pirmoje pastraipoje, ir ne daugiau nei dviem lygiais žemesnę pakopą A ir B kategorijų įrenginiams, tačiau ne žemesnę nei 1 pakopą.

2. Tačiau, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodytos privalomos pakopos taikyti techniškai neįmanoma arba ją taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, mažiesiems taršos šaltiniams jis gali taikyti žemesnę pakopą, nei nurodyta 1 dalies pirmoje pastraipoje, tačiau ne žemesnę nei 1 pakopą.

42 straipsnis

Matavimo standartai ir laboratorijos

1. Visi matavimai atliekami taikant metodus, grindžiamus šiais standartais:
 - a) EN 14181 („Stacionariųjų šaltinių išlakos. Automatizuotųjų matavimo sistemų kokybės užtikrinimas“);
 - b) EN 15259 („Oro kokybė. Stacionariųjų šaltinių išmetamųjų teršalų matavimas. Reikalavimai, keliami matavimo skerspjuviams ir vietoms bei matavimo tikslams, planui ir ataskaitai“);
 - c) kitais atitinkamais EN standartais, visų pirma EN ISO 16911-2 („Stacionariųjų šaltinių išmetalai. Rankinis ir automatinis tekėjimo greičio ir tūrio srauto kanaluose nustatymas“).

Jeigu tokių standartų nėra, taikomi tinkamais ISO, Komisijos paskelbtais arba nacionaliniais standartais grindžiami metodai. Jeigu nėra taikytinų paskelbtų standartų, naudojami tinkami standartų projektai, sektoriaus geriausios patirties gairės ar kiti moksliniai pagrįsti metodai, kuriais apribojama ėminių ėmimo ir matavimo paklaida.

Veiklos vykdytojas atsižvelgia į visus atitinkamus nuolatinio išmetamųjų ŠESD matavimo sistemos aspektus, įskaitant įrangos vietą, kalibravimą, matavimą, kokybės užtikrinimą ir kokybės kontrolę.

2. Veiklos vykdytojas užtikrina, kad matavimus, kalibravimą ir CEMS skirtos atitinkamos įrangos vertinimą atliekančios laboratorijos pagal standartą EN ISO/IEC 17025 būtų akredituotos taikyti susijusius analizės metodus ar vykdyti kalibravimo veiklą.

Jeigu laboratorija minėtos akreditacijos neturi, veiklos vykdytojas užtikrina, kad būtų laikomasi 34 straipsnio 2 ir 3 dalių reikalavimų.

43 straipsnis

Išmetamųjų ŠESD kiekio nustatymas

1. Iš taršos šaltinio ataskaitiniu laikotarpiu išmetamųjų ŠESD metinį kiekį veiklos vykdytojas nustato sudėdamas ataskaitinio laikotarpio visas ŠESD koncentracijos valandines vertes ir šią sumą padaugindamas iš kaminų išmetamųjų dujų debito valandinių verčių; čia valandinės vertės yra atitinkamos eksploatavimo valandos visų pavienių matavimo rezultatų vidutinės vertės.

Metinį CO₂ išmetamųjų ŠESD kiekį veiklos vykdytojas nustato naudodamas VIII priede pateiktą 1 lygtį. Į atmosferą išmestas anglies monoksidas (CO) išreiškiamas moliniu CO₂ kiekio ekvivalentu.

Metinį azoto suboksido (N₂O) kiekį veiklos vykdytojas nustato naudodamas IV priedo 16 skirsnio B.1 poskirsnyje pateiktą lygtį.

2. Jeigu viename įrenginyje yra keli taršos šaltiniai ir jų neįmanoma išmatuoti kaip vieno šaltinio, veiklos vykdytojas iš šių šaltinių išmetamą ŠESD kiekį išmatuoja atskirai ir rezultatus sudeda, kad gautų visą ataskaitiniu laikotarpiu išmetą atitinkamų dujų kiekį.

3. Veiklos vykdytojas ŠESD koncentraciją iš kaminų išmetamose dujose nustato nuolatinio matavimu tipiniuose taškuose vienu iš šių būdų:

- a) tiesiogiai matuodamas;
- b) jeigu kaminų dujos yra didelės koncentracijos, apskaičiuodamas koncentraciją ir šiuo tikslu taikydamas netiesioginius koncentracijos matavimus, kuriems atlikti naudojama VIII priedo 3 lygtis, ir atsižvelgdamas į išmatuotas dujų srauto visų kitų sudedamųjų dalių koncentracijos vertes, kaip nustatyta veiklos vykdytojo taikomame stebėsenos plane.

4. Jeigu reikia, veiklos vykdytojas atskirai nustato visą iš biomasės išsiskyrusio CO₂ kiekį ir atima jį iš bendro išmatuoto išmesto CO₂ kiekio. Šiuo tikslu veiklos vykdytojas gali taikyti:

- a) skaičiavimu grindžiamą metodą, įskaitant tokį, pagal kurį analizė ir ėminių ėmimas atliekami remiantis standartu EN ISO 13833 („Stacionariųjų šaltinių išmetalai. Anglies dioksido, išsiskiriančio iš biomasės ir iškastinio kuro, kiekių santykio nustatymas. Radioaktyviosios anglies ėminių ėmimas ir nustatymas“);
- b) kitą metodą, grindžiamą atitinkamu standartu, įskaitant ISO 18466 („Stacionariųjų šaltinių išmetalai. Iš kaminų dujų išsiskiriančio CO₂ biogeninės dalies nustatymas taikant balanso metodą“);
- c) Komisijos paskelbtą apytikslio nustatymo metodą.

Jeigu pagal veiklos vykdytojo pasiūlytą metodą iš kaminų dujų srauto reikia nuolat imti ėminius, taikomas standartas EN 15259 („Oro kokybė. Stacionariųjų šaltinių išmetamųjų teršalų matavimas. Reikalavimai, keliama matavimo skerspjūviams ir vietoms bei matavimo tikslams, planui ir ataskaitai“).

5. Skaičiavimams pagal 1 dalį atlikti reikalingą kaminų dujų debitą veiklos vykdytojas nustato taikydamas vieną iš šių metodų:

- a) atlikdamas skaičiavimus pagal tinkamą masės balansą ir atsižvelgdamas į visus reikšmingus sąnaudų parametrus, įskaitant, išmetamo CO₂ atvejų, bent sunaudojamos medžiagos kiekį, paduodamo oro debitą ir proceso našumą, ir išeigos parametrus, įskaitant bent produkcijos išeigą ir deguonies (O₂), sieros dioksido (SO₂) ir azoto oksidų (NO_x) koncentracijas;
- b) naudodamas nuolatinį debito matavimą tipiniame taške.

44 straipsnis

Duomenų sumavimas

1. Veiklos vykdytojas kiekvieno parametro, kuris yra svarbus nustatant išmetamųjų ŠESD kiekį pagal matavimų grindžiamą metodiką, įskaitant koncentracijos vertes ir kaminų dujų debitą, visas valandines vidutines vertes apskaičiuoja naudodamas visas tą konkrečią valandą turimas duomenų vertes.

Jeigu veiklos vykdytojas be papildomų išlaidų gali gauti trumpesnių atskaitos laikotarpių duomenis, šiuos atskaitos laikotarpius jis naudoja metiniam išmetamųjų ŠESD kiekiui pagal 43 straipsnio 1 dalį nustatyti.

2. Jeigu tam tikro parametro nuolatinio matavimo įranga tam tikrą valandos arba trumpesnio 1 dalyje nurodyto atskaitos laikotarpio dalį yra nevaldoma, neatitinka privalomo intervalo ar neveikia, atitinkamą valandos vidurkį veiklos vykdytojas apskaičiuoja proporcingai likusioms duomenų vėrtėms tą konkrečią valandą ar trumpesnį atskaitos laikotarpį, jeigu turima bent 80 % galimų to parametro duomenų vėrcių skaičiaus.

Jeigu turima mažiau kaip 80 % galimų to parametro duomenų vėrcių skaičiaus, taikomos 45 straipsnio 2–4 dalys.

45 straipsnis

Trūkstanti duomenys

1. Jeigu tam tikra CEMS įrangos dalis bet kuriais kalendoriniais metais neveikia ilgiau nei penkias dienas iš eilės, veiklos vykdytojas nepagrįstai nedelsdamas apie tai praneša kompetentingai institucijai ir pasiūlo atitinkamas sutrikusios CEMS kokybės gerinimo priemones.

2. Jeigu negalima nustatyti vienu ar daugiau matavimų grindžiamos metodikos parametrų galiojančių valandinių ar trumpesnio atskaitos laikotarpio pagal 44 straipsnio 1 dalį vėrcių, nes įranga nevaldoma, neatitinka nustatyto intervalo arba neveikia, veiklos vykdytojas nustato pakaitines kiekvienos trūkstamos valandos duomenų vertes.

3. Jeigu negalima nustatyti tiesiogiai kaip koncentracija matuojamo parametro galiojančių valandinių ar trumpesnio atskaitos laikotarpio vėrcių, veiklos vykdytojas, naudodamas VIII priedo 4 lygtį, apskaičiuoja pakaitinę vėrtę kaip koncentracijos vidurkio ir su šiuo vidurkiu siejamo standartinio nuokrypio dvigubos vėrtės sumą.

Jeigu nustatant šias pakaitines vertes ataskaitinis laikotarpis netaikomas dėl įrenginio didelių techninių pertvarkymų, veiklos vykdytojas su kompetentinga institucija susitaria dėl reprezentatyvaus laikotarpio (jei įmanoma, vienerių metų trukmės) vidurkiui ir standartiniam nuokrypiui nustatyti.

4. Jeigu negalima nustatyti kito parametro negu koncentracija galiojančių valandinių duomenų, veiklos vykdytojas šio parametro pakaitines vertes nustato naudodamas tinkamą masės balanso modelį arba proceso energijos balanso modelį. Veiklos vykdytojas rezultatus patvirtinta naudodamas likusius išmatuotus matavimu grindžiamos metodikos parametrus ir duomenis įprastomis darbo sąlygomis atsižvelgdamas į tokios pačios trukmės laikotarpį kaip trūkstamų duomenų trukmės laikotarpis.

46 straipsnis

Patvirtinimas apskaičiuojant išmetamųjų ŠESD kieki

Veiklos vykdytojas išmetamųjų ŠESD kieki, nustatytą taikant matavimu grindžiamą metodiką, išskyrus N₂O teršalus, išmestus gaminant azoto rūgštį, ir ŠESD, perduotas į transportavimo vamzdyną arba saugyklą, patvirtina apskaičiuodamas kiekvienų atitinkamų ŠESD kieki, išmetamą iš tų pačių taršos šaltinių ir sukėliklių.

Pakopinių metodikų taikyti nebūtina.

4 SKIRSNIS

Specialiosios nuostatos

47 straipsnis

Mažataršiai įrenginiai

1. Kompetentinga institucija gali pagal 13 straipsnį veiklos vykdytojui leisti pateikti supaprastintą stebėsenos planą, jeigu jis eksploatuoja mažataršį įrenginį.

Pirma pastraipa netaikoma įrenginiams, kuriuose vykdoma veikla, su kuria susijęs N₂O įtrauktas į sistemą pagal Direktyvos 2003/87/EB I priedą.

2. Taikant 1 dalies pirmą pastraipą, laikoma, kad įrenginys yra mažataršis, jeigu įvykdyta bent viena iš šių sąlygų:

- a) vidutinis metinis to įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekis, nurodytas patikrintoje prieš taiėjusio prekybos laikotarpio išmetamųjų ŠESD ataskaitoje, į jį neįtraukiant iš biomasės susidariusio CO₂ ir prieš atimant perduoto CO₂ kiekį, yra mažiau kaip 25 000 CO_{2(e)} tonų;
- b) a punkte minimas vidutinis metinis išmetamųjų ŠESD kiekis nežinomas arba nebetinkamas dėl įrenginio ribų pasikeitimo arba įrenginio veiklos sąlygų pasikeitimo, tačiau metinis iš to įrenginio išmesimų ŠESD kiekis, skaičiuojant konservatyviai, per penkerius ateinančius metus, neįtraukiant iš biomasės susidariusio CO₂ ir prieš atimant perduoto CO₂ kiekį, bus mažesnis kaip 25 000 CO_{2(e)} tonų per metus.

3. Mažataršio įrenginio veiklos vykdytojas neprivalo pateikti 12 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nurodytų patvirtinamųjų dokumentų ir atleidžiamas nuo reikalavimo, reaguojant į tikrintojo patikros ataskaitoje pateiktas tobulinimo rekomendacijas, pateikti tobulinimo ataskaitą pagal 69 straipsnio 4 dalį.

4. Nukrypstant nuo 27 straipsnio, mažataršio įrenginio veiklos vykdytojas gali kuro ar medžiagos kiekį nustatyti naudodamasis turimais ir dokumentais pagrįstais pirkimo įrašais bei apytiksliai nustatytais atsargų pokyčiais. Veiklos vykdytojas taip pat atleidžiamas nuo reikalavimo kompetentingai institucijai pateikti 28 straipsnio 2 dalyje nurodytą neapibrėžties vertinimą.

5. Mažataršio įrenginio veiklos vykdytojas atleidžiamas nuo 28 straipsnio 2 dalyje nustatyto reikalavimo į neapibrėžties vertinimą įtraukti su atsargų pokyčiais susijusią neapibrėžtį.

6. Nukrypstant nuo 26 straipsnio 1 dalies ir 41 straipsnio 1 dalies, mažataršio įrenginio veiklos vykdytojas, nustatydamas visų sukėliklių veiklos duomenis ir apskaičiavimo faktorius, taip pat nustatydamas išmetamųjų ŠESD kiekį matavimu grindžiama metodika, gali taikyti ne žemesnę nei 1 pakopą nepateikdamas įrodymų, kad aukštesnių pakopų techniškai neįmanoma taikyti arba jas taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, nebent veiklos vykdytojas galėtų didesnę tikslumą užtikrinti be papildomų pastangų.

7. Siekdamas nustatyti apskaičiavimo faktorius analizės būdu pagal 32 straipsnį, mažataršio įrenginio veiklos vykdytojas gali kreiptis į bet kokią laboratoriją, kuri yra techniškai kompetentinga ir naudodama atitinkamas analizės procedūras gali parengti techniškai patikimus rezultatus, ir pateikia 34 straipsnio 3 dalyje nurodytų kokybės užtikrinimo priemonių įrodymus.

8. Jeigu mažataršis įrenginys kuriais nors kalendoriniais metais viršija 2 dalyje nurodytą ribinę vertę, jo veiklos vykdytojas apie tai nepagrįstai nedelsdamas praneša kompetentingai institucijai.

Veiklos vykdytojas nepagrįstai nedelsdamas pateikia kompetentingai institucijai patvirtinti reikšmingą stebėsenos plano pakeitimą, kaip apibrėžta 15 straipsnio 3 dalies b punkte.

Tačiau kompetentinga institucija leidžia veiklos vykdytojui toliau taikyti supaprastintą stebėseną, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad 2 dalyje nurodyta ribinė vertė nebuvo viršyta per pastaruosius penkis ataskaitinius laikotarpius ir ateityje nebus viršijama nuo kito ataskaitinio laikotarpio.

48 straipsnis

Būdingasis CO₂

1. Būdingasis CO₂, kuris perduodamas į įrenginį, įskaitant gamtinėse dujose, išmetamosiose dujose (pvz., aukštakrosnių dujose ar koksavimo krosnių dujose) ar proceso žaliavose (pvz., sintezės dujose) esantį CO₂, įskaičiuojamas į to sukėliklio išmetamųjų teršalų faktorių.

2. Jeigu būdingasis CO₂ susidaro vykdant Direktyvos 2003/87/EB I priede išvardytų rūšių veiklą arba veiklą, įtrauktą į sistemą pagal tos direktyvos 24 straipsnį, ir vėliau iš įrenginio kaip sukėliklio dalis perduodamas kitam įrenginiui, kuriame vykdoma veikla, kuriai taikoma ta direktyva, jis nelaikomas to įrenginio, iš kurio jis perduodamas, išmetamomis ŠESD.

Tačiau jeigu būdingasis CO₂ iš įrenginio išmetamas į atmosferą arba perduodamas subjektams, kuriems ta direktyva netaikoma, šis CO₂ kiekis priskiriamas to įrenginio, iš kurio jis buvo išmestas, išmetamosioms ŠESD.

3. Iš įrenginio perduotą būdingojo CO₂ kiekį veiklos vykdytojai gali nustatyti tiek perduodančiajame, tiek priimančiajame įrenginyje. Tokiu atveju atitinkamai perduoto ir gauto būdingojo CO₂ kiekiai turi sutapti.

Jeigu perduoto ir gauto būdingojo CO₂ kiekiai nesutampa, ir perduodančiojo, ir priimančiojo įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitose nurodomas abiejų nustatytų verčių aritmetinis vidurkis, jeigu verčių nuokrypius galima paaiškinti matavimo sistemų arba nustatymo metodo neapibrėžtimis. Tokiu atveju išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitoje pateikiama nuoroda į tos vertės sulavinimą.

Jeigu verčių nuokrypių negalima paaiškinti patvirtintu matavimo sistemų arba nustatymo metodo neapibrėžties intervalu, perduodančiojo ir priimančiojo įrenginių veiklos vykdytojai sulygina vertes taikydami konservatyvias korekcijas, kurias patvirtino kompetentinga institucija.

49 straipsnis

Perduotas CO₂ kiekis

1. Veiklos vykdytojas iš įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekio atima visą CO₂ kiekį, kuris susidaro iš anglies, esančios iškastiniame kure, kuris naudojamas veiklai, kuriai taikomas Direktyvos 2003/87/EB I priedas, vykdyti, jei tas kiekis neišmetamas iš įrenginio į atmosferą, o

a) perduodamas iš įrenginio į kurį nors iš šių subjektų:

- i) CO₂ surinkimo įrenginį siekiant šį CO₂ transportuoti į geologinę saugyklą, kurią leista eksploatuoti pagal Direktyvą 2009/31/EB, ir joje ilgą laiką saugoti;
- ii) transportavimo tinklą siekiant šį CO₂ ilgą laiką saugoti geologinėje saugykloje, kurią leista eksploatuoti pagal Direktyvą 2009/31/EB;
- iii) geologinę saugyklą, kurią leista eksploatuoti pagal Direktyvą 2009/31/EB, siekiant šį CO₂ kiekį joje saugoti ilgą laiką.

b) perduodamas iš įrenginio ir naudojamas nusodinto kalcio karbonatui, kuriame naudojamas CO₂ chemiškai susijungia, gaminti.

2. Veiklos vykdytojas, iš kurio įrenginio perduotas CO₂, savo metinėje išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitoje nurodo CO₂ priimančiojo įrenginio identifikacijos kodą, pripažintą pagal deleguotuosius aktus, priimtus pagal Direktyvos 2003/87/EB 19 straipsnio 3 dalį, jeigu priimančiajam įrenginiui ta direktyva taikoma. Visais kitais atvejais perduodančiojo įrenginio veiklos vykdytojas pateikia priimančiojo įrenginio kontaktinio asmens vardą ir pavardę, adresą ir kontaktinę informaciją.

Pirma pastraipa taip pat taikoma priimančiajam įrenginiui perduodančiojo įrenginio identifikacijos kodo atžvilgiu.

3. Iš vieno įrenginio į kitą perduoto CO₂ kiekį veiklos vykdytojas nustato taikydamas matavimu grindžiamą metodiką ir 43, 44 bei 45 straipsnius. Taršos šaltinis turi atitikti matavimo tašką, o išmetamųjų ŠESD kiekis turi būti išreiškiamas perduoto CO₂ kiekiu.

Taikydamas 1 dalies b punktą, veiklos vykdytojas naudoja skaičiavimu grindžiamą metodiką.

4. Nustatydamas iš vieno įrenginio į kitą perduoto CO₂ kiekį, veiklos vykdytojas taiko VIII priedo 1 skirsnyje apibrėžtą aukščiausią pakopą.

Tačiau veiklos vykdytojas gali taikyti vienu lygiu žemesnę pakopą, jeigu jis įrodo, kad VIII priedo 1 skirsnyje apibrėžtos aukščiausios pakopos techniškai neįmanoma taikyti arba ją taikant būtų patirta nepagrįstai didelių išlaidų.

Kad nustatytų CO₂, chemiškai surišto nusodintame kalcio karbonate, kiekį, veiklos vykdytojas naudoja duomenų šaltinius, kuriais užtikrinamas didžiausias pasiekiamas tikslumas.

5. Iš įrenginio perduotą CO₂ kiekį veiklos vykdytojai gali nustatyti tiek perduodančiajame, tiek priimančiajame įrenginyje. Tokiais atvejais taikoma 48 straipsnio 3 dalis.

50 straipsnis

N₂O naudojimas arba perdavimas

1. Jeigu N₂O susidaro vykstant Direktyvos 2003/87/EB I priede išvardytų rūšių veiklą, su kuria tame priede siejamas N₂O, ir įrenginys N₂O neišmeta, bet jį perduoda į kitą įrenginį, kuris vykdo išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną ir teikia apie jį ataskaitas pagal šį reglamentą, šis N₂O kiekis nepriskiriamas to įrenginio, kuriame jis susidarė, išmetamosioms ŠESD.

Įrenginys, priimančias iš kito įrenginio vykdančią veiklą pagal pirmą pastraipą susidariusį N₂O, vykdo atitinkamų dujų srautų stebėseną taikydamas tas pačias šiame reglamente nustatytas metodikas, kurios būtų taikomos, jeigu N₂O būtų susidaręs pačiame priimančiajame įrenginyje.

Tačiau, jeigu N₂O pakuojamas į butelius arba naudojamas kaip dujos produktuose ir todėl išmetamas už įrenginio ribų, arba perduodamas iš įrenginio subjektams, kuriems Direktyva 2003/87/EB netaikoma, šis N₂O kiekis priskiriamas to įrenginio, kuriame jis susidarė, išmetamosioms ŠESD, išskyrus tuos N₂O kiekius, dėl kurių įrenginio, kuriame šis N₂O susidarė, veiklos vykdytojas gali kompetentingai institucijai įrodyti, kad tas N₂O sunaikinamas naudojant tinkamą išmetamųjų teršalų kiekį mažinančią įrangą.

2. Veiklos vykdytojas, iš kurio įrenginio perduotas N₂O, savo metinėje išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitoje, jeigu taikytina, nurodo N₂O priimančiojo įrenginio identifikacijos kodą, pripažintą pagal deleguotuosius aktus, priimtus pagal Direktyvos 2003/87/EB 19 straipsnio 3 dalį.

Pirma pastraipa taip pat taikoma priimančiajam įrenginiui perduodančiojo įrenginio identifikacijos kodo atžvilgiu.

3. Iš vieno įrenginio į kitą perduoto N₂O kiekį veiklos vykdytojas nustato taikydamas matavimu grindžiamą metodiką, įskaitant pagal 43, 44 bei 45 straipsnius. Taršos šaltinis turi atitikti matavimo tašką, o išmetamųjų ŠESD kiekis turi būti išreiškiamas perduoto N₂O kiekiu.

4. Nustatydamas iš vieno įrenginio į kitą perduoto N₂O kiekį, veiklos vykdytojas taiko VIII priedo 1 skirsnyje išmetamam N₂O nustatytą aukščiausią pakopą.

Tačiau veiklos vykdytojas gali taikyti vienu lygiu žemesnę pakopą, jeigu jis įrodo, kad VIII priedo 1 skirsnyje apibrėžtos aukščiausios pakopos techniškai neįmanoma taikyti arba ją taikant būtų patirta nepagrįstai didelių išlaidų.

5. Iš įrenginio perduotą N₂O kiekį veiklos vykdytojai gali nustatyti tiek perduodančiajame, tiek priimančiajame įrenginyje. Tokiu atveju *mutatis mutandis* taikomos 48 straipsnio 3 dalies nuostatos.

IV SKYRIUS

AVIACIJOS IŠMETAMŲJŲ ŠESD KIEKIO IR TONKILOMETRIŲ DUOMENŲ STEBĖSENA

51 straipsnis

Bendrosios nuostatos

1. Kiekvienas orlaivio naudotojas vykdo ŠESD kiekio, išmesto ataskaitiniu laikotarpiu vykdančią visą į Direktyvos 2003/87/EB I priedą įtrauktą aviacijos veiklą, už kurią atsakingas tas orlaivio naudotojas, stebėseną ir teikia ataskaitas.

Tuo tikslu orlaivio naudotojas visus skrydžius kalendoriniams metams priskiria pagal išvykimo laiką, kuris nustatomas pagal suderintąjį pasaulio laiką.

2. Jeigu orlaivio naudotojas ketina pateikti prašymą dėl nemokamų apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Direktyvos 2003/87/EB 3e arba 3f straipsnį, jis turi vykdyti tų skrydžių tonkilometrių duomenų stebėseną atitinkamais stebėsenos metais.

3. Siekiant nustatyti už skrydį atsakingą Direktyvos 2003/87/EB 3 straipsnio o punkte nurodytą unikalųjį orlaivio naudotoją, naudojamas šaukinys, kuris taikomas oro eismo valdymo tikslais. Šaukinys turi būti vienas iš šių dalykų:

- a) skrydžio plano 7 langelyje įrašytas ICAO suteiktas žymuo;
- b) jeigu ICAO suteikto orlaivio naudotojo žymens nėra, orlaivio registracijos ženklas.

4. Jeigu orlaivio naudotojo tapatybė nežinoma, kompetentinga institucija orlaivio savininką laiko orlaivio naudotoju, nebent jis kompetentingai institucijai pateikia įrodymų apie atsakingo orlaivio naudotojo tapatybę.

52 straipsnis

Stebėsenos planų teikimas

1. Orlaivio naudotojas ne vėliau kaip prieš keturis mėnesius iki į Direktyvos 2003/87/EB I priedą įtrauktos aviacijos veiklos pradžios kompetentingai institucijai pateikia išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo planą, kaip numatyta 12 straipsnyje.

Nukrypstant nuo pirmos pastraipos, orlaivio naudotojas, kuris į Direktyvos 2003/87/EB I priedą įtrauktą aviacijos veiklą vykdo pirmą kartą, ir to jis negalėjo numatyti prieš keturis mėnesius iki veiklos pradžios, kompetentingai institucijai stebėsenos planą pateikia nepagrįstai nedelsdamas, bet ne vėliau kaip praėjus šešioms savaitėms nuo tos veiklos vykdymo. Orlaivio naudotojas kompetentingai institucijai pateikia tinkamą pagrindimą, kodėl stebėsenos planas negalėjo būti pateiktas prieš keturis mėnesius iki veiklos pradžios.

Jeigu Direktyvos 2003/87/EB 18a straipsnyje nurodyta administruojanti valstybė narė iš anksto nėra žinoma, orlaivio naudotojas nepagrįstai nedelsdamas stebėsenos planą pateikia po to, kai paskelbiama informacija apie administruojančios valstybės narės kompetentingą instituciją.

2. Jeigu orlaivio naudotojas ketina pateikti prašymą dėl nemokamų apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Direktyvos 2003/87/EB 3e arba 3f straipsnį, jis taip pat pateikia tonkilometrių duomenų stebėsenos ir ataskaitų teikimo planą. Stebėsenos planas pateikiamas ne vėliau kaip prieš keturis mėnesius iki vieno iš šių dalykų pradžios:

- a) stebėsenos metų, nurodytą Direktyvos 2003/87/EB 3e straipsnio 1 dalyje, pradžios, jeigu paraiška teikiama pagal tą straipsnį;
- b) Direktyvos 2003/87/EB 3c straipsnio 2 dalyje nurodyto laikotarpio antrų kalendorinių metų pradžios, jeigu paraiška teikiama pagal tos direktyvos 3f straipsnį.

53 straipsnis

Vykdam aviacijos veiklą išmetamų ŠESD kiekio stebėsenos metodika

1. Vykdam aviacijos veiklą išmetamą metinį CO₂ kiekį kiekvienas orlaivio naudotojas nustato tonomis išreikštą kiekvienos rūšies per metus sunaudotų degalų kiekį padaugindamas iš atitinkamo išmetamųjų teršalų faktoriaus.

2. Kiekvienas orlaivio naudotojas nustato kiekvienam skrydžiui sunaudojamą kiekvienos rūšies degalų kiekį, įskaitant pagalbinės jėgainės sunaudojamą kurą. Tuo tikslu orlaivio naudotojas naudoja vieną iš III priedo 1 skirsnyje nurodytų metodų. Orlaivio naudotojas renka šį metodą, kurį taikant išsamiausi duomenys gaunami laiku, kartu užtikrinant mažiausią neapibrėžtį ir nepatiriant nepagrįstai didelių išlaidų.

3. III priedo 1 skirsnyje nurodytą skrydžiui pripiltų degalų kiekį orlaivio naudotojas nustato vienu iš šių būdų:

- a) degalų tiekėjo atliktu matavimu, kuris nurodomas degalų tiekimo kiekvienam skrydžiui dokumentuose ar sąskaitose faktūrose;
- b) naudodamasis orlaivyje esančių matavimo sistemų duomenimis, įrašytais į masės ir centruotės dokumentus, į orlaivio techninės būklės žurnalą arba orlaivio naudotojui perduotais iš orlaivio elektroninio ryšio priemonėmis.

4. Orlaivio naudotojas bake esantį degalų kiekį nustato naudodamasis orlaivyje esančių matavimo sistemų duomenimis, įrašytais į masės ir centruotės dokumentus, į orlaivio techninės būklės žurnalą arba orlaivio naudotojui perduotais iš orlaivio elektroninio ryšio priemonėmis.

5. Jeigu į degalų bakus įpiltas ar bakuose likęs degalų kiekis nustatomas naudojant tūrio vienetų (litrus), orlaivio naudotojas, taikydamas faktinį tankį, šį tūrio vienetais nurodytą kiekį konvertuoja į masės vienetų. Orlaivio naudotojas taiko tą degalų tankio vertę (tai gali būti faktinė arba standartinė 0,8 kg litre vertė), kuri naudojama dėl eksploatavimo ir saugos priežasčių.

Procedūra, pagal kurią matuojamas faktinis ar standartinis tankis, išdėstoma stebėsenos plane kartu su nuoroda į atitinkamus orlaivio naudotojo dokumentus.

6. 1 dalyje nurodytus skaičiavimus orlaivio naudotojas atlieka naudodamas III priedo 1 lentelėje pateiktus numatytuosius išmetamųjų teršalų faktorius.

Jeigu degalai neįtraukti į minėtą lentelę, orlaivio naudotojas išmetamųjų teršalų faktorių nustato pagal 32 straipsnį. Tų degalų apatinis šilumingumas nustatomas ir pranešamas kaip papildomi duomenys.

7. Nukrypdamas nuo 6 dalies ir gavęs kompetentingos institucijos patvirtinimą, orlaivio naudotojas gali išmetamųjų teršalų faktorių ar anglies kiekį, kuriuo šis faktorius grindžiamas, arba prekyboje esančių rūšių degalų apatinį šilumingumą nustatyti remdamasis degalų tiekėjo pateiktais atitinkamų degalų pirkimo įrašais, jeigu jie buvo nustatyti remiantis tarptautiniu mastu priimtais standartais, o III priedo 1 lentelėje nurodytų išmetamųjų teršalų faktorių naudoti negalima.

54 straipsnis

Konkrečios nuostatos dėl biomasės

39 straipsnis taikomas atitinkamai nustatant biomasės dalį mišriame kure.

Nepaisydama 39 straipsnio 2 dalies, kompetentinga institucija leidžia naudoti visose valstybėse narėse vienodai taikomą biomasės dalies nustatymo metodiką, jeigu tokia yra.

Pagal tą metodiką degalų, naudojamų vykdant aviacijos veiklą, įtrauktą į Direktyvos 2003/87/EB I priedą, biomasės dalis, apatinis šilumingumas ir išmetamųjų teršalų faktorius arba anglies kiekis nustatomi pagal degalų pirkimo įrašus.

Metodika grindžiama Komisijos pateiktomis gairėmis, kuriomis siekiama nuoseklaus taikymo visose valstybėse narėse.

Biodegalų naudojimas aviacijoje vertinamas pagal Direktyvos 2009/28/EB 18 straipsnį.

55 straipsnis

Mažieji teršėjai

1. Orlaivių naudotojai, kurie per tris iš eilės keturių mėnesių laikotarpius atlieka mažiau kaip 243 skrydžius per vieną laikotarpį, ir orlaivių naudotojai, per kurių vykdomus skrydžius išmetamas bendras metinis ŠESD kiekis yra mažesnis kaip 25 000 tonų CO₂, laikomi mažaisiais teršėjais.

2. Nukrypstant nuo 53 straipsnio, mažieji teršėjai sunaudojamų degalų kiekį gali nustatyti taikydami Eurokontrolės ar kitos atitinkamos organizacijos įdiegtas priemones, kurias naudojant galima apdoroti visą oro eismo informaciją ir išvengti nepakankamo išmestų ŠESD kiekio įvertinimo.

Taikytinos priemonės, įskaitant paraišką dėl pataisos koeficientų, kuriais būtų kompensuojami modeliavimo metodų netikslumai, gali būti naudojamos tik jeigu jos patvirtintos Komisijos.

3. Nukrypdamas nuo 12 straipsnio, mažasis teršėjas, ketinantis pasinaudoti kuria nors iš šio straipsnio 2 dalyje nurodytų priemonių, išmetamųjų ŠESD stebėsenos plane gali pateikti tik šią informaciją:

a) informaciją, kurią reikia pateikti pagal I priedo 2 skirsnio 1 punktą;

- b) įrodymą, kad jo išmetamųjų šESD kiekis neviršija šio straipsnio 1 dalyje nustatytos ribinės vertės;
- c) šio straipsnio 2 dalyje nurodytos priemonės, kuri bus naudojama sunaudotam degalų kiekiui nustatyti, pavadinimą arba nuorodą į tą priemonę.

Mažajam teršėjui netaikomas reikalavimas pateikti patvirtinamuosius dokumentus, nurodytus 12 straipsnio 1 dalies trečiojo pastraipoje.

4. Jeigu orlaivio naudotojas naudojasi 2 dalyje nurodyta priemone ir ataskaitiniais metais viršija 1 dalyje nurodytą ribinę vertę, jis apie tai nepagrįstai nedelsdamas praneša kompetentingai institucijai.

Nepagrįstai nedelsdamas orlaivio naudotojas kompetentingai institucijai patvirtinti pateikia reikšmingą stebėsenos plano pakeitimą pagal 15 straipsnio 4 dalies a punkto iv papunktį.

Tačiau kompetentinga institucija leidžia orlaivio naudotojui toliau taikyti 2 dalyje nurodytą priemonę, jeigu orlaivio naudotojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad 1 dalyje nurodyta ribinė vertė nebuvo viršyta per pastaruosius penkerius ataskaitinius laikotarpius ir ateityje nebus viršijama nuo kito ataskaitinio laikotarpio.

56 straipsnis

Neapibrėžties šaltiniai

1. Į neapibrėžties šaltinius ir su jais susijusius neapibrėžties lygius orlaivio naudotojas atsižvelgia rinkdamasis stebėsenos metodiką pagal 53 straipsnio 2 dalį.
2. Orlaivio naudotojas reguliariai vykdo tinkamą kontrolę, visų pirma atlieka į bakus įpiltų degalų pagal sąskaitas faktūras nustatyto kiekio ir orlaivyje esančiais matavimo prietaisais išmatuoto į bakus įpiltų degalų kiekio kryžminę patikrą ir imasi taisyti padėtį, jeigu nustatomi dideli nuokrypiai.

57 straipsnis

Tonkilometrių duomenų nustatymas

1. Orlaivių naudotojai, ketinantys pateikti prašymą dėl nemokamų apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Direktyvos 2003/87/EB 3e arba 3f straipsnį, vykdo visų skrydžių, kuriems taikomas Direktyvos 2003/87/EB I priedas, tonkilometrių duomenų stebėseną su tokiomis paraiškomis susijusiais stebėsenos metais.
2. Orlaivio naudotojas tonkilometrių duomenis apskaičiuoja taip: pagal III priedo 3 skirsnio nuostatas apskaičiuotą ir kilometrais (km) išreikštą atstumą dauginą iš naudingojo krovinio, kuris gaunamas sudedant krovinio, pašto, keleivių ir registruoto bagažo mases, išreiškiamas tonomis (t).
3. Orlaivio naudotojas krovinio ir pašto masę nustato remdamasis atitinkamų skrydžių masės ir centruotės dokumentuose nurodyta faktine arba standartine mase.

Orlaivių naudotojai, neprivalantys turėti masės ir centruotės dokumentų, stebėsenos plane pasiūlo tinkamą krovinio ir pašto masės nustatymo metodiką, pagal kurią neįskaičiuojama visų naudinguoju krovinium nelaikomų padėklų ir talpyklų taros bei paties orlaivio masė.

4. Orlaivio naudotojas keleivių masę nustato taikydamas vieną iš šių pakopų:
 - a) 1 pakopa – kiekvienam keleiviui, įskaitant jo registruotą bagažą, numatoma 100 kg masė;
 - b) 2 pakopa – keleivių ir registruoto bagažo masė yra tokia, kokia nurodyta kiekvieno skrydžio masės ir centruotės dokumentuose.

Tačiau pasirinkta pakopa taikoma visiems skrydžiams stebėsenos metais, susijusiais su paraiškomis pagal Direktyvos 2003/87/EB 3e arba 3f straipsnį.

V SKYRIUS

DUOMENŲ VALDYMAS IR KONTROLĖ

58 straipsnis

Duomenų srauto valdymo veikla

1. Veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas sukuria, pagrindžia dokumentais, įdiegia ir taiko rašytines duomenų srauto valdymo procedūras, taikomas vykdant išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną ir teikiant ataskaitas, ir užtikrina, kad vykdant tą duomenų srauto valdymo veiklą parengiamoje metinėje išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitoje nebūtų netikslumų ir ji atitiktų stebėsenos planą, tas rašytines procedūras ir šį reglamentą.

Jeigu orlaivio naudotojas ketina pateikti prašymą dėl nemokamų apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Direktyvos 2003/87/EB 3e arba 3f straipsnį, pirma pastraipa taip pat taikoma vykdant tonkilometrų duomenų stebėseną ir teikiant jų ataskaitas.

2. Į stebėsenos planą įtrauktų rašytinių duomenų srauto valdymo procedūrų aprašymas apima bent šiuos elementus:

- a) 12 straipsnio 2 dalyje išvardytą informaciją;
- b) pirminių duomenų šaltinių identifikavimą;
- c) kiekvieną duomenų srauto etapą nuo pirminių duomenų iki metinio išmetamųjų ŠESD kiekio arba tonkilometrų duomenų; šie etapai turi atspindėti duomenų srauto valdymo veiksmų seką ir tarpusavio sąveiką, įskaitant formules ir duomenų sumavimo etapus;
- d) su kiekviena tam tikra duomenų srauto valdymo veikla susijusius apdorojimo etapus, įskaitant formules ir duomenis, naudojamus nustatant išmetamųjų ŠESD kiekį ar tonkilometrų duomenis;
- e) tam tikras naudojamas elektronines duomenų apdorojimo ir jų laikymo sistemas bei šių sistemų ir kitų įvesčių, įskaitant rankinę įvestį, sąveiką;
- f) duomenų srauto valdymo veiklos išvesčių registravimo būdus.

59 straipsnis

Kontrolės sistema

1. Siekdamas užtikrinti, kad vykdant duomenų srauto valdymo veiklą parengtoje metinėje išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitoje ar, jeigu taikoma, tonkilometrų duomenų ataskaitoje nebūtų netikslumų ir kad šios ataskaitos atitiktų patvirtintą stebėsenos planą bei šį reglamentą, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas parengia, pagrindžia dokumentais, įdiegia ir taiko veiksmingą kontrolės sistemą.

2. 1 dalyje nurodytą kontrolės sistemą sudaro šie dalykai:

- a) veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo atliktas būdingosios rizikos ir kontrolės rizikos vertinimas, grindžiamas rašytine procedūra, taikoma atliekant vertinimą;
- b) su nustatyta rizika mažinti skirta kontrole susijusios rašytinės procedūros.

3. Su kontrole susijusios rašytinės procedūros, nurodytos 2 dalies b punkte, apima bent šiuos dalykus:

- a) matavimo įrangos kokybės užtikrinimą;
- b) duomenų srauto valdymo veiklai naudojamos informacinių technologijų sistemos, įskaitant proceso valdymo kompiuterinę technologiją, kokybės užtikrinimą;
- c) su duomenų srauto valdymo veikla ir kontrole susijusių pareigų atskyrimą bei būtinų kompetencijų valdymą;
- d) vidaus peržiūras ir duomenų patvirtinimą;
- e) taisymus ir korekcinius veiksmus;
- f) rangovų atliekamą procesų kontrolę;
- g) įrašų ir dokumentų tvarkymą, įskaitant dokumentų versijų valdymą.

4. Veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas stebi kontrolės sistemos veiksmingumą, įskaitant atlikdamas vidaus peržiūras ir atsižvelgdamas į tikrintojo išvadas, pateiktas atlikus metinės išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitos ir, jeigu taikoma, tonkilometrių duomenų ataskaitos patikrą pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067.

Jeigu nustatoma, kad kontrolės sistema neveiksminga arba neproporcinga nustatyti rizikai, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas siekia pagerinti kontrolės sistemą ir atnaujinti stebėsenos planą arba pamatines duomenų srauto valdymo veiklos rašytines procedūras, rizikos vertinimą ir kontrolę, jeigu reikia.

60 straipsnis

Kokybės užtikrinimas

1. Taikydamas 59 straipsnio 3 dalies a punktą, veiklos vykdytojas užtikrina, kad laikantis šio reglamento reikalavimų ir proporcingai nustatyti rizikai visa susijusi matavimo įranga būtų reguliariai kalibruojama, reguliuojama ir tikrinama, įskaitant tikrinimą prieš pradedant ją naudoti, bei būtų palyginama su matavimo standartais, kurie grindžiami tarptautiniais matavimo standartais, jeigu jų yra.

Jeigu matavimo sistemos sudedamųjų dalių negalima kalibruoti, veiklos vykdytojas juos nurodo stebėsenos plane ir pasiūlo alternatyvių kontrolės būdų.

Jeigu nustatoma, kad įrangos veikimas neatitinka reikalavimų, veiklos vykdytojas nedelsdamas imasi veiksmų padėčiai ištaisyti.

2. Nuolatinio išmetamųjų ŠESD matavimo sistemoms veiklos vykdytojas bent kartą per metus užtikrina kokybę pagal standartą EN 14181 „Automatizuotųjų matavimo sistemų kokybės užtikrinimas“, įskaitant lygiagrečiųjų matavimą naudojant standartinius etaloninius metodus; tai atlieka kvalifikuoti darbuotojai.

Jeigu vykdant tokį kokybės užtikrinimą išmetamųjų ŠESD ribines vertes (toliau – ITRV) būtina naudoti kaip privalomus parametrus, kuriais grindžiamas kalibravimas ir veikimo patikrinimas, tokios ITRV pakeičiamos metine vidutine valandine šiltnamio efektą sukeliančių dujų koncentracija. Jeigu veiklos vykdytojas nustato, kad sistema neatitinka kokybės užtikrinimo reikalavimų, įskaitant atvejus, kai reikia atlikti pakartotinį kalibravimą, jis apie tai praneša kompetentingai institucijai ir nepagrįstai nedelsdamas imasi veiksmų padėčiai ištaisyti.

61 straipsnis

Informacinių technologijų kokybės užtikrinimas

Taikydamas 59 straipsnio 3 dalies b punktą veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas užtikrina, kad informacinių technologijų sistema būtų suprojektuota, pagrįsta dokumentais, išbandyta, įdiegta, kontroliuojama ir taikoma taip, kad būtų užtikrintas patikimas, tikslus ir laiku atliekamas duomenų apdorojimas atsižvelgiant į riziką, nustatytą pagal 59 straipsnio 2 dalies a punktą.

Informacinių technologijų sistemos kontrolė apima prieigos kontrolę, atsarginių kopijų kontrolę, duomenų atkūrimą, tęstinumo planavimą ir saugumą.

62 straipsnis

Pareigų atskyrimas

Taikydamas 59 straipsnio 3 dalies c punktą veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas už visą duomenų srauto valdymo veiklą ir už visą kontrolę atsakingus asmenis paskiria taip, kad nesuderinamos pareigos būtų atskirtos. Jeigu netaikomos kitos kontrolės priemonės, jis užtikrina, kad visa duomenų srauto valdymo veikla būtų vykdoma proporcingai nustatyti būdingajai rizikai, t. y. visą atitinkamą informaciją ir duomenis turi patvirtinti bent vienas asmuo, kuris nedalyvavo nustatant ir registruojant šią informaciją ar duomenis.

Veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas valdo su atitinkamomis pareigomis susijusias būtinąsias kompetencijas, įskaitant atitinkamą pareigų paskirstymą, mokymą ir veiklos rezultatų peržiūrą.

63 straipsnis

Vidinė peržiūra ir duomenų patvirtinimas

1. Taikydamas 59 straipsnio 3 dalies d punktą ir remdamasis būdingąja rizika bei kontrolės rizika, nustatyta atlikus 59 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytą rizikos vertinimą, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas peržiūri ir patvirtina duomenis, gautus vykdant 58 straipsnyje nurodytą duomenų srauto valdymo veiklą.

Tokią duomenų peržiūrą ir patvirtinimą sudaro bent šie dalykai:

- a) patikrinimas, ar yra visi reikiami duomenys;
- b) veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo per kelerius metus gautų, stebėtų ir pateiktų duomenų palyginimas;
- c) taikant skirtingas veiklos duomenų rinkimo sistemas gautų duomenų ir verčių palyginimas, įskaitant šiuos palyginimus, jeigu taikoma:
 - i) kuro ar medžiagų pirkimo duomenų palyginimas su atsargų pokyčių duomenimis ir taikytinų sukėliklių sąnaudų duomenimis;
 - ii) analizės būdu nustatytų, apskaičiuotų arba iš kuro ar medžiagos tiekėjo gautų apskaičiavimo faktorių palyginimas su panašių rūšių kuro arba medžiagų nacionaliniais ar tarptautiniais pamatiniais faktoriais;
 - iii) taikant matavimu grindžiamas metodikas nustatyto išmetamųjų ŠESD kiekio palyginimas su patvirtinamojo skaičiavimo, atlikto pagal 46 straipsnį, rezultatais;
 - iv) suvestinių duomenų ir pirminių duomenų palyginimas.

2. Veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas kiek įmanoma užtikrina, kad duomenų atmetimo kriterijai, taikomi atliekant peržiūrą ir patikrinimą, būtų žinomi iš anksto. Tuo tikslu duomenų atmetimo kriterijai nustatomi atitinkamų rašytinių procedūrų dokumentuose.

64 straipsnis

Taisymai ir korekciniai veiksmai

1. Jeigu nustatoma, kad kuri nors 58 straipsnyje nurodyta duomenų srauto valdymo veiklos dalis ar 59 straipsnyje nurodytos kontrolės dalis vykdoma neveiksmingai arba neatitinka tos duomenų srauto valdymo veiklos ir kontrolės procedūrų dokumentuose nustatytų ribų, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas atlieka reikiamus taisymus ir pataiso atmetus duomenis siekdamas, kad nebūtų nustatytas per mažas išmetamųjų ŠESD kiekis.
2. Taikydamas 1 dalį, veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas atlieka bent šiuos veiksmus:
 - a) įvertina vykdant 58 straipsnyje nurodytos duomenų srauto valdymo veiklos atskirus etapus ar 59 straipsnyje nurodytos kontrolės atskirus etapus gautų rezultatų tinkamumą;
 - b) nustato atitinkamo sutrikimo ar klaidos priežastį;
 - c) imasi reikiamų korekcinų veiksmų, visų pirma ištaiso visus netinkamus išmetamųjų ŠESD ataskaitos ar atitinkamai tonkilometrų duomenų ataskaitos duomenis.
3. Veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas atlieka tokius šio straipsnio 1 dalyje nurodytus taisymus ir korekcinis veiksmus, kokių reikia atsižvelgiant į būdingąją riziką ir kontrolės riziką, nustatytą atlikus 59 straipsnyje nurodytą rizikos vertinimą.

65 straipsnis

Rangovų atliekami procesai

Jeigu veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas samdo rangovus, kad jie atliktų vienos ar kelių rūšių duomenų srauto valdymo veiklą, nurodytą 58 straipsnyje, arba kontrolę, nurodytą 59 straipsnyje, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas atlieka šiuos veiksmus:

- a) tikrina rangovų vykdomos duomenų srauto valdymo veiklos ir kontrolės kokybę pagal šio reglamento nuostatas;
- b) nustato rangovų atliekamų procesų rezultatų reikalavimus ir atliekant tuos procesus taikytinus metodus;
- c) tikrina šio straipsnio b punkte nurodytų rezultatų ir metodų kokybę;
- d) užtikrina, kad rangovas jam patikėtą veiklą atliktų taip, kaip ji turi būti atlikta atsižvelgiant į būdingąją riziką ir kontrolės riziką, nustatytą atlikus 59 straipsnyje nurodytą rizikos vertinimą.

66 straipsnis

Duomenų spragų šalinimas

1. Jeigu trūksta duomenų, kurių reikia įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekiui nustatyti, veiklos vykdytojas naudoja tinkamą apytikslio nustatymo metodą, kuriuo nustatomi pakaitiniai konservatyviai nustatyti atitinkamo laikotarpio duomenys ir trūkstamas parametras.

Jeigu veiklos vykdytojas nenustatė apytikslio nustatymo metodo rašytine procedūra, jis parengia tokią rašytinę procedūrą ir pateikia kompetentingai institucijai patvirtinti atitinkamą stebėsenos plano pakeitimą pagal 15 straipsnį.

2. Jeigu trūksta duomenų, kurių reikia per vieną ar daugiau orlaivio naudotojo atliktų skrydžių išmestų ŠESD kiekiui nustatyti, orlaivio naudotojas taiko atitinkamo laikotarpio pakaitinius duomenis, apskaičiuotus naudojant stebėsenos plane nurodytą alternatyvų metodą.

Jeigu pakaitinių duomenų pagal pirmą pastraipą nustatyti neįmanoma, orlaivio naudotojas gali per tą skrydį ar tuos skrydžius išmestą ŠESD kiekį nustatyti pagal sunaudotų degalų kiekį, naudodamas 55 straipsnio 2 dalyje nurodytą priemonę.

Jeigu skrydžiai, kurių duomenyse yra spragų, nurodytų pirmose dviejose pastraipose, sudaro daugiau kaip 5 % visų metinių ataskaitoje nurodytų skrydžių, veiklos vykdytojas nepagrįstai nedelsdamas apie tai praneša kompetentingai institucijai ir imasi taisomųjų veiksmų stebėsenos metodikai tobulinti.

67 straipsnis

Įrašai ir dokumentai

1. Veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas bent 10 metų laiko visų svarbių duomenų ir informacijos, įskaitant IX priede išvardytą informaciją, įrašus.

Dokumentais pagrįsta ir archyve saugoma turi būti tiek stebėsenos duomenų, kad būtų galima atlikti metinės išmetamųjų ŠESD arba tonkilometrų duomenų ataskaitos patikrą pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067. Į kompetentingos institucijos sukurtą elektroninę ataskaitų teikimo sistemą ir duomenų valdymo sistemą veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo įtrauktus duomenis galima laikyti veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo turimais duomenimis, jeigu jis turi šių duomenų prieigos teisę.

2. Veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas užtikrina, kad reikiami dokumentai būtų prieinami, tada, kai jų prireikia, ir ten, kur jų prireikia duomenų šrauto valdymo veiklai bei kontrolei vykdyti.

Veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas tuos dokumentus pateikia kompetentingai institucijai ir tikrintojui, tikrinančiam išmetamųjų ŠESD kiekio arba tonkilometrų duomenų ataskaitą pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067, jei jie to paprašo.

VI SKYRIUS

ATASKAITŲ TEIKIMO REIKALAVIMAI

68 straipsnis

Ataskaitų teikimo laikas ir įpareigojimas teikti ataskaitas

1. Veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas kompetentingai institucijai iki kiekvienų metų kovo 31 d. pateikia išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitą, kurioje nurodomas metinis ataskaitiniu laikotarpiu išmestas ŠESD kiekis ir kurią yra patikrinęs tikrintojas pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067.

Tačiau kompetentinga institucija veiklos vykdytojo ir orlaivio naudotojo gali prašyti patikrintą metinę išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitą pateikti anksčiau nei iki kovo 31 d., tačiau ne anksčiau nei iki vasario 28 d.

2. Jeigu orlaivio naudotojas ketina pateikti prašymą dėl nemokamų apyvartinių taršos leidimų skyrimo pagal Direktyvos 2003/87/EB 3e arba 3f straipsnius, orlaivio naudotojas iki metų, einančių po minėtos direktyvos 3e arba 3f straipsnyje nurodytų stebėsenos metų, kovo 31 d. kompetentingai institucijai pateikia tonkilometrų duomenų ataskaitą, kurioje nurodomi stebėsenos metų tonkilometrų duomenys ir kurią yra patikrinęs tikrintojas pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067.

3. Metinėse išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitose ir tonkilometrų duomenų ataskaitose pateikiama bent X priede nurodyta informacija.

69 straipsnis

Stebėsenos metodikos tobulinimo ataskaitos

1. Kiekvienas veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas reguliariai tikrina, ar taikomą stebėsenos metodiką galima patobulinti.

Įrenginio veiklos vykdytojas pateikia ataskaitą, kurioje pateikiama 2 arba, jei taikoma, 3 dalyje nurodyta informacija, kompetentingai institucijai patvirtinti; ši ataskaita pateikiama iki šių terminų:

- a) A kategorijos įrenginių atveju – kas ketverius metus iki birželio 30 d.;
- b) B kategorijos įrenginių atveju – kas dvejus metus iki birželio 30 d.;
- c) C kategorijos įrenginių atveju – kasmet iki birželio 30 d.

Tačiau kompetentinga institucija gali nustatyti kitą ataskaitos pateikimo terminą, kuris turi būti ne vėlesnis kaip tų pačių metų rugsėjo 30 d.

Nukrypdoma nuo antros ir trečios pastraipos ir nepažeisdama pirmos pastraipos nuostatų, kompetentinga institucija kartu su stebėsenos planu ar tobulinimo ataskaita gali patvirtinti pagal antrą pastraipą taikytino termino pratęsimą, jeigu veiklos vykdytojas, teikdamas stebėsenos planą pagal 12 straipsnį, pranešdamas apie atnaujinimus pagal 15 straipsnį arba teikdamas tobulinimo ataskaitą pagal šį straipsnį, kompetentingai institucijai priimtiniu būdu pateikia įrodymų, kad priežastys, dėl kurių būtų patiriamos nepagrįstai didelės išlaidos arba dėl kurių techniškai neįmanoma imtis tobulinimo priemonių, lieka galioti ilgiau. Pratęsiant terminą atsižvelgiama į metų, kurių įrodymus pateikia veiklos vykdytojas, skaičių. Laikotarpis tarp dviejų tobulinimo ataskaitų C kategorijos įrenginio atveju turi būti ne ilgesnis kaip treji metai, B kategorijos įrenginio atveju – ne daugiau kaip ketveri metai, o A kategorijos įrenginio atveju – ne daugiau kaip penkeri metai.

2. Jeigu veiklos vykdytojas netaiko bent tų pakopų, kurias pagal 26 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą reikalaujama taikyti didiesiems ir mažiesiems sukėlikliams, o pagal 41 straipsnį – taršos šaltiniams, jis pagrindžia, kodėl tai yra techniškai neįmanoma arba kodėl jas taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų.

Tačiau jeigu atsiranda įrodymų, kad priemonės, kurių reikia norint pasiekti tas pakopas, tapo techniškai įmanomos ir jas taikant nebebūtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai praneša apie reikiamus stebėsenos plano pakeitimus pagal 15 straipsnį ir pateikia atitinkamų priemonių įgyvendinimo (įskaitant įgyvendinimo laiką) pasiūlymus.

3. Jeigu veiklos vykdytojas taiko 22 straipsnyje nurodytą alternatyvią stebėsenos metodiką, jis pateikia: pagrindimą, kodėl techniškai neįmanoma vienam ar daugiau didžiųjų arba smulkiųjų sukėliklių taikyti bent 1 pakopą arba kodėl ją taikant būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų.

Tačiau jeigu atsiranda įrodymų, kad priemonės, kurių reikia norint tiems sukėlikliams taikyti bent 1 pakopą, tapo techniškai įmanomos ir jas taikant nebebūtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai praneša apie reikiamus stebėsenos plano pakeitimus pagal 15 straipsnį ir pateikia atitinkamų priemonių įgyvendinimo (įskaitant įgyvendinimo laiką) pasiūlymus.

4. Jeigu pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067 parengtoje patikros ataskaitoje nurodomos nepašalintos neatitiktys arba tobulinimo rekomendacijos pagal to įgyvendinimo reglamento 27, 29 ir 30 straipsnius, veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas iki tų metų, kuriais tikrintojas išdavė patikros ataskaitą, birželio 30 d. kompetentingai institucijai pateikia patvirtinti ataskaitą. Toje ataskaitoje aprašoma, kaip ir kada veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas pašalino tikrintojų nurodytas neatitiktis ar kaip jis planuoja jas pašalinti ir įgyvendinti rekomenduojamus patobulinimus.

Kaip nurodyta šioje dalyje, kompetentinga institucija gali nustatyti kitą ataskaitos pateikimo terminą, kuris turi būti ne vėlesnis kaip tų pačių metų rugsėjo 30 d. Jeigu taikoma, tokia ataskaita gali būti derinama su šio straipsnio 1 dalyje nurodyta ataskaita.

Jeigu įgyvendinus rekomenduojamus patobulinimus stebėsenos metodika nebūtų patobulinama, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas pagrindžia, kodėl taip yra. Jeigu atliekant rekomenduojamus patobulinimus būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas pateikia išlaidų nepagrįstumo įrodymų.

5. Šio straipsnio 4 dalis netaikoma, jeigu veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas jau pašalino visas neatitiktis, įvykdė tobulinimo rekomendacijas ir iki datos, nustatytos pagal 4 dalį, pateikė susijusius stebėsenos plano pakeitimus kompetentingai institucijai patvirtinti pagal šio reglamento 15 straipsnį.

70 straipsnis

Kompetentingos institucijos nustatomas išmetamųjų ŠESD kiekis

1. Kompetentinga institucija atlieka iš įrenginio arba vykdančią skrydžius išmestų ŠESD kiekio apytikslį konservatyvų vertinimą šiais atvejais:
 - a) veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas iki 68 straipsnio 1 dalyje nustatyto termino nepateikė patikrintos metinės išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitos;
 - b) 68 straipsnio 1 dalyje nurodyta patikrinta metinė išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaita neatitinka šio reglamento nuostatų;
 - c) veiklos vykdytojo ar orlaivio naudotojo parengta metinė išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaita nebuvo patikrinta pagal įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067.
2. Jeigu pagal įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2067 parengtoje tikrintojų ataskaitoje nurodyta, kad išmetamųjų ŠESD ataskaitoje yra neesminių netikslumų, kurių veiklos vykdytojas arba orlaivio naudotojas nepataisė prieš tikrintojui pateikiant patikros ataskaitą, kompetentinga institucija įvertina tuos netikslumus ir prireikus konservatyviai įvertina iš įrenginio arba vykdančią skrydžius išmestų ŠESD kiekį. Kompetentinga institucija veiklos vykdytoją ar orlaivio naudotoją informuoja, ar reikia pataisyti metinę išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitą, ir nurodo, ką reikia pataisyti. Veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas šią informaciją perduoda tikrintojui.
3. Valstybė narė užtikrina veiksmingus už stebėsenos planų patvirtinimą atsakingų kompetentingų institucijų ir už metinių išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitų priėmimą atsakingų kompetentingų institucijų informacijos mainus.

71 straipsnis

Galimybė susipažinti su informacija

Kompetentinga institucija turimą išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitą teikia visuomenei susipažinti laikydamasi pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/4/EB⁽¹⁾ priimtų nacionalinių taisyklių. Dėl Direktyvos 2003/4/EB 4 straipsnio 2 dalies d punkte numatytos galimybės taikyti išimtį veiklos vykdytojai ar orlaivių naudotojai savo ataskaitose gali nurodyti, kurią informaciją jie laiko slapta komercine informacija.

72 straipsnis

Duomenų apvalinimas

1. Bendras išmetamųjų ŠESD kiekis ataskaitose nurodomas suapvalintas iki CO₂ arba CO_{2(e)} tonų.
Tonkilometrių duomenys nurodomi kaip suapvalintos tonkilometrių vertės.
2. Visi kintamieji, naudojami apskaičiuojant išmestų ŠESD kiekį, yra suapvalinami taip, kad į išmetamųjų ŠESD kiekio skaičiavimą ir ataskaitas būtų įtraukti visi reikšminiai skaitmenys.
3. Visi skrydžių duomenys suapvalinami taip, kad pagal 57 straipsnį apskaičiuojant atstumą ir naudingąjį krovinį bei teikiant tonkilometrių duomenų ataskaitas būtų įtraukti visi reikšminiai skaitmenys.

73 straipsnis

Derėjimo su kitomis ataskaitomis užtikrinimas

Kiekviena į Direktyvos 2003/87/EB I priedą įtraukta veikla, kurią vykdo veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas, ženklinama, jeigu taikoma, naudojant šių ataskaitų teikimo sistemų kodus:

- a) Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos atitinkamų institucijų patvirtinta nacionalinių šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos sistemų bendroji ataskaitos forma;
- b) įrenginio identifikavimo numeris Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registre pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 166/2006⁽²⁾;

⁽¹⁾ 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB (OL L 41, 2003 2 14, p. 26).

⁽²⁾ 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 166/2006 dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB (OL L 33, 2006 2 4, p. 1).

- c) veikla pagal Reglamento (EB) Nr. 166/2006 I priedą;
- d) NACE kodas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1893/2006 ⁽¹⁾.

VII SKYRIUS

INFORMACINĖS TECHNOLOGIJOMS KELIAMI REIKALAVIMAI

74 straipsnis

Elektroninių duomenų mainų formatai

1. Valstybės narės gali reikalauti, kad, teikdamas stebėsenos planus ir stebėsenos plano keitimus bei metines išmetamųjų šesd kiekio ataskaitas, tonkilometrų duomenų ataskaitas, patikros ataskaitas bei tobulinimo ataskaitas, veiklos vykdytojas ir orlaivio naudotojas naudotų elektroninius šablonus ar tam tikrus failų formatus.

Tokie valstybių narių nustatomi šablonai arba failų formatų specifikacijos apima bent tą informaciją, kuri numatyta Komisijos skelbiamuose elektroniniuose šablonuose arba failų formatų specifikacijose.

2. Nustatydamos 1 dalies antroje pastraipoje nurodytus šablonus ar failų formatų specifikacijas valstybės narės gali pasinaudoti viena arba abiem toliau nurodytomis galimybėmis:

- a) nustatyti XML grindžiamas failų formato specifikacijas, pvz., Komisijos paskelbtą ES ATLPS ataskaitų teikimo kalbą, skirtą naudoti pažangiose automatizuotose sistemose;
- b) nustatyti šablonus, kuriuos galima naudoti su standartine biuro programine įranga, pvz., lentelinėmis skaičiuoklėmis ir tekstų rengimo programų failais.

75 straipsnis

Automatizuotų sistemų naudojimas

1. Jeigu valstybė narė nusprendžia naudoti failų formato specifikacijomis grindžiamas automatizuotas elektroninių duomenų mainų sistemas pagal 74 straipsnio 2 dalies a punktą, tokiomis sistemomis ekonomiškai efektyviai, įdiegiant pažangiausias technologines priemones, turi būti užtikrinta:

- a) duomenų vientisumas, užkertant kelią elektroninių žinučių keitimui perdavimo metu;
- b) duomenų slaptumas, t. y. turi būti naudojamos saugumo priemonės, įskaitant šifravimo būdus, kad duomenys būtų prieinami tik tam subjektui, kuriam jie yra skirti, ir kad jokių duomenų negalėtų perimti neigalioji subjektai;
- c) duomenų autentiškumas, t. y. kad duomenų siuntėjo ir jų gavėjo tapatybė būtų žinoma ir patikrinta;
- d) duomenų neatsisakymas, t. y. viena perdavimo šalis negali paneigti gavusi duomenis arba kita šalis negali neigti pasiuntusi duomenis, ir šiuo tikslu taikant tam tikrus metodus, pvz., pasirašymo būdus ar nepriklausomą sistemos apsaugos priemonių auditą.

2. Bet kuri pagal 74 straipsnio 2 dalies a punktą valstybių narių naudojama failų formato specifikacijomis grindžiama automatizuota sistema, skirta kompetentingos institucijos, veiklos vykdytojų, orlaivių naudotojų, tikrintojų ir akreditavimo įstaigų, numatytų įgyvendinimo reglamente (ES) 2018/2067 ryšiams palaikyti, turi, joje įdiegiant pažangiausias technologines priemones, atitikti šiuos nefunkcinius reikalavimus:

- a) prieigos kontrolės, t. y. prieiga prie sistemos suteikiama tik įgaliojusiems subjektams, o neįgalioji subjektai negali nuskaityti, įrašyti ar atnaujinti jokių duomenų; šiuo tikslu įdiegiamos technologinės priemonės, kad būtų užtikrinta:
 - i) fizinės prieigos prie aparatinės įrangos, kurioje veikia automatizuota sistema, apribojimas sudarant fizines kliūtis;
 - ii) loginės prieigos prie automatizuotų sistemų apribojimas naudojant tapatybės nustatymo, autentiškumo patvirtinimo ir leidimo suteikimo technologijas;

⁽¹⁾ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1893/2006, nustatantis statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE 2 red. ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3037/90 bei tam tikrus EB reglamentus dėl konkrečių statistikos sričių (OL L 393, 2006 12 30, p. 1).

- b) duomenų išlaikymo, t. y. duomenų prieinamumo užtikrinimas net praėjus daug laiko arba jeigu būtų įdiegta nauja programinė įranga;
- c) audito sekos, t. y. užtikrinimas, kad duomenų pakeitimus visada būtų galima susirasti ir retrospektyviai analizuoti.

VIII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

76 straipsnis

Reglamento (ES) Nr. 601/2012 pakeitimai

Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 iš dalies keičiamas taip:

- 1) 12 straipsnio 1 dalies trečios pastraipos a punktas pakeičiamas taip:

„a) dėl įrenginių – įrodymus, kuriais patvirtinama, kad kiekvieno didžiojo ir mažojo sukėlėjo veiklos duomenys ir apskaičiavimo faktoriai (jei taikoma) atitinka neapibrėžties ribines vertes pagal taikytinas II ir IV prieduose apibrėžtas pakopas ir kad (jei taikoma) kiekvienam taršos šaltiniui taikomos VIII priede apibrėžtos pakopos atitinka neapibrėžties ribines vertes;“

- 2) 15 straipsnio 4 dalies a pastraipa pakeičiama taip:

„a) pakeitimai, susiję su išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos planu:

- i) stebėsenos plane nustatyto išmetamųjų teršalų faktoriaus verčių keitimas;
- ii) III priede nustatyto skaičiavimo metodo keitimas kitu ten pat nustatytu skaičiavimo metodu arba apskaičiavimo metodo pakeitimas apytikslinio nustatymo metodu pagal 55 straipsnio 2 dalį arba atvirkščiai;
- iii) naujų sukėlėjų atsiradimas;
- iv) orlaivių naudotojo kaip mažojo teršėjo statuso pasikeitimas, kaip apibrėžta 55 straipsnio 1 dalyje, arba pagal kurią nors Direktyvos 2003/87/EB 28a straipsnio 6 dalyje nustatytą ribinę vertę;“

- 3) 49 straipsnis pakeičiamas taip:

„49 straipsnis

Perduotas CO₂ kiekis

1. Veiklos vykdytojas iš įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekio atima visą CO₂ kiekį, kuris susidaro iš anglies, esančios iškastiniame kure, kuris naudojamas veiklai, kuriai taikomas Direktyvos 2003/87/EB I priedas, vykdyti, jei tas kiekis neišmetamas iš įrenginio į atmosferą, o

- a) perduodamas iš įrenginio į kurį nors iš šių subjektų:

- i) CO₂ surinkimo įrenginį siekiant šį CO₂ transportuoti į geologinę saugyklą, kurią leista eksploatuoti pagal Direktyvą 2009/31/EB, ir joje ilgą laiką saugoti;
- ii) transportavimo tinklą siekiant šį CO₂ ilgą laiką saugoti geologinėje saugykloje, kurią leista eksploatuoti pagal Direktyvą 2009/31/EB;
- iii) geologinę saugyklą, kurią leista eksploatuoti pagal Direktyvą 2009/31/EB, siekiant šį CO₂ kiekį joje saugoti ilgą laiką.

- b) perduodamas iš įrenginio ir naudojamas nusodinto kalcio karbonatui, kuriame naudojamas CO₂ chemiškai susijungia, gaminti.

2. Veiklos vykdytojas, iš kurio įrenginio perduotas CO₂, savo metinėje išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitoje nurodo CO₂ priimančiojo įrenginio identifikacijos kodą, pripažintą pagal deleguotuosius aktus, priimtus pagal Direktyvos 2003/87/EB 19 straipsnio 3 dalį, jeigu priimančiajam įrenginiui ta direktyva taikoma. Visais kitais atvejais perduodančiojo įrenginio veiklos vykdytojas pateikia priimančiojo įrenginio kontaktinio asmens vardą ir pavardę, adresą ir kontaktinę informaciją.

Pirma pastraipa taip pat taikoma priimančiajam įrenginiui perduodančiojo įrenginio identifikacijos kodo atžvilgiu.

3. Iš vieno įrenginio į kitą perduoto CO₂ kiekį veiklos vykdytojas nustato taikydamas matavimu grindžiamą metodiką ir 43, 44 bei 45 straipsnius. Taršos šaltinis turi atitikti matavimo tašką, o išmetamųjų ŠESD kiekis turi būti išreiškiamas perduoto CO₂ kiekiu.

Taikydamas 1 dalies b punktą, veiklos vykdytojas naudoja skaičiavimu grindžiamą metodiką.

4. Nustatydamas iš vieno įrenginio į kitą perduoto CO₂ kiekį, veiklos vykdytojas taiko VIII priedo 1 skirsnyje apibrėžtą aukščiausią pakopą.

Tačiau veiklos vykdytojas gali taikyti vienu lygiu žemesnę pakopą, jeigu jis įrodo, kad VIII priedo 1 skirsnyje apibrėžtos aukščiausios pakopos techniškai neįmanoma taikyti arba ją taikant būtų patirta nepagrįstai didelių išlaidų.

Kad nustatytų CO₂, chemiškai surišto nusodintame kalcio karbonate, kiekį, veiklos vykdytojas naudoja duomenų šaltinius, kuriais užtikrinamas didžiausias pasiekiamas tikslumas.

5. Iš įrenginio perduotą CO₂ kiekį veiklos vykdytojai gali nustatyti tiek perduodančiajame, tiek priimančiajame įrenginyje. Tokiais atvejais taikoma 48 straipsnio 3 dalis.“

4) 52 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 5 dalis išbraukiama;

b) 6 dalis pakeičiama taip:

„6. Jeigu į degalų bakus įpiltas ar bakuose likęs degalų kiekis nustatomas naudojant tūrio vienetų (litrus), orlaivio naudotojas, taikydamas faktinį tankį, šį tūrio vienetais nurodytą kiekį konvertuoja į masės vienetus. Orlaivio naudotojas taiko tą degalų tankio vertę (tai gali būti faktinė arba standartinė 0,8 kg litre vertė), kuri naudojama dėl eksploataavimo ir saugos priežasčių.

Procedūra, pagal kurią matuojamas faktinis ar standartinis tankis, išdėstoma stebėsenos plane kartu su nuoroda į atitinkamus orlaivio naudotojo dokumentus.“

c) 7 dalis pakeičiama taip:

„7. 1 dalyje nurodytus skaičiavimus orlaivio naudotojas atlieka naudodamas III priedo 2 lentelėje pateiktus numatytuosius išmetamųjų teršalų faktorius. Jeigu degalai į minėtą lentelę neįtraukti, orlaivio naudotojas išmetamųjų teršalų faktorių nustato pagal 32 straipsnį. Tų degalų apatinis šilumingumas nustatomas ir pranešamas kaip papildomi duomenys.“

5) 54 straipsnio 2 dalies 1 pastraipa pakeičiama taip:

„2. Nukrypstant nuo 52 straipsnio, mažieji teršėjai sunaudojamų degalų kiekį gali nustatyti taikydami Eurokontrolės ar kitos atitinkamos organizacijos įdiegtas priemones, kurias naudojant galima apdoroti visą oro eismo informaciją ir išvengti nepakankamo išmestų ŠESD kiekio įvertinimo.“

6) 55 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Orlaivio naudotojas, rinkdamasis stebėsenos metodiką pagal 52 straipsnio 2 dalį, atsižvelgia į neapibrėžties šaltinius ir su jais susijusius neapibrėžties lygius.“

b) 2, 3 ir 4 dalys išbraukiamos.

7) 59 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„Taikydamas 58 straipsnio 3 dalies a punktą, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas užtikrina, kad laikantis šio reglamento reikalavimų ir proporcingai nustatyta rizikai visa susijusi matavimo įranga būtų reguliariai kalibruojama, reguliuojama ir tikrinama, įskaitant tikrinimą prieš pradėdant ją naudoti, bei būtų palyginama su matavimo standartais, kurie grindžiami tarptautiniais matavimo standartais, jeigu jų yra.

Jeigu matavimo sistemos sudedamųjų dalių negalima kalibruoti, veiklos vykdytojas juos nurodo stebėsenos plane ir pasiūlo alternatyvių kontrolės būdų.

Jeigu nustatoma, kad įrangos veikimas neatitinka reikalavimų, veiklos vykdytojas ar orlaivio naudotojas nedelsdamas imasi veiksmų padėčiai ištaisyti.“

8) 65 straipsnio 2 dalis papildoma trečia pastraipa:

„Jeigu skrydžiai, kurių duomenyse yra spragų, nurodytų pirmose dviejose pastraipose, sudaro daugiau kaip 5 % visų metinių ataskaitoje nurodytų skrydžių, veiklos vykdytojas nepagrįstai nedelsdamas apie tai praneša kompetentingai institucijai ir imasi taisomųjų veiksmų stebėsenos metodikai tobulinti.“

- 9) I priedo 2 skirsnis iš dalies keičiamas taip:
- a) 2 poskirsnio b punkto ii papunktis pakeičiamas taip:
„ii) į bakus įpiltų degalų ir bakuose esančio degalų kiekio matavimo procedūras, naudojamų matavimo prietaisų aprašymą ir matavimų duomenų registravimo, suradimo, perdavimo ir laikymo procedūrų aprašymą, jei taikoma;“
 - b) 2 poskirsnio b punkto iii papunktis pakeičiamas taip:
„iii) tankio nustatymo metodą, jei taikoma;“
 - c) 2 poskirsnio b punkto iv papunktis pakeičiamas taip:
„iv) pasirinktos stebėsenos metodikos pagrindimą siekiant užtikrinti mažiausią neapibrėžties lygį pagal 55 straipsnio 1 dalį;“
 - d) 2 poskirsnio d punktas išbraukiamas;
 - e) 2 poskirsnio f punktas pakeičiamas taip:
„f) procedūrų ir sistemų, pagal kurias nustatomos, įvertinamos ir taisomos duomenų spragos pagal 65 straipsnio 2 dalį, aprašymas.“
- 10) III priedo 2 skirsnis išbraukiamas;
- 11) IV priedas iš dalies keičiamas taip:
- a) 10 skirsnio B poskirsnio ketvirta pastraipa išbraukiama;
 - b) 14 skirsnio B poskirsnio trečia pastraipa išbraukiama.
- 12) IX priedas iš dalies keičiamas taip:
- a) 1 skirsnio 2 punktas pakeičiamas taip:
„Dokumentai, kuriais pagrindžiamas stebėsenos metodikos pasirinkimas, ir dokumentai, kuriais pagrindžiami laikini arba nelaikini stebėsenos metodikos ir, jeigu taikytina, kompetentingos institucijos patvirtintų pakopų pakeitimai.“
 - b) 3 skirsnio 5 punktas pakeičiamas taip:
„5) Jei taikoma, metodikos, taikomos trūkstams duomenims gauti, dokumentai, skrydžių, apie kuriuos trūksta duomenų, skaičius, duomenys, naudoti duomenų spragoms užpildyti, ir, tais atvejais, kai trūksta duomenų apie daugiau kaip 5 % į ataskaitą įtrauktų skrydžių, – duomenų spragų priežastys ir dokumentai, kokių taisomųjų veiksmų imtasi.“
- 13) X priedo 2 skirsnis iš dalies keičiamas taip:
- a) 7 punktas pakeičiamas taip:
„7) Į ataskaitą įtrauktas bendras skrydžių kiekvienai valstybių porai skaičius.“
 - b) po 7 punkto įterpiamas šis punktas:
„7a) kiekvienos rūšies degalų masė (tonomis) kiekvienai valstybių porai.“
 - c) 10 punkto a papunktis pakeičiamas taip:
„a) skrydžių skaičius, išreikštas metinių skrydžių, apie kuriuos trūko duomenų, procentine dalimi; ir su duomenų trūkumu susijusios aplinkybės ir priežastys;“
 - d) 11 dalies a punktas pakeičiamas taip:
„a) skrydžių skaičius, išreikštas metinių skrydžių, apie kuriuos trūko duomenų, procentine dalimi (suapvalinant iki artimiausio 0,1 %); ir su duomenų trūkumu susijusios aplinkybės ir priežastys;“

77 straipsnis

Reglamento (ES) Nr. 601/2012 panaikinimas

1. Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 panaikinamas nuo 2021 m. sausio 1 d.

Nuorodos į panaikintą reglamentą laikomos nuorodomis į šį reglamentą ir aiškinamos pagal XI priede pateiktą atitikties lentelę.

2. Reglamento (ES) Nr. 601/2012 nuostatos toliau taikomos iki 2021 m. sausio 1 d. išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenai, ataskaitų teikimui, išmetamųjų ŠESD kiekio patikrai ir, jei taikoma, veiklos duomenims.

78 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

Šis reglamentas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.

Tačiau 76 straipsnis taikomas nuo 2019 m. sausio 1 d. arba nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos, atsižvelgiant į tai, kuri diena vėlesnė.

Šis reglamentas yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2018 m. gruodžio 19 d.

Komisijos vardu

Pirmininkas

Jean-Claude JUNCKER

I PRIEDAS

Būtinasis stebėsenos plano turinys (12 straipsnio 1 dalis)**1. BŪTINAS ĮRENGINIŲ STEBĖSENOS PLANO TURINYS**

Įrenginio stebėsenos plane turi būti bent ši informacija:

(1) bendro pobūdžio informacija apie įrenginį:

- (a) įrenginio ir jame vykdomos veiklos, kurios stebėseną turi būti vykdoma, aprašymas, įskaitant su įrenginyje vykdoma kiekvienos rūšies veikla, kurios stebėseną turi būti vykdoma, susijusių taršos šaltinių ir sukėliklių sąrašą, atitinkantis šiuos kriterijus:
 - i) šis aprašymas turi būti tinkamas įrodyti, kad nebus duomenų spragų ir bus išvengta dvigubos išmetamųjų ŠESD kiekio apskaitos;
 - ii) turi būti pridedama paprasta taršos šaltinių, sukėliklių, ėminių ėmimo ir matavimo įrangos schema, jeigu to reikalauja kompetentinga institucija, arba, jeigu pridėjus šią schemą yra paprasčiau aprašyti įrenginį ar nurodyti taršos šaltinius, sukėlikius, matavimo prietaisus ir bet kurias kitas įrenginio sudedamąsias dalis, susijusias su stebėsenos metodika, įskaitant duomenų srauto veiklą ir kontrolę;
- (b) su įrenginio stebėseną ir ataskaitų teikimu susijusių užduočių paskirstymo procedūros ir atsakingų darbuotojų kompetencijų valdymo procedūros aprašymas;
- (c) stebėsenos plano tinkamumo reguliaraus vertinimo procedūros aprašymas, kuris apima bent šiuos dalykus:
 - i) taršos šaltinių ir sukėliklių sąrašo patikrinimą, užtikrinant, kad būtų įtraukti visi taršos šaltiniai ir sukėlikliai ir kad visi su įrenginio pobūdžiu ir veikimu susiję pakeitimai būtų įtraukti į stebėsenos planą;
 - ii) kiekvienam sukėlikliui ir taršos šaltiniui taikytų pakopų veiklos duomenų ir kitų parametrų (jei taikomi) neapibrėžties ribinių verčių atitikties vertinimą;
 - iii) priemonių, kuriomis būtų galima patobulinti taikomą stebėsenos metodiką, vertinimą;
- (d) 58 straipsnyje numatytų duomenų srauto veiklos rašytinių procedūrų aprašymas, įskaitant diagramą, jeigu jos reikia dėl aiškumo;
- (e) pagal 59 straipsnį nustatytų kontrolės rašytinių procedūrų aprašymas;
- (f) jei taikoma, informacija apie svarbias sąsajas su veikla, vykdoma pagal Bendrijos aplinkos vadybos ir audito sistemą (EMAS), sukurtą Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1221/2009 ⁽¹⁾, sistemas, kurioms taikomas darnusis standartas ISO 14001:2004, ir kitas aplinkosaugos vadybos sistemas, įskaitant informaciją apie procedūras ir kontrolę, susijusias su išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną ir ataskaitų teikimu;
- (g) stebėsenos plano versijos numeris ir data, nuo kurios ta stebėsenos plano versija turi būti taikoma;
- (h) įrenginio kategorija;

(2) išsamus skaičiavimu pagrįstų metodikų, jei jos taikomos, aprašymas, kurį sudaro šie dalykai:

- a) išsamus taikomos skaičiavimu grindžiamos metodikos aprašymas, įskaitant įvesties duomenų ir naudojamų formulių sąrašą, veiklos duomenims taikomų pakopų sąrašą ir visus susijusius kiekvienam sukėlikliui, kurio stebėseną vykdoma, taikomus apskaičiavimo faktorius;
- b) jei taikoma ir jeigu veiklos vykdytojas ketina supaprastinti mažųjų sukėliklių ir labai mažų sukėliklių stebėsenos planą, sukėliklių skirstymas į didžiuosius, mažuosius ir labai mažus sukėlikius;
- c) naudojamų matavimo sistemų aprašymas ir jų matavimo intervalas, nurodytos neapibrėžties ir tiksli matavimo prietaisų, naudojamų kiekvienam sukėlikliui, kurio stebėseną vykdoma, buvimo vieta;

⁽¹⁾ OL L 342, 2009 12 22, p. 1.

- d) jei taikoma, kiekvienam sukėlikliui taikomų apskaičiavimo faktorių numatytosios vertės, nurodant faktoriaus šaltinį ar atitinkamą šaltinį, pagal kurį numatytasis faktorius bus periodiškai nustatomas;
 - e) jei taikoma, analizės metodų, kurie bus naudojami nustatant kiekvienam sukėlikliui taikomus visus susijusius apskaičiavimo faktorius, sąrašas ir tų analizių rašytinių procedūrų aprašymas;
 - f) jei taikoma, procedūros, taikomos sudarant analizuotino kuro ir medžiagų ėminių ėmimo planą, ir procedūros, taikomos ėminių ėmimo plano tinkamumui peržiūrėti, aprašymas;
 - g) jei taikoma, laboratorijų, atliekančių atitinkamas analizės procedūras, sąrašas ir, jeigu laboratorija nėra akredituota, kaip nurodyta 34 straipsnio 1 dalyje, procedūros, taikomos įrodant jos atitiktį lygiaverčiams reikalavimams pagal 34 straipsnio 2 ir 3 dalis, aprašymas;
- (3) jeigu pagal 22 straipsnį taikoma pakaitinė stebėsenos metodika, visiems sukėlikliams ar taršos šaltiniams, kuriems netaikoma pakopinė metodika, taikomos stebėsenos metodikos išsamus aprašymas ir rašytinės procedūros, naudojamos atliekant susijusią neapibrėžties analizę, aprašymas;
- (4) išsamus skaičiavimu grindžiamų metodikų, jeigu taikomos, aprašymas, įskaitant šiuos dalykus:
- a) matavimo metodo aprašymą, įskaitant visų su matavimu susijusių rašytinių procedūrų aprašymus, ir:
 - i) visas skaičiavimo formules, naudojamas sumuojant duomenis ir nustatant kiekvieno sukėliklio metinį išmetamųjų ŠESD kiekį;
 - ii) metodą, kuriuo nustatoma, ar įmanoma apskaičiuoti kiekvieno parametro galiojančius valandinius ar trumpesnės trukmės atskaitos laikotarpius, ir trūkstančių duomenų nustatymo pagal 45 straipsnį metodą;
 - b) visų atitinkamų ŠESD išmetimo taškų įrenginiui veikiant įprastu režimu ir apribojimų taikymo bei pereinamuoju laikotarpiu, įskaitant gedimo arba eksploatavimo pradžios laikotarpius, sąrašą, papildytą proceso schema, jeigu to pageidauja kompetentinga institucija;
 - c) jeigu kaminų dujų debitas nustatomas skaičiuojant, – rašytinės to skaičiavimo procedūros, taikomos kiekvienam taršos šaltiniui, kurio stebėseną vykdoma naudojant matavimu grindžiamą metodiką, aprašymą;
 - d) visos susijusios įrangos sąrašą, nurodant ją atliekamo matavimo dažnumą, veikimo intervalą ir neapibrėžtį;
 - e) taikomų standartų ir visų nuokrypių nuo šių standartų sąrašą;
 - f) jei taikoma, rašytinės procedūros, taikomos atliekant patvirtinamuosius skaičiavimus pagal 46 straipsnį, aprašymą;
 - g) jei taikoma, metodo, naudotino apskaičiuojant iš biomasės išsiskyrusio CO₂ kiekį ir jo atėmimo iš išmatuoto CO₂ kiekio, aprašymą ir šiuo tikslu naudojamos rašytinės procedūros aprašymą;
 - h) jei taikoma ir jeigu veiklos vykdytojas ketina pasinaudoti galimybe supaprastinti mažųjų taršos šaltinių stebėsenos planą, taršos šaltinių skirstymas į didžiuosius ir mažuosius;
- (5) be 4 punkte išvardytų elementų, išsamus stebėsenos metodikos aprašymas tuo atveju, jeigu vykdoma išmetamo N₂O kiekio stebėseną; prirėkus tas aprašymas pateikiamas kaip taikomų rašytinių procedūrų aprašymas, įskaitant šiuos dalykus:
- a) metodą ir parametrus, taikomus nustatant gamybos procesui naudojamų medžiagų kiekį ir didžiausią medžiagos kiekį, kuris naudojamas veikiant visa galia;
 - b) metodą ir parametrus, taikomus nustatant per valandą pagaminamą produkto kiekį, išreikštą atitinkamai azoto rūgšties (100 %), adipo rūgšties (100 %), kaprolaktamo, glioksalio ir glioksilo rūgšties per valandą pagamintu kiekiu;
 - c) metodą ir parametrus, naudojamus N₂O koncentracijai iš kiekvieno taršos šaltinio išmetamose kaminų dujose nustatyti, eksploatavimo intervalą ir neapibrėžtį, ir išsamiai aprašytus visus alternatyvius metodus, taikomus tuo atveju, jeigu koncentracijos nepatenka į eksploatavimo intervalą, taip pat situacijas, kada tai gali atsitikti;
 - d) apskaičiavimo metodą, naudojamą iš periodinių, taršos mažinimo priemonių neturinčių įrenginių gaminant azoto rūgštį, adipo rūgštį, kaprolaktamą, glioksalį ir glioksilo rūgštį išmetamam N₂O kiekiui nustatyti;

- e) duomenis apie tai, kaip ir koku pajėgumu įrenginys eksploatuojamas esant kintamoms apkrovoms ir koku būdu atliekamas eksploatavimo valdymas;
 - f) iš kiekvieno taršos šaltinio išmetamo N_2O metinio kiekio ir atitinkamų $CO_{2(e)}$ verčių nustatymo metodą ir visas taikytas skaičiavimo formules;
 - g) informaciją apie proceso sąlygas, kurios nukrypsta nuo įprastos eksploatacijos sąlygų, informaciją apie galimą tokių sąlygų dažnumą ir trukmę, taip pat informaciją apie tokio nukrypimo metu, pvz., sutrikus išmetamųjų teršalų mažinimo įrangai, išmetamą N_2O kiekį;
- (6) išsamus perfluorangliavandenilių stebėsenos metodikos gaminant pirminį aliuminį aprašymas, prireikus pateikiamas kaip taikomų rašytinių procedūrų aprašymas, įskaitant šiuos dalykus:
- a) jei taikoma, matavimų, atliekamų siekiant nustatyti konkretaus įrenginio $NITF_{CF_4}$ arba $V\dot{I}K$, ir $D_{C_2F_6}$ išmetamųjų teršalų faktorius, datas ir tvarkaraštį, kada tie faktoriai bus iš naujo nustatomi;
 - b) jei taikoma, protokolą, kuriame aprašyta, kokios procedūros laikytasi siekiant nustatyti konkretaus įrenginio CF_4 ir C_2F_6 išmetamųjų teršalų faktorius, ir įrodoma, kad matavimai buvo atlikti ir bus atliekami pakankamai ilgai iki matuojamos vertės suartės, bet koku atveju, ne mažiau kaip 72 valandas;
 - c) jei taikoma, pirminio aliuminio gamybos įrenginiuose naudojamą nevaldomai išmestų ŠESD surinkimo veiksmingumo nustatymo metodiką;
 - d) elektrolizės vonios tipo ir anodo tipo aprašymus;
- (7) išsamus stebėsenos metodikos aprašymas, jeigu atliekamas būdingojo CO_2 kaip sukėliklio dalies perdavimas pagal 48 straipsnį, CO_2 perdavimas pagal 49 straipsnį arba N_2O perdavimas pagal 50 straipsnį, kuris prireikus pateikiamas kaip taikomų rašytinių procedūrų aprašymas, įskaitant šiuos dalykus:
- a) vamzdynų tinklo temperatūros ir slėgio matavimo įrangos buvimo vietą, jei tokia įranga naudojama;
 - b) jei taikomos, vamzdynų tinklo nuotėkio prevencijos, nustatymo ir nutekančio kiekio matavimo procedūras;
 - c) vamzdynų tinklų atveju procedūras, kuriomis veiksmingai užtikrinama, kad CO_2 būtų perduodamas tik į tuos įrenginius, kuriems suteiktas galiojantis leidimas išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas, arba kad bet koks išmetamas CO_2 kiekis būtų veiksmingai stebimas ir apskaitomas pagal 49 straipsnį;
 - d) priimančiojo ir perduodančiojo įrenginių identifikacijos kodus, pripažįstamus pagal Reglamentą (ES) Nr. 1193/2011;
 - e) jei taikoma, nuolatinio matavimo sistemų, naudojamų CO_2 arba N_2O perdavimo taškuose tarp CO_2 arba N_2O perduodančiojo ir priimančiojo įrenginių, arba nustatymo metodo pagal 48, 49 ar 50 straipsnius aprašymą;
 - f) jei taikoma, apytikslio konservatyvaus nustatymo metodo, kuris naudojamas nustatant perduodamo CO_2 biomasės anglies dalį pagal 48 arba 49 straipsnius, aprašymą;
 - g) jei taikoma, kiekybinio įvertinimo metodikas, kuriomis nustatoma, kiek ŠESD arba CO_2 būtų išmesta į vandens stovmę, jeigu įvyktų nuotėkis, ir naudojamas bei galbūt pritaikytas kiekybinio įvertinimo metodikas, kuriomis nustatoma, kiek ŠESD arba CO_2 faktiškai išmetama į vandens stovmę dėl nuotėkio, kaip nurodyta VI priedo 23 skirsnyje.

2. BŪTINAS AVIACIJOS IŠMETAMŲJŲ ŠESD STEBĖSENOS PLANŲ TURINYS

1. Visų orlaivių naudotojų stebėsenos planuose turi būti pateikta tokia informacija:

- a) orlaivio naudotojo tapatybė, šaukinys ar kitas unikalūs oro eismo kontrolės tikslais naudojamas žymuo, orlaivio naudotojo ir orlaivio naudotojo įmonės atsakingojo asmens kontaktiniai duomenys, adresas ryšiams, administruojanti valstybė narė, administruojanti kompetentinga institucija;
- b) orlaivių tipų, kurie yra orlaivių naudotojo orlaivių parke tuo metu, kai pateikiamas stebėsenos planas, pirminis sąrašas ir kiekvieno tipo orlaivių skaičius, taip pat papildomų orlaivių, kuriuos ketinama eksploatuoti, sąrašas, įskaitant, jeigu žinoma, kiekvieno tipo orlaivių apytikrį skaičių ir su kiekvieno orlaivio tipu susijusių sukėliklių (degalų tipų) skaičių;

- c) procedūrų, sistemų ir atsakomybės, susijusių su tuo, kad išsamus taršos šaltinių sąrašas būtų nuolat per stebėsenos metus atnaujinamas, aprašymas siekiant užtikrinti nuosavų ir išsinuomotų orlaivių išmetamųjų ŠESD stebėsenos ir teikiamų ataskaitų išsamumą;
 - d) procedūrų, taikomų tikrinant skrydžių, atliktų pagal unikalų aerodromų poros kodą, sąrašo išsamumą ir procedūrų, taikomų nustatant, ar skrydžiams taikomos Direktyvos 2003/87/EB I priedo nuostatos, aprašymas, siekiant užtikrinti, kad būtų įtraukti visi skrydžiai ir išvengta dvigubos apskaitos;
 - e) su stebėsenos ir ataskaitų teikimu susijusių užduočių paskirstymo procedūros ir atsakingų darbuotojų kompetencijų valdymo procedūros aprašymas;
 - f) stebėsenos plano tinkamumo reguliaraus vertinimo procedūros aprašymas, įskaitant visas galimas stebėsenos metodikos ir susijusių taikomų procedūrų tobulinimo priemones;
 - g) duomenų srauto veiklos rašytinių procedūrų, numatytų 58 straipsnyje, aprašymas, įskaitant diagramą, jeigu jos reikia dėl aiškumo;
 - h) pagal 59 straipsnį vykdomos kontrolės rašytinių procedūrų aprašymas;
 - i) jei taikoma, informacija apie svarbias sąsajas su veikla, vykdoma pagal EMAS, su sistemomis, kurioms taikomas darnusis standartas ISO 14001:2004, ir kitomis aplinkosaugos vadybos sistemomis, įskaitant informaciją apie procedūras ir kontrolę, susijusias su išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimu;
 - j) stebėsenos plano versijos numeris ir data, nuo kurios ta stebėsenos plano versija turi būti taikoma;
 - k) patvirtinimas, kad orlaivio naudotojas ketina pasinaudoti supaprastinimo priemone pagal Direktyvos 2003/87/EB 28a straipsnio 6 dalį.
2. Į stebėsenos planą įtraukiama toliau nurodyta informacija apie orlaivių naudotojus, kurie pagal 55 straipsnio 1 dalį nelaikomi mažaisiais teršėjais arba neketina naudoti mažiesiems teršėjams skirtos priemonės pagal 55 straipsnio 2 dalį:
- a) rašytinės procedūros, taikytinos nustatant papildomų orlaivių tipų, kuriuos veiklos vykdytojas ketina naudoti, stebėsenos metodiką, aprašymas;
 - b) kiekvieno orlaivio sunaudojamo degalų kiekio stebėsenos rašytinių procedūrų aprašymas, įskaitant:
 - i) pasirinktą metodiką (A arba B metodas), taikomą skaičiuojant degalų sunaudojimą; jeigu tas pats metodas netaikomas visų rūšių orlaiviams, tos metodikos pagrindimą, taip pat sąrašą, kuriame nurodyta, kuris metodas taikomas kuriomis sąlygomis;
 - ii) į bakus įpiltų degalų ir bakuose esančio degalų kiekio matavimo procedūras, naudojamų matavimo prietaisų aprašymą ir matavimų duomenų registravimo, suradimo, perdavimo ir laikymo procedūrų aprašymą, jei taikoma;
 - iii) pasirinktą tankio nustatymo metodą, jei taikoma;
 - iv) pasirinktos stebėsenos metodikos pagrindimą siekiant užtikrinti mažiausią neapibrėžties lygį pagal 56 straipsnio 1 dalį;
 - c) nuokrypių nuo b punkte aprašytos bendrosios stebėsenos metodikos, kuriuos konkrečioms aerodromams leidžiama taikyti, sąrašas, jeigu dėl ypatingų aplinkybių orlaivio naudotojas negali pateikti visų su taikytina stebėsenos metodika susijusių privalomų duomenų;
 - d) kiekvienos rūšies degalų išmetamųjų teršalų faktoriai arba, alternatyvių degalų atveju, išmetamųjų teršalų faktorių nustatymo metodika, įskaitant ėminių ėmimo metodiką, analizės metodus, naudojamų laboratorijų aprašymą ir jų akreditacijos ir (arba) jų kokybės laidavimo procedūrų aprašymą;
 - e) procedūrų ir sistemų, kurias taikant pagal 66 straipsnio 2 dalį nustatomos, vertinamos ir šalinamos duomenų spragos, aprašymas.

3. BŪTINAS TONKILOMETRIŲ DUOMENŲ STEBĖSENOS PLANO TURINYS

Tonkilometrių duomenų stebėsenos plane pateikiama ši informacija:

- a) šio priedo 2 skirsnio 1 punkte išvardyti elementai;

- b) rašytinių procedūrų, taikomų nustatant kiekvieno skrydžio tonkilometrų duomenis, aprašymas, įskaitant:
- i) atstumo tarp kiekvienos aerodromo poros aerodromų nustatymo ir registravimo procedūras, atsakomybę, duomenų šaltinius ir apskaičiavimo formules;
 - ii) nustatant keleivių masę, įskaitant registruotą bagažą, naudojamą pakopą; jei taikoma 2 pakopa, pateikiamas procedūros, kuri naudojama nustatant keleivių ir bagažo masę, aprašymas;
 - iii) nustatant krovinio ir pašto masę naudojamų procedūrų aprašymą, jei taikoma;
 - iv) matavimo prietaisų, naudojamų matuojant atitinkamai keleivių, krovinių ir pašto masę, aprašymą.
-

II PRIEDAS

Įrenginiams taikomų skaičiavimų grindžiamų metodikų pakopų apibrėžtys (12 straipsnio 1 dalis)**1. VEIKLOS DUOMENŲ PAKOPŲ APIBRĖŽTYS**

1 lentelėje pateiktos neapibrėžties ribinės vertės taikomos su veiklos duomenų reikalavimais susijusioms pakopoms pagal šio reglamento 28 straipsnio 1 dalies a punktą, 29 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą ir IV priedą. Neapibrėžties ribinės vertės laikytinos didžiausiomis leidžiamomis neapibrėžties vertėmis nustatant sukėliklių duomenis ataskaitiniu laikotarpiu.

Jeigu 1 lentelėje nėra Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodytos veiklos rūšies ir masės balansas netaikomas, tos rūšies veiklai veiklos vykdytojas taiko 1 lentelės skiltyje „Kuro deginimas ir kaip proceso žaliava naudojamas kuras“ nurodytas pakopas.

*1 lentelė***Veiklos duomenų pakopos (didžiausia leidžiama kiekvienos pakopos neapibrėžtis)**

Veikla / sukėliklio tipas	Parametras, kuriam taikoma neapibrėžtis	1 pakopa	2 pakopa	3 pakopa	4 pakopa
Kuro deginimas ir kaip proceso žaliava naudojamas kuras					
Komercinis standartinis kuras	Kuro kiekis [t] arba [Nm ³]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
Kitas dujinis ir skystasis kuras	Kuro kiekis [t] arba [Nm ³]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
Kietasis kuras	Kuro kiekis [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
Fakelių deginimas	Fakelo dujų kiekis [Nm ³]	± 17,5 %	± 12,5 %	± 7,5 %	
Dujų plovimas: karbonatai (A metodas)	Sunaudotų karbonatų kiekis [t]	± 7,5 %			
Dujų plovimas: gipsas (B metodas)	Pagaminto gipso kiekis [t]	± 7,5 %			
Dujų plovimas: karbamidas	Sunaudotas karbamido kiekis	± 7,5 %			
Naftos perdirbimas					
Regeneravimas katalizinio krekingo įrenginiu (*)	Neapibrėžties reikalavimai taikomi atskirai kiekvienam taršos šaltiniui	± 10 %	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %
Kokso gamyba					
Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
Metalo rūdų deginimas ir kepinimas					
Karbonato žaliava ir proceso liekanos	Karbonato žaliava ir proceso liekanos [t]	± 5 %	± 2,5 %		
Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %

Veikla / sukėliklio tipas	Parametras, kuriam taikoma neapibrėžtis	1 pakopa	2 pakopa	3 pakopa	4 pakopa
---------------------------	---	----------	----------	----------	----------

Geležies ir plieno gamyba

Kuras kaip proceso žaliava	Kiekvienas masės srautas į įrenginį ir iš jo [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %

Cemento klinkerio gamyba

Grindžiamas krosnies žaliava (A metodas)	Kiekvienos atitinkamos krosnies žaliava [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	
Klinkerio išeiga (B metodas)	Pagamintas klinkeris [t]	± 5 %	± 2,5 %		
Cemento degimo krosnių dulkės	Cemento degimo krosnių dulkės arba pašalinės dulkės [t]	netaik. (**)	± 7,5 %		
Nekarbonatinė anglis	Kiekviena žaliava [t]	± 15 %	± 7,5 %		

Kalkių gamyba ir dolomitų bei magnezitų kalcinavimas

Karbonatai ir kitos proceso medžiagos (A metodas)	Kiekvienos atitinkamos krosnies žaliava [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	
Šarminių žemių metalų oksidas (B metodas)	Pagamintos kalkės [t]	± 5 %	± 2,5 %		
Degimo krosnių dulkės (B metodas)	Degimo krosnių dulkės [t]	netaik. (**)	± 7,5 %		

Stiklo ir mineralinės vatos gamyba

Karbonatai ir kitos proceso medžiagos (žaliavos)	Visos su išmetamu CO ₂ kiekiu susijusios karbonatinės žaliavos arba priedai [t]	± 2,5 %	± 1,5 %		
--	--	---------	---------	--	--

Keramikos produktų gamyba

Anglies sąnaudos (A metodas)	Visos su išmetamu CO ₂ kiekiu susijusios karbonatinės žaliavos arba priedai [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	
Šarminių metalų oksidas (B metodas)	Bendra produkcija, įskaitant iš krosnių ir tiekiant atmetus produktus ir šukes [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	
Dujų valymas	Sunaudoto sauso CaCO ₃ kiekis [t]	± 7,5 %			

Celiuliozės ir popieriaus gamyba

Sudėtinės cheminės medžiagos	CaCO ₃ ir Na ₂ CO ₃ kiekis [t]	± 2,5 %	± 1,5 %		
------------------------------	---	---------	---------	--	--

Suodžių gamyba

Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
------------------------	---	---------	-------	---------	---------

Veikla / sukėliklio tipas	Parametras, kuriam taikoma neapibrėžtis	1 pakopa	2 pakopa	3 pakopa	4 pakopa
---------------------------	---	----------	----------	----------	----------

Amoniaiko gamyba

Kuras kaip proceso žaliava	Kuro, naudoto kaip proceso žaliava, kiekis [t] arba [Nm ³]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
----------------------------	--	---------	-------	---------	---------

Vandenilio ir sintezės dujų gamyba

Kuras kaip proceso žaliava	Kuro, naudoto kaip proceso žaliava gaminant vandenilį, kiekis [t] arba [Nm ³]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %

Biriųjų organinių cheminių medžiagų gamyba

Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
------------------------	---	---------	-------	---------	---------

Juodųjų ir spalvotųjų metalų gamyba ar apdirbimas, įskaitant antrinį aliuminį

Proceso metu išsiskiriančios ŠESD	Kiekviena žaliava ar proceso atliekos, naudotos kaip proceso žaliava [t]	± 5 %	± 2,5 %		
Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %

Pirminio aliuminio gamyba

Masės balanso metodika	Kiekviena žaliava ir išeigos medžiaga [t]	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %	± 1,5 %
Išmetamas PFC kiekis (nuolydžio metodas)	Pirminio aliuminio gamyba [t], anodinio efekto trukmė minutėmis [anodinių efektų skaičius / elektrolizės vonioje per dieną] ir [anodinio efekto trukmė minutėmis / atvejais]	± 2,5 %	± 1,5 %		
Išmetamas PFC kiekis (viršįtampio metodas)	Pirminio aliuminio gamyba [t], anodinio efekto viršįtampis [mV] ir srovės išnaudojimo koeficientas [-]	± 2,5 %	± 1,5 %		

(*) Vykdamas išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną naftos perdirbimo įrenginiuose atliekant regeneravimą katalizinio krekingo įrenginiu (kitoks katalizinis regeneravimas ir „lanksčiojo“ koksavimo įrenginiai (angl. *flexi-cokers*)), privalomoji neapibrėžtis yra susijusi su viso iš to šaltinio išmetamo ŠESD kiekio bendrąja neapibrėžtimi.

(**) Naudojant sektoriaus geriausios patirties gaires apytiksliai nustatytas iš krosnies sistemos ataskaitiniu laikotarpiu išsiskiriantis cemento degimo krosnių dulkių kiekis [t] arba (atitinkamai) pašalinių dulkių kiekis.

2. PAKOPŲ, TAIKOMŲ NUSTATANT DEGIMO METU IŠSISKIRIANČIŲ ŠESD APSKAIČIAVIMO FAKTORIUS, APIBRĖŽTYS

Veiklos vykdytojai visų tipų degimo procesų, susijusių su bet kuria Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodyta veikla arba pagal tos direktyvos 24 straipsnį į Sąjungos sistemą įtraukta veikla, metu išmetamo CO₂ kiekio stebėseną vykdo remdamiesi šiame skirsnyje nustatytais pakopų apibrėžtimis. Jeigu kuras arba degiosios medžiagos, kurias deginant išsiskiria CO₂, naudojamos kaip proceso žaliava, taikomas šio priedo 5 skirsnis. Jeigu kuras laikomas masės balanso dalimi pagal šio reglamento 25 straipsnio 1 dalį, taikomos šio priedo 3 skirsnyje pateiktos masės balanso pakopų apibrėžtys.

Proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekio, kai vykdomas išmetamųjų dujų plovimas, atveju atitinkamai taikomos pakopų apibrėžtys pagal šio priedo 4 ir 5 skirsnius.

2.1. Išmetamųjų teršalų faktorių pakopos

Jeigu nustatoma mišraus kuro ar medžiagos biomasės anglies dalis, apibrėžtos pakopos siejamos su preliminariumi išmetamųjų teršalų faktoriumi. Iškastinio kuro ir medžiagų pakopos siejamos su išmetamųjų teršalų faktoriumi.

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šių dalykų:

- a) VI priedo 1 skirsnyje išvardytus standartinius faktorius;
- b) kitas pastovias vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies e punktą, jeigu VI priedo 1 skirsnyje nenurodyta jokia taikytina vertė.

2a pakopa. Veiklos vykdytojas atitinkamam kurui ar medžiagai taiko atitinkamos šalies išmetamųjų teršalų faktorius pagal 31 straipsnio 1 dalies b ir c punktus arba vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies d punktą.

2b pakopa. Kuro išmetamųjų teršalų faktorius veiklos vykdytojas nustato remdamasis vienu iš toliau pateiktų nustatytų pakaitinių matų ir empirine koreliacija, nustatoma bent kartą per metus pagal 32–35 ir 39 straipsnius:

- a) konkrečių naftos ar dujų rūšių, įskaitant įprastas naftos perdirbimo arba plieno pramonėje, tankio matavimu;
- b) konkrečių anglių rūšių apatiniu šilumingumu.

Veiklos vykdytojas užtikrina, kad koreliacija atitiktų geros inžinerinės praktikos reikalavimus ir būtų taikoma tik pakaitinio mato vertėms, atitinkančioms intervalą, kuriam jos buvo nustatytos.

3 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šių dalykų:

- a) išmetamųjų teršalų faktoriaus nustatymą pagal atitinkamas 32–35 straipsnių nuostatas;
- b) 2b pakopai nustatytą empirinę koreliaciją, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad empirinės koreliacijos neapibrėžtis skiriasi ne daugiau kaip 1/3 neapibrėžties vertės, kurios turi laikytis veiklos vykdytojas nustatydamas su atitinkamu kuru ar medžiagomis susijusius veiklos duomenis;

2.2. Apatinio šilumingumo (AŠ) pakopos

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šių dalykų:

- a) VI priedo 1 skirsnyje išvardytus standartinius faktorius;
- b) kitas pastovias vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies e punktą, jeigu VI priedo 1 skirsnyje nenurodyta jokia taikytina vertė.

2a pakopa. Veiklos vykdytojas atitinkamam kurui taiko atitinkamos šalies išmetamųjų teršalų faktorius pagal 31 straipsnio 1 dalies b ir c punktus arba vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies d punktą.

2b pakopa. Komercinio kuro apatinis šilumingumas turi būti atitinkamo kuro pirkimo dokumentuose kuro tiekėjo nurodyta vertė, jeigu ji nustatyta remiantis pripažintais nacionaliniais ar tarptautiniais standartais.

3 pakopa. Veiklos vykdytojas apatinį šilumingumą nustato pagal 32–35 straipsnius.

2.3. Oksidacijos koeficientų pakopos

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko oksidacijos koeficientą, kurio vertė 1.

2 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko atitinkamo kuro oksidacijos koeficientus pagal 31 straipsnio 1 dalies b arba c punktą.

3 pakopa. Kuro atveju veiklos vykdytojas nustato tam tikrai veiklai taikomus oksidacijos faktorius remdamasis pelenuose, nuotekose ir kitose atliekose bei šalutiniuose produktuose esančios anglies kiekiu, taip pat kitomis atitinkamomis ne iki galo oksidavusiomis dujinėmis išmestos anglies formomis, išskyrus CO. Sudėties duomenys nustatomi pagal 32–35 straipsnius.

2.4. Biomasės anglies dalies pakopos

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko taikytiną kompetentingos institucijos ar Komisijos paskelbtą vertę arba vertes pagal 31 straipsnio 1 dalį.

2 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko apytikslio nustatymo metodą, patvirtintą pagal 39 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą.

3 pakopa. Veiklos vykdytojas atlieka analizes pagal 39 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą ir pagal 32–35 straipsnius.

Jeigu veiklos vykdytojas pagal 39 straipsnio 1 dalį daro prielaidą, kad iškastinės anglies dalis sudaro 100 %, biomasės anglies daliai netaikoma jokia pakopa.

3. PAKOPŲ, KURIOS NAUDOJAMOS NUSTATANT MASĖS BALANSUI TAIKOMUS APSKAIČIAVIMO FAKTORIUS, APIBRĖŽTYS

Jeigu veiklos vykdytojas masės balansą taiko pagal 25 straipsnį, jis turi taikyti šiame skirsnyje pateiktas pakopų apibrėžtis.

3.1. Anglies kiekio pakopos

Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šiame punkte nurodytų pakopų. Nustatydamas anglies kiekį pagal išmetamųjų teršalų faktorius, veiklos vykdytojas naudoja šias lygtis:

a) jeigu išmetamųjų teršalų faktoriai išreikšti t CO₂/TJ $C = (ITF \times A\check{S}) / f$

b) jeigu išmetamųjų teršalų faktoriai išreikšti t CO₂/t $C = ITF/f$

Šiose lygtyse C – trupmena (tona anglies tonai produkto) išreikštas anglies kiekis, ITF – išmetamųjų teršalų faktorius, AŠ – apatinis šilumingumas, o f – 36 straipsnio 3 dalyje nustatytas faktorius.

Jeigu siekiama nustatyti mišraus kuro ar medžiagos biomasės anglies dalį, šiame skirsnyje apibrėžtos pakopos siejamos su bendru anglies kiekiu. Biomasės anglies dalis nustatoma naudojant šio priedo 2.4 skirsnyje apibrėžtas pakopas.

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šių dalykų:

- a) taikant VI priedo 1 ir 2 skirsniuose išvardytus standartinius faktorius nustatytą anglies kiekį;
- b) kitas pastovias vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies e punktą, jeigu VI priedo 1 ir 2 skirsniuose nenurodyta jokia taikytina vertė.

2a pakopa. Veiklos vykdytojas anglies kiekį nustato taikydamas atitinkamo kuro ar medžiagos atitinkamos šalies išmetamųjų teršalų faktorius pagal 31 straipsnio 1 dalies b ir c punktus arba vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies d punktą.

2b pakopa. Veiklos vykdytojas anglies kiekį nustato pagal kuro išmetamųjų teršalų faktorius, remdamasis vienu iš toliau pateiktų nustatytų pakaitinių dydžių ir empirine koreliacija, nustatoma bent kartą per metus pagal 32–35 straipsnius:

- a) konkrečių naftos ar dujų rūšių, įprastų, pvz., naftos perdirbimo arba plieno pramonėje, tankio matavimu;
- b) konkrečių anglių rūšių apatinis šilumingumas.

Veiklos vykdytojas užtikrina, kad koreliacija atitiktų geros inžinerinės praktikos reikalavimus ir būtų taikoma tik pakaitinio mato vėrtėms, atitinkančioms intervalą, kuriam jos buvo nustatytos.

3 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šių dalykų:

- a) anglies kiekio nustatymą pagal atitinkamas 32–35 straipsnių nuostatas;
- b) 2b pakopai nustatytą empirinę koreliaciją, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad empirinės koreliacijos neapibrėžtis skiriasi ne daugiau kaip 1/3 neapibrėžties vėrtės, kurios turi laikytis veiklos vykdytojas nustatydamas su atitinkamu kuru ar medžiagomis susijusius veiklos duomenis;

3.2. Apatinio šilumingumo pakopos

Taikomos šio priedo 2.2 skirsnyje apibrėžtos pakopos.

3.3. Biomės anglies dalies pakopos

Taikomos šio priedo 2.4 skirsnyje apibrėžtos pakopos.

4. PAKOPŲ, KURIOS NAUDOJAMOS NUSTATANT KARBONATŲ IRIMO METU IŠSISKIRIANČIŲ ŠESD KIEKIO APSKAIČIAVIMO FAKTORIUS, APIBRĖŽTIS

Vykdam visų proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną, jeigu jos stebimos naudojant standartinę metodiką pagal 24 straipsnio 2 dalį, taikomos šios išmetamųjų teršalų faktoriaus ir konversijos koeficiento pakopų apibrėžtys:

- (a) **A metodas.** Pagal žaliavas – išmetamųjų teršalų faktorius ir veiklos duomenys, susiję su procesui naudojamų žaliavų kiekiu;
- (b) **B metodas.** Pagal išėigą – išmetamųjų teršalų faktorius ir veiklos duomenys, susiję su proceso produkcijos išėiga.

4.1. Išmetamųjų teršalų faktoriaus pakopos naudojant A metodą

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šių dalykų:

- (a) VI priedo 2 skirsnio 2 lentelėje išvardytus standartinius faktorius;
- (b) kitas pastovias vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies d ar e punktus, jeigu VI priede nenurodyta jokia taikytina vertė.

2 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko atitinkamos šalies išmetamųjų teršalų faktorių pagal 31 straipsnio 1 dalies b arba c punktą arba vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies d punktą.

3 pakopa. Veiklos vykdytojas išmetamųjų teršalų faktorių nustato pagal 32–35 straipsnius. Sudėties duomenims perskaičiuoti į išmetamųjų teršalų faktorius taikomi VI priedo 2 skirsnyje pateikti stochiometriniai koeficientai.

4.2. Konversijos koeficiento pakopos naudojant A metodą

1 pakopa. Naudojamas konversijos koeficientas, kurio vertė 1.

2 pakopa. Iš proceso pašalinami karbonatai ir kita anglis įvertinami taikant konversijos koeficientą, kurio vertė nuo 0 iki 1. Veiklos vykdytojas gali daryti prielaidą, kad vienos ar keleto žaliavos rūšių virsmas įvyksta visiškai, o nepakitusias medžiagas ar kitą anglį priskirti likusioms žaliavoms. Papildomi produktų atitinkami cheminiai parametrai nustatomi pagal 32–35 straipsnius.

4.3. Išmetamųjų teršalų faktoriaus pakopos naudojant B metodą

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko vieną iš šių dalykų:

- a) VI priedo 2 skirsnio 3 lentelėje išvardytus standartinius faktorius;
- b) kitas pastovias vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies d ar e punktus, jeigu VI priede nenurodyta jokia taikytina vertė.

2 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko atitinkamos šalies išmetamųjų teršalų faktorių pagal 31 straipsnio 1 dalies b arba c punktą arba vertes pagal 31 straipsnio 1 dalies d punktą.

3 pakopa. Veiklos vykdytojas išmetamųjų teršalų faktorių nustato pagal 32–35 straipsnius. Sudėties duomenis perskaičiuojant į išmetamųjų teršalų faktorius naudojami VI priedo 2 skirsnio 3 lentelėje nurodyti stochiometriniai koeficientai, darant prielaidą, kad visi atitinkami metalų oksidai buvo gauti iš atitinkamų karbonatų. Šiuo tikslu veiklos vykdytojas atsižvelgia bent į CaO ir MgO ir pateikia kompetentingai institucijai įrodymus dėl to, kokie dar metalų oksidai yra susiję su žaliavose esančiais karbonatais.

4.4. Konversijos koeficiento pakopos naudojant B metodą

1 pakopa. Naudojamas konversijos koeficientas, kurio vertė 1.

2 pakopa. Atitinkamų metalų ne karbonatų junginių kiekis žaliavose, įskaitant grįžtamąsias dulkes ar lakiuosius pelenus ar kitas jau kalcinuotas medžiagas, perteikiamas naudojant konversijos koeficientus, kurių vertė nuo 0 iki 1, kai vertė 1 atitinka visišką žaliavos karbonatų vartimą į oksidus. Papildomi proceso žaliavų atitinkami cheminiai parametrai nustatomi pagal 32–35 straipsnius.

5. PAKOPŲ, TAIKOMŲ NUSTATANT IŠ KITŲ NEI KARBONATAI MEDŽIAGŲ PROCESO METU IŠSISKIRIANČIO CO₂ KIEKIO APSKAIČIAVIMO FAKTORIUS, APIBRĖŽTYS

Proceso medžiagų, iš kurių išsiskiria CO₂, įskaitant karbamidą, koksą, grafitą ir kitas medžiagas, kuriuose yra nekarbonatinės anglies, stebėsena vykdoma pagal šio skirsnio nuostatas taikant žaliavomis grindžiamą metodą, nebent šios medžiagos įtraukiamos į masės balansą.

5.1. Išmetamųjų teršalų faktorių pakopos

Taikomos šio priedo 2.1 skirsnyje apibrėžtos pakopos.

5.2. Apatinio šilumingumo pakopos

Jeigu proceso medžiagoje yra degiosios anglies, veiklos vykdytojas nurodo apatinį šilumingumą. Taikomos šio priedo 2.2 skirsnyje apibrėžtos pakopos.

5.3. Konversijos ir (arba) oksidacijos koeficientų pakopos

Jeigu proceso medžiagoje yra degiosios anglies, veiklos vykdytojas taiko oksidacijos koeficientą. Šiuo tikslu taikomos šio priedo 2.3 skirsnyje apibrėžtos pakopos.

Visais kitais atvejais veiklos vykdytojas taiko konversijos koeficientą. Šiuo tikslu taikomos šios pakopų apibrėžtys:

1 pakopa. Naudojamas konversijos koeficientas, kurio vertė 1.

2 pakopa. Iš proceso pašalinama anglis įvertinama taikant konversijos koeficientą, kurio vertė nuo 0 iki 1. Veiklos vykdytojas gali daryti prielaidą, kad vienos ar keleto žaliavos rūšių virsmas įvyksta visiškai, o nepakitusias medžiagas ar kitą anglį priskirti likusioms žaliavoms. Papildomi produktų atitinkami cheminiai parametrai nustatomi pagal 32–35 straipsnius.

5.4. Biomasės anglies dalies pakopos

Taikomos šio priedo 2.4 skirsnyje apibrėžtos pakopos.

III PRIEDAS

Aviacijos sektoriuje taikomos stebėsenos metodikos (53 ir 57 straipsniai)

1. AVIACIJOS SEKTORIJE TAIKOMOS IŠMETAMŲJŲ ŠEŠD KIEKIO APSKAIČIAVIMO METODIKOS

A metodas

Orlaivio naudotojas taiko šią formulę:

per kiekvieną skrydį faktiškai sunaudojamas degalų kiekis [t] = degalų kiekis orlaivio bakuose, užbaigus degalų atsargų papildymą skrydžiui [t] – degalų kiekis orlaivio bakuose, užbaigus degalų atsargų papildymą paskesniam skrydžiui [t] + tam paskesniam skrydžiui įpiltų degalų kiekis [t].

Jeigu degalų atsargos nepapildomos skrydžiui ar paskesniam skrydžiui, orlaivio bakuose esantis degalų kiekis nustatomas trinkelį patraukimo metu ruošiantis skrydžiui ar paskesniam skrydžiui. Išskirtiniu atveju, kai orlaiviu vykdoma kita veikla negu skrydis, pavyzdžiui, atliekamas jo kapitalinis techninis aptarnavimas, kurio metu reikia ištuštinti bakus, po skrydžio, kurio metu sunaudotų degalų kiekį norima nustatyti, orlaivio naudotojas dydį „Degalų kiekis orlaivio bakuose, užbaigus degalų atsargų papildymą paskesniam skrydžiui + tam paskesniam skrydžiui įpiltų degalų kiekis“ gali pakeisti dydžiu „Bakuose likusių degalų kiekis paskesnės orlaivio veiklos pradžioje“, užregistruotu techninės būklės žurnaluose.

B metodas

Orlaivio naudotojas taiko šią formulę:

per kiekvieną skrydį faktiškai sunaudojamas degalų kiekis [t] = orlaivio bakuose likęs degalų kiekis trinkelį uždėjimo metu ankstesnio skrydžio pabaigoje [t] + skrydžiui įpiltų degalų kiekis [t] – bakuose esantis degalų kiekis trinkelį uždėjimo metu skrydžio pabaigoje [t].

Trinkelį uždėjimo momentas gali būti laikomas lygiaverčiu variklio išjungimo momentui. Jeigu orlaiviu neatliktas skrydis prieš skrydį, kurio metu sunaudotų degalų kiekį norima nustatyti, orlaivio naudotojas dydį „Orlaivio bakuose likęs degalų kiekis trinkelį uždėjimo metu ankstesnio skrydžio pabaigoje“ gali pakeisti dydžiu „Orlaivio bakuose likęs degalų kiekis ankstesnės orlaivio veiklos pabaigoje“, užregistruotu techninės būklės žurnaluose.

2. STANDARTINIŲ DEGALŲ IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ FAKTORIAI

1 lentelė

Aviacijos degalų CO₂ išmetamųjų teršalų faktoriai

Degalai	Išmetamųjų teršalų faktorius (t CO ₂ /t degalų)
Aviacinis benzinas (AvGas)	3,10
Reaktyvinis benzinas (Jet B)	3,10
Reaktyvinis žibalas (Jet A1 arba Jet A)	3,15

3. ORTODROMINIO ATSTUMO APSKAIČIAVIMAS

Atstumas [km] = ortodrominis atstumas [km] + 95 km

Ortodrominis atstumas – tai trumpiausias atstumas tarp bet kurių dviejų Žemės paviršiaus taškų, kurie priartinami naudojant Čikagos konvencijos 15 priedo 3.7.1.1 straipsnyje nurodytą sistemą (WGS 84).

Aerodromų ilguma ir platuma paimama iš aerodromo vietovės duomenų, kurie skelbiami aeronautikos informacijos leidiniuose (AIL) pagal Čikagos konvencijos 15 priedą, arba iš šaltinio, kuriame naudojamos tokiais AIL duomenimis.

Taip pat galima naudoti atstumus, kurie apskaičiuojami naudojantis programine įranga arba apskaičiuojami trečiosios šalies, jeigu ši apskaičiavimo metodika pagrįsta šiame skirsnyje pateikta formule, AIL duomenimis ir WGS 84 reikavimais.

IV PRIEDAS

Konkrečiai įrenginiuose vykdomai veiklai taikomos stebėsenos metodikos (20 straipsnio 2 dalis)**1. KONKREČIOS DEGIMO PROCESO METU IŠSISKIRIANČIŲ ŠESD STEBĖSENOS TAISYKLĖS****A. Taikymo sritis**

Veiklos vykdytojai visų tipų degimo procesų, susijusių su bet kuria Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodyta veikla arba pagal tos direktyvos 24 straipsnį į Sąjungos sistemą įtraukta veikla, metu, įskaitant susijusius dujų plovimo procesus, išmetamo CO₂ kiekio stebėseną vykdo taikydami šiame priede nustatytas taisykles. Nepažeidžiant kitos ŠESD klasifikacijos, visos iš kuro, kuris naudojamas kaip proceso žaliava, išsiskiriančios ŠESD taikant stebėsenos ir ataskaitų teikimo metodikas laikomos degimo proceso metu išsiskiriančiomis ŠESD.

Veiklos vykdytojas nevykdo iš vidaus degimo variklių, kurie naudojami transportavimo tikslais, išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėsenos ir neteikia ataskaitų. Visas įrenginyje deginant kurą išsiskiriančias ŠESD veiklos vykdytojas priskiria tam įrenginiui, nepaisant kitiems įrenginiams perduodamos šilumos ar elektros energijos. Veiklos vykdytojas savo įrenginiui nepriskiria tų ŠESD, kurios susijusios su tos šilumos ar elektros energijos, kuri iš kitų įrenginių perduodama priimančiajam įrenginiui, gamyba.

Veiklos vykdytojas visų pirma į stebėseną įtraukia šiuos taršos šaltinius: katilus, degiklius, turbinas, šildytuvus, kūryklas, atliekų deginimo įrenginius, kalcinavimo įrenginius, degimo krosnis, krosnis, džioviklas, variklius, kuro elementus, cheminės cirkuliacijos degimo įrenginius, fakelus, terminio arba katalizinio deginimo įrenginius ir dujų plautuvus (proceso metu išsiskiriančias ŠESD) ir bet kurią įrangą ar mašinas, kuriose naudojamas kuras, išskyrus įrangą ar mašinas su vidaus degimo varikliais, kurios naudojamos transportavimo tikslais.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo procesų metu išsiskiriančių ŠESD kiekis apskaičiuojamas pagal 24 straipsnio 1 dalį, nebent kuras įtraukiamas į masės balansą pagal 25 straipsnį. Taikomos II priedo 2 skirsnyje apibrėžtos pakopos. Be to, proceso metu išsiskiriančių ŠESD, gaunamų plaunant kaminų dujas, kiekio stebėseną vykdoma taikant C poskirsnio nuostatas.

Degant fakelams išsiskiriančioms ŠESD taikomi specialūs šio skirsnio D poskirsnyje nustatyti reikalavimai.

Degimo procesų, vykstančių dujų apdorojimo terminaluose, stebėseną galima vykdyti naudojant masės balansą pagal 25 straipsnį.

C. Kaminų dujų plovimas**C.1. Nusierinimas**

Proceso, kai karbonatas naudojamas rūgščiosioms dujoms iš kaminų dujų debito plauti, metu išsiskiriantis CO₂ kiekis apskaičiuojamas pagal 24 straipsnio 2 dalį remiantis sunaudoto karbonato kiekiu (toliau pateikiamas A metodas) ar pagaminto gipso kiekiu (toliau pateikiamas B metodas). Nukrypstant nuo II priedo 4 skirsnio, taikomos toliau pateiktos nuostatos.

A metodas. Išmetamųjų teršalų faktorius

1 pakopa. Išmetamųjų teršalų faktorius nustatomas remiantis VI priedo 2 skirsnyje nustatytais stochiometriniais koeficientais. Atitinkamoje žaliavoje esančio CaCO₃ ir MgCO₃ ar kitų karbonatų kiekis nustatomas pagal sektoriaus geriausios patirties gaires.

B metodas. Išmetamųjų teršalų faktorius

1 pakopa. Išmetamųjų teršalų faktorius yra sauso gipso (CaSO₄ × 2H₂O) ir išmesto CO₂ stochiometrinis koeficientas – 0,2558 t CO₂/t gipso.

Konversijos koeficientas

1 pakopa. Naudojamas konversijos koeficientas, kurio vertė 1.

C.2. $De-NO_x$

Nukrypstant nuo II priedo 5 skirsnio nuostatų, proceso, kai karbamidas naudojamas kaminų dujų debitui plauti, metu išsiskiriantis CO_2 kiekis apskaičiuojamas pagal 24 straipsnio 2 dalį taikant toliau nurodytas pakopas.

Išmetamųjų teršalų faktorius:

1 pakopa. Atitinkamoje žaliavoje esančio karbamido kiekis nustatomas pagal sektoriaus geriausios patirties gaires. Išmetamųjų teršalų faktorius nustatomas taikant $0,7328 \text{ t } CO_2/t$ karbamido stochiometrinį koeficientą.

Konversijos koeficientas:

taikoma tik 1 pakopa.

D. Fakelai

Apskaičiuodamas degant fakelams išmetamą ŠESD kiekį veiklos vykdytojas įtraukia įprastinį nesunaudotų dujų deginimą fakelu ir eksploatacinį nesunaudotų dujų deginimą fakelu (sujungimas, paleidimas ir sustabdymas, taip pat avarinis išleidimas). Veiklos vykdytojas taip pat įtraukia būdingąjį CO_2 pagal 48 straipsnį.

Nukrypstant nuo II priedo 2.1 skirsnio nuostatų, išmetamųjų teršalų faktoriaus 1 ir 2b pakopos apibrėžiamos taip:

1 pakopa. Veiklos vykdytojas naudoja pamatinį išmetamųjų teršalų faktorių $0,00393 \text{ t } CO_2/Nm^3$, nustatytą remiantis sudegusio gryno etano kiekiu, kuriuo remiamasi kaip pakaitiniu konservatyviai nustatytu fakelo dujų matu.

2b pakopa. Konkrečiam įrenginiui skirti išmetamųjų teršalų faktoriai gaunami įvertinus fakelo srauto molekulinę masę modeliuojant procesą pagal standartinius pramonės modelius. Įvertinant atitinkamas kiekvieno iš sudėtinių srautų santykinės dalis ir molekulinę masę gaunama fakelo dujų masės svertinio metinio vidurkio vertė.

Nukrypstant nuo II priedo 2.3 skirsnio nuostatų, fakelų oksidacijos faktoriui taikomos tik 1 ir 2 pakopos.

2. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTAS NAFTOS PERDIRBIMAS

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas vykdo viso vykstant degimo ir gamybos procesams naftos perdirbimo gamyklose išmetamo CO_2 kiekio stebėseną ir teikia ataskaitas.

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO_2 išmetimo šaltinius: katilus, technologinius šildytuvus ir (arba) perdirbimo įrenginius, vidaus degimo variklius ir (arba) turbinas, katalitinio ir šiluminio oksidavimo įrenginius, kokso išdegimo krosnis, vandens siurblius, skirtus gaisrui gesinti, avarinius ir (arba) atsarginius generatorius, fakelus, atliekų deginimo įrenginius, krekingo įrenginius, vandenilio gamybos įrenginius, Klauso proceso įrenginius, katalizinio regeneravimo įrenginius (katalizinio krekingo ir kitų katalizinių procesų) ir koksavimo įrenginius („lanksčiojo“ koksavimo įrenginius, uždelstojo koksavimo įrenginius).

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Naftos perdirbimo veiklos stebėseną vykdoma pagal šio priedo 1 skirsnio nuostatas, taikomas degimo proceso metu išsiskiriančioms ŠESD, įskaitant kaminų dujų plovimą. Veiklos vykdytojas gali rinktis masės balanso metodiką pagal 25 straipsnį taikyti visai naftos perdirbimo gamyklai ar paviniams gamybos vienetams, pvz., mazuto dujinimo ar kalcinavimo įrenginiams. Jeigu naudojamas standartinės metodikos ir masės balanso derinys, veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai pateikia įrodymus, kad bus vykdoma viso išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną ir bus išvengta dvigubos išmetamųjų ŠESD apskaitos.

Iš specialių vandenilio gamybos įrenginių išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal šio priedo 19 skirsnį.

Nukrypstant nuo 24 ir 25 straipsnio nuostatų, regeneravimo katalizinio krekingo įrenginių bei kitokio katalizinio regeneravimo ir „lanksčiųjų“ koksavimo įrenginių išmetamųjų ŠESD kiekio stebėseną vykdoma naudojant masės balansą, atsižvelgiant į paduodamo oro ir kaminų dujų būseną. Visas kaminų dujose esančios anglies monoksido (CO) kiekis turi būti apskaitomas kaip CO_2 taikant masės santykį: $t \text{ } CO_2 = t \text{ } CO * 1,571$. Paduodamo oro ir kaminų dujų analizė atliekama ir pakopos pasirenkamos pagal 32–35 straipsnius. Konkreti skaičiavimo metodika turi būti patvirtinta kompetentingos institucijos.

3. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA KOKSO GAMYBA

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: žaliavas (įskaitant anglis arba naftos koksą), įprastą kurą (įskaitant gamtines dujas), procesų dujas (įskaitant aukštakrosnių dujas (AKD)), kitą kurą ir išmetamųjų dujų plovimą.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Vykdydamas gaminant koksą išmetamų ŠESD kiekio stebėseną veiklos vykdytojas gali rinktis naudoti masės balansą pagal 25 straipsnį ir II priedo 3 skirsnį arba taikyti standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir II priedo 2 ir 4 skirsnius.

4. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTAS METALŲ RŪDOS APDEGINIMAS IR SUKEPINIMAS

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: žaliavas (kalkakmenio, dolomito ir karbonatinių geležies rūdų, įskaitant FeCO₃, kalcinavimas), įprastą kurą (įskaitant gamtines dujas ir koksą arba kokso anglių dulkes), procesų dujas (įskaitant koksavimo dujas (KD) ir aukštakrosnių dujas (AKD)), proceso atliekas, naudojamas kaip žaliavos, įskaitant iš sukepinimo įrenginio, konverterio ir aukštakrosnių išfiltruotas dulkes, kitą kurą ir kaminų dujų plovimą.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Vykdydamas apdeginant metalo rūdą, ją sukepinant ir granuliuojant išmetamų ŠESD kiekio stebėseną veiklos vykdytojas gali rinktis naudoti masės balansą pagal 25 straipsnį ir II priedo 3 skirsnį arba taikyti standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir II priedo 2, 4 ir 5 skirsnius.

5. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA LUITINIO KETAUS IR PLIENO GAMYBA

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: žaliavas (kalkakmenio, dolomito ir karbonatinių geležies rūdų, įskaitant FeCO₃, kalcinavimą), įprastą kurą (gamtines dujas, anglis ir koksą), redukcinius reagentus (įskaitant koksą, anglis, plastikų), procesų dujas (koksavimo dujas (KD)), aukštakrosnių dujas (AKD) ir pagrindinių deguoninių krosnių dujas (PDKD)), sunaudojamus grafito elektrodus, kitą kurą ir išmetamųjų dujų plovimą.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Vykdydamas gaminant luitinį ketų ir plieną išmetamų ŠESD kiekio stebėseną veiklos vykdytojas gali rinktis bent daliai sukėliklių naudoti masės balansą pagal 25 straipsnį ir II priedo 3 skirsnį arba taikyti standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir II priedo 2 ir 4 skirsnius užtikrinamas, kad būtų apskaitomi visi išmetami ŠESD kiekiai ir būtų išvengta dvigubos išmetamųjų ŠESD apskaitos.

Nukrypstant nuo II priedo 3.1 skirsnio nuostatų, anglies kiekiui taikoma 3 pakopa apibrėžiama taip:

3 pakopa. Veiklos vykdytojas sąnaudų ir išeigos srautų anglies kiekį nustato laikydamasis 32–35 straipsnių nuostatų dėl kuro, produktų bei šalutinių produktų tipinių ėminių ėmimo ir anglies kiekio bei biomasės anglies dalies juose nustatymo. Anglies kiekį produktuose ar pusfabrikačiuose veiklos vykdytojas pagrindžia pagal šio reglamento 32–35 straipsnių nuostatas atliktomis metinėmis analizėmis arba jį nustato pagal vidutinio intervalo sudėties vertes, nurodytas atitinkamuose tarptautiniuose ar nacionaliniuose standartuose.

6. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA JUODŲJŲ IR SPALVOTŲJŲ METALŲ GAMYBA ARBA APDIRBIMAS

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas šio skirsnio nuostatų netaiko gaminant luitinį ketų, plieną ir pirminį aliuminį išmetamo CO₂ kiekio stebėsenai ir ataskaitų teikimui.

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent į šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: tradicinį kurą alternatyvų kurą, įskaitant granuliuotą plastiką iš pjaustymo įrenginių; redukcinius agentus, įskaitant koksą ir grafito elektrodus; žaliavas, įskaitant kalkakmenį ir dolomitą; anglies turinčias metalų rūdas ir koncentratų; antrines žaliavas.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Jeigu anglis, susidaranti iš šiame įrenginyje naudojamo kuro ar žaliavų, išlieka produkte ar kitoje gamybos išeigoje, veiklos vykdytojas taiko masės balansą pagal 25 straipsnį ir II priedo 3 skirsnį. Jeigu taip nėra, veiklos vykdytojas degimo metu ir procesų metu išmetamų ŠESD kiekį apskaičiuoja atskirai taikydamas standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir II priedo 2 ir 4 skirsnius.

Jeigu taikomas masės balansas, veiklos vykdytojas gali pasirinkti degimo procesų metu išmetamas ŠESD įtraukti į masės balansą arba daliai sukėliklių taikyti standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir šio priedo 1 skirsnį, užtikrindamas, kad būtų apskaitomi visi išmetami ŠESD kiekiai ir būtų išvengta dvigubos išmetamųjų ŠESD apskaitos.

7. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTOS PIRMINIO ALIUMINIO GAMYBOS AR JO APDIRBIMO METU IŠMETAMAS CO₂ KIEKIS

A. Taikymo sritis

Šio skirsnio nuostatas veiklos vykdytojas taiko vykdydamas CO₂, išmetamo gaminant elektrodus, naudojamus atliekant pirminio aliuminio lydymą, įskaitant pavienius šių elektrodų gamybos įrenginius, kiekio ir elektrolizės metu sunaudojamų elektrodų stebėseną ir teikdamas ataskaitas.

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: šilumos ar garo gamybai naudojamą kurą, elektrodų gamybą, Al₂O₃ redukciją vykstant elektrolizei, kuriai naudojami elektrodai, natrio karbonato ar kitų karbonatų naudojimą plaunant išmetamąsias dujas.

Dėl anodinių efektų išmetamo perfluorangliavandenilių (PFC) kiekio, įskaitant nevaldomai išmetamą jų kiekį, stebėseną vykdoma pagal šio priedo 8 skirsnį.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Gaminant pirminį aliuminį ir jį apdirbant išmetamą CO₂ kiekį veiklos vykdytojas nustato taikydamas masės balanso metodiką pagal 25 straipsnį. Taikant masės balanso metodiką turi būti įvertinama visa žaliavose, atsargose, produktuose ir kituose maišant, formuojant, kepant ir perdirbant elektrodus, taip pat elektrolizei naudojant elektrodus iš įrenginio išeinančiuose srautuose esanti anglis. Jeigu naudojami iš anksto sukepinti anodai, jų gamybą ir naudojimą galima apskaičiuoti atskirai taikant masės balanso metodiką arba apskaičiuoti bendrai visą elektrodų gamybos ir naudojimo masės balansą. Sioderbero elektrolizės vonių atveju veiklos vykdytojas apskaičiuoja vieną bendrą masės balansą.

Veiklos vykdytojas gali pasirinkti degimo procesų metu išsiskiriančias ŠESD įtraukti į masės balansą arba bent daliai sukėliklių taikyti standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir šio priedo 1 skirsnį siekdamas užtikrinti, kad būtų apskaitomi visi išmetami ŠESD kiekiai ir būtų išvengta dvigubos išmetamųjų ŠESD apskaitos.

8. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTOS PIRMINIO ALIUMINIO GAMYBOS AR JO APDIRBIMO METU IŠMETAMAS PFC KIEKIS

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas šias nuostatas taiko dėl anodinio efekto išmetamam PFC kiekiui, įskaitant nevaldomai išmetamą PFC kiekį. Susijusiam išmetamam CO₂ kiekiui, įskaitant gaminant elektrodus išmetamą ŠESD kiekį, veiklos vykdytojas taiko šio priedo 7 skirsnio nuostatas. Be to, veiklos vykdytojas apskaičiuoja su anodiniu efektu nesusijusį išmetamųjų PFC teršalų kiekį pagal apytikslių nustatymo metodus, remdamasis sektoriaus geriausia patirtimi ir šiuo tikslu Komisijos paskelbtomis gairėmis.

B. Išmetamo perfluorangliavandenilių (PFC) kiekio nustatymas

Išmetamųjų PFC teršalų kiekis apskaičiuojamas prie išmetamo kiekio, išmatuojamo dujotakiuose arba kaminuose (taškiniuose taršos šaltiniuose), pridėdant nevaldomai išmestą PFC kiekį, kuris nustatomas pagal dujotakio surinkimo efektyvumą:

Išmetamas PFC kiekis (bendras) = išmetamas PFC kiekis (dujotakio) / surinkimo efektyvumas.

Surinkimo efektyvumas išmatuojamas, kai nustatomi konkretaus įrenginio išmetamųjų teršalų faktoriai. Juos nustatant turi būti naudojamosi naujausia rekomendacijų, nurodytų 2006 m. TKKK gairių 4.4.2.4 skirsnio 3 pakopai skirtoje dalyje, versija.

Veiklos vykdytojas per dujotakį arba kaminą išmetamus CF_4 ir C_2F_6 teršalus apskaičiuoja taikydamas vieną iš šių metodų:

- A skaičiavimo metodas taikomas, kai registruojama anodinio efekto trukmė minutėmis vienoje elektrolizės vonioje per dieną;
- B metodas taikomas, kai registruojamas anodinio efekto viršitampis.

A skaičiavimo metodas. Nuolydžio metodas

Nustatydamas išmetamą PFC kiekį veiklos vykdytojas taiko šias lygtis:

$$\text{Išmetamas } \text{CF}_4 \text{ kiekis [t]} = \text{AEM} \times (\text{NITF}_{\text{CF}_4} / 1\,000) \times P_{\text{Al}}$$

$$\text{Išmetamas } \text{C}_2\text{F}_6 \text{ kiekis [t]} = \text{CF}_4 \text{ išmetimas} \times D_{\text{C}_2\text{F}_6}$$

kur:

AEM = anodinio efekto trukmė minutėmis vienoje elektrolizės vonioje per dieną;

$\text{NITF}_{\text{CF}_4}$ = išmetamųjų teršalų faktorius pagal nuolydžio metodą [(kg CF_4 / t pagaminto Al) / (anodinio efekto trukmės minutėmis vienoje elektrolizės vonioje per dieną)]. Naudojant skirtingų tipų elektrolizės vonias prirėkus galima taikyti skirtingą išmetamųjų teršalų faktorių pagal nuolydžio metodą.

P_{Al} = per metus pagaminamas pirminio aliuminio kiekis [t];

$D_{\text{C}_2\text{F}_6}$ = C_2F_6 svorio dalis (t C_2F_6 / t CF_4).

Anodinio efekto trukmė minutėmis vienoje elektrolizės vonioje per dieną išreiškiamas anodinio efekto dažnumas (anodinių efektų skaičius vienoje elektrolizės vonioje per dieną), padaugintas iš vidutinės anodinio efekto trukmės (anodinio efekto trukmė minutėmis / atvejis):

$$\text{AEM} = \text{dažnumas} \times \text{vidutinė trukmė}$$

Išmetamųjų teršalų faktorius. Išmetamųjų teršalų faktoriumi (išmetamųjų teršalų faktoriumi pagal nuolydžio metodą, $\text{NITF}_{\text{CF}_4}$) išreiškiamas CF_4 kiekis [kg] vienai pagaminto aliuminio tonai / anodinio efekto minutei / elektrolizės voniai per dieną. C_2F_6 išmetamųjų teršalų faktoriumi (svorio dalimi $D_{\text{C}_2\text{F}_6}$) išreiškiamas išmetamas C_2F_6 kiekis [t] kaip išmesto CF_4 kiekio [t] proporcija.

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko IV priedo šio skirsnio 1 lentelėje nustatytus konkrečių technologijų išmetamųjų teršalų faktorius.

2 pakopa. Veiklos vykdytojas naudoja konkrečių įrenginių CF_4 ir C_2F_6 išmetamųjų teršalų faktorius, kurie nustatyti atliekant nuolatinius arba pertraukiamus matavimus. Nustatydamas šiuos išmetamųjų teršalų faktorius veiklos vykdytojas naudojasi naujausia 2006 m. TKKK gairių 4.4.2.4 skirsnio 3 pakopai skirtoje dalyje nurodytų rekomendacijų versija⁽¹⁾. Nustatant išmetamųjų teršalų faktorių, taip pat atsižvelgiama į išmetamąsias ŠESD, susijusias su neanodiniu efektu. Veiklos vykdytojas kiekvieną išmetamųjų teršalų faktorių nustato su ne didesne kaip $\pm 15\%$ neapibrėžtimi.

Veiklos vykdytojas išmetamųjų teršalų faktorius nustato bent kas trejus metus arba dažniau, jei to reikia dėl susijusių pakeitimų įrenginyje. Susiję pakeitimai apima anodinio efekto trukmės pasiskirstymo pasikeitimus, kontrolinio algoritmo, nuo kurio priklauso anodinio efekto tipų derinys, pasikeitimus arba anodinio efekto užbaigimo praktikos pobūdžio pasikeitimus.

⁽¹⁾ Tarptautinis aliuminio institutas; Aliuminio sektoriaus išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų protokolas (angl. *The Aluminium Sector Greenhouse Gas Protocol*); 2006 m. spalio mėn.; JAV Aplinkos apsaugos agentūra ir Tarptautinis aliuminio institutas; Gaminant pirminį aliuminį išmetamo tetrafluormetano (CF_4) ir heksafluoreto (C_2F_6) kiekio matavimo protokolas (angl. *Protocol for Measurement of Tetrafluoromethane (CF4) and Hexafluoroethane (C2F6) Emissions from Primary Aluminum Production*); 2008 m. balandžio mėn.

1 lentelė

Su nuolydžio metodo veiklos duomenimis susiję konkrečių technologijų išmetamųjų teršalų faktoriai

Technologijos	CF ₄ išmetamųjų teršalų faktorius (NITF _{CF4}) [(kg CF ₄ /t Al)/(AE min / elektrolizės vonioje per dieną)]	C ₂ F ₆ išmetamųjų teršalų faktorius (D _{C2F6}) [t C ₂ F ₆ / t CF ₄]
Tiekimas į vonių su termiškai apdorotais perforuotais anodais centrą (CWPB)	0,143	0,121
Sioderbergo vonia su vertikaliais strypais (VSS)	0,092	0,053

B skaičiavimo metodas – viršįtampio metodas

Jeigu matuojamas anodinio efekto viršįtampis, apskaičiuodamas išmetamą PFC kiekį veiklos vykdytojas taiko toliau pateiktas formules:

$$\text{Išmetamas CF}_4 \text{ kiekis [t]} = \text{VİK} \times (\text{AEV/EN}) \times P_{\text{Al}} \times 0,001$$

$$\text{Išmetamas C}_2\text{F}_6 \text{ kiekis [t]} = \text{CF}_4 \text{ emissions} \times D_{\text{CF}_2\text{F}_6}$$

kur:

VİK = viršįtampio koeficientas („išmetamųjų teršalų faktorius“), išreikštas CF₄ kilogramais vienai pagaminto aliuminio tonai / vienam mV viršįtampio;

AEV = vienos elektrolizės vonios anodinio efekto viršįtampis [mV], nustatomas kaip integralas (laikas × didesnė nei numatyta įtampa), padalytas iš duomenų rinkimo laiko (trukmės);

EN = vidutinis aliuminio gamybos esamas našumas [%];

P_{Al} = per metus pagaminamas pirminio aliuminio kiekis [t];

D_{CF₂F₆} = C₂F₆ svorio dalis (t C₂F₆ / t CF₄);

Terminu AEV/EN (anodinio efekto viršįtampis / esamas našumas) išreiškiamas vidutinis anodinio efekto viršįtampis [mV viršįtampis] atsižvelgiant į laiką ir esant vidutiniam esamam našumui [%].

Išmetamųjų teršalų faktorius. CF₄ išmetamųjų teršalų faktoriumi („viršįtampio koeficientas“ VİK) išreiškiamas išmetas CF₄ kiekis [kg] vienai pagaminto aliuminio tonai / vienam viršįtampio milivoltui [mV]. C₂F₆ išmetamųjų teršalų faktoriumi 6 (svorio dalimi D_{C2F6}) išreiškiamas išmetamas C₂F₆ kiekis [t] kaip išmesto CF₄ kiekio [t] proporcija.

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko IV priedo šio skirsnio 2 lentelėje nustatytus konkrečių technologijų išmetamųjų teršalų faktorius.

2 pakopa. Veiklos vykdytojas naudoja nuolatiniu arba pertraukiamu matavimu nustatytus konkrečių įrenginių CF₄ [(kg CF₄/t Al)/(mV)] ir C₂F₆ [t C₂F₆/t CF₄] išmetamųjų teršalų faktorius. Nustatydamas šiuos išmetamųjų teršalų faktorius veiklos vykdytojas naudoja naujausią 2006 m. TKKK gairių 4.4.2.4 skirsnio 3 pakopai skirtoje dalyje nurodytų rekomendacijų versiją. Veiklos vykdytojas kiekvieną išmetamųjų teršalų faktorių nustato su ne didesne kaip ± 15 % neapibrėžtimi.

Veiklos vykdytojas išmetamųjų teršalų faktorius nustato bent kas trejus metus arba dažniau, jei to reikia dėl susijusių pakeitimų įrenginyje. Susiję pakeitimai apima anodinio efekto trukmės pasiskirstymo pasikeitimus, kontrolinio algoritmo, nuo kurio priklauso anodinio efekto tipų derinys, pasikeitimus arba anodinio efekto užbaigimo praktikos pobūdžio pasikeitimus.

2 lentelė

Konkrečių technologijų išmetamieji teršalų faktoriai, susiję su viršįtampio aktyvumo duomenimis

Technologijos	CF ₄ išmetamųjų teršalų faktoriai [(kg CF ₄ /t Al) / mV]	C ₂ F ₆ išmetamųjų teršalų faktoriai [t C ₂ F ₆ / t CF ₄]
Tiekimas į vonių su termiškai apdorotais perforuotais anodais centrą (CWPB)	1,16	0,121
Sioderbergo vonia su vertikaliais strypais (VSS)	netaikoma	0,053

C. Išmetamo CO_{2(e)} kiekio nustatymas

Veiklos vykdytojas išmestų CF₄ ir C₂F₆ CO_{2(e)} ekvivalentą apskaičiuoja taikydamas VI priedo 3 skirsnio 6 lentelėje išvardytus visuotinio atšilimo potencialus (VAP):

$$\text{išmetamų PFC kiekis [t CO}_{2(e)}] = \text{išmetamo CF}_4 \text{ kiekis [t]} * \text{VAP}_{\text{CF}_4} + \text{išmetamas C}_2\text{F}_6 \text{ kiekis [t]} * \text{VAP}_{\text{C}_2\text{F}_6}$$

9. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA CEMENTO KLINKERIO GAMYBA

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: žaliavose esančio kalkakmenio kalcinavimą, tradicinį iškastinių degimo krosnių kurą, alternatyvų iškastinių krosnių kurą ir žaliavas, biomasės degimo krosnių kurą (biomasės atliekas), ne degimo krosnių kurą, kalkakmenio ir skalūnų organinės kilmės anglį bei išmetamųjų dujų plovimui naudojamas žaliavas.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal šio priedo 1 skirsnį. Proceso metu iš žaliavinio mišinio sudedamųjų dalių išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal I priedo 4 skirsnį remiantis karbonatų kiekiu proceso žaliavoje (A apskaičiavimo metodas) arba pagaminto klinkerio kiekiu (B apskaičiavimo metodas). Taikant A metodą, karbonatai, į kuriuos privaloma atsižvelgti, yra bent CaCO₃, MgCO₃ ir FeCO₃. Taikydamas B metodą, veiklos vykdytojas atsižvelgia bent į CaO ir MgO ir pateikia kompetentingai institucijai įrodymus dėl to, kokia apimtimi reikia atsižvelgti į papildomus anglies šaltinius.

Su dulkėmis, kurios šalinamos iš proceso, ir su žaliavose esančia organine anglimi susijęs išmetamas CO₂ kiekis yra pridedamas pagal IV priedo šio skirsnio C ir D poskirsnius.

A apskaičiavimo metodas, grindžiamas krosnies sąnaudomis

Jeigu cemento degimo krosnių dulkės (CDKD) ir pašalinės dulkės palieka krosnies sistemą, veiklos vykdytojas susijusių žaliavų neturi laikyti proceso žaliavomis ir CDKD išmetamųjų ŠESD kiekius apskaičiuoti pagal C poskirsnį.

Jeigu žaliavinis mišinys nėra apibūdinamas, veiklos vykdytojas veiklos duomenims nustatytus neapibrėžties reikalavimus taiko atskirai kiekvienai anglies turinčiai krosnies žaliavai, siekdamas išvengti dvigubos apskaitos ir nepraleisdamas į procesą grąžinamų arba šalutinių medžiagų. Jeigu veiklos duomenys nustatomi atsižvelgiant į pagaminto klinkerio kiekį, grynąjį žaliavinio mišinio kiekį galima nustatyti remiantis konkrečiai vietai skirtu empiriškai nustatytu žaliavinio mišinio ir klinkerio santykiu. Šis santykis ne rečiau kaip kartą per metus iš naujo nustatomas taikant sektoriaus geriausios praktikos gaires. B

B apskaičiavimo metodas grindžiamas pagaminto klinkerio kiekiu

Veiklos vykdytojas vienu iš toliau nurodytų būdų nustato veiklos duomenis, kurie atitinka ataskaitiniu laikotarpiu pagamintą klinkerio kiekį [t]:

- a) tiesiogiai pasveria klinkerį;

- b) remdamasis pristatytu cemento kiekiu ir atsižvelgdamas į išsiųstą klinkerio kiekį, gautą klinkerį ir klinkerio atsargų pokytį, nustatydamas medžiagos balansą pagal šią formulę:

$$\text{pagamintas klinkeris [t]} = ((\text{pristatytas cementas [t]} - \text{cemento atsargų pokytis [t]}) * \text{klinkerio ir cemento santykis [t klinkerio/t cemento]}) - (\text{gautas klinkeris [t]}) + (\text{išsiųstas klinkeris [t]}) - (\text{klinkerio atsargų pokytis [t]})$$

Veiklos vykdytojas klinkerio ir cemento santykį nustato atskirai skirtingiems cemento produktams pagal 32–35 straipsnius arba apskaičiuoja santykį atsižvelgdamas į pristatyto cemento kiekio, atsargų pokyčių ir visų į cementą dedamų medžiagų, įskaitant pašalines dulkes ir cemento degimo krosnių dulkes, skirtumą.

Nukrypstant nuo II priedo 4 skirsnio nuostatų, išmetamųjų dujų faktoriaus 1 pakopa apibrėžiama taip:

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko 0,525 t CO₂/t klinkerio išmetamųjų teršalų faktorių.

C. Su pašalinamomis dulkėmis susijusios išmetamosios ŠESD

Veiklos vykdytojas sudeda CO₂ kiekius, kurie išsiskiria iš krosnies sistemą paliekančių pašalinių dujų ar cemento degimo krosnių dulkių (CDKD), ir pakoreguoja atsižvelgdamas į CDKD dalinio kalcinavimo santykį, apskaičiuotą kaip proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekis pagal 24 straipsnio 2 dalį. Nukrypstant nuo II priedo 4 skirsnio nuostatų, išmetamųjų dujų faktoriaus 1 ir 2 pakopos apibrėžiamos taip:

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko 0,525 t CO₂/t dulkių išmetamųjų teršalų faktorių.

2 pakopa. Veiklos vykdytojas bent kartą per metus nustato išmetamųjų teršalų faktorių (ITF) pagal 32–35 straipsnius ir naudodamas šią formulę:

$$ITF_{CDKD} = \left(\frac{ITF_{kli}}{1 + ITF_{kli}} \cdot d \right) / \left(1 - \frac{ITF_{kli}}{1 + ITF_{kli}} \cdot l \right)$$

kur:

ITF_{CDKD} = iš dalies kalcinuotų cemento degimo krosnių dulkių išmetamųjų teršalų faktorius [t CO₂/t CDKD];

ITF_{kli} = konkretaus įrenginio klinkerio išmetamųjų teršalų faktorius [t CO₂/t klinkerio];

l = CDKD kalcinavimo laipsnis (išmestas CO₂, išreikštas kaip bendro karbonato kiekio CO₂ žaliaviniame mišinyje procentinė dalis).

3 pakopa išmetamųjų teršalų faktoriui netaikoma.

D. Iš žaliaviniame mišinyje esančios nekarbonatinės anglies išsiskiriančios ŠESD

Veiklos vykdytojas nustato iš nekarbonatinės anglies išsiskiriantį ŠESD kiekį (bent iš kalkakmenio, skalūnų ar pakaitinių žaliavų (pvz., lakiųjų pelenų), naudojamų krosnies žaliaviniame mišinyje) pagal 24 straipsnio 2 dalį.

Taikomos šios išmetamųjų teršalų faktoriaus pakopų apibrėžtys:

1 pakopa. Ne karbonatinės anglies kiekis atitinkamoje žaliavoje įvertinamas pagal geriausios pramonės praktikos gaires.

2 pakopa. Ne karbonatinės anglies kiekis atitinkamoje žaliavoje įvertinamas ne rečiau nei kartą per metus pagal 32–35 straipsnius.

Taikomos šios išmetamųjų teršalų faktoriaus pakopos apibrėžtys:

1 pakopa. Taikomas konversijos koeficientas, kurio vertė 1.

2 pakopa. Konversijos koeficientas apskaičiuojamas pagal sektoriaus geriausios patirties gaires.

10. KALKIŲ GAMYBA ARBA DOLOMITO AR MAGNEZITO KALCINAVIMAS, KAIP NURODYTA DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: žaliavose esančio kalkakmenio, dolomito ar magnezito kalcinavimą, įprastą iškastinių degimo krosnių kurą, alternatyvų iškastinių degimo krosnių kurą ir žaliavas, biomasės degimo krosnių kurą (biomasės atliekas) ir kitą kurą.

Jeigu degtos kalkės ir iš kalkakmenio išsiskyres CO_2 valymo procesams naudojamos taip, kad apytiksliai toks pats CO_2 kiekis vėl sunaudojamas, karbonatų irimo ir minėto valymo proceso nebūtina atskirai įtraukti į įrenginio stebėsenos planą.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal šio priedo 1 skirsnį. Proceso metu iš žaliavų išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal II priedo 4 ir 5 skirsnį. Visada turi būti atsižvelgiama į kalcio ir magnio karbonatus. Į kitus žaliavoje esančius karbonatus ir organinę anglį atsižvelgiama, jeigu to reikia apskaičiuojant išmetamųjų ŠESD kiekį.

Jeigu taikoma sąnaudomis grindžiama metodika, karbonatų kiekio vertės patikslinamos atsižvelgiant į drėgmės ir uolienų priemaišų kiekį medžiagoje. Jeigu gaminamas magnio oksidas, prireikus turi būti atsižvelgiama į kitus nei karbonatai magnio turinčius mineralus.

Turi būti vengiama praleidimų ir dvigubos apskaitos, susijusių su grąžintomis ar šalutinėmis medžiagomis. Taikant B metodą, prireikus kalkių degimo krosnies dulkės laikomos atskiru sukėlikliu.

11. STIKLO, STIKLO PLUOŠTO AR MINERALINĖS IZOLIAVIMO VATOS GAMYBA KAIP NURODYTA DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE

A. Taikymo sritis

Šio skirsnio nuostatas veiklos vykdytojas taip pat taiko tirpiojo stiklo ir akmens vatos gamybos įrenginiams.

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO_2 išmetimo šaltinius: žaliavose esančių šarminių ir žemės šarminių metalų karbonatų skilimą lydant žaliavą, įprastą iškastinį kurą, alternatyvų iškastinį kurą ir žaliavas, biomasės kurą (biomasės atliekas), kitą kurą, priedus, kurių sudėtyje yra anglies, įskaitant koksą, anglių dulkes ir grafitą, kaminų dujų sudeginimą ir kaminų dujų plovimą.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal šio priedo 1 skirsnį. Proceso metu iš žaliavų išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal II priedo 4 skirsnį. Turi būti atsižvelgiama bent į šiuos karbonatus: CaCO_3 , MgCO_3 , Na_2CO_3 , NaHCO_3 , BaCO_3 , Li_2CO_3 , K_2CO_3 , ir SrCO_3 . Taikytinas tik A metodas. Iš proceso medžiagų, įskaitant koksą, grafitą ir anglių dulkes, išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal II priedo 5 skirsnį.

Nukrypstant nuo II priedo 4 skirsnio nuostatų, išmetamųjų teršalų faktoriui taikomos šios pakopų apibrėžtys:

1 pakopa. Taikomi VI priedo 2 skirsnyje išvardyti stochiometriniai koeficientai. Atitinkamų sunaudojamų žaliavų grynumas nustatomas pagal geriausią sektoriaus praktiką.

2 pakopa. Atitinkamų karbonatų kiekis kiekvienoje atitinkamoje žaliavoje nustatomas pagal 32–35 straipsnius.

Konversijos faktoriui taikoma tik 1 pakopa.

12. KERAMIKOS PRODUKTŲ GAMYBA, KAIP NURODYTA DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO_2 išmetimo šaltinius: krosnių kurą, žaliavoje esančio kalkakmenio (dolomito) ir kitų karbonatų kalcinavimą, kalkakmenį ir kitus karbonatus oro teršalams mažinti bei kitoms kūrų dujoms valyti, iškastinius ir (arba) biomasės priedus, naudojamus siekiant didesnio aktyvumo, įskaitant polistirolą, popieriaus gamybos liekanas ar pjuvenas, iškastines organines medžiagas molyje ir kitose žaliavose.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal šio priedo 1 skirsnį. Proceso metu iš žaliavinio mišinio sudedamųjų dalių ir priedų išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal II priedo 4 ir 5 skirsnius. Keramikos produktams, pagamintiems iš valyto ar sintetinio molio, veiklos vykdytojas gali taikyti A metodą arba B metodą. Keramikos produktams, pagamintiems iš neapdoroto molio, jeigu naudojamas molis ar priedai, kuriuose yra didelis organinių medžiagų kiekis, veiklos vykdytojas taiko A metodą. Visada turi būti atsižvelgiama į kalcio karbonatus. Į kitus žaliavoje esančius karbonatus ir organinę anglį atsižvelgiama, jeigu to reikia apskaičiuojant išmetamųjų ŠESD kiekį.

Pagal A metodą su žaliavomis susiję veiklos duomenys gali būti nustatyti taikant tinkamą geriausią sektoriaus patirtimi pagrįstą ir kompetentingos institucijos patvirtintą atgalinio skaičiavimo metodą. Taikant tokį atgalinio skaičiavimo metodą, atsižvelgiama į tai, kokių matavimo duomenų turima apie sausuosius žaliuosius produktus ar degtus produktus, ir į atitinkamus duomenų šaltinius apie molio drėgnį, priedus ir susijusių medžiagų netekimą kaitinant (iškaitinimo nuostolį).

Nukrypstant nuo II priedo 4 skirsnio nuostatų, proceso metu iš žaliavų, kuriose yra karbonatų, išsiskiriančių ŠESD išmetamųjų teršalų faktoriams taikomos šios pakopų apibrėžtys:

A metodas (grindžiamas sąnaudomis)

1 pakopa. Apskaičiuojant išmetamųjų teršalų faktorių vietoj analizės rezultatų taikoma 0,2 tonos CaCO_3 konservatyvi vertė (atitinkanti 0,08794 tonos CO_2) sauso molio tonai. Visa molio medžiagoje esanti neorganinė ir organinė anglis laikoma įskaičiuota į šią vertę. Priedai laikomi neįskaičiuotais į šią vertę.

2 pakopa. Kiekvieno sukėlėjo išmetamųjų teršalų faktorius nustatomas ir atnaujinamas bent kartą per metus šiuo tikslu naudojant sektoriaus geriausią patirtį, atitinkančią konkrečias vietos sąlygas ir įrenginyje naudojamą produktų mišinį.

3 pakopa. Atitinkamų žaliavų sudėtis nustatoma pagal 32–35 straipsnius. Sudėties duomenims perskaičiuoti į išmetamųjų teršalų faktorius taikomi VI priedo 2 skirsnyje pateikti stochiometriniai koeficientai.

B metodas (grindžiamas išeiga)

1 pakopa. Apskaičiuojant išmetamųjų teršalų faktorių vietoj analizės rezultatų taikoma 0,123 tonos CaO konservatyvi vertė (atitinkanti 0,09642 tonos CO_2) produkto tonai. Visa molio medžiagoje esanti neorganinė ir organinė anglis laikoma įskaičiuota į šią vertę. Priedai laikomi neįskaičiuotais į šią vertę.

2 pakopa. Išmetamųjų teršalų faktorius nustatomas ir atnaujinamas ne rečiau kaip kartą per metus taikant geriausią sektoriaus praktiką, atitinkančią konkrečias vietos sąlygas bei įrenginyje naudojamą produktų mišinį.

3 pakopa. Atitinkamų produktų sudėtis nustatoma pagal 32–35 straipsnius. Jeigu taikoma, sudėties duomenis perskaičiuojant į išmetamųjų teršalų faktorius naudojami VI priedo 2 skirsnio 3 lentelėje nurodyti stochiometriniai koeficientai, darant prielaidą, kad visi atitinkami metalų oksidai buvo gauti iš atitinkamų karbonatų.

Nukrypstant nuo šio priedo 1 skirsnio nuostatų, plaunant kaminų dujas išmetamųjų teršalų faktoriui taikoma ši pakopa:

1 pakopa. Veiklos vykdytojas taiko CaCO_3 stochiometrinį koeficientą, kaip nurodyta VI priedo 2 skirsnyje.

Dujų plovimui netaikoma nei jokia kita pakopa, nei konversijos koeficientas. Panaudotas kalkakmenis, kuris tame pačiame įrenginyje perdirbamas kaip žaliava, neturi būti apskaitomas du kartus.

13. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA GIPSO PRODUKTŲ IR GIPSO KARTONINIŲ PLOKŠČIŲ GAMYBA

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent CO_2 kiekius, kurie išmetami vykdant visų tipų degimo veiklą.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo proceso metu išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal šio priedo 1 skirsnį.

14. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA PLAUŠIENOS IR POPIERIAUS GAMYBA

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO_2 išmetimo šaltinius: katilus, dujų turbinas ir kitus deginimo įrenginius, kuriuose gaminamas garas ar elektra, išgavimo katilus ir kitus įrenginius, kūrenamus sunaudotomis celiuliozės perdirbimo nuoviromis, atliekų deginimo krosnis, kalkių degimo krosnis ir kalcinavimo įrenginius, išmetamųjų dujų plovimą ir kuru kūrenamas džiovvyklas (pvz., infraraudonųjų spindulių džiovvyklas).

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo procesų metu, įskaitant kaminų dujų plovimą, išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal šio priedo 1 skirsnį.

Proceso metu iš žaliavų, kurios naudojamos kaip sudėtinės pradinės cheminės medžiagos, įskaitant bent klintis ir natrio karbonatą, išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną vykdoma taikant A metodą pagal II priedo 4 skirsnį. CO₂ kiekis, išsiskiriantis išgaunant kalkių defekatą celiuliozės gamyboje, laikomas iš perdirbtos biomasės išsiskyrusiu CO₂. Laikoma, kad tik tas CO₂ kiekis, kuris proporcingas sudėtinių pradinių cheminių medžiagų sąnaudoms, yra deginant iškastinį kurą išskiriantis CO₂.

Iš sudėtinių pradinių cheminių medžiagų išsiskiriančių ŠESD išmetamųjų teršalų faktoriui taikomos šios pakopų apibrėžtys:

1 pakopa. Taikomi VI priedo 2 skirsnyje išvardyti stochiometriniai koeficientai. Atitinkamų sunaudojamų žaliavų grynumas nustatomas pagal geriausią sektoriaus praktiką. Gautos vertės perskaičiuojamos pagal naudojamų karbonatinių medžiagų drėgnumą ir uolienų priemaišų kiekį.

2 pakopa. Atitinkamų karbonatų kiekis kiekvienoje atitinkamoje žaliavoje nustatomas pagal 32–35 straipsnius. Sudėties duomenimis perskaičiuoti į išmetamųjų teršalų faktorius taikomi VI priedo 2 skirsnyje pateikti stochiometriniai koeficientai.

Konversijos koeficientui taikoma tik 1 pakopa.

15. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA SUODŽIŲ GAMYBA**A. Taikymo sritis**

Veiklos vykdytojas į stebėseną kaip CO₂ išmetimo šaltinius įtraukia bent degimo procesams naudojamą visų rūšių kurą ir tą kurą, kuris naudojamas kaip proceso medžiaga.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Gaminant suodžius išmetamų ŠESD kiekio stebėseną galima vykdyti kaip degimo proceso, įskaitant kaminų dujų plovimą, stebėseną pagal šio priedo 1 skirsnio nuostatas, arba taikant masės balanso metodiką pagal 25 straipsnį ir II priedo 3 skirsnį.

16. Į DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDĄ ĮTRAUKTOS AZOTO RŪGŠTIES, ADIPO RŪGŠTIES, KAPROLAKTAMO, GLIOKSALIO IR GLIOKSILIO RŪGŠTIES GAMYBOS METU IŠMETAMO AZOTO SUBOKSIDO (N₂O) KIEKIO NUSTATYMAS**A. Taikymo sritis**

Kiekvienas veiklos vykdytojas, vykdamas bet kokią veiklą, kurią vykdamas išmetamas N₂O, į stebėseną įtraukia visus šaltinius, iš kurių vykstant gamybos procesams išmetamas N₂O, įskaitant tuo atveju, jeigu gamybos metu išmetas N₂O perleidžiamas per bet kokią išmetamųjų teršalų kiekį mažinančią įrangą. Tai apima:

- azoto rūgšties gamybą, kurios metu kataliziškai oksiduojant amoniaką ir (arba) iš NO_x/N₂O teršalų mažinimo įrenginių išmetamas N₂O;
- adipo rūgšties gamybą, kurios metu išmetamas N₂O, įskaitant tą N₂O, kuris išsiskiria vykstant oksidacijos reakcijai, bet kuriam tiesioginiam dujų išleidimo procesui ir (arba) naudojant bet kurią išmetamųjų teršalų kontrolės įrangą;
- glioksalio ir glioksilo rūgšties gamybą, kurios metu išmetamas N₂O, įskaitant tą N₂O, kuris išsiskiria proceso metu vykstant įvairioms reakcijoms, bet kuriam tiesioginiam dujų išleidimo procesui ir (arba) naudojant bet kurią išmetamųjų teršalų kontrolės įrangą;
- kaprolaktamo gamybą, kurios metu išmetamas N₂O, įskaitant tą N₂O, kuris išsiskiria proceso metu vykstant įvairioms reakcijoms, bet kuriam tiesioginiam dujų išleidimo procesui ir (arba) naudojant bet kurią išmetamųjų teršalų kontrolės įrangą.

Šios nuostatos netaikomos jokiame kurą deginant išmetamam N₂O.

B. Išmetamo N₂O kiekio nustatymas**B.1. Metinis išmetamas N₂O kiekis**

Stebėdamas gaminant azoto rūgštį išmetamą N₂O kiekį veiklos vykdytojas taiko nuolatinio išmetamųjų teršalų matavimo metodą. Veiklos vykdytojas gaminant adipo rūgštį, kaprolaktamą, glioksalį ir glioksilo rūgštį išmetamo N₂O kiekio stebėseną vykdo naudodamas matavimu grindžiamą metodiką, jeigu naudojama išmetamųjų teršalų mažinimo įranga, ir apskaičiavimu grindžiamą metodiką (grindžiamą masės balanso metodu), jeigu vykdoma atsitiktinai išmetamo valymo įranga neapdoroto N₂O stebėseną.

Veiklos vykdytojas kiekvieno taršos šaltinio, kuriam taikomas nuolatinio išmetamųjų teršalų matavimo metodas, bendrą metinį išmetamųjų ŠESD kiekį laiko visų valandinių išmestų ŠESD kiekių suma pagal VIII priedo 3 skirsnyje pateiktą 1 lygtį.

B.2. Valandinis išmetamas N_2O kiekis

Veiklos vykdytojas kiekvieno taršos šaltinio, kuriam taikomas nuolatinio išmetamųjų teršalų matavimo metodas, metinį vidutinį valandinį išmetamo N_2O kiekį apskaičiuoja pagal VIII priedo 3 skirsnyje pateiktą 2 lygtį.

Veiklos vykdytojas valandines N_2O koncentracijas kiekvieno taršos šaltinio kaminų dujose nustato reprezentatyviuose taškuose taikydamas matavimu grindžiamą metodiką po to, kai šios dujos apdorojamos NO_x/N_2O šalinimo įranga (jeigu ji taikoma). Veiklos vykdytojas turi taikyti metodikas, tinkamas išmatuoti iš visų taršos šaltinių išmetamo N_2O koncentracijas, jeigu naudojama išmetamųjų teršalų kiekį mažinanti įranga ir tuo atveju, kai ji nenaudojama. Jeigu šiais laikotarpiais padidėja neapibrėžtys, veiklos vykdytojas atsižvelgia į jas neapibrėžties vertinime.

Veiklos vykdytojas visus matavimus prireikus patikslina naudodamas sausų dujų vertę ir nuolat juos pateikia ataskaitose.

B.3. Kaminų dujų debito nustatymas

Veiklos vykdytojas šio reglamento 43 straipsnio 5 dalyje nurodytus kaminų dujų debito stebėsenos metodus naudoja kaminų dujų debito N_2O kiekiui nustatyti. Gamindamas azoto rūgštį veiklos vykdytojas taiko 43 straipsnio 5 dalies a punkte nurodytą metodą, nebent jo techniškai neįmanoma taikyti. Tokiu atveju, gavęs kompetentingos institucijos patvirtinimą, veiklos vykdytojas taiko alternatyvų metodą, įskaitant pagal masės balanso metodiką, grindžiamą reikšminiais parametrais (pvz., procesui naudojamu amoniaku kiekiu), arba srautą išmatuoja taikydamas nuolatinio išmetamųjų ŠESD srauto matavimo sistemą.

Kaminų dujų debitas apskaičiuojamas pagal šią formulę:

$$V_{\text{kaminų dujų debitas}} [\text{Nm}^3/\text{h}] = V_{\text{oro}} * (1 - O_{2, \text{oro}}) / (1 - O_{2, \text{kaminų dujų}})$$

kur:

V_{oro} = bendras oro srautas Nm^3/h įprastomis sąlygomis;

$O_{2, \text{oro}}$ = O_2 tūrio dalis sausame ore [= 0,2095];

$O_{2, \text{kaminų dujų}}$ = O_2 tūrio dalis kaminų dujose.

V_{oro} apskaičiuojamas sudėjus visų oro srautų, patenkančių į azoto rūgšties gamybos vienetą, vertes.

Jeigu stebėsenos plane nenurodyta kitaip, veiklos vykdytojas taiko šią formulę:

$$V_{\text{oro}} = V_{\text{pirm}} + V_{\text{antrin}} + V_{\text{sandar}}$$

kur:

V_{pirm} = pirminis tiekiamo oro srautas (Nm^3/h) įprastomis sąlygomis;

V_{antr} = antrinis tiekiamo oro srautas (Nm^3/h) įprastomis sąlygomis;

V_{sandar} = tiekiamas sandarinimo oro srautas (Nm^3/h) įprastomis sąlygomis.

Veiklos vykdytojas V_{pirm} nustato nuolat matuodamas srautą prieš srautui susimaišant su amoniaku. Veiklos vykdytojas V_{antrin} nustato nuolat matuodamas srautą, pvz., prieš srautui patenkant į šilumos atgavimo įrenginį. V_{sandar} veiklos vykdytojas laiko išvalytą oro srautą, susijusį su azoto rūgšties gamyba.

Jeigu visos tiekiamo oro srovės sudaro mažiau nei 2,5 % bendro oro srauto, kompetentinga institucija gali leisti oro srautą įvertinti taikant oro srauto tūrio įvertinimo metodus, kuriuos veiklos vykdytojas pasiūlo remdamasis geriausia sektoriaus patirtimi.

Veiklos vykdytojas pateikia normaliomis įrenginio eksploatavimo sąlygomis atliktus matavimus, kuriais įrodoma, kad išmatuotas kaminų dujų debitas pakankamai vienašališkas, kad būtų galima taikyti siūlomą matavimo metodą. Jeigu šiais matavimais patvirtinama, kad dujų debitas nėra vienašališkas, veiklos vykdytojas atsižvelgia į šį faktą pasirinkdamas tinkamus stebėsenos metodus ir apskaičiuodamas išmesto N_2O kiekio neapibrėžtį.

Veiklos vykdytojas visus matavimus patikslina naudodamas sausųjų dujų vertę ir nuolat juos pateikia ataskaitose.

B.4. Deguonies (O_2) koncentracijos

Veiklos vykdytojas išmatuoja deguonies koncentraciją kaminų dujų debite, jeigu to reikia kaminų dujų debitui apskaičiuoti pagal IV priedo šio skirsnio B.3 poskirsnį. Matuodamas veiklos vykdytojas laikosi 41 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų koncentracijos matavimo reikalavimų. Nustatydamas išmetamo N_2O kiekio neapibrėžtį, veiklos vykdytojas atsižvelgia į O_2 koncentracijos matavimų neapibrėžtį.

Veiklos vykdytojas visus matavimus prireikus patikslina naudodamas sausų dujų vertę ir nuolat juos pateikia ataskaitose.

B.5. Išmetamo N_2O kiekio apskaičiavimas

Jeigu gaminant adipo rūgštį, kaprolaktamą, glioksalį ir glioksilo rūgštį tam tikrais periodais išmetami valymo įranga neapdoroto N_2O kiekiai (įskaitant valymo įranga neapdorotus teršalus, išmetamus saugumo tikslais išleidžiant dujas ir (arba) tais atvejais, jeigu sugenda teršalų apdorojimo įrenginys) ir jeigu nuolatinis išmetamo N_2O kiekio stebėjimas techniškai neįmanomas, veiklos vykdytojas gali išmetamą N_2O kiekį apskaičiuoti taikydamas masės balanso metodiką, jeigu tą konkrečią metodiką patvirtina kompetentinga institucija. Šiuo tikslu bendroji neapibrėžtis turi būti panaši į tą rezultatą, kuris gaunamas taikant 41 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytus pakopų reikalavimus. Veiklos vykdytojas skaičiavimo metodą grindžia teršalų išmetimo proceso metu vykstant cheminei reakcijai išsiskiriančio N_2O didžiausiu galimu kiekiu.

Nustatydamas taršos šaltinio metinę vidutinę valandinę neapibrėžtį veiklos vykdytojas atsižvelgia į bet kurio tam tikro taršos šaltinio apskaičiuoto teršalų kiekio neapibrėžtį.

B.6. Su konkrečia veikla susijusios gamybos apimtys nustatymas

Gamybos apimtis apskaičiuojama remiantis kasdienės gamybos ataskaitomis ir eksploataavimo valandų skaičiumi.

B.7. Ėminių ėmimo dažnumas

Pagal 44 straipsnį apskaičiuojami šie galiojantys valandiniai vidurkiai ar trumpesnių ataskaitinių laikotarpių vidurkiai:

- (a) N_2O koncentracija kaminų dujose;
- (b) bendras kaminų dujų debitas, jeigu reikia ir jeigu jis matuojamas tiesiogiai;
- (c) visi dujų debitai ir deguonies koncentracijos, kurių reikia bendram kaminų dujų debitui nustatyti netiesioginiu būdu.

C. Metinio CO_2 ekvivalento ($CO_{2(e)}$) nustatymas

Veiklos vykdytojas bendrą metinį iš visų taršos šaltinių išmetamą N_2O kiekį (matuojamas tonomis tūkstantųjų tikslumu) paverčia metiniu $CO_{2(e)}$ išmetamųjų teršalų kiekiu (vertė suapvalinama iki tonų) naudodamas VI priedo 3 skirsnyje pateiktas visuotinio atšilimo potencialo (VAP) vertes ir šią formulę:

$$CO_{2(e)} [t] = N_2O_{metinis} [t] * VAP_{N_2O}$$

kur:

$N_2O_{metinis}$ = bendras metinis išmetamas N_2O kiekis, apskaičiuojamas pagal VIII priedo 3 skirsnyje pateiktą 1 lygtį.

Bendras metinis iš visų taršos šaltinių išmetamo $CO_{2(e)}$ kiekis bei visi iš kitų taršos šaltinių (jeigu jie nurodyti leidime išmesti ŠESD) tiesiogiai išmetami CO_2 kiekiai pridedami prie bendro metinio iš įrenginio išmetamo CO_2 kiekio ir naudojami teikiant ataskaitas bei atsisakant apyvartinių taršos leidimų.

Bendras metinis N_2O išmetamųjų teršalų kiekis ataskaitose nurodomas tonomis tūkstantųjų tikslumu ir suapvalintomis $CO_{2(e)}$ tonomis.

17. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA AMONIAKO GAMYBA

A. Taikymo sritis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO_2 išmetimo šaltinius: kuro deginimas siekiant tiekti šilumą riformingui arba dalinei oksidacijai, kuras, naudojamas kaip proceso žaliava gaminant amoniaką (riformingas ar dalinė oksidacija), kuras, naudojamas kitiems degimo procesams, įskaitant karšto vandens ar garo ruošimą.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Degimo procesų metu ir iš kuro, kuris naudojamas kaip proceso žaliava, išsiskiriančių ŠESD stebėseną vykdoma taikant standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir šio priedo 1 skirsnį.

Jeigu gaminant amoniaką išsiskyręs CO_2 naudojamas kaip karbamido ar kitų cheminių medžiagų gamybos žaliava arba jeigu jis iš įrenginio perduodamas, kad būtų naudojamas bet kuria kita į 49 straipsnio 1 dalį neįtraukta paskirtimi, atitinkamas CO_2 kiekis laikomas išmestu iš to įrenginio, kuriame jis susidarė.

18. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA BIRIŲJŲ ORGANINIŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ GAMYBA**A. Taikymo sritis**

Veiklos vykdytojas atsižvelgia bent į šiuos CO_2 išmetimo šaltinius: krekingą (katalizinį ir nekatalizinį), reformingą, dalinę ar visišką oksidaciją, panašius procesus, kuriems vykstant CO_2 išmetamas iš anglies, esančios žaliavose, kurių pagrindas angliavandeniliai, išmetamųjų dujų ir fakelių deginimą bei kuro deginimą vykdant kitus deginimo procesus.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Jeigu biriųjų organinių cheminių medžiagų gamyba techniškai yra integruota naftos perdirbimo įmonėje, tokio įrenginio veiklos vykdytojas taiko atitinkamas šio priedo 2 skirsnio nuostatas.

Nepaisydamas pirmos pastraipos, veiklos vykdytojas degimo procesų metu išmetamo ŠESD kiekio stebėseną, jeigu naudojamas kuras nėra susijęs su biriųjų organinių cheminių medžiagų gamybos reakcijomis ir jeigu jis nėra gautas vykstant šioms cheminėms reakcijoms, vykdo taikdamas standartinę metodiką pagal 24 straipsnį ir šio priedo 1 skirsnį. Visais kitais atvejais veiklos vykdytojas gali pasirinkti gaminant biriąsias chemines medžiagas išmetamų ŠESD stebėseną vykdyti taikdamas balanso metodiką pagal 25 straipsnį arba standartinę metodiką pagal 24 straipsnį. Jeigu veiklos vykdytojas taiko standartinę metodiką, jis kompetentingai institucijai pateikia įrodymus, kad pasirinkta metodika apima visas susijusias išmetamas ŠESD, kurioms taip pat būtų taikoma masės balanso metodika.

Nustatant anglies kiekį pagal 1 pakopos reikalavimus, taikomi VI priedo 5 lentelėje išvardyti pamatiniai išmetamųjų teršalų faktoriai. Anglies kiekį VI priedo 5 lentelėje ar kituose šio reglamento skirsniuose neišvardytose cheminėse medžiagose veiklos vykdytojas apskaičiuoja pagal stochiometrinį anglies kiekį grynoje medžiagoje ir cheminės medžiagos koncentraciją sąnaudų arba išeigos sraute.

19. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA VANDENILIO IR SINTEZĖS DUJŲ GAMYBA**A. Taikymo sritis**

Veiklos vykdytojas į ŠESD stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO_2 išmetimo šaltinius: vandenilio ar sintezės dujų gamybos procesui naudojamą kurą (reformingas arba dalinė oksidacija) ir kitiems degimo procesams, įskaitant karšto vandens ar garo ruošimą, naudojamą kurą. Pagamintos sintezės dujos pagal masės balanso metodiką laikomos sukėlikliu.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Vykdamas degimo procesų metu išsiskiriančių ir iš kuro, kuris gaminant vandenilį naudojamas kaip proceso žaliava, išsiskiriančių ŠESD kiekio stebėseną taikoma standartinė metodika pagal 24 straipsnį ir šio priedo 1 skirsnį.

Vykdamas ŠESD, kurios išmetamos gaminant sintezės dujas, kiekio stebėseną taikoma masės balanso metodika pagal 25 straipsnį. Atskirų degimo procesų metu išsiskiriančias ŠESD veiklos vykdytojas gali pasirinkti įtraukti į masės balansą arba bent daliai sukėliklių taikyti standartinę metodiką pagal 24 straipsnį siekdamas užtikrinti, kad būtų apskaitomi visi išmetami ŠESD kiekiai ir būtų išvengta dvigubos išmetamųjų ŠESD apskaitos.

Jeigu vandenilis ir sintezės dujos gaminami tame pačiame įrenginyje, veiklos vykdytojas išmestą CO_2 kiekį apskaičiuoja vandeniliui ir sintezės dujoms taikdamas skirtingus metodus, kaip nurodyta šio poskirsnio pirmose dviejose pastraipose, arba apskaičiuodamas vieną bendrą masės balansą.

20. DIREKTYVOS 2003/87/EB I PRIEDE NURODYTA NATRIO KARBONATO IR NATRIO VANDENILIO KARBONATO GAMYBA

A. Taikymo sritis

Natrio karbonato ir natrio vandenilio karbonato gamybos įrenginių CO₂ taršos šaltiniai ir sukėlkliai apima šiuos dalykus:

- (a) degimo procesams naudojamą kurą, įskaitant kurą, naudojamą siekiant gauti karštą vandenį arba garus;
- (b) žaliavas, įskaitant kalcinuojant kalkakmenį išleidžiamas dujas, kurios nenaudojamos saturavimui;
- (c) išmetamąsias dujas, susidarancias po saturavimo atliekamo plovimo arba filtravimo metu, kurios nenaudojamos saturavimui.

B. Konkrečios stebėsenos taisyklės

Vykdydamas gaminant natrio karbonatą ir natrio vandenilio karbonatą išmetamų ŠESD kiekio stebėseną veiklos vykdytojas taiko masės balansą pagal 25 straipsnį. Degimo procesų metu išsiskiriančias ŠESD veiklos vykdytojas gali pasirinkti įtraukti į masės balansą arba bent daliai sukėliklių taikyti standartinę metodiką pagal 24 straipsnį siekdamas užtikrinti, kad būtų apskaitomi visi išmetami ŠESD kiekiai ir būtų išvengta dvigubos išmetamųjų ŠESD apskaitos.

Jeigu gaminant natrio karbonatą išsiskyręs CO₂ naudojamas gaminant natrio vandenilio karbonatą, iš natrio karbonato išsiskyręs CO₂, kuris naudojamas gaminant natrio vandenilio karbonatą, laikomas išmestu iš įrenginio, kuriame susidarė.

21. VYKDANT CO₂ SURINKIMO VEIKLĄ, KURIA CO₂ SIEKIAMA TRANSPORTUOTI Į DIREKTYVA 2009/31/EB LEIDŽIAMĄ GEOLOGINIO SAUGOJIMO VIETĄ IR JOJE SAUGOTI, IŠSISKIRIANČIŲ ŠESD KIEKIO NUSTATYMAS**A. Taikymo sritis**

CO₂ renkamas tam skirtame atskirame įrenginyje, į kurį perduodamas CO₂ iš vieno ar daugiau kitų įrenginių, arba jis renkamas tame pačiame įrenginyje, kuriame vykdoma veikla, dėl kurios išmetamas CO₂, ir kuriam taikomas tas pats leidimas išmesti ŠESD. Visos įrenginio, susijusio su CO₂ surinkimu, tarpiniu laikymu, perdavimu į CO₂ vamzdynų tinklą arba CO₂ ŠESD geologinio saugojimo vietą, dalys įtraukiamos į leidimą išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas ir į susijusį stebėsenos planą. Jeigu įrenginyje vykdoma kita veikla, kuriai taikoma Direktyva 2003/87/EB, ją vykdant išmetų ŠESD kiekio stebėseną vykdoma pagal atitinkamus šio priedo skirsnius.

CO₂ surinkimo veiklą vykdantis veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius:

- (a) CO₂ surinkimo įrenginiams perduotą CO₂;
- (b) su CO₂ surinkimu susijusią įrenginyje vykdomą deginimo ir kitą susijusią veiklą, įskaitant kuro ir žaliavų naudojimą.

B. Perduoto ir išmesto CO₂ kiekio nustatymas**B.1. Kiekybinis įrenginio lygio nustatymas**

Kiekvienas veiklos vykdytojas ŠESD kiekį apskaičiuoja atsižvelgdamas į CO₂ kiekį, kuris gali būti išmetamas vykdant visus atitinkamus procesus įrenginyje, ir į surinktą bei į vamzdynų tinklą perduotą CO₂ kiekį pagal šią formulę:

$$I_{\text{surink. įrenginio}} = CO_2 \text{ perduotas} + I_{\text{be surinkimo}} - CO_2 \text{ saugomas}$$

kur:

$I_{\text{surink. įrenginio}}$ = bendras surinkimo įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekis;

$CO_2 \text{ perduotas}$ = į surinkimo įrenginį perduotas CO₂ kiekis, kuris nustatomas pagal 40–46 straipsnius ir 49 straipsnį;

$I_{\text{be surinkimo}}$ = ŠESD kiekis, kuris būtų išmestas iš įrenginio, jeigu CO₂ nebūtų surinktas, t. y. visų vykdant visų kitų rūšių veiklą įrenginyje išmetų ŠESD kiekių, nustatytų vykdant stebėseną pagal atitinkamus IV priedo skirsnius, suma;

$CO_2 \text{ saugomas}$ = į vamzdynų tinklą ar saugojimo vietą perduotas CO₂ kiekis, nustatytas pagal 40–46 straipsnius ir 49 straipsnį.

Tais atvejais, kai CO₂ surenkamas tame pačiame įrenginyje, kuriame jis išmetamas, veiklos vykdytojas dydžiui CO₂ naudoja vertę 0.

Jeigu surinkimo įrenginys yra atskiras, veiklos vykdytojas laiko, kad $I_{m_{be\ surinkimo}}$ atitinka tą ŠESD kiekį, kuris išmetamas iš kitų šaltinių nei CO₂ perdavimas į surinkimo įrenginį. Veiklos vykdytojas tokių išmetamųjų ŠESD kiekį nustato pagal šio reglamento nuostatas.

Jeigu CO₂ rinkimo įrenginys yra atskiras, įrenginio, kuris CO₂ perduoda surinkimo įrenginiui, veiklos vykdytojas iš savo įrenginio išmestų ŠESD kiekio atima CO₂ perduotas kiekį pagal 49 straipsnio nuostatas.

B.2. Perduoto CO₂ kiekio nustatymas

Kiekvienas veiklos vykdytojas iš surinkimo įrenginio perduotą CO₂ kiekį ir į šį įrenginį perduotą CO₂ kiekį nustato pagal 49 straipsnį taikydamas matavimu grindžiamas metodikas pagal 40–46 straipsnius.

Tik tuo atveju, jeigu įrenginio, iš kurio CO₂ perduodamas į surinkimo įrenginį, veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai tinkamai įrodo, kad į surinkimo įrenginį perduodamas visas CO₂ ir bent lygiavertis tikslumu, kompetentinga institucija gali tam veiklos vykdytojui leisti perduoto CO₂ kiekį (CO₂ perduotas) nustatyti skaičiavimu grindžiama metodika pagal 24 arba 25 straipsnį, t. y. nereikalausti taikyti matavimu grindžiamas metodikas pagal 40–46 straipsnius ir 49 straipsnį.

22. VAMZDYNŲ PERDUODANT CO₂ Į GEOLOGINĘ SAUGYKLĄ, KURIAŲ LEIDŽIAMA NAUDOTI DIREKTYVA 2009/31/EB, IŠSISKIRIANČIŲ ŠESD KIEKIO NUSTATYMAS

A. Taikymo sritis

Transportuojant CO₂ vamzdynais, įskaitant visus su vamzdynų tinklu funkciškai susijusius įrenginius, tokius kaip slėginės ir šildytuvai, išmetamo CO₂ kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo ribos nustatomos vamzdynų tinklo leidime išmesti ŠESD. Kiekviename vamzdynų tinkle turi būti bent vienas pradinis ir vienas galinis taškas; abu jie turi būti sujungti su kitais įrenginiais, kuriuose vykdoma vienos ar daugiau čia paminėtų rūšių veikla: CO₂ surinkimas, transportavimas arba geologinis saugojimas. Pradinis ir galinis taškas gali būti prie vamzdynų tinklo išsišakojimo (į dvi dalis) ar valstybių pasienyje. Leidime išmesti ŠESD nurodomas pradinis bei galinis taškas ir įrenginiai, su kuriais jie sujungti.

Kiekvienas veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: su vamzdynų tinklu funkciškai sujungtuose įrenginiuose, įskaitant slėginėse, vykstančius degimo ir kitus procesus, nenumatytą išmetimą iš vamzdynų tinklo, iš vamzdynų tinklo apgalvotai išmetamą CO₂, dėl vamzdynų tinklo nuotėkio išmetamą CO₂.

B. Kiekybinio CO₂ įvertinimo metodikos

Vamzdynų tinklų veiklos vykdytojas išmestą ŠESD kiekį nustato taikydamas vieną iš šių metodų:

- A metodą (visų sąnaudų ir išeigos srautų bendrasis masės balansas), išdėstytą B.1 poskirsnyje;
- B metodą (atskirų sukėliklių stebėseną), išdėstytą B.2 poskirsnyje.

Rinkdamasis, kurį metodą (A ar B) taikyti, veiklos vykdytojas, teikdamas leidimo išmesti ŠESD ir stebėsenos plano patvirtinimo prašymą, kompetentingai institucijai įrodo, kad, remiantis geriausiais esamais metodais ir žiniomis, pasirinktą metodiką bus gauti patikimesni rezultatai, t. y. bendras ŠESD kiekis bus nustatytas su mažesne neapibrėžtimi ir nepatiriant nepagrįstai didelių išlaidų. Jeigu veiklos vykdytojas pasirenka B metodą, jis kompetentingai institucijai tinkamai įrodo, kad bendras metinis iš veiklos vykdytojo vamzdynų tinklo išmetamų ŠESD kiekis bus apskaičiuotas su ne didesne kaip 7,5 % neapibrėžtimi.

B metodą taikantis veiklos vykdytojas iš kito įrenginio, turinčio leidimą pagal Direktyvą 2003/87/EB, gauto CO₂ kiekio neprideda prie savo apskaičiuoto išmetamųjų ŠESD lygio ir iš savo apskaičiuoto išmetamųjų ŠESD lygio neatima jokio CO₂ kiekio, perduoto į kitą įrenginį, turintį leidimą pagal Direktyvą 2003/87/EB.

Kiekvienas vamzdynų tinklo veiklos vykdytojas bent kartą per metus taikydamas A metodą patvirtina B metodu nustatytų rezultatų patikimumą. Taikydamas A metodą tokiame patvirtinime atlikti, veiklos vykdytojas gali taikyti žemesnes pakopas.

B.1. A metodas

Kiekvienas veiklos vykdytojas išmetamųjų ŠESD kiekį nustato pagal tokią formulę:

$$\text{Išmestas kiekis [t CO}_2\text{]} = \text{Išmet}_{\text{sava veikla}} + \sum_i \text{Perd}_{i,i} - \sum_i \text{Perd}_{iS,i}$$

kur:

Išmestas kiekis = bendras iš vamzdynų tinklo išmestas CO₂ kiekis [t CO₂];

Išmet_{sava veikla} = vykdamas su vamzdynų tinklu susijusią veiklą išmetamo CO₂ kiekis, t. y. ne transportuojant išmestas CO₂ kiekis, bet įskaitant ŠESD, išmestas deginant kurą slėginėse, kurių kiekis nustatomas pagal atitinkamus IV priedo skirsnius;

Perd_{i,i} = CO₂ kiekis, perduotas į vamzdynų tinklą pradiniam taške *i*, nustatytas pagal 40–46 straipsnius ir 49 straipsnį;

Perd_{iS,i} = CO₂ kiekis, perduotas iš vamzdynų tinklo galiniame taške *i*, nustatytas pagal 40–46 straipsnius ir 49 straipsnį.

B.2. B metodas

Kiekvienas veiklos vykdytojas išmetamųjų ŠESD kiekį nustato atsižvelgdamas į visus su ŠESD išmetimu susijusius procesus įrenginyje ir į surinktą bei į perdavimo įrenginį perduotą CO₂ kiekį pagal šią formulę:

$$\text{Išmestas kiekis [t CO}_2\text{]} = \text{CO}_2 \text{ nevaldomas} + \text{CO}_2 \text{ apgalvotas} + \text{CO}_2 \text{ nuotėkio} + \text{CO}_2 \text{ įrenginių}$$

kur:

Išmestas kiekis = bendras iš vamzdynų tinklo išmestas CO₂ kiekis [t CO₂];

CO₂ nevaldomas = iš vamzdynų tinklo, kuriuo transportuojamas CO₂, išmestas nevaldomojo CO₂ kiekis [t CO₂], įskaitant per sandariklius, vožtuvus, tarpines kompresorių stotis ir tarpinius saugojimo įrenginius prasiskverbusį CO₂;

CO₂ apgalvotas = iš vamzdynų tinklo, kuriuo transportuojamas CO₂, apgalvotai išleistas CO₂ kiekis [t CO₂];

CO₂ nuotėkio = vamzdynų tinklu perduodant CO₂ dėl vienos ar daugiau šio tinklo sudedamųjų dalių gedimo išmesto CO₂ kiekis [t CO₂];

CO₂ įrenginių = CO₂, išmetamo vykstant degimo procesams, funkciškai susijusiems su CO₂ perdavimu vamzdynais vamzdynų tinkle, kiekis [t CO₂], nustatomas pagal IV priedo atitinkamų skirsnių nuostatas.

B.2.1. Iš vamzdynų tinklo nevaldomai išmestų ŠESD kiekis

Veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia iš šių tipų įrangos nevaldomai išmestas ŠESD:

- (a) sandariklių;
- (b) matavimo prietaisų;
- (c) vožtuvų;
- (d) tarpinių kompresorių stočių;
- (e) tarpinių saugojimo įrenginių.

Eksplotacijos pradžioje ir vėliausiai pirmų ataskaitinių metų, kuriais vamzdynų tinklas eksploatuojamas, pabaigoje veiklos vykdytojas nustato kiekvieno įrenginio ir atvejo, kai gali būti nevaldomai išmetamos ŠESD, vidutinius išmetamųjų teršalų faktorius ITF (išreiškiamus CO₂ g per laiko vienetą). Atsižvelgdamas į geriausią esamą technologiją ir žinias, veiklos vykdytojas šiuos faktorius persvarsto bent kas penkerius metus.

Veiklos vykdytojas nevaldomai išmestą ŠESD kiekį apskaičiuoja kiekvienos kategorijos įrenginių skaičių dauginamas iš išmetamųjų teršalų faktoriaus ir sudėdamas kiekvienos kategorijos rezultatus, kaip parodyta toliau pateiktoje lygtyje:

$$\text{Nevaldomos išlakos [t CO}_2\text{]} = \left(\sum_{\text{kategorija}} \text{ITF [g CO}_2\text{/atvejų]} \cdot N_{\text{atvejų}} \right) / 10^6$$

atvejų skaičius ($N_{\text{atvejų}}$) yra konkrečios kategorijos įrenginių skaičius, padaugintas iš laiko vienetų per metus skaičiaus.

B.2.2. Dėl nuotėkio išmetamas ŠESD kiekis

Vamzdynų tinklo veiklos vykdytojas pateikia tinklo vientisumo įrodymą pasitelkdamas reprezentatyvius (erdvės ir laiko) temperatūros ir slėgio duomenis. Jeigu duomenys rodo, kad įvyko nuotėkis, veiklos vykdytojas apskaičiuoja nutekėjusio CO₂ kiekį pagal tinkamą stebėsenos plane dokumentuotą metodiką, pagrįstą sektoriaus geriausios patirties gairėmis, be kita ko, pasinaudodamas skirtumu, gautu palyginus temperatūros ir slėgio duomenis su vidutinėmis temperatūros ir slėgio vertėmis, naudotomis vientisumui įrodyti.

B.2.3. Apgalvotai išmestas ŠESD kiekis

Kiekvienas veiklos vykdytojas stebėsenos plane pateikia galimų situacijų, kai ŠESD būtų išmetamos apgalvotai, įskaitant techninės priežiūros ar avarijų atvejus, analizę ir tinkamą dokumentais pagrįstą apgalvotai išmesto CO₂ kiekio nustatymo metodiką, kuri būtų pagrįsta sektoriaus geriausios patirties gairėmis.

23. CO₂ GEOLOGINIS SAUGOJIMAS DIREKTYVA 2009/31/EB LEIDŽIAMOJE SAUGYKLOJE

A. Taikymo sritis

Remdamasi pagal Direktyvą 2009/31/EB išduotame leidime nurodytomis saugyklos ir saugyklos komplekso ribomis, kompetentinga institucija kiekvienai CO₂ geologinei saugyklai nustato konkrečias joje saugomo CO₂ išmetimo stebėsenos ir ataskaitų teikimo ribas. Jeigu nustatoma, kad saugykloje įvyko nuotėkis ir dėl jo CO₂ išmestas arba išleistas į vandens storumę, veiklos vykdytojas nedelsdamas atlieka tokius veiksmus:

- (a) praneša kompetentingai institucijai;
- (b) nuotėkį priskiria atitinkamo įrenginio taršos šaltiniams;
- (c) vykdo išmetamo CO₂ kiekio stebėseną ir teikia jo ataskaitą.

Tik kai įgyvendinamos ištaisomosios priemonės pagal Direktyvos 2009/31/EB 16 straipsnį ir nustatoma, kad CO₂ nebeišmetamas ir nebeišleidžiamas į vandens storumę, veiklos vykdytojas gali atitinkamą nuotėkį išbraukti iš stebėsenos plano kaip taršos šaltinį ir nebevykdyti jo stebėsenos ir nebeteikti ataskaitų.

Kiekvienas geologinės saugyklos veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia bent šiuos galimus CO₂ išmetimo šaltinius: kuro naudojimą atitinkamose slėginėse ir kitą degimo veiklą, įskaitant vietines jėgaines, apgalvotą CO₂ išmetimą vykdant jo suleidimą arba vykdant veiksmingesnės angliavandenilių gavybos operacijas, nenumatytą išmetimą suleidimo vietoje, CO₂ prasiskverbimą vykdant veiksmingesnės angliavandenilių gavybos operacijas ir nuotėkius.

B. Išmetamo CO₂ kiekio nustatymas

Geologinės saugyklos veiklos vykdytojas iš kito įrenginio gauto CO₂ kiekio neprideda prie savo apskaičiuoto išmetamųjų ŠESD lygio ir iš savo apskaičiuoto išmetamųjų ŠESD lygio neatima jokie CO₂ kiekio, kuris saugomas geologinėje saugykloje arba perduotas į kitą įrenginį.

B.1. Vykdamas suleidimo veiklą apgalvotai arba nevaldomai išmestos ŠESD

Apgalvotai arba nevaldomai išmestų ŠESD kiekį veiklos vykdytojas nustato taip:

$$\text{Išmestas CO}_2 \text{ kiekis [t CO}_2\text{]} = A \text{ CO}_2 \text{ [t CO}_2\text{]} + N \text{ CO}_2 \text{ [t CO}_2\text{]}$$

kur:

A CO₂ = apgalvotai išmesto CO₂ kiekis;

N CO₂ = nevaldomai išmesto CO₂ kiekis.

Kiekvienas veiklos vykdytojas A CO₂ kiekį nustato taikydamas matavimu grindžiamą metodiką pagal šio reglamento 41–46 straipsnius. Nukrypdamas nuo ankstesnio sakinio ir gavęs kompetentingos institucijos patvirtinimą, veiklos vykdytojas į stebėsenos planą gali įtraukti sektoriaus geriausiai patirtimi grindžiamą atitinkamą A CO₂ nustatymo metodiką, jeigu taikant matavimu grindžiamą metodiką būtų patiriama nepagrįstai didelių išlaidų.

Veiklos vykdytojas N CO₂ laiko vienu šaltiniu, t. y. su pakopomis susiję neapibrėžties reikalavimai pagal VIII priedo 1 skirsnį taikomi visai vertei, o ne pavieniams išmetimo taškams. Kiekvienas veiklos vykdytojas stebėsenos plane pateikia galimų šaltinių, iš kurių ŠESD būtų išmetamos nevaldomai, analizę ir tinkamą dokumentais pagrįstą nevaldomai išmesto N CO₂ kiekio apskaičiavimo arba išmatavimo metodiką, pagrįstą sektoriaus geriausios patirties gairėmis. Nustatydamas N CO₂ kiekį veiklos vykdytojas gali naudoti pagal Direktyvos 2009/31/EB 32–35 straipsnį ir II priedo 1.1 skirsnio e–h punktus surinktus suleidimo įrenginio duomenis, jeigu jie atitinka šio reglamento reikalavimus.

B.2. *Vykstant veiksmingesnės angliavandenilių gavybos operacijos apgalvotai ir nevaldomai išmetamos ŠESD*

Kiekvienas veiklos vykdytojas į stebėseną įtraukia šiuos galimus papildomus taršos šaltinius vykstant veiksmingesnės angliavandenilių gavybos operacijas (VASO):

- (a) naftos ir dujų atskyrimo įrenginius ir dujų perdirbimo įrenginius, iš kurių nevaldomai gali būti išmetamas CO₂;
- (b) fakelą, iš kurio ŠESD gali būti išmetamos taikant nuolatines teigiamo slėgio prapūtimo sistemas ir mažinant slėgį angliavandenilių gamybos įrenginyje;
- (c) CO₂ prapūtimo sistemą, naudojamą, kad liepsna neužgestų dėl didelės CO₂ koncentracijos.

Kiekvienas veiklos vykdytojas nevaldomai arba apgalvotai išmetamo CO₂ kiekį nustato pagal IV priedo šio skirsnio B.1 poskirsnį.

Kiekvienas veiklos vykdytojas iš fakelo išmetamą ŠESD kiekį nustato pagal šio priedo 1 skirsnio D poskirsnį, atsižvelgdamas į galimą fakelo dujose esantį būdingojo CO₂ kiekį pagal 48 straipsnį.

B.3. *Nuotėkis iš saugyklos komplekso*

Išmetamas ir į vandens storumę išleidžiamas ŠESD kiekis nustatomas taip:

$$\text{Išmestas CO}_2 \text{ kiekis [t CO}_2] = \sum_{T_{\text{pradžia}}^{T_{\text{pabaiga}}}} N \text{ CO}_2 [\text{t CO}_2/\text{d}]$$

čia:

N CO₂ = dėl nuotėkio per kalendorinę dieną išmesto arba išleisto CO₂ masė, laikantis visų toliau nurodytų dalykų:

- (a) kiekvieną kalendorinę dieną, kurią stebimas nuotėkis, kiekvienas veiklos vykdytojas N CO₂ apskaičiuoja taip: per valandą nutekėjusio CO₂ vidutinę masę [t CO₂/h] dauginama iš 24;
- (b) kiekvienas veiklos vykdytojas per valandą nutekėjusių dujų masę nustato pagal patvirtinto stebėsenos plano nuostatas dėl saugyklos ir nuotėkio;
- (c) veiklos vykdytojas laiko, kad kiekvieną kalendorinę dieną iki nuotėkio stebėsenos pradžios, per dieną nutekėjusi masė yra lygi pirmą stebėjimo dieną nutekėjusiai masei ir užtikrina, kad nebūtų nustatomas per mažas nutekėjęs kiekis.

T_{pradžia} = vėliausia vertė iš šių trijų:

- a) paskutinė diena, kurią dar nepranešta apie jokią CO₂ išmetimą ar išleidimą į vandens storumę iš aptariamo šaltinio;
- b) diena, kai pradėta suleisti CO₂;
- c) kita data, jeigu kompetentingai institucijai priimtinu būdu galima įrodyti, kad išmetimas arba išleidimas į vandens storumę iki tos dienos dar nebuvo prasidėjęs.

T_{pabaiga} = data, iki kurios įgyvendintos ištaisomosios priemonės pagal Direktyvos 2009/31/EB 16 straipsnį ir CO₂ išmetimo arba išleidimo į vandens storumę nebeaptinkama.

Kompetentinga institucija patvirtina ir leidžia taikyti kitus įvykus nuotėkui išmetamo arba į vandens storymę išleidžiamo CO₂ kiekio nustatymo būdus, jeigu veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai gali tinkamai įrodyti, kad taikant šiuo metodus būtų užtikrinamas didesnis tikslumas nei taikant šiame poskirsnyje nurodytą metodiką.

Per kiekvieną nuotėkį iš saugyklos komplekso nutekėjusio CO₂ kiekį veiklos vykdytojas nustato tokiu tikslumu, kad per visą ataskaitinį laikotarpį bendra neapibrėžtis neviršytų 7,5 %. Jeigu atliekant kiekybinį įvertinimą taikomas toks metodas, kad neapibrėžtis viršija 7,5 %, kiekvienas veiklos vykdytojas taiko šią korekciją:

$$\text{CO}_{2, \text{ataskaitos}} [\text{t CO}_2] = \text{CO}_{2, \text{kiekybiškai įvertintas}} [\text{t CO}_2] * (1 + (\text{Neapibrėžtis}_{\text{Sistemos}} [\%]/100) - 0,075)$$

kur:

CO_{2, ataskaitos} = į metinę išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitą įtrauktinas per konkretų nuotėkį nutekėjęs CO₂ kiekis;

CO_{2, kiekybiškai įvertintas} = taikant kiekybinio įvertinimo metodą nustatytas per konkretų nuotėkį nutekėjęs CO₂ kiekis;

Neapibrėžtis_{Sistemos} = neapibrėžties lygis, susijęs su kiekybinio įvertinimo metodika, taikoma konkretaus nuotėkio atveju.

V PRIEDAS

A kategorijos įrenginiams taikomų apskaičiavimų grindžiamų metodikų ir B bei C kategorijos įrenginiuose naudojamo komercinio standartinio kuro apskaičiavimo faktorių būtiniausi pakopų reikalavimai (26 straipsnio 1 dalis)

1 lentelė

A kategorijos įrenginiams taikomų apskaičiavimų grindžiamų metodikų būtiniausios pakopos ir visuose įrenginiuose naudojamo komercinio standartinio kuro apskaičiavimo faktorių pakopos pagal 26 straipsnio 1 dalies a punktą

Veikla / sukėliklio tipas	Veiklos duomenys		Išmetamųjų teršalų faktorius (*)	Sudėties duomenys (anglies kiekis) (*)	Oksidacijos koeficientas	Konversijos koeficientas
	Kuro ar medžiagos kiekis	Apatinis šilumin-gumas				
Kuro deginimas						
Komercinis standartinis kuras	2	2a/2b	2a/2b	netaik.	1	netaik.
Kitas dujinis ir skystasis kuras	2	2a/2b	2a/2b	netaik.	1	netaik.
Kietasis kuras	1	2a/2b	2a/2b	netaik.	1	netaik.
Masės balanso metodika dujų apdorojimo terminalams	1	netaik.	netaik.	1	netaik.	netaik.
Fakelai	1	netaik.	1	netaik.	1	netaik.
Dujų plovimas (karbonatai)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Dujų plovimas (gipsas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Dujų plovimas (karbamidas)	1	1	1	netaik.	1	netaik.
Naftos perdirbimas						
Regeneravimas katalizinio krekingo įrenginiu	1	netaik.	netaik.	netaik.	netaik.	netaik.
Kokso gamyba						
Masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.
Kuras kaip proceso žaliava	1	2	2	netaik.	netaik.	netaik.
Metalo rūdų deginimas ir kepinimas						
Masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.
Karbonatų sąnaudos	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Geležies ir plieno gamyba						
Masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.
Kuras kaip proceso žaliava	1	2a/2b	2	netaik.	netaik.	netaik.

Veikla / sukėlikio tipas	Veiklos duomenys		Išmetamųjų teršalų faktorius (*)	Sudėties duomenys (anglies kiekis) (*)	Oksidacijos koeficientas	Konversijos koeficientas
	Kuro ar medžiagos kiekis	Apatinis šiluminis gumas				

Juodųjų ir spalvotųjų metalų gamyba ar apdirbimas, įskaitant antrinį aliuminį

Masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.
Proceso metu išsiskiriančios ŠESD	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1

Pirminio aliuminio gamyba

Išmetamo CO ₂ masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.
Išmetamas PFC kiekis (nuolydžio metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	netaik.
Išmetamas PFC kiekis (viršijampio metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	netaik.

Cemento klinkerio gamyba

Grindžiamas krosnies žaliava (A metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Klinkerio išeiga (B metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Cemento degimo krosnių dulkės	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	netaik.
Nekarbonatinės anglies žaliava	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1

Kalkių gamyba ir dolomitų bei magnezitų kalcinavimas

Karbonatai (A metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Kitos proceso žaliavos	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Šarminių žemių metalų oksidas (B metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1

Stiklo ir mineralinės vatos gamyba

Karbonatų sąnaudos	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	netaik.
Kitos proceso žaliavos	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1

Keramikos produktų gamyba

Anglies sąnaudos (A metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Kitos proceso žaliavos	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Šarminių metalų oksidas (B metodas)	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	1
Dujų valymas	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	netaik.

Veikla / sukėliklio tipas	Veiklos duomenys		Išmetamųjų teršalų faktorius (*)	Sudėties duomenys (anglies kiekis) (*)	Oksidacijos koeficientas	Konversijos koeficientas
	Kuro ar medžiagos kiekis	Apatinis šilumin-gumas				
Gipso ir gipso kartoninių plokščių gamyba: žr. „Kuro deginimas“						
Celiuliozės ir popieriaus gamyba						
Sudėtinės cheminės medžiagos	1	netaik.	1	netaik.	netaik.	netaik.
Suodžių gamyba						
Masės balanso metodika	1	netaik.	netaik.	1	netaik.	netaik.
Amoniaکو gamyba						
Kuras kaip proceso žaliava	2	2a/2b	2a/2b	netaik.	netaik.	netaik.
Biriųjų organinių cheminių medžiagų gamyba						
Masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.
Vandenilio ir sintezės dujų gamyba						
Kuras kaip proceso žaliava	2	2a/2b	2a/2b	netaik.	netaik.	netaik.
Masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.
Natrio karbonato ir natrio vandenilio karbonato gamyba						
Masės balansas	1	netaik.	netaik.	2	netaik.	netaik.

(„netaik.“ reiškia „netaikoma“)

(*) Išmetamųjų teršalų faktoriaus pakopos siejamos su preliminariumi išmetamųjų teršalų faktoriumi, o anglies kiekis – su visu anglies kiekiu. Mišrioje medžiagoje biomasės anglies dalis turi būti nustatoma atskirai. 1 pakopa – A kategorijos įrenginių atveju ir visuose įrenginiuose naudojamo komercinio standartinio atveju pagal 26 straipsnio 1 dalies a punktą biomasės anglies daliai taikoma būtiniausia pakopa.

VI PRIEDAS

Pamatinės apskaičiavimo faktorių vertės (31 straipsnio 1 dalies a punktas)

1. SU APATINIU ŠILUMINGUMU SUSIJĘ KURO IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ FAKTORIAI

1 lentelė

Su apatiniu šilumingumu ir kuro masės vieneto apatiniu šilumingumu susiję kuro išmetamųjų teršalų faktoriai

Kuro tipo aprašymas	Išmetamųjų teršalų faktorius (t CO ₂ /TJ)	Apatinis šilumin-gumas (TJ/Gg)	Šaltinis
Naftos žaliava	73,3	42,3	2006 m. TTKK G
Orimulsija	77,0	27,5	2006 m. TTKK G
Suskystintos gamtinės dujos	64,2	44,2	2006 m. TTKK G
Automobilinis benzinai	69,3	44,3	2006 m. TTKK G
Žibalas (išskyrus reaktyvinių žibalą)	71,9	43,8	2006 m. TTKK G
Skalūnų alyva	73,3	38,1	2006 m. TTKK G
Gazolis ir (arba) dyzelinas	74,1	43,0	2006 m. TTKK G
Mazuto distiliavimo likutis	77,4	40,4	2006 m. TTKK G
Suskystintosios naftos dujos	63,1	47,3	2006 m. TTKK G
Etanas	61,6	46,4	2006 m. TTKK G
Pirminis benzinai	73,3	44,5	2006 m. TTKK G
Bitumas	80,7	40,2	2006 m. TTKK G
Tepalai	73,3	40,2	2006 m. TTKK G
Naftos koksas	97,5	32,5	2006 m. TTKK G
Naftos perdirbimo įmonių žaliava	73,3	43,0	2006 m. TTKK G
Naftos perdirbimo įmonių dujos	57,6	49,5	2006 m. TTKK G
Parafinas	73,3	40,2	2006 m. TTKK G
Vaispiritas ir SBP	73,3	40,2	2006 m. TTKK G
Kiti naftos produktai	73,3	40,2	2006 m. TTKK G
Antracitas	98,3	26,7	2006 m. TTKK G
Koksinės anglys	94,6	28,2	2006 m. TTKK G
Kitos bituminės akmens anglys	94,6	25,8	2006 m. TTKK G
Subbituminės akmens anglys	96,1	18,9	2006 m. TTKK G
Lignitas	101,0	11,9	2006 m. TTKK G
Skalūnų alyva ir gudroniniai smėliai	107,0	8,9	2006 m. TTKK G
Akmens anglių briketai	97,5	20,7	2006 m. TTKK G
Kokso krosnių koksas ir lignito koksas	107,0	28,2	2006 m. TTKK G

Kuro tipo aprašymas	Išmetamųjų teršalų faktorius (t CO ₂ /TJ)	Apatinis šilumin-gumas (TJ/Gg)	Šaltinis
Dujinis koksas	107,0	28,2	2006 m. TTKK G
Akmens anglių degutas	80,7	28,0	2006 m. TTKK G
Dujų gamyklos dujos	44,4	38,7	2006 m. TTKK G
Koksavimo dujos	44,4	38,7	2006 m. TTKK G
Aukštakrosnių dujos	260	2,47	2006 m. TTKK G
Deguoninių plieno aukštakrosnių dujos	182	7,06	2006 m. TTKK G
Gamtinės dujos	56,1	48,0	2006 m. TTKK G
Pramoninės atliekos	143	netaik.	2006 m. TTKK G
Alyvų atliekos	73,3	40,2	2006 m. TTKK G
Durpės	106,0	9,76	2006 m. TTKK G
Mediena; medienos atliekos	—	15,6	2006 m. TTKK G
Kita pirminė kietoji biomasė	—	11,6	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Medžio anglys	—	29,5	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Biobenzinas	—	27,0	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Biodyzelinas	—	27,0	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Kiti skystieji biodegalai	—	27,4	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Sąvartynų dujos	—	50,4	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Dumblo dujos	—	50,4	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Kitos biodujos	—	50,4	2006 m. TTKK G (tik AŠ)
Panaudotos padangos	85,0 ⁽¹⁾	netaik.	Pasaulio verslo subalansuotos plėtros taryba (WBCSD CSI)
Anglies monoksidas	155,2 ⁽²⁾	10,1	J. Falbe ir M. Regitz, Römpp Chemie Lexikon, Štutgartas, 1995 m.
Metanas	54,9 ⁽³⁾	50,0	J. Falbe ir M. Regitz, Römpp Chemie Lexikon, Štutgartas, 1995 m.

⁽¹⁾ Ši vertė yra preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius, t. y. prieš įskaitant biomasės anglies dalį, jeigu taikytina.

⁽²⁾ Remiantis 10,12 TJ/t apatiniu šilumingumu.

⁽³⁾ Remiantis 50,01 TJ/t apatiniu šilumingumu.

2. SU PROCESO METU IŠSISKIRIANČIOMIS ŠESD SUSIJĘ IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ FAKTORIAI

2 lentelė

Stechiometrinis išmetamųjų teršalų faktorius, taikomas karbonatų irimo proceso metu išsiskiriančioms ŠESD (A metodas)

Karbonatas	Išmetamųjų teršalų faktorius [t CO ₂ /t karbonato]
CaCO ₃	0,440
MgCO ₃	0,522
Na ₂ CO ₃	0,415

Karbonatas	Išmetamųjų teršalų faktorius [t CO ₂ /t karbonato]
BaCO ₃	0,223
Li ₂ CO ₃	0,596
K ₂ CO ₃	0,318
SrCO ₃	0,298
NaHCO ₃	0,524
FeCO ₃	0,380
Bendrosios nuostatos	$\text{Išmetamųjų teršalų faktorius} = \frac{[M(\text{CO}_2)]}{\{Y * [M(x)] + Z * [M(\text{CO}_3^{2-})]\}}$ X = metalas M(x) = X molekulinė masė [g/mol] M(CO₂) = CO₂ molekulinė masė [g/mol] M(CO₃²⁻) = CO₃²⁻ molekulinė masė [g/mol] Y = X stochiometrinis skaičius Z = CO₃²⁻ stochiometrinis skaičius

3 lentelė

Karbonatui yrant išsiskiriančioms ŠESD taikomas stochiometrinis išmetamųjų teršalų faktorius remiantis šarminių žemės metalų oksidais (B metodas)

Oksidas	Išmetamųjų teršalų faktorius [t CO ₂ /t oksidas]
CaO	0,785
MgO	1,092
BaO	0,287
Bendrosios pastabos X _Y O _Z	$\text{Išmetamųjų teršalų faktorius} = \frac{[M(\text{CO}_2)]}{\{Y * [M(x)] + Z * [M(\text{CO}_3^{2-})]\}}$ X = žemės šarminis arba šarminis metalas M(x) = X molekulinė masė [g/mol] M(CO₂) = CO₂ molekulinė masė [g/mol] M(O) = O molekulinė masė [g/mol] Y = X stochiometrinis skaičius = 1 (šarminių žemės metalų) = 2 (šarminių metalų) Z = O stochiometrinis skaičius = 1

4 lentelė

Išmetamųjų teršalų faktoriai, taikomi iš kitų proceso medžiagų proceso metu išsiskiriančioms ŠESD (geležies bei plieno gamyba ir juodųjų metalų apdirbimas) ⁽¹⁾

Žaliava arba išeigos medžiaga	Anglies kiekis (t C/t)	Išmetamųjų teršalų faktorius (t CO ₂ /t)
Tiesiogiai redukuojama geležis (DRI)	0,0191	0,07
EAF anglies elektrodai	0,8188	3,00

⁽¹⁾ 2006 m. TKKK nacionalinės šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos gairės.

Žaliava arba išeigos medžiaga	Anglies kiekis (t C/t)	Išmetamųjų teršalų faktorius (t CO ₂ /t)
EAF krūvio anglis	0,8297	3,04
Karštojo briketavimo geležis	0,0191	0,07
Deguoninių plieno aukštakrosnių dujos	0,3493	1,28
Naftos koksas	0,8706	3,19
Perkama geležis luitais	0,0409	0,15
Geležis ir (arba) geležies laužas	0,0409	0,15
Plienas ir (arba) plieno laužas	0,0109	0,04

5 lentelė

Stechiometriniai išmetamųjų teršalų faktoriai, taikomi iš kitų proceso medžiagų proceso metu išsiskiriančioms ŠESD (biriosios organinės cheminės medžiagos) ⁽¹⁾

Medžiaga	Anglies kiekis (t C/t)	Išmetamųjų teršalų faktorius (t CO ₂ /t)
Acetonitrilas	0,5852	2,144
Akrlitrilas	0,6664	2,442
Butadienas	0,888	3,254
Suodžiai	0,97	3,554
Etilenas	0,856	3,136
Etileno dichloridas	0,245	0,898
Etilenglikolis	0,387	1,418
Etileno oksidas	0,545	1,997
Cianido rūgštis	0,4444	1,628
Metanolis	0,375	1,374
Metanas	0,749	2,744
Propanas	0,817	2,993
Propilenas	0,8563	3,137
Vinilchlorido monomeras	0,384	1,407

⁽¹⁾ 2006 m. TKKK nacionalinės šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos gairės.

3. KITŲ ŠESD NEI CO₂ VISUOTINIO ATŠILIMO POTENCIALAS

6 lentelė

Visuotinio atšilimo potencialai

Dujos	Visuotinio atšilimo potencialas
N ₂ O	298 t CO _{2(e)} / t N ₂ O
CF ₄	7 390 t CO _{2(e)} / t CF ₄
C ₂ F ₆	12 200 t CO _{2(e)} / t C ₂ F ₆

VII PRIEDAS

Minimalus analizės atlikimo dažnis (35 straipsnis)

Kuras arba medžiaga	Minimalus analizės atlikimo dažnis
Gamtinės dujos	Bent kartą per savaitę
Kitos dujos, visų pirma sintezės dujos ir proceso dujos, kaip antai naftos perdirbimo įmonių mišrios dujos, koksavimo krosnių dujos, aukštakrosnių dujos ir konverterio dujos, naftos telkinių ir dujų telkinių dujos	Bent kartą per parą, taikant atitinkamas procedūras skirtingu paros laiku
Mazutas (pvz., lengvasis, vidutinis arba sunkusis mazutas, bitumas)	Kas 20 000 tonų ir bent šešis kartus per metus
Anglys, techninės (koksinės) anglys, koksas, naftos koksas, durpės	Kas 20 000 tonų kuro arba medžiagos ir bent šešis kartus per metus
Kitas kuras	Kas 10 000 tonų kuro ir bent keturis kartus per metus
Neapdorotos kietosios atliekos (grynasis iškastinis kuras arba mišrusis iškastinis biokuras)	Kas 5 000 tonų atliekų ir bent keturis kartus per metus
Skystosios atliekos, apdorotos kietosios atliekos	Kas 10 000 tonų atliekų ir bent keturis kartus per metus
Karbonato mineralai (įskaitant kalkakmenį ir dolomitą)	Kas 50 000 tonų medžiagos ir bent keturis kartus per metus
Molis ir skalūnai	50 000 tonų CO ₂ atitinkančius medžiagos kiekius bent keturis kartus per metus
Kitos medžiagos (pirminiai, tarpiniai ir galutiniai produktai)	Atsižvelgiant į medžiagos tipą ir kaitą, 50 000 tonų CO ₂ atitinkančius medžiagos kiekius bent keturis kartus per metus

VIII PRIEDAS

Matavimu grindžiamos metodikos (41 straipsnis)

1. MATAVIMU GRINDŽIAMŲ METODIKŲ APIBRĖŽTYS

Matavimu grindžiamos metodikos patvirtinamos pagal pakopas su toliau nurodytomis didžiausiomis leidžiamomis neapibrėžtimis pagal šio priedo 3 skirsnio 2 lygtį apskaičiuojant metinį vidutinį valandinį išmetamųjų ŠESD kiekį.

1 lentelė

Nuolatinio išmetamųjų teršalų matavimo sistemai taikomos pakopos (didžiausia leidžiama kiekvienos pakopos neapibrėžtis)

CO₂ atveju neapibrėžtis turi būti taikoma visam išmatuotam CO₂ kiekiui. Jeigu biomasės anglies dalis nustatoma taikant matavimu grindžiamą metodiką, biomasės anglies daliai taikoma ta pati pakopos apibrėžtis kaip ir ta, kuri taikoma CO₂.

	1 pakopa	2 pakopa	3 pakopa	4 pakopa
CO ₂ išmetimo šaltiniai	± 10 %	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %
N ₂ O išmetimo šaltiniai	± 10 %	± 7,5 %	± 5 %	netaikoma
CO ₂ perdavimas	± 10 %	± 7,5 %	± 5 %	± 2,5 %

2. A KATEGORIJOS ĮRENGINIAMS TAIKOMI BŪTINIAUSI PAKOPŲ REIKALAVIMAI

2 lentelė

Būtiniausios A kategorijos įrenginiams taikomų matavimu grindžiamų metodikų pakopos pagal 41 straipsnio 1 dalies a punktą

Šiltnamio efektą sukeliančios dujos	Mažiausias privalomas pakopos lygis
CO ₂	2
N ₂ O	2

3. ŠESD KIEKIO NUSTATYMAS TAIKANT MATAVIMU GRINDŽIAMAS METODIKAS

1 lygtis. Metinio išmetamųjų ŠESD kiekio apskaičiavimas pagal 43 straipsnio 1 dalį

$$\text{Išmestas ŠESD kiekis}_{\text{bendras}} [t] = \sum_{i=1}^{\text{valandos}} \text{ŠESD konc}_{\text{valandinė, } i} \cdot K_{\text{valandinis, } i} \cdot 10^{-6} [t/g]$$

2 lygtis. Vidutinių valandinių išmetamųjų ŠESD kiekių nustatymas:

$$\text{Išmestas ŠESD kiekis}_{\text{vidutinis}} [kg/h] = \frac{\text{Išmestas ŠESD kiekis}_{\text{bendras}}}{\text{valandos}} \cdot 10^3 [kg/t]$$

2a lygtis. Metinių vidutinių valandinių ŠESD koncentracijų, nurodomų teikiant ataskaitą pagal X priedo 1 skirsnio 9 dalies b punktą, nustatymas:

$$\text{ŠESD konc}_{\text{vidutinė}} [g/Nm^3] = \frac{\text{Išmestas ŠESD kiekis}_{\text{visas}}}{\sum_{i=1}^{\text{valandos}} K_{\text{valandinis, } i}} \cdot 10^6 [g/t]$$

2b lygtis. Metinio vidutinio valandinio kaminų dujų debito, nurodomo teikiant ataskaitą pagal X priedo 1 skirsnio 9 dalies b punktą, nustatymas:

$$\text{Debitas}_{\text{vidutinis}} [Nm^3/h] = \frac{\sum_{i=1}^{\text{valandos}} K_{\text{valandinis, } i}}{\text{Valandos}}$$

2c lygtis. Metinio išmetamųjų ŠESD kiekio, nurodomo teikiant metinę išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitą pagal X priedo 1 skirsnio 9 dalies b punktą, apskaičiavimas:

$$Išmestas \text{ ŠESD kiekis}_{visas} [t] = \text{ŠESD konc}_{vidutinė} \cdot \text{Debitas}_{vidutinis} \cdot \text{Valandos} \cdot 10^{-6} [t/g]$$

Toliau nurodytos 1–2c lygtyse vartojamos santrumpos.

Indeksu i nurodoma atskira eksploataavimo valanda. Jeigu veiklos vykdytojas naudoja trumpesnius atskaitos laikotarpius pagal 44 straipsnio 1 dalį, tas atskaitos laikotarpis atliekant šiuos skaičiavimus naudojamas vietoj valandų.

Išm. ŠESD kiekis_{visas} = visas metinis išmetamųjų ŠESD kiekis tonomis

ŠESD konc_{valandinė, i} = vykdant veiklą per valandą i išmatuota valandinė ŠESD koncentracija (g/Nm³) kaminų dujų debite;

K_{valandinis, i} = per valandą i išmestas dujų kiekis (Nm³) (integruotas srautas per valandą ar trumpesnę apskaitos laikotarpį);

Išm. ŠESD kiekis_{vidutinis} = metinis vidutinis valandinis iš šaltinio išmestas ŠESD kiekis (kg/h);

Valandos = bendras valandų, kai taikomas matavimu grindžiama metodika, skaičius, įskaitant valandas, kurioms taikomos pakaitinės duomenų vertės pagal 45 straipsnio 2–4 dalis;

ŠESD konc_{vidutinė} = metinės vidutinės valandinės išmetamųjų ŠESD koncentracijos (g/Nm³);

Debitas_{vidutinis} = metinis vidutinis valandinis kaminų dujų debitas (Nm³/h).

4. KONCENTRACIJOS APSKAIČIAVIMAS TAIKANT NETIESIOGINĮ KONCENTRACIJOS MATAVIMĄ

3 lygtis. Koncentracijos apskaičiavimas

$$\text{ŠESD koncentracija} [\%] = 100\% - \sum_i i \text{ komponento koncentracija} [\%]$$

5. TRŪKSTAMŲ KONCENTRACIJOS DUOMENŲ PAKEITIMAS TAIKANT MATAVIMU GRINDŽIAMAS METODIKAS

4 lygtis. Trūkstamų duomenų pakeitimas taikant matavimu grindžiamas metodikas

$$K_{pakaitinė}^* = \bar{K} + 2\sigma_{-}$$

kur:

$\bar{K}$ = konkretaus parametro koncentracijos aritmetinis vidurkis visu ataskaitiniu laikotarpiu arba, jeigu susiklostė ypatingos aplinkybės tuo metu, kai buvo prarasti duomenys, konkrečias aplinkybes atitinkančiu kitu atitinkamu laikotarpiu;

σ_{-} = geriausias konkretaus parametro koncentracijos standartinio nuokrypio įvertis visu ataskaitiniu laikotarpiu arba, jeigu susiklostė ypatingos aplinkybės tuo metu, kai buvo prarasti duomenys, konkrečias aplinkybes atitinkančiu kitu atitinkamu laikotarpiu.

IX PRIEDAS

Pagal 67 straipsnio 1 dalį privalomi laikyti būtinausi duomenys ir informacija

Veiklos vykdytojai ir orlaivių naudotojai laiko bent tokią informaciją:

1. ĮRENGINIŲ VEIKLOS VYKDYTOJAMS IR ORLAIVIŲ NAUDOTOJAMS BENDRI ELEMENTAI:

- 1) kompetentingos institucijos patvirtintas stebėsenos planas;
- 2) dokumentai, kuriais pagrindžiamas stebėsenos metodikos pasirinkimas, ir dokumentai, kuriais pagrindžiami laikini arba nelaikini stebėsenos metodikos ir, jeigu taikytina, kompetentingos institucijos patvirtintų pakopų pakeitimai;
- 3) stebėsenos planų visi atitinkami atnaujinimai, apie kuriuos kompetentingai institucijai pranešta pagal 15 straipsnį, ir kompetentingos institucijos atsakymai;
- 4) stebėsenos plane, įskaitant ėminių ėmimo planą (jeigu reikia), nurodytos visos rašytinės procedūros, duomenų srauto veiklos procedūros ir kontrolės procedūros;
- 5) visų naudojamų stebėsenos plano versijų ir visų susijusių procedūrų sąrašas;
- 6) su stebėseną ir ataskaitų teikimu susijusios atsakomybės paskirstymo dokumentai;
- 7) veiklos vykdytojo arba orlaivio naudotojo atliktas rizikos vertinimas, jeigu taikoma;
- 8) tobulinimo ataskaitos pagal 69 straipsnį;
- 9) patikrinta metinė išmetamųjų šesd kiekio ataskaita;
- 10) patikros ataskaita;
- 11) visa kita informacija, kuri nurodyta kaip reikalinga metinės išmetamųjų šesd kiekio ataskaitos patikrai atlikti.

2. STACIONARIESIEMS ĮRENGINIAMS, IŠ KURIŲ IŠMETAMOS ŠESD, TAIKOMI ELEMENTAI:

- (1) leidimas išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas ir visi jo atnaujinimai;
- (2) visi neapibrėžties įvertinimai, jeigu taikoma;
- (3) jeigu įrenginiams taikomos apskaičiavimu grindžiamos metodikos:
 - a) veiklos duomenys, kuriais remiantis apskaičiuojamas kiekvieno sukėlėjo išmetamųjų šesd kiekis, sugrupuoti pagal procesą ir kuro ar medžiagos rūšį;
 - b) visų numatytųjų apskaičiavimo faktorių verčių sąrašas, jeigu taikoma;
 - c) visas ėminių ėmimo ir analizės rezultatų, skirtų apskaičiavimo faktoriams nustatyti, rinkinys;
 - d) visų ištaisytų neveiksmingų procedūrų ir korekcinį veiksmų, kurių imtasi pagal 64 straipsnį, dokumentai;
 - e) visi matavimo prietaisų kalibravimo ir techninės priežiūros rezultatai;
- (4) jeigu įrenginiams taikomos matavimu grindžiamos metodikos, šie papildomi elementai:
 - a) dokumentai, kuriais pagrindžiamas pasirinkimas taikyti matavimu grindžiamą metodiką;
 - b) pagal procesus sugrupuoti duomenys, naudoti kiekvieno taršos šaltinio išmetamųjų šesd kiekio neapibrėžčių analizei atlikti;
 - c) duomenys, kuriais patvirtinami skaičiavimai ir skaičiavimų rezultatai;
 - d) išsamus techninis nuolatinio matavimo sistemos aprašas, įskaitant kompetentingos institucijos suteikto patvirtinimo dokumentus;

- e) neapdoroti ir suvestiniai nuolatinio matavimo sistemos duomenys, įskaitant laikui bėgant įvykusių pasikeitimų dokumentus, bandymų, prastovų, kalibravimo, remonto ir techninės priežiūros registracijos žurnalą;
 - f) visų nuolatinės matavimo sistemos pakeitimų dokumentai;
 - g) visi matavimo prietaisų kalibravimo ir techninės priežiūros rezultatai;
 - h) jeigu taikoma, siekiant pagal 45 straipsnio 4 dalį nustatyti pakaitinius duomenis taikytas masės ar energijos balanso modelis ir pamatinės prielaidos;
- (5) jeigu taikoma 22 straipsnyje nurodyta pakaitinė stebėsenos metodika, visi duomenys, būtini nustatyti iš taršos šaltinių ir sukėlėklių, kuriems taikoma ta metodika, išmestų ŠESD kiekį, taip pat veiklos duomenų pakaitiniai duomenys, apskaičiavimo faktoriai ir kiti parametrai, apie kuriuos turėtų būti pranešama pagal pakopinę metodiką;
- (6) pirminio aliuminio gamybos įrenginių atveju šie papildomi elementai:
- a) matavimo kampanijų, kuriomis siekta nustatyti konkretaus įrenginio išmetamųjų teršalų CF_4 ir C_2F_6 faktorius, rezultatų dokumentai;
 - b) rezultatų, gautų siekiant nustatyti nevaldomai išmetamų ŠESD surinkimo veiksmingumą, dokumentai;
 - c) visi atitinkami pirminio aliuminio gamybos duomenys, anodinio efekto dažnumo ir trukmės arba viršįtampio duomenys;
- (7) surinkimo, transportavimo ir geologinio saugojimo įrenginių atveju – šie papildomi elementai (jeigu taikoma):
- a) dokumentai, kuriuose nurodomas CO_2 geologinio saugojimo įrenginiais į saugyklos kompleksą suleistas CO_2 kiekis;
 - b) reprezentatyvūs suvestiniai vamzdinių tinklo temperatūros ir slėgio duomenys;
 - c) leidimo saugoti kopija kartu su patvirtintu stebėsenos planu, kaip numatyta Direktyvos 2009/31/EB 9 straipsnyje;
 - d) ataskaitos, pateiktos pagal Direktyvos 2009/31/EB 14 straipsnį;
 - e) pagal Direktyvos 2009/31/EB 15 straipsnį atliktų patikrinimų rezultatų ataskaitos;
 - f) ištaisomųjų priemonių, kurių imtasi pagal Direktyvos 2009/31/EB 16 straipsnį, dokumentai.

3. SU AVIACIJOS VEIKLA SUSIJĘ KONKRETŪS ELEMENTAI:

- 1) turimų, išnuomotų ir išsinuomotų orlaivių sąrašas ir būtini įrodymai, kad tas sąrašas yra išsamus; kiekvieno orlaivio įtraukimo į orlaivio naudotojo laivyną ir orlaivio pašalinimo iš šio laivyno data;
- 2) per kiekvieną ataskaitinį laikotarpį atliktų skrydžių sąrašas ir būtini įrodymai, kad tas sąrašas yra išsamus;
- 3) atitinkami duomenys, naudojami nustatant sunaudoto kuro ir išmestų ŠESD kiekį;
- 4) duomenys, naudojami nustatant naudingąją apkrovą ir atstumą per tuos metus, kurių tonkilometrų duomenų ataskaita teikiama;
- 5) jei taikoma, metodikos, taikomos trūkstamiems duomenims gauti, dokumentai, skrydžių, apie kuriuos trūksta duomenų, skaičius, duomenys, naudoti duomenų spragoms užpildyti, ir, tais atvejais, kai trūksta duomenų apie daugiau kaip 5 % į ataskaitą įtrauktų skrydžių, – duomenų spragų priežastys ir dokumentai, kokių taisomųjų veiksmų imtasi.

X PRIEDAS

Būtinasis metinių ataskaitų turinys (68 straipsnio 3 dalis)**1. STACIONARIŲJŲ ĮRENGINIŲ IŠMETAMŲJŲ ŠESD KIEKIO METINĖS ATASKAITOS**

Įrenginio išmetamųjų ŠESD kiekio metinėje ataskaitoje turi būti bent tokia informacija:

- (1) įrenginio atpažinties duomenys, kaip nurodyta Direktyvos 2003/87/EB IV priede, ir unikalusis jo leidimo numeris;
- (2) ataskaitos vertintojo pavadinimas ir adresas;
- (3) ataskaitiniai metai;
- (4) nuoroda į naujausią patvirtintą stebėsenos planą ir jo versijos numeris, data, nuo kurios jis taikomas, taip pat nuorodos į bet kokius kitus ataskaitiniais metais taikomus stebėsenos planus ir jų versijų numeriai;
- (5) atitinkami įrenginio eksploatacijos pakeitimai ir kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano pakeitimai bei per ataskaitinį laikotarpį įvykę laikini nukrypimai nuo jo, įskaitant laikinus ar pastovius pakopų pakeitimus, tų pakeitimų priežastis, pakeitimų taikymo pradžios datą ir laikinų pakeitimų taikymo pradžios ir pabaigos datas;
- (6) visų taršos šaltinių ir sukėliklių informacija, kurią sudaro bent:
 - a) bendras išmestų ŠESD kiekis, nurodytas $\text{CO}_{2(e)}$ tonomis;
 - b) jeigu išmetamos kitos ŠESD nei CO_2 , bendras išmestų ŠESD kiekis tonomis;
 - c) informacija apie tai, ar taikomas 21 straipsnyje nurodytas matavimo ar apskaičiavimo metodas;
 - d) taikytos pakopos;
 - e) veiklos duomenys:
 - i) jeigu naudojamas kuras, atskirai nurodomas kuro kiekis (tonomis ar Nm^3) ir apatinis šilumingumas (GJ/t arba GJ/Nm^3);
 - ii) visų kitų sukėliklių atveju kiekis nurodomas tonomis arba Nm^3 ;
 - f) išmetamųjų teršalų faktoriai, išreikšti taip, kaip reikalaujama 36 straipsnio 2 dalyje; biomasės anglies dalis, oksidacijos koeficientas ir konversijos koeficientas, išreikšti kaip nedimensinės trupmenos;
 - g) jeigu kuro išmetamųjų teršalų faktoriai yra susiję su mase arba tūriu, o ne su energija, pagal 26 straipsnio 5 dalį nustatytos atitinkamo sukėliklio apatinio šilumingumo vertės;
- (7) jeigu taikomas masės balanso metodas, kiekvieno sukėliklio atveju masės srautas ir anglies kiekis, patenkantys į įrenginį ir išeinantys iš jo; biomasės anglies dalis ir apatinis šilumingumas, jeigu taikoma;
- (8) papildoma informacija, kurią sudaro bent:
 - a) sudegintos biomasės kiekis (nurodoma TJ) arba procesams sunaudotos biomasės kiekis (nurodoma tonomis ar Nm^3);
 - b) iš biomasės išsiskyręs CO_2 kiekis (nurodoma CO_2 tonomis), jeigu išmetamųjų ŠESD kiekis nustatomas taikant matavimu grindžiamą metodiką;
 - c) biomasės, kuri naudojama kaip kuras, sukėliklių apatinio šilumingumo pakaitiniai duomenys, jeigu taikoma;
 - d) sudegintų skystųjų bioproduktų ir biodegalų kiekiai (t) ir jų energijos kiekis (TJ);
 - e) jeigu taikomas 49 arba 50 straipsnis, į įrenginį perduotas arba iš įrenginio gautas CO_2 arba N_2O kiekis (nurodomas $\text{CO}_{2(e)}$ tonomis);
 - f) jeigu taikomas 48 straipsnis, įrenginiui perduotas arba iš įrenginio gautas būdingojo CO_2 kiekis (nurodomas CO_2 tonomis);

- g) jeigu taikoma, įrenginio pavadinimas ir jo identifikacijos kodas, pripažintas pagal deleguotuosius aktus, priimtus pagal Reglamento (ES) Nr. 2003/87/EB:
- i) įrenginio (-ių), į kurį (-iuos) CO₂ arba N₂O buvo perduotas pagal šio 8 punkto e ir f papunkčius;
 - ii) įrenginio (-ių), į kurį (-iuos) CO₂ arba N₂O buvo gautas pagal šio 8 punkto e ir f papunkčius.
- Jeigu tas įrenginys tokio identifikacijos kodo neturi, nurodomas įrenginio pavadinimas ir adresas, taip pat atitinkama kontaktinio asmens kontaktinė informacija;
- h) perduoto CO₂, išsiskyrusio iš biomasės, kiekis, išreikštas CO₂ tonomis;
- (9) jeigu taikoma matavimu grindžiama metodika:
- a) jeigu CO₂ kiekis matuojamas kaip metinis deginant iškastinį kurą išsiskyrusio CO₂ kiekis ir metinis naudojant biomasę išsiskyrusio CO₂ kiekis;
 - b) nuolatinio išmetamųjų ŠESD matavimo sistemos (CEMS) veikimo valandos, išmatuotos ŠESD koncentracijos ir kaminų dujų debitas, nurodyti kaip metinis valandinis vidurkis ir kaip metinė bendroji vertė;
- (10) jeigu taikoma 22 straipsnyje nurodyta stebėsenos metodika, visi duomenys, būtini nustatyti iš taršos šaltinių ir sukėliklių, kuriems taikoma ta metodika, išmestų ŠESD kiekį, taip pat veiklos duomenų pakaitiniai duomenys, apskaičiavimo faktoriai ir kiti parametrai, apie kuriuos turėtų būti pranešama pagal pakopinę metodiką;
- (11) jeigu nustatyta duomenų spragų ir jos užpildytos pakaitiniais duomenimis pagal 66 straipsnio 1 dalį:
- a) sukėliklis ar taršos šaltinis, kurio duomenų trūko;
 - b) kiekvieno duomenų trūkumo priežastys;
 - c) kiekvieno duomenų trūkumo pradžios ir pabaigos data bei trukmė;
 - d) taikant pakaitinius duomenis apskaičiuotas išmestų ŠESD kiekis;
 - e) jeigu pakaitinių duomenų įvertinimo metodas dar nėra įtrauktas į stebėsenos planą, išsamus apytikslis jų nustatymo metodo aprašymas, įskaitant įrodymus, kad taikant šį metodą atitinkamu laikotarpiu nebus nustatytas per mažas išmetamųjų ŠESD kiekis;
- (12) bet kokie kiti ataskaitiniu laikotarpiu atlikti įrenginio pakeitimai, turintys įtakos iš šio įrenginio ataskaitiniu laikotarpiu išmestų ŠESD kiekiui;
- (13) jeigu taikoma, pirminio aliuminio gamybos lygis, anodinio efekto dažnumas ir vidutinė trukmė per ataskaitinį laikotarpį arba anodinio efekto viršįtampio duomenys per ataskaitinį laikotarpį, taip pat konkrečiam įrenginiui skirto išmetamųjų teršalų CF₄ ir C₂F₆ faktoriaus naujausio nustatymo rezultatai, kaip išdėstyta IV priede, ir naujausia dujų surinkimo veiksmingumo vertė.

Iš to paties įrenginio, kuris naudojamas vykdant tos pačios rūšies veiklą, skirtingų taršos šaltinių ar to paties tipo sukėliklių išmestų ŠESD kiekį galima nurodyti duomenis sumuojant pagal atitinkamą veiklos rūšį.

Jeigu pakopos buvo pakeistos ataskaitiniu laikotarpiu, veiklos vykdytojas išmetamųjų ŠESD kiekį apskaičiuoja ir nurodo atskiruose metinės atskaitos skirsniuose, skirtuose atitinkamoms ataskaitinio laikotarpio dalims.

Saugyklą uždarius pagal Direktyvos 2009/31/EB 17 straipsnio nuostatas CO₂ saugyklos veiklos vykdytojai gali teikti supaprastintas išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitas, į kurias įtraukiami bent 1–5 punktuose išvardyti elementai, jeigu leidime išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas nenurodyta jokių taršos šaltinių.

2. ORLAIVIŲ NAUDOTOJŲ TEIKIAMOS IŠMETAMŲJŲ ŠESD KIEKIO METINĖS ATASKAITOS

Orlaivio naudotojo parengtoje išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitoje turi būti bent ši informacija:

- (1) duomenys, pagal kuriuos nustatomas orlaivio naudotojo tapatumas, kaip nustatyta Direktyvos 2003/87/EB IV priede, šaukinys ar unikalieji žymenys, naudojami oro eismo kontrolės tikslais, ir susijusi informacija ryšiams;
- (2) ataskaitos vertintojo pavadinimas ir adresas;

- (3) ataskaitiniai metai;
- (4) nuoroda į naujausią patvirtintą stebėsenos planą ir jo versijos numeris, data, nuo kurios jis taikomas, nuorodos į kitus ataskaitiniais metais taikomus stebėsenos planus ir jų versijų numeriai;
- (5) svarbūs veiklos pakeitimai ir nukrypimai nuo patvirtinto stebėsenos plano per ataskaitinį laikotarpį;
- (6) laikotarpiu, kurio ataskaita teikiama, orlaivio naudotojo veiklai, kuriai taikomas Direktyvos 2003/87/EB I priedas, vykdyti naudojamų orlaivių registracijos numeriai ir orlaivių tipai;
- (7) į ataskaitą įtrauktas bendras skrydžių kiekvienai valstybių porai skaičius;
- (8) kiekvienos rūšies degalų masė (tonomis) kiekvienai valstybių porai;
- (9) bendras išmestų CO₂ kiekis (nurodomas CO₂ tonomis) pagal išvykimo ir atvykimo valstybes nares;
- (10) jeigu išmetamųjų ŠESD kiekis apskaičiuojamas taikant išmetamųjų teršalų faktorių arba su mase ar tūriu susietą anglies kiekį, nurodomi degalų apatinio šilumingumo pakaitiniai duomenys;
- (11) jeigu nustatyta duomenų spragų ir jos užpildytos pakaitiniais duomenimis pagal 66 straipsnio 2 dalį:
 - a) skrydžių skaičius, išreikštas metinių skrydžių, apie kuriuos trūko duomenų, procentine dalimi (suapvalinant iki artimiausio 0,1 %); ir su duomenų spragomis susijusios aplinkybės ir priežastys;
 - b) taikomų pakaitinių duomenų apytikslio nustatymo metodas;
 - c) taikant pakaitinius duomenis apskaičiuotas išmestų ŠESD kiekis;
- (12) papildoma informacija:
 - a) ataskaitiniais metais kaip kuras sunaudotos biomasės kiekis (nurodomas tonomis arba m³) pagal kuro rūšis;
 - b) alternatyvių degalų apatinis šilumingumas;
- (13) veiklos vykdytojas prie metinės išmetamųjų ŠESD kiekio ataskaitos prideda šiuos priedus: per metus išmestų ŠESD kiekio duomenis ir metinių skrydžių skaičių pagal aerodromų poras. Gavusi veiklos vykdytojo prašymą kompetentinga institucija šią informaciją laiko slapta.

3. ORLAIVIŲ NAUDOTOJŲ TEIKIAMOS TONKILOMETRIŲ DUOMENŲ ATASKAITOS

Orlaivio naudotojo parengtoje tonkilometrių duomenų ataskaitoje turi būti bent ši informacija:

- (1) duomenys, pagal kuriuos nustatomas orlaivio naudotojo tapatumas, kaip nustatyta Direktyvos 2003/87/EB IV priede, šaukinys ar unikalasis žymuo, naudojamas oro eismo kontrolės tikslais, ir susijusi informacija ryšiams;
- (2) ataskaitos vertintojo pavadinimas ir adresas;
- (3) ataskaitiniai metai;
- (4) nuoroda į naujausią patvirtintą stebėsenos planą ir jo versijos numeris, data, nuo kurios jis taikomas, nuorodos į kitus ataskaitiniais metais taikomus stebėsenos planus ir jų versijų numeriai;
- (5) svarbūs veiklos pakeitimai ir nukrypimai nuo patvirtinto stebėsenos plano per ataskaitinį laikotarpį;
- (6) laikotarpiu, kurio ataskaita teikiama, orlaivio naudotojo veiklai, kuriai taikomas Direktyvos 2003/87/EB I priedas, vykdyti naudojamų orlaivių registracijos numeriai ir orlaivių tipai;
- (7) pasirinktas keleivių bei registruoto bagažo ir krovinio bei pašto masės apskaičiavimo metodas;
- (8) visų skrydžių, atliktų tais metais, kurių ataskaita teikiama ir kurie vykdyti kaip Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodyta aviacijos veikla, bendras keleivio kilometrų bei tonkilometrių skaičius;

- (9) apie kiekvieną aerodromo porą pateikiama ši informacija: abiejų aerodromų ICAO žymuo; atstumas kilometrais (ortodrominis atstumas, prie kurio pridedami 95 km); bendras tarp kiekvienos aerodromų poros aerodromų atliktų skrydžių skaičius ataskaitiniu laikotarpiu; bendra kiekvienos aerodromų poros keleivių ir registruoto bagažo masė (tonomis) ataskaitiniu laikotarpiu; bendras keleivių skaičius ataskaitiniu laikotarpiu; kiekvienos aerodromų poros bendras keleivių skaičius, padaugintas iš kilometrų skaičiaus; bendra kiekvienos aerodromų poros krovinių ir pašto masė (tonomis) ataskaitiniu laikotarpiu; bendras kiekvienos aerodromų poros tonkilometrių skaičius (t km).
-

XI PRIEDAS

Atitikties lentelė

Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012	Šis reglamentas
1–49 straipsniai	1–49 straipsniai
—	50 straipsnis
50–67 straipsniai	51–68 straipsniai
68 straipsnis	—
69–75 straipsniai	69–75 straipsniai
—	76 straipsnis
76–77 straipsniai	77–78 straipsniai
I–X priedai	I–X priedai
—	XI priedas

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2018/2067**2018 m. gruodžio 19 d.****dėl duomenų patikros ir tikrintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB****(Tekstas svarbus EEE)**

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, nustatančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje ir iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 96/61/EB ⁽¹⁾, ypač į jos 15 straipsnio trečią pastraipą ir 10a straipsnio antrą pastraipą,

kadangi:

- (1) siekiant atsižvelgti į Aplinkos apsaugos tarptautinių standartų ir rekomenduojamos praktikos pirmąjį leidimą – Tarptautinės aviacijos išmetamo anglies dioksido kiekio kompensavimo ir mažinimo sistemą (CORSIA) (Čikagos konvencijos IV tomo 16 priedas), 2018 m. birželio 27 d. ICAO tarybos patvirtintą jos 214-osios sesijos dešimtajame posėdyje ir numatomą taikyti nuo 2019 m., šis reglamentas turėtų įsigalioti skubos tvarka;
- (2) turi būti sukurta visapusišė tikrintojų akreditavimo taisyklių sistema, kuria būtų užtikrinama, kad veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų ataskaitas, rengiamas pagal ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą ir pateiktinas laikantis Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 ⁽²⁾, tikrintų tikrintojai, turintys techninę kompetenciją nepriklausomai, nešališkai ir laikantis šiame reglamente nustatytų reikalavimų bei principų atlikti jiems patikėtą užduotį;
- (3) Komisijos reglamento (ES) Nr. 600/2012 ⁽³⁾ taikymo patirtis parodė, kad, siekiant dar labiau paskatinti derinimą ir padidinti sistemos veiksmingumą, būtina tobulinti, aiškinti ir paprastinti akreditavimo ir patikros taisykles. Todėl būtina padaryti įvairių Reglamento (ES) Nr. 600/2012 pakeitimų. Dėl aiškumo tas reglamentas turėtų būti pakeistas kitu teisės aktu;
- (4) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB ⁽⁴⁾ nustatoma bendroji sistema, skirta palengvinti laisvą paslaugų ir jų teikėjų judėjimą Sąjungoje, kartu užtikrinant aukštą paslaugų kokybę. Akreditavimo ir patikros taisyklių, susijusių su ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, suderinimas Sąjungos lygmeniu turėtų padėti kurti konkurencingą tikrintojų rinką ir kartu užtikrinti skaidrumą veiklos vykdytojams ir orlaivių naudotojams bei jų informavimą;
- (5) įgyvendinant Direktyvos 2003/87/EB 15 straipsnį būtina užtikrinti, viena vertus, išsamios akreditavimo sistemos, sukurtos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 765/2008 ⁽⁵⁾, bei susijusių Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo Nr. 768/2008/EB ⁽⁶⁾ nuostatų ir, kita vertus, Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos ypatybių bei veiksmingam Direktyvos 2003/87/EB įgyvendinimui būtinų reikalavimų sinergiją. Tiems tikrintojų akreditavimo aspektams, kurie šiuo reglamentu neregamentuojami, turėtų būti toliau taikomas Reglamentas (EB) Nr. 765/2008. Visų pirma, turėtų būti užtikrinta, kad tais atvejais, kai pagal valstybės narės vidaus tvarką taikoma alternatyvi akreditavimo procedūra, t. y. tos valstybės narės pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008 paskirta nacionalinė institucija išduoda akreditavimo pažymėjimus tikrintojams,

⁽¹⁾ OL L 275, 2003 10 25, p. 32.

⁽²⁾ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2066 dėl išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB ir iš dalies keičiantis Komisijos reglamentą (ES) Nr. 601/2012 (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 1).

⁽³⁾ 2012 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 600/2012 dėl išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitų ir tonkilometrų duomenų ataskaitų patikros ir vertintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB (OL L 181, 2012 7 12, p. 1).

⁽⁴⁾ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, 2006 12 27, p. 36).

⁽⁵⁾ 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 765/2008, nustatantis su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus ir panaikinantį Reglamentą (EEB) Nr. 339/93 (OL L 218, 2008 8 13, p. 30).

⁽⁶⁾ 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 768/2008/EB dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos ir panaikinantį Tarybos sprendimą 93/465/EEB (OL L 218, 2008 8 13, p. 82).

kurie yra fiziniai asmenys, atitinkama valstybė narė turi dokumentais įrodyti, kad tokia institucija yra tokia pat patikima kaip nacionalinės akreditacijos įstaigos, kurios sėkmingai praėjo pagal to reglamento 14 straipsnį pripažintos įstaigos organizuotą tarpusavio vertinimą;

- (6) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1221/2009 ⁽¹⁾ nustatoma nepriklausoma ir nešališka aplinkosaugos tikrintojų akreditavimo arba licencijavimo sistema. Siekiant nuoseklumo ir mažesnės administracinės naštos valstybėms narėms bei ūkinės veiklos vykdytojams, derėtų atsižvelgti į to ir šio reglamento sinergiją;
- (7) patikros ir akreditavimo sistema turėtų be reikalo nesidubliuoti su kitomis Sąjungos teisės priemonėmis nustatytomis procedūromis ir organizacija, kad nepadidėtų valstybių narių ar ūkinės veiklos vykdytojų našta. Todėl derėtų pasinaudoti Europos standartizacijos komiteto darniųjų standartų, kuriuos jis priėmė paprašytas Komisijos pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1025/2012 ⁽²⁾, pavyzdžiui, darniojo standarto, kuriuo nustatomi atitikties vertinimo įstaigas akredituojančioms akreditacijos įstaigoms taikytini bendrieji reikalavimai, ir darniojo standarto, kuriuo nustatomi akredituojant arba kitaip pripažįstant taikytini reikalavimai šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio patvirtinimo ir patikrinimo institucijoms, kurių nuorodos paskelbtos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, Europos akreditavimo organizacijos dokumente Nr. EA-6/03 ir kituose jos ar kitų institucijų parengtuose techniniuose dokumentuose, geriausia taikymo patirtimi;
- (8) nustatant darnias veiklos vykdytojų ar orlaivių naudotojų ataskaitų patikros ir tikrintojų akreditavimo taisykles būtina užtikrinti, kad mažiau anglies dioksido (CO₂) per metus išmetančių veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų, kurie laikomi mažaisiais teršėjais pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2066, taip pat valstybių narių turimų išteklių atžvilgiu nustatytoji našta nebūtų neproporcinga siekiamiems tikslams;
- (9) siekiant kuo geriau pasinaudoti sinergija ir atsižvelgiant į patikros duomenų, kuriais remiantis atnaujinami *ex ante* santykiniai taršos rodikliai ir nustatomas įrenginiams suteiktinų nemokamų apyvartinių taršos leidimų skaičius, svarbą, į suderintas patikros ir tikrintojų akreditavimo taisykles būtina įtraukti bazinių duomenų ataskaitų ir naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitų, reikalaujamų pagal 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) .../..., kuriuo nustatomos suderinto nemokamų apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB 10a straipsnį pereinamojo laikotarpio Sąjungos taisyklės ⁽³⁾, tikrinimo taisykles;
- (10) Direktyvos 2003/87/EB 27 straipsnyje valstybėms narėms leidžiama į ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą neįtraukti mažų įrenginių, jeigu įvykdomos tame straipsnyje nustatytos sąlygos. Direktyvos 2003/87/EB 27a straipsnyje valstybėms narėms leidžiama į ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą neįtraukti įrenginių, kurių išmetamų teršalų kiekis yra mažesnis kaip 2 500 tonų, jeigu įvykdomos tame straipsnyje nustatytos sąlygos. Šis reglamentas neturėtų būti tiesiogiai taikomas įrenginiams, kurie nebuvo įtraukti pagal Direktyvos 2003/87/EB 27 arba 27a straipsnį, nebent valstybė narė nuspręstų, kad šis reglamentas turėtų būti taikomas;
- (11) pagal Direktyvos 2003/87/EB V priede išdėstytus principus tikrintojas turėtų apsilankyti vietoje, kad patikrintų atitinkamo įrenginio arba orlaivių naudotojo ribas, įvertintų matavimo prietaisų ir stebėsenos sistemų veikimą, atliktų apklausas ir kitus veiksmus. Tikrintojas apsilankymo vietoje turėtų būti atsakoma tik ypatingomis aplinkybėmis;
- (12) pagal Direktyvos 2003/87/EB V priede išdėstytus principus, tikrintojas turėtų taikyti rizika grindžiamą metodą, skirtą parengti patikros išvadą, kuria būtų pagrįstai patikrinama, kad bendras išmetamas teršalų arba tonkilometrių kiekis nėra nurodyti iš esmės neteisingai ir kad ataskaitą galima vertinti kaip tinkamą. Patikrinimo lygis turėtų priklausyti nuo patikros metu atliktų patikros veiksmų nuodugnumo ir išsamumo bei nuo patikros išvados

⁽¹⁾ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 761/2001 ir Komisijos sprendimus 2001/681/EB bei 2006/193/EB (OL L 342, 2009 12 22, p. 1).

⁽²⁾ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 98/34/EB, 2004/22/EB, 2007/23/EB, 2009/23/EB ir 2009/105/EB ir panaikinamas Tarybos sprendimas 87/95/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1673/2006/EB (OL L 316, 2012 11 14, p. 12).

⁽³⁾ Dar nepaskelbtas Oficialiajame leidinyje.

formuluotės. Jei tai būtina atsižvelgiant į patikros metu nustatytus faktus ir gautą informaciją, tikrintojas turėtų privalėti pakoreguoti vieną arba daugiau patikros veiksmų, kad išpildytų pagrįsto patikinimo reikalavimus;

- (13) siekiant išvengti kompetentingos institucijos ir tikrintojo funkcijų painiavos, turėtų būti aiškiai apibrėžta tikrintojo atsakomybė atliekant patikrą. Tikrintojas turėtų remtis kompetentingos institucijos patvirtintu stebėsenos planu ir įvertinti, ar šis planas ir jame aprašytos procedūros buvo tinkamai įgyvendinti. Tuo atveju, kai tikrintojas nustato neatitiktį įgyvendinimo reglamentui (ES) 2018/2066, jis turėtų būti įpareigotas nurodyti tą neatitikties problemą patikros ataskaitoje;
- (14) kad būtų galima veiksmingai patikrinti veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitą, būtina gerai išmanyti veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo veiklą. Tikrintojas turėtų atlikti prašomus patikros veiksmus tik atlikęs preliminarų vertinimą ir įsitikinęs, kad jis yra kompetentingas juos atlikti. Siekiant užtikrinti aukštą patikros veiklos kokybę, turėtų būti parengtos darnios preliminaraus vertinimo, skirto nustatyti, ar tikrintojas yra kompetentingas, nepriklausomas ir nešališkas, kad galėtų atlikti prašomus patikros veiksmus pagal šiame reglamente nustatytas taisykles ir principus, taisykles;
- (15) labai svarbu, kad veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas dalytųsi su tikrintoju reikiama informacija apie visus patikros aspektus, pirmiausia susijusius su ikisutartiniu etapu, tikrintojo atliekama strategine analize ir patikra. Būtina sudaryti darnių reikalavimų rinkinį, pagal kurį visais atvejais būtų reglamentuojamas veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo informacijos teikimas tikrintojui;
- (16) visi patikros proceso veiksmai yra tarpusavyje susiję ir turėtų būti baigiami tikrintojui išduodant patikros ataskaitą su patikros vertinimo rezultatus atitinkančia patikros išvada. Siekiant užtikrinti, kad valstybių narių patikros ataskaitos ir patikros veikla atitiktų tuos pačius standartus, turėtų būti nustatyti darnūs patikros ataskaitų rengimo ir patikros veiklos kokybės reikalavimai;
- (17) tikrinant labai svarbu išanalizuoti ataskaitoje pateiktų duomenų jautrumą netikslumams, kurie galėtų būti esminiai, ir nustatyti, kaip tikrintojas turėtų atlikti patikros veiksmus. Todėl kiekviena patikros procedūros dalis turi būti glaudžiai susijusi su šių netikslumų rizikos analizės rezultatais;
- (18) turėtų būti numatytos specialios nuostatos dėl orlaivių naudotojų ataskaitų ir veiklos vykdytojų, eksploatuojančių saugyklas, kurioms taikoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/31/EB ⁽¹⁾, patikros;
- (19) įgyvendinant Direktyvą 2003/87/EB labai svarbu, kad veiklos vykdytojai arba orlaivių naudotojai teisingai ir veiksmingai teiktų ataskaitas apie šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. Siekiant užtikrinti sėkmingą stebėsenos ir ataskaitų teikimo procesą, veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų veiklos tobulinimas turėtų būti neatsiejama tikrintojų vykdomos patikros dalis;
- (20) patikros veiklą turėtų vykdyti ir patikros ataskaitas turėtų išduoti tik kompetentingi tikrintojai ir jų darbuotojai. Tikrintojai turėtų nustatyti ir nuolat tobulinti vidaus tvarką, užtikrinančią, kad visi patikros veikloje dalyvaujantys darbuotojai būtų kompetentingi atlikti jiems pavestas užduotis. Kriterijai, skirti nustatyti, ar tikrintojas yra kompetentingas, turėtų būti vienodi visose valstybėse narėse ir turėtų būti patikrinami, objektyvūs bei skaidrūs;
- (21) pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008 įsteigta nacionalinė akreditacijos įstaiga turėtų būti įgaliota akredituoti tikrintoją ir išduoti patikimą pažymą dėl tikrintojo kompetencijos vykdyti patikros veiklą pagal šį reglamentą, priimti administracines priemones ir atlikti tikrintojų priežiūrą;
- (22) naudojant tikrintojams skirtus šablonus ir tam tikrus failų formatus, užtikrinamas didesnis valstybių narių tarpusavio darnumas ir padedama išvengti metodikos skirtumų. Tikrintojai turėtų naudoti Komisijos parengtus šablonus arba tam tikrus failų formatus. Jei valstybė narė parengia nacionalinius šablonus arba failų formatų specifikacijas, siekiant užtikrinti metodikos darnumą, juose turėtų būti bent tie patys elementai, kaip ir Komisijos parengtuose šablonuose;

⁽¹⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/31/EB dėl anglies dioksido geologinio saugojimo, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 85/337/EEB, direktyvas 2000/60/EB, 2001/80/EB, 2004/35/EB, 2006/12/EB, 2008/1/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1013/2006 (OL L 140, 2009 6 5, p. 114).

- (23) valstybė narė, nusprendusi, kad jai ekonominiu požiūriu nenaudinga arba neperspektyvu steigti nacionalinę akreditacijos įstaigą arba vykdyti akreditavimo veiklą, turėtų galėti naudotis kitos valstybės narės akreditacijos įstaigos paslaugomis. Akreditavimo veiklą pagal šį reglamentą turėtų būti leidžiama vykdyti tik toms nacionalinėms akreditacijos įstaigoms, kurios sėkmingai praėjo pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažintos įstaigos surengtą tarpusavio vertinimą;
- (24) jei nacionalinė akreditacijos įstaiga įrodo atitinkanti šį reglamentą ir jeigu ji jau sėkmingai atliko tarpusavio vertinimą, kurį surengė pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažinta įstaiga, daroma prielaida, kad ji atitinka nacionalinėms akreditacijos įstaigoms keliamus procedūrinius reikalavimus, pvz., reikalavimus dėl nacionalinės akreditacijos įstaigos struktūros, kompetencijos užtikrinimo tvarkos diegimo, reikalingų procedūrų, valdymo sistemos ir gautos informacijos konfidencialumo užtikrinimo priemonių įdiegimo, ir ji turėtų būti atleista nuo reikalavimo atlikti naują tarpusavio vertinimą išgaliojus šiam reglamentui. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/4/EB ⁽¹⁾ institucijų turimose tikrinamo veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitose pateikta informacija apie aplinką skaidrumo sumetimais turėtų būti skelbiama viešai, atsižvelgiant į tam tikrus konfidencialumo reikalavimus;
- (25) kad šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų sistema tinkamai veiktų ir kad būtų prižiūrima patikrų kokybė, labai svarbu užtikrinti veiksmingą nacionalinių akreditacijos įstaigų arba, jei taikytina, kitų nacionalinių institucijų ir kompetentingų institucijų tarpusavio bendradarbiavimą. Siekiant skaidrumo būtina užtikrinti, kad nacionalinės akreditacijos įstaigos arba, jei taikytina, kitos nacionalinės institucijos ir kompetentingos institucijos įdiegtų veiksmingas keitimosi informacija priemonės. Kompetentingos institucijos turėtų keistis informacija tarpusavyje ir su akreditacijos įstaigomis arba su kitomis nacionalinėmis institucijomis taikydamos aukščiausio lygio konfidencialumo ir profesinės paslapties garantijas ir vadovaudamosi taikytiniais nacionalinės ir Sąjungos teisės aktais;
- (26) į šį reglamentą įtraukti patobulinti akreditavimo ir tikrinimo reikalavimai, nustatyti iš dalies atsižvelgiant į Aplinkos apsaugos tarptautinių standartų ir rekomenduojamos praktikos pirmąjį leidimą – Tarptautinės aviacijos išmetamo anglies dioksido kiekio kompensavimo ir mažinimo sistemą (CORSIA) (Čikagos konvencijos IV tomo 16 priedas), 2018 m. birželio 27 d. ICAO tarybos patvirtintą jos 214-osios sesijos dešimtajame posėdyje. Taip pat, siekiant atsižvelgti į Aplinkos apsaugos tarptautinių standartų ir rekomenduojamos praktikos pirmąjį leidimą, iš dalies keičiamas Reglamentas dėl išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, ir pagal Direktyvos 2003/87/EB 28c straipsnį šios dvi priemonės papildomos deleguotuoju aktu;
- (27) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Klimato kaitos komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Dalykas

Šiuo reglamentu nustatomos pagal Direktyvą 2003/87/EB teikiamų ataskaitų patikros ir tikrintojų akreditavimo bei priežiūros nuostatos.

Be to, nepažeidžiant Reglamento (EB) Nr. 765/2008, šiuo reglamentu nustatomos tikrintojų tarpusavio pripažinimo ir nacionalinių akreditacijos įstaigų tarpusavio vertinimo pagal Direktyvos 2003/87/EB 15 straipsnį nuostatos.

2 straipsnis

Taikymo sritis

Šis reglamentas taikomas nuo 2019 m. sausio 1 d. pagal Direktyvos 2003/87/EB 14 straipsnį teikiamų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir tonkilometrų duomenų patikrai ir duomenų, reikalingų *ex ante* santykiams taršos rodikliams atnaujinti ir įrenginiams suteiktinų nemokamų apyvartinių taršos leidimų skaičiui nustatyti, patikrai.

⁽¹⁾ 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB (OL L 41, 2003 2 14, p. 26).

3 straipsnis

Apibrėžtys

Be terminų, kurių apibrėžtys nustatytos Direktyvos 2003/87/EB 3 straipsnyje ir Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 3 straipsnyje, šiame reglamente vartojami taip apibrėžiami terminai:

- 1) neaptikimo rizika – rizika, kad tikrintojas neaptiks esminio netikslumo;
- 2) akreditavimas – nacionalinės akreditacijos įstaigos patvirtinimas, kad tikrintojas atitinka Reglamento (EB) Nr. 765/2008 2 straipsnio 9 punkte apibrėžtų darnųjų standartų reikalavimus ir šiame reglamente nustatytus veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos tikrinimo reikalavimus;
- 3) tikrintojas – juridinis asmuo arba kitas teisės subjektas, atliekantis patikrą pagal šį reglamentą ir akredituotas nacionalinės akreditacijos įstaigos pagal šį reglamentą bei Reglamentą (EB) Nr. 765/2008, arba, nepažeidžiant to reglamento 5 straipsnio 2 dalies, patikros ataskaitos rengimo metu kitaip įgaliotas fizinis asmuo;
- 4) patikra – tikrintojų veikla, vykdoma patikros ataskaitai pagal šį reglamentą parengti;
- 5) netikslumas – nenurodyti, netinkamai pateikti duomenys arba klaida veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo pateiktuose duomenyse, neatsižvelgiant į neapibrėžtį, leidžiamą pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 12 straipsnio 1 dalies a punktą;
- 6) esminis netikslumas – netikslumas, kuris, tikrintojų nuomone, atskirai arba kartu su kitais netikslumais viršija reikšmingumo lygį arba gali turėti poveikį tam, kaip kompetentinga institucija įvertins veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitą;
- 7) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaita – metinė išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita, kurią veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas privalo pateikti pagal Direktyvos 2003/87/EB 14 straipsnio 3 dalį, arba tonkilometrų duomenų ataskaita, kurią orlaivių naudotojas privalo pateikti prašydamas apyvartinių taršos leidimų pagal tos direktyvos 3e ir 3f straipsnius, bazinių duomenų ataskaita, kurią veiklos vykdytojas teikia Komisijai pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 4 straipsnio 2 dalį, arba duomenų ataskaita, kurią veiklos vykdytojas teikia pagal to reglamento 5 straipsnio 2 dalį;
- 8) akreditavimo sritis – I priede nurodyta veikla, kuriai vykdyti siekiama gauti akreditavimo pažymėjimą arba kuriai vykdyti jis suteikiamas;
- 9) kompetencija – gebėjimas taikyti žinias ir įgūdžius veiklai vykdyti;
- 10) reikšmingumo lygis – kiekybinė ribinė vertė arba ribinis taškas, kuriuos viršijančius netikslumus atskirai arba kartu su kitais netikslumais tikrintojas laiko esminiais;
- 11) kontrolės sistema – veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo atliekamas rizikos vertinimas ir visos kontrolės priemonės, įskaitant nuolatinį jų valdymą, kurias veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas yra nustatęs, patvirtinęs dokumentais, įdiegia ir taiko atitinkamai pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 59 straipsnį arba pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 11 straipsnį;
- 12) kontrolė – veiksmai arba priemonės, kuriuos veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas taiko būdingajai rizikai mažinti;
- 13) neatitiktis – vienas iš toliau nurodytų dalykų:
 - a) jei tikrinama veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita, bet kuris veiklos vykdytojo atliktas arba neatliktas veiksmas, prieštaraujantis leidimo išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas ir kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano reikalavimams;
 - b) jei tikrinama orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio arba tonkilometrų duomenų ataskaita, bet kuris orlaivių naudotojo atliktas arba neatliktas veiksmas, prieštaraujantis kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano reikalavimams;
 - c) jei tikrinama bazinių duomenų ataskaita, veiklos vykdytojo pateikta pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 4 straipsnio 2 dalies a punktą, arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaita, veiklos vykdytojo pateikta pagal to reglamento 5 straipsnio 2 dalį, – bet kuris veiklos vykdytojo atliktas arba neatliktas veiksmas, prieštaraujantis stebėsenos metodikos plano reikalavimams;
 - d) akreditavimo pagal IV skyrių tikslu – bet kuris tikrintojų atliktas arba neatliktas veiksmas, prieštaraujantis šio reglamento reikalavimams;

- 14) vieta (tikrinant orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio arba tonkilometrų duomenų ataskaitą) – vieta, kurioje nustatomas ir administruojamas stebėsenos procesas, įskaitant vietas, kuriose tvarkomi ir saugomi svarbūs duomenys ir informacija;
- 15) kontrolės aplinka – aplinka, kurioje veikia vidaus kontrolės sistema, ir visi veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo vadovybės veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti šios vidaus kontrolės sistemos išmanymą;
- 16) būdingoji rizika – prieš atsižvelgiant į susijusios kontrolės poveikį įvertinamas veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos parametro jautrumas netikslumams, kurie atskirai arba kartu su kitais netikslumais gali būti esminiai;
- 17) kontrolės rizika – veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos parametro jautrumas netikslumams, kurie atskirai arba kartu su kitais netikslumais gali būti esminiai ir kurių nebus išvengta arba kurie nebus laiku aptikti ir ištaisyti taikant kontrolės sistemą;
- 18) patikros rizika – nuo būdingosios rizikos, kontrolės rizikos ir aptikimo rizikos priklausanti rizika, kad tikrintojas pateiks netinkamą patikros išvadą, kai veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje bus esminių netikslumų;
- 19) pagrįstas patikrinimas – patikros išvadoje teigiamai išreikštas aukšto, bet ne absoliutaus lygio patikrinimas, kad tikrinamoje veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje nėra esminių netikslumų;
- 20) analitinės procedūros – duomenų svyravimų ir tendencijų analizė, įskaitant su kita susijusia informacija nesuderinamų arba nuo prognozuotų kiekių nukrypstančių ryšių analizę;
- 21) patikros vidaus dokumentai – visi vidaus dokumentai, kuriuos tikrintojas parengė registruodamas visus dokumentinius įrodymus ir pagrįsdamas veiksmus, atliekamus veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitai patikrinti;
- 22) ES ATLPS audito vadovas – ES ATLPS auditorius, vadovaujantis patikros grupei, atsakingai už veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikrą ir patikros ataskaitos pateikimą, ir prižiūrintis jos darbą;
- 23) ES ATLPS auditorius – patikros grupės, atsakingos už veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikrą, narys, kuris nėra ES ATLPS audito vadovas;
- 24) dalyko ekspertas – asmuo, kuris suteikia išsamių žinių ir dalijasi profesine patirtimi tam tikru klausimu, kai to reikia patikros veiklai vykdyti pagal III skyrių ir akreditavimo veiklai vykdyti pagal V skyrių;
- 25) patikinimo lygis – patikimumas, kurį tikrintojas suteikia patikros ataskaitai remdamasis patikros rizikos mažinimo tikslu ir atsižvelgdamas į įsipareigojimo atlikti patikrą aplinkybes;
- 26) vertintojas – asmuo, nacionalinės akreditacijos įstaigos paskirtas individualiai arba dirbant vertinimo grupėje atlikti tikrintojų vertinimą pagal šį reglamentą;
- 27) vyriausiasis vertintojas – vertintojas, kuriam tenka bendroji atsakomybė už tikrintojų įvertinimą pagal šį reglamentą;
- 28) bazinių duomenų ataskaita – ataskaita, kurią veiklos vykdytojas teikia pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 4 straipsnio 2 dalį;
- 29) naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaita – ataskaita, kurią veiklos vykdytojas teikia pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 5 straipsnio 2 dalį.

4 straipsnis

Atitikties prielaida

Jeigu tikrintojas įrodo atitinkąs kriterijus, nustatytus atitinkamuose darniuosiuose standartuose (arba jų dalyse), apibrėžtuose Reglamento (EB) Nr. 765/2008 2 straipsnio 9 punkte, kurių nuorodos paskelbtos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, daroma prielaida, kad jis atitinka tuos šio reglamento II ir III skyrių reikalavimus, kuriuos apima taikytini darnieji standartai.

5 straipsnis

Bendra akreditavimo sistema

Jei šiame reglamente nenustatytos konkrečios nuostatos dėl nacionalinių akreditacijos įstaigų sudėties ar akreditavimo veiklos bei su ja susijusių reikalavimų, taikomos atitinkamos Reglamento (EB) Nr. 765/2008 nuostatos.

II SKYRIUS

PATIKRA

6 straipsnis

Patikros patikimumas

Patikrinta išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita, bazinių duomenų ataskaita arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaita turi būti patikima naudotojams. Jos turinys turi atitikti tai, ką ketinta pateikti, arba tai, ko galima pagrįstai tikėtis.

Veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikros procesas turi būti veiksminga ir patikima kokybės užtikrinimo ir kokybės kontrolės procedūras papildanti priemonė, kurią taikant veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui suteikiama informacija, kuria pasinaudodamas jis gali pagerinti išmetamųjų teršalų kiekio stebėseną ir ataskaitų teikimą, arba duomenys, reikalingi nemokamiems apyvartiniams taršos leidimams paskirstyti.

7 straipsnis

Bendri tikrintojų įpareigojimai

1. Tikrintojas atlieka patikras ir vykdo veiklą, kaip reikalaujama šiame skyriuje, siekdamas pateikti patikros ataskaitą, kurios išvadoje būtų pagrįstai patikinta, kad veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje nėra esminių netikslumų.
2. Tikrintojas planuoja ir atlieka patikras laikydamasis profesinio skepticizmo nuostatos, pripažindamas, kad gali būti aplinkybių, dėl kurių veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos informacijoje gali būti esminių netikslumų.
3. Tikrintojas atlieka patikrą tarnaudamas visuomenės interesams ir būdamas nepriklausomas nuo veiklos vykdytojo ar orlaivių naudotojo ir nuo kompetentingų institucijų, atsakingų už Direktyvos 2003/87/EB taikymą.
4. Atlikdamas patikrą tikrintojas įvertina, ar:
 - a) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaita yra išsami ir atitinka atitinkamai Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 X priede arba Deleguotojo reglamento (ES) .../... IV priede nustatytus reikalavimus;
 - b) veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas veikė laikydamasis leidimo išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas reikalavimų ir kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano reikalavimų, jeigu tai susiję su veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio patikra, ir kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano reikalavimų, jeigu tai susiję su orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio arba tonkilometrių duomenų ataskaitos patikra;
 - c) jei tai susiję su veiklos vykdytojo bazinių duomenų ataskaita arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaita, veiklos vykdytojas veikė pagal stebėsenos metodikos plano, parengto pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 8 straipsnį ir patvirtinto kompetentingos institucijos, reikalavimus;
 - d) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje pateiktuose duomenyse nėra esminių netikslumų;
 - e) gali būti pateikta informacija, pagrindžianti veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo duomenų srauto valdymo veiklą, kontrolės sistemą ir susijusias procedūras, skirtas tobulinti jų stebėsenos ir ataskaitų teikimo kokybę.

Nukrypdamas nuo c punkto, tikrintojas įvertina, ar tuo atveju, kai stebėsenos metodikos planas prieš pateikiant bazinių duomenų ataskaitą neturi būti patvirtintas kompetentingos institucijos, veiklos vykdytojo stebėsenos metodikos planas atitinka Deleguotojo reglamento (ES) .../... reikalavimus. Jei tikrintojas nustato, kad stebėsenos metodikos planas neatitinka Deleguotojo reglamento (ES) .../..., veiklos vykdytojas atlieka stebėsenos metodikos plano pakeitimus, kad jis atitiktų tą reglamentą.

Siekdamas įvykdyti šios pastraipos d punkto reikalavimus, tikrintojas gauna iš veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo aiškių ir objektyvių įrodymų, kuriais pagrindžiamas ataskaitoje nurodytas bendras išmestų teršalų kiekis, tonkilometrių duomenys arba duomenys, reikalingi nemokamiems apyvartiniams taršos leidimams paskirstyti, ir atsižvelgia į visą kitą veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje pateiktą informaciją.

5. Jei tikrintojas nustato, kad veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas nesilaiko Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 arba Deleguotojo reglamento (ES) .../..., tas nukrypimas nurodomas patikros ataskaitoje, net jei kompetentinga institucija yra patvirtinusi atitinkamai atitinkamą stebėsenos planą arba stebėsenos metodikos planą.

6. Jeigu stebėsenos planas nėra patvirtintas kompetentingos institucijos pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 12 straipsnį, jeigu jis nėra išsamus arba jeigu per ataskaitinį laikotarpį padaryta to įgyvendinimo reglamento 15 straipsnio 3 arba 4 dalyje nurodytų reikšmingų pakeitimų, kurių kompetentinga institucija nėra atitinkamai patvirtinusi, tikrintojas pataria veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui gauti reikiamą kompetentingos institucijos patvirtinimą.

Jeigu stebėsenos metodikos planas turi būti patvirtintas kompetentingos institucijos prieš pateikiant bazinių duomenų ataskaitą pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 8 straipsnio 4 dalį, bet jis nėra patvirtintas arba nėra išsamus, arba jeigu padaryta to reglamento 9 straipsnio 5 dalyje nurodytų reikšmingų pakeitimų, kurių kompetentinga institucija nėra patvirtinusi, tikrintojas pataria veiklos vykdytojui gauti reikiamą kompetentingos institucijos patvirtinimą.

Kompetentingai institucijai suteikus patvirtinimą, tikrintojas atitinkamai tęsia, kartoja arba pritaiko patikros veiklą.

Jei iki patikros ataskaitos išdavimo to patvirtinimo negaunama, tikrintojas tai nurodo patikros ataskaitoje.

8 straipsnis

Ikisutartiniai įpareigojimai

1. Prieš įsipareigodamas atlikti patikrą, tikrintojas deramai išsiaiškina, koks tai yra veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas, kad galėtų įvertinti, ar jis gali apsiimti atlikti patikrą. Šiuo tikslu tikrintojas atlieka bent šiuos veiksmus:
 - a) įvertina riziką, susijusią su įsipareigojimu atlikti veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikrą pagal šį reglamentą;
 - b) peržiūri veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo pateiktą informaciją, kad galėtų nustatyti patikros sritį;
 - c) įvertina, ar įsipareigojimas priklauso jo akreditavimo sričiai;
 - d) įvertina, ar jis yra pakankamai kompetentingas, turi pakankamai darbuotojų ir išteklių, kad galėtų surinkti patikros grupę, gebančią išnagrinėti sudėtingus įrenginius arba orlaivių naudotojo veiklą ir orlaivių parką, taip pat ar jis yra pajėgus per reikiamą laikotarpį sėkmingai pabaigti patikrą;
 - e) įvertina, ar jis yra pajėgus užtikrinti, kad jo surinksima patikros grupė būtų pakankamai kompetentinga, ir joje būtų asmenų, kurie galėtų tinkamai atlikti konkretaus veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo patikrą;
 - f) nustato, kiek laiko reikia skirti kiekvienam patikros įsipareigojimui atlikti, kad patikra būtų atlikta tinkamai.
2. Veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas pateikia tikrintojui visą svarbią informaciją, suteikiančią tikrintojui galimybę vykdyti 1 dalyje nurodytą veiklą.

9 straipsnis

Tikrinimo trukmės nustatymas

1. Nustatydamas 8 straipsnio 1 dalies f punkte nurodyto patikros įsipareigojimo atlikimo trukmę, tikrintojas atsižvelgia bent į šiuos veiksnius:
 - a) įrenginių arba orlaivių naudotojo veiklos ir orlaivių parko sudėtingumą;
 - b) informacijos lygį ir atitinkamai kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano sudėtingumą;
 - c) reikalaujamą reikšmingumo lygį;
 - d) duomenų srauto valdymo veiklos ir veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo kontrolės sistemos sudėtingumą ir išsamumą;
 - e) su šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimu, tonkilometrių duomenimis arba duomenimis, reikalingais nemokamiems apyvartiniams taršos leidimams paskirstyti, susijusios informacijos ir duomenų buvimo vietą.
2. Tikrintojas užtikrina, kad patikros sutartyje būtų numatyta galimybė skirti papildomai laiko sutartyje numatytajam, jei tokio papildomo laiko prireikia strateginei analizei, rizikos analizei ar kitai patikros veiklai atlikti. Papildomo laiko gali reikėti bent tokiose situacijose:
 - a) atliekant patikrą paaiškėja, kad duomenų srauto valdymo veikla, kontrolė arba veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo logistinė veikla yra sudėtingesnės nei iš pradžių manyta;

- b) atlikdamas patikrą tikrintojas duomenų rinkiniuose randa netikslumų, neatitiktį, nustato, kad trūksta duomenų, arba randa klaidų.
- 3. Tikrintojas įrašo tikrinimo trukmę į patikros vidaus dokumentus.

10 straipsnis

Veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo teikiama informacija

1. Prieš atlikdamas strateginę analizę ir kitais patikros laikotarpio momentais veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas tikrintojui pateikia visus toliau išvardytus dokumentus:
 - a) jeigu atliekama veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitos patikra – veiklos vykdytojo leidimą išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas;
 - b) naujausią veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo stebėsenos plano versiją, taip pat kitas svarbias kompetentingos institucijos patvirtintas stebėsenos plano versijas su patvirtinimo įrodymais;
 - c) naujausią veiklos vykdytojo stebėsenos metodikos plano versiją, taip pat kitas svarbias stebėsenos metodikos plano versijas ir, jei taikytina, patvirtinimo įrodymus;
 - d) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo duomenų srauto valdymo veiklos aprašymą;
 - e) atitinkamai Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 59 straipsnio 2 dalies a punkte arba Deleguotojo reglamento (ES) .../... 11 straipsnio 1 dalyje nurodytą veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo rizikos vertinimą ir visos kontrolės sistemos aprašą;
 - f) jei taikytina, supaprastintą neapibrėžties vertinimą, nurodytą Deleguotojo reglamento (ES) .../... 7 straipsnio 2 dalies c punkte;
 - g) kompetentingos institucijos patvirtintame stebėsenos plane arba stebėsenos metodikos plane minimas procedūras, įskaitant duomenų srauto valdymo veiklos ir kontrolės įgyvendinimo procedūras;
 - h) atitinkamai veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo metinę išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą, tonkilometrių duomenų ataskaitą, bazinių duomenų ataskaitą arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitą;
 - i) jei taikytina, su ankstesniais apyvartinių taršos leidimų paskirstymo etapais susijusių ankstesnių paskirstymo laikotarpių bazinių duomenų ataskaitas, pateiktas kompetentingai institucijai taikant Direktyvos 2003/87/EB 10a straipsnio 21 dalį;
 - j) jei taikytina, kompetentingos institucijos patvirtintą veiklos vykdytojo ėminių ėmimo planą, nurodytą Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 33 straipsnyje;
 - k) jeigu ataskaitiniu laikotarpiu stebėsenos planas buvo pakeistas, visų šių pakeitimų aprašymą pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 16 straipsnio 3 dalį;
 - l) jei taikytina, Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 69 straipsnio 4 dalyje nurodytą ataskaitą;
 - m) atitinkamai praeitų metų arba praeito bazinio laikotarpio patikros ataskaitą, jeigu tikrintojas atitinkamai praeitais metais arba praeitu baziniu laikotarpiu neatliko to konkretaus veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo patikros;
 - n) visą susijusį susirašinėjimą su kompetentinga institucija, visų pirma informaciją, susijusią su pranešimais apie atitinkamai stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano pakeitimus;
 - o) informaciją apie duomenų bazines ir duomenų šaltinius, naudotus stebėsenos ir ataskaitų teikimo tikslais, įskaitant tuos, kurių šaltinis yra Eurokontrolė arba kita susijusi organizacija;
 - p) jeigu patikra susijusi su įrenginių, kuriuose pagal Direktyvą 2009/31/EB patvirtintoje saugykloje vykdomas geologinis šiltnamio efektą sukeliančių dujų saugojimas, išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita, pagal tą direktyvą privalomą stebėsenos planą ir pagal tos direktyvos 14 straipsnį privalomas ataskaitas, apimančias bent jau tikrintinos išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitos ataskaitinį laikotarpį;
 - q) jeigu taikytina, kompetentingos institucijos patvirtinimą dėl reikalavimo vykdyti į įrenginių buvimo vietą netaikymo pagal 31 straipsnio 1 dalį;
 - r) veiklos vykdytojo įrodymus, kuriais patvirtinama atitiktis stebėsenos plane nustatytų pakopų neapibrėžties ribinėms vertėms;
 - s) visą kitą svarbią informaciją, reikalingą patikrai planuoti ir atlikti.
2. Prieš tikrintojui išduodant patikros ataskaitą, veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas pateikia tikrintojui galutinę aprobuotą ir vidaus tvarka patvirtintą veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitą.

11 straipsnis

Strateginė analizė

1. Patikros pradžioje tikrintojas atlieka visos su įrenginiu arba orlaivių naudotoju susijusios veiklos strateginę analizę, kad įvertintų tikėtiną patikros užduočių pobūdį, mastą ir sudėtingumą.
2. Kad suprastų įrenginyje arba orlaivių naudotojo vykdomą veiklą, tikrintojas surenka ir peržiūri informaciją, būtiną įvertinti, ar patikros grupė yra pakankamai kompetentinga atlikti patikrą, nustatyti, ar sutartyje nurodyta tikrinimo trukmė nustatyta teisingai, ir įsitikinti, kad ji yra pajėgi atlikti reikiamą rizikos analizę. Ta informacija apima bent:
 - a) 10 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją;
 - b) reikalaujamą reikšmingumo lygį;
 - c) informaciją, gautą per ankstesnių metų patikras, jeigu tikrintojas atlieka to paties veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo patikrą.
3. Peržiūrėdamas 2 dalyje nurodytą informaciją, tikrintojas įvertina bent šiuos dalykus:
 - a) tikrindamas veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą – įrenginio kategoriją, nurodytą Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnyje, ir tame įrenginyje vykdomą veiklą;
 - b) tikrindamas orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą arba tonkilometrų duomenų ataskaitą – orlaivių naudotojo dydį ir pobūdį, informacijos pasiskirstymą įvairiose vietose ir skrydžių skaičių bei pobūdį;
 - c) atitinkamai kompetentingos institucijos patvirtintą stebėsenos planą arba stebėsenos metodikos planą, taip pat atitinkamai tame stebėsenos plane arba stebėsenos metodikos plane nustatytos metodikos ypatumus;
 - d) taršos šaltinių ir sukėlėklių pobūdį, mastą ir sudėtingumą, taip pat įrangą ir procesus, kuriuos taikant gauti išmetamųjų teršalų kiekio, tonkilometrų duomenys arba duomenys, reikalingi nemokamiems apyvartiniam taršos leidimams paskirstyti, įskaitant atitinkamai stebėsenos plane arba stebėsenos metodikos plane aprašytą matavimo įrangą, apskaičiavimo faktorių kilmę ir taikymą bei kitus pirminius duomenų šaltinius;
 - e) duomenų srauto valdymo veiklą, kontrolės sistemą ir kontrolės aplinką.
4. Atlikdamas strateginę analizę tikrintojas patikrina:
 - a) ar jam pateiktas atitinkamai stebėsenos planas arba stebėsenos metodikos planas yra naujausia stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano versija, prireikus patvirtinta kompetentingos institucijos;
 - b) ar atitinkamai per ataskaitinį laikotarpį buvo padaryta stebėsenos plano pakeitimų arba ar per bazinį laikotarpį buvo padaryta stebėsenos metodikos plano pakeitimų;
 - c) jei taikytina, ar apie b punkte nurodytus pakeitimus buvo pranešta kompetentingai institucijai pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 15 straipsnio 1 dalį arba 23 straipsnį arba ar tuos pakeitimus patvirtino kompetentinga institucija pagal to įgyvendinimo reglamento 15 straipsnio 2 dalį;
 - d) jei taikytina, ar apie b punkte nurodytus pakeitimus buvo pranešta kompetentingai institucijai pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 9 straipsnio 3 dalį arba ar tuos pakeitimus patvirtino kompetentinga institucija pagal to reglamento 9 straipsnio 4 dalį.

12 straipsnis

Rizikos analizė

1. Kad sėkmingai parengtų, suplanuotų ir atliktų patikrą, tikrintojas nustato ir išanalizuoja šiuos dalykus:
 - a) būdingąją riziką;
 - b) kontrolę;
 - c) jeigu b punkte nurodyta kontrolė yra įgyvendinta, kontrolės riziką, susijusią su tos kontrolės veiksmingumu.
2. Nustatydamas ir analizuodamas 1 dalyje nurodytus dalykus, tikrintojas atsižvelgia bent į:
 - a) 11 straipsnio 1 dalyje nurodytos strateginės analizės išvadas;
 - b) 10 straipsnio 1 dalyje ir 11 straipsnio 2 dalies c punkte nurodytą informaciją;
 - c) 11 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytą reikšmingumo lygį.

3. Tikrintojas, nustatęs, kad veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas savo rizikos vertinime nenustatė susijusios būdingosios rizikos ir kontrolės rizikos, apie tai praneša veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui.
4. Jeigu reikia atsižvelgiant į patikros metu gautą informaciją, tikrintojas peržiūri rizikos analizę ir iš dalies keičia arba kartoja reikalingą patikros veiklą.

13 straipsnis

Patikros planas

1. Tikrintojas, remdamasis strateginės analizės ir rizikos analizės metu gauta informacija ir nustatyta rizika, parengia patikros planą, į kurį įtraukia bent šiuos elementus:
 - a) patikros programą, kurioje aprašomas patikros veiklos pobūdis ir sritis, taip pat šios veiklos atlikimo laikas ir būdas;
 - b) kontrolės tikrinimo planą, kuriame nustatomas kontrolės ir kontrolės procedūrų patikrinimo mastas ir metodai;
 - c) duomenų imties planą, kuriame nustatoma duomenų imties, susijusios su duomenų vertėmis, kuriomis remiantis buvo apskaičiuoti veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitoje nurodytas bendras išmestas teršalų kiekis, orlaivių naudotojo tonkilometrių duomenų ataskaitoje nurodyti suvestiniai tonkilometrių duomenys arba veiklos vykdytojo bazinių duomenų ataskaitoje ar naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitoje nurodyti suvestiniai duomenys, reikalingi nemokamiems apyvartiniams taršos leidimams paskirstyti, sritis ir metodai.
2. 1 dalies b punkte nurodytą kontrolės tikrinimo planą tikrintojas sudaro taip, kad galėtų nustatyti, kiek galima pasitikėti atitinkama kontrole vertinant atitiktį 7 straipsnio 4 dalies b, c arba d punktuose arba 7 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje nurodytiems reikalavimams.

Nustatydamas duomenų imties dydį ir su duomenų imtimi susijusią veiklą, kuria patikrinama kontrolė, tikrintojas atsižvelgia į šiuos elementus:

- a) būdingąją riziką;
 - b) kontrolės aplinką;
 - c) susijusią kontrolę;
 - d) reikalavimą pateikti pagrindai patikimą patikros išvadą.
3. 1 dalies c punkte nurodytų duomenų atrankai nustatydamas imties dydį ir su duomenų imtimi susijusią veiklą, tikrintojas atsižvelgia į šiuos elementus:
 - a) būdingąją riziką ir kontrolės riziką;
 - b) analitinių procedūrų rezultatus;
 - c) reikalavimą pateikti pagrindai patikimą patikros išvadą;
 - d) reikšmingumo lygį;
 - e) atskiros duomenų elemento poveikio visam duomenų rinkiniui svarbą.
 4. Tikrintojas sudaro ir įgyvendina patikros planą taip, kad patikros rizika būtų sumažinta iki priimtino lygio, suteikiantis galimybę pateikti pagrindą patikinimą, kad veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje nėra esminių netikslumų.
 5. Jeigu tikrintojas, atlikdamas patikrą, nustato, kad esama papildomos rizikos, kurią būtina sumažinti, arba jeigu iš tiesų rizika yra mažesnė nei iš pradžių manyta, jis atnaujina rizikos analizę ir patikros planą ir atitinkamai pritaiko patikros veiklą.

14 straipsnis

Patikros veikla

Tikrintojas įgyvendina patikros planą ir, remdamasis rizikos analize, patikrina atitinkamai kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano įgyvendinimą.

Tuo tikslu tikrintojas atlieka bent esminį patikrinimą, kurį sudaro analitinės procedūros, duomenų tikrinimas ir stebėsenos metodikos patikrinimas, ir patikrina:

- a) duomenų srauto valdymo veiklą ir taikomas duomenų srauto sistemas, įskaitant informacinių technologijų sistemas;
- b) ar veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo vykdoma kontrolė tinkamai patvirtinta dokumentais, įdiegta, taikoma ir ar ja veiksmingai mažinama būdingoji rizika;

- c) ar atitinkamai stebėsenos plane arba stebėsenos metodikos plane nurodytos procedūros yra veiksmingos mažinant būdingąją riziką ir kontrolės riziką ir ar tos procedūros yra įdiegtos, pakankamai dokumentuotos ir tinkamai taikomos.

Vykdydamas antros pastraipos a punktą tikrintojas, remdamasis duomenų šrauto valdymo veiklos operacijų eiliškumu ir jų tarpusavio sąveika, atseka visą duomenų srautą nuo pirminio šaltinio duomenų iki veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos sudarymo.

15 straipsnis

Analitinės procedūros

1. Tikrintojas taiko analitines procedūras, kad įvertintų duomenų patikimumą ir išsamumą, kai, remiantis būdingąja rizika, kontrolės rizika ir veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo kontrolės tinkamumu, matyti, kad tokias analitines procedūras būtina taikyti.
2. Vykdydamas 1 dalyje nurodytas analitines procedūras, tikrintojas įvertina ataskaitoje pateiktus duomenis, kad nustatytų galimas rizikos sritis ir paskui patvirtintų bei pritaikytų numatomą patikros veiklą. Tikrintojas bent:
 - a) įvertina tam tikro laikotarpio duomenų arba tam tikrų palyginamų duomenų vienetų svyravimų ir tendencijų patikimumą;
 - b) nustato akivaizdžius riktus, netikėtus duomenis ir duomenų spragas.
3. Taikydamas 1 dalyje nurodytas analitines procedūras, tikrintojas atlieka šias procedūras:
 - a) prieš atlikdamas 14 straipsnyje nurodytą veiklą jis atlieka preliminaras suvestinių duomenų analitines procedūras, kad suprastų ataskaitoje pateiktų duomenų pobūdį, sudėtingumą ir svarbą;
 - b) išsamias suvestinių duomenų ir duomenų verčių, kuriomis remiantis buvo parengti šie suvestiniai duomenys, analitines procedūras, kad nustatytų galimas struktūrines klaidas ir akivaizdžius riktus;
 - c) galutines suvestinių duomenų analitines procedūras, kad užtikrintų, jog visos atliekant patikrą nustatytos klaidos buvo tinkamai ištaisytos.
4. Tikrintojas, radęs riktų, svyravimų, tendencijų ir nustatęs duomenų spragų ar duomenų, kurie nedera su kita susijusia informacija arba gerokai skiriasi nuo tikėtinų kiekių arba santykinų verčių, turi gauti veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo paaiškinimus, pagrįstus susijusiais papildomais įrodymais.

Remdamasis pateiktais paaiškinimais ir papildomais įrodymais, tikrintojas įvertina poveikį patikros planui ir atliktiniams patikros veiksams.

16 straipsnis

Duomenų patikra

1. Tikrintojas patikrina veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje pateiktus duomenis atlikdamas išsamų duomenų patikrinimą, apimančį duomenų atsekimą iki pirminio duomenų šaltinio, duomenų kryžminį palyginimą su išoriniais duomenų šaltiniais, sutikrinimą, atitinkamų duomenų ribinių verčių palyginimą ir perskaičiavimus.
2. Atlikdamas 1 dalyje nurodytas duomenų patikras ir atsižvelgdamas atitinkamai į patvirtintą stebėsenos planą arba į stebėsenos metodikos planą, įskaitant tame plane aprašytas procedūras, tikrintojas patikrina:
 - a) tikrindamas veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą – įrenginio ribas;
 - b) tikrindamas veiklos vykdytojo bazinių duomenų ataskaitą arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitą – įrenginio ir jo technologinio proceso dalių ribas;
 - c) tikrindamas veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą, bazinių duomenų ataskaitą arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitą – sukėlėlių ir taršos šaltinių išsamumą, kaip aprašyta atitinkamai kompetentingos institucijos patvirtintame stebėsenos plane arba stebėsenos metodikos plane;
 - d) tikrindamas orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą ir tonkilometrų duomenų ataskaitą – skrydžių, priskiriamų Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodytai aviacijos veiklai, už kuriuos yra atsakingas orlaivių naudotojas, išsamumą ir atitinkamai – išmetamųjų teršalų kiekio duomenų ir tonkilometrų duomenų išsamumą;
 - e) tikrindamas orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą ir tonkilometrų duomenų ataskaitą – ataskaitoje pateiktų duomenų atitiktį masės ir centruotės dokumentams;

- f) tikrindamas orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą – bendrų degalų sąnaudų atitiktį įsigytų ir kitaip aviacijos veiklą vykdančiam orlaiviui tiekų degalų duomenims;
 - g) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje pateiktų suvestinių duomenų atitiktį pirminio šaltinio duomenims;
 - h) jei veiklos vykdytojas taiko Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 21 straipsnio 1 dalyje nurodytą matavimu grindžiamą metodiką – išmatuotas vertes, naudodamas veiklos vykdytojo pagal to įgyvendinimo reglamento 46 straipsnį atliktus skaičiavimus;
 - i) duomenų patikimumą ir tikslumą.
3. Tikrindamas 2 dalies d punkte nurodytų skrydžių išsamumą, tikrintojas naudoja orlaivių naudotojo oro eismo duomenis, įskaitant duomenis, gautus iš Eurokontrolės arba kitų atitinkamų organizacijų, kurios gali apdoroti tokią oro eismo informaciją, kokią gauna Eurokontrolė.

17 straipsnis

Stebėsenos metodikos taikymo tinkamumo patikra

1. Tikrintojas patikrina, ar tinkamai taikoma ir įgyvendinama stebėsenos plane kompetentingos institucijos patvirtinta stebėsenos metodika, atsižvelgdamas į konkrečius tos stebėsenos metodikos ypatumus.
2. Tikrindamas veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą, tikrintojas patikrina, ar tinkamai taikomas ir įgyvendinamas kompetentingos institucijos patvirtintas Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 33 straipsnyje nurodytas ėminių ėmimo planas.
3. Tikrindamas veiklos vykdytojo bazinių duomenų ataskaitą arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitą, tikrintojas patikrina, ar tinkamai taikoma stebėsenos metodikos plane nustatytų duomenų rinkimo ir stebėsenos metodika, įskaitant tai:
 - a) ar visi duomenys, susiję su išmetamaisiais teršalais, sąnaudomis, produkcija ir energijos šlais, tinkamai priskirti įrenginio technologinio proceso dalims, atsižvelgiant į sistemos ribas, nurodytas Deleguotojo reglamento (ES) .../... I priede;
 - b) ar duomenys yra išsamūs ir ar nėra duomenų spragų arba dvigubos apskaitos atvejų;
 - c) ar su produktų santykiniais taršos rodikliais susiję veiklos lygiai nustatyti tinkamai taikant Deleguotojo reglamento (ES) .../... I priede nurodytų produktų apibūdinimus;
 - d) ar su įrenginio technologinio proceso dalimis, kurioms taikomas šilumos santykinis taršos rodiklis, šilumai centralizuotai tiekti skirtomis įrenginio technologinio proceso dalimis, taip pat įrenginio technologinio proceso dalimis, kurioms taikomas kuro santykinis taršos rodiklis, ir įrenginio technologinio proceso dalimis, kurių proceso metu išsiskiria ŠESD, susiję veiklos lygiai tinkamai priskirti atsižvelgiant į pagaminamus produktus ir laikantis deleguotųjų aktų, priimtų pagal Direktyvos 2003/87/EB 10b straipsnio 5 dalį.
4. Jeigu perduotas CO₂ kiekis pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 49 straipsnį atimamas arba perduotas N₂O kiekis pagal to reglamento 50 straipsnį nėra įskaitomas, ir jeigu perduotas CO₂ arba N₂O kiekis matuojamas ir perdavimo, ir priėmimo įrenginiuose, tikrintojas patikrina, ar abiejuose įrenginiuose išmatuotų verčių skirtumus galima paaiškinti matavimo sistemų neapibrėžtimi ir ar abiejų įrenginių išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitose buvo naudojamas teisingas aritmetinis išmatuotų verčių vidurkis.

Jeigu abiejuose įrenginiuose išmatuotų verčių skirtumų negalima paaiškinti matavimo sistemų neapibrėžtimi, tikrintojas patikrina, ar buvo atliktos pataisos siekiant pašalinti išmatuotų verčių skirtumus, ar šios pataisos buvo padarytos konservatyviai (t. y. su atsarga) ir ar kompetentinga institucija jas patvirtino.

5. Jeigu pagal Komisijos reglamento (ES) Nr. 601/2012 12 straipsnio 3 dalį reikalaujama, kad veiklos vykdytojai Komisijos sprendimo 2011/278/ES ⁽¹⁾ 24 straipsnio 1 dalies laikymosi tikslais į stebėsenos planą įtrauktų daugiau elementų, tikrintojas patikrina, ar tinkamai taikomos ir įgyvendinamos Komisijos reglamento (ES) Nr. 601/2012 reglamento 12 straipsnio 3 dalyje nurodytos procedūros. Tai atlikdamas, tikrintojas taip pat patikrina, ar veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai iki ataskaitinio laikotarpio gruodžio 31 d. pateikė informaciją apie numatomus arba padarytus įrenginių pajėgumo, veiklos lygio ir eksploatavimo pakeitimus.

⁽¹⁾ 2011 m. balandžio 27 d. Komisijos sprendimas 2011/278/ES, kuriuo nustatomos suderinto nemokamų apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB 10a straipsnį pereinamojo laikotarpio Sąjungos taisyklės (OL L 130, 2011 5 17, p. 1).

18 straipsnis

Trūkstamų duomenų gavimo metodų patikra

1. Jeigu trūkstamiems duomenims gauti pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 66 straipsnį buvo taikomi kompetentingos institucijos patvirtintame stebėsenos plane nustatyti metodai, tikrintojas patikrina, ar taikyti metodai konkrečiam atvejui buvo tinkami ir ar jie buvo taikomi teisingai.

Jeigu kompetentinga institucija pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 66 straipsnį veiklos vykdytoji arba orlaivių naudotoji leido naudoti kitus metodus negu nurodytieji pirmoje pastraipoje, tikrintojas patikrina, ar patvirtintasis metodas taikytas teisingai ir tinkamai dokumentuotas.

Jeigu veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas negali laiku gauti tokio leidimo, tikrintojas patikrina, ar veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo taikomu trūkstamų duomenų gavimo metodu užtikrinama, kad išmestas teršalų kiekis nebūtų nepakankamai įvertintas ir kad taikant šį metodą nebūtų padaryta esminių netikslumų.

2. Tikrintojas patikrina, ar veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo vykdoma kontrolė, skirta Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 66 straipsnyje nurodytų duomenų trūkumui išvengti, yra veiksminga.

3. Jeigu bazinių duomenų ataskaitose arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitose yra duomenų spragų, tikrintojas patikrina, ar stebėsenos metodikos plane pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 12 straipsnį yra nustatyti duomenų spragų šalinimo metodai, ar šie metodai buvo tinkami konkrečiam atvejui ir ar jie buvo taikomi teisingai.

Jeigu stebėsenos metodikos plane nėra nustatyta jokių taikytinų duomenų spragų šalinimo metodų, tikrintojas patikrina, ar veiklos vykdytojo taikomas trūkstamų duomenų kompensavimo metodas yra tinkamai pagrįstas ir ar juo užtikrinama, kad pagal Deleguotąjį reglamentą (ES) .../... reikalaujami duomenys nebūtų įvertinti nepakankamai arba pervertinti.

19 straipsnis

Neapibrėžties vertinimas

1. Jeigu Įgyvendinimo reglamente (ES) 2018/2066 reikalaujama, kad veiklos vykdytojas įrodytų atitiktį veiklos duomenų ir apskaičiavimo faktorių neapibrėžties ribinėms vertėms, tikrintojas patvirtina patvirtintame stebėsenos plane nustatytiems neapibrėžties lygiams apskaičiuoti naudotos informacijos tinkamumą.

2. Jeigu veiklos vykdytojas taiko nepakopinę stebėsenos metodiką, nurodytą Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 22 straipsnyje, tikrintojas patikrina visus šiuos dalykus:

- a) ar veiklos vykdytojas atliko neapibrėžties vertinimą ir jos kiekybinės vertės apskaičiavimą, kuriais įrodyta, kad laikomasi pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 22 straipsnio c punktą privalomos bendrosios neapibrėžties ribinės vertės, taikomos metiniam šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo lygiui;
- b) neapibrėžčiai įvertinti ir jos kiekybinei vertei nustatyti naudotos informacijos tinkamumą;
- c) ar taikytas bendrasis neapibrėžties vertinimo ir jos kiekybinės vertės nustatymo metodas atitinka Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 22 straipsnio b punktą;
- d) ar pateikti įrodymai, kad laikomasi Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 22 straipsnio a punkte nurodytai stebėsenos metodikai keliamų sąlygų.

3. Jeigu Deleguotajame reglamente (ES) .../... reikalaujama, kad veiklos vykdytojas atliktų supaprastintą neapibrėžties vertinimą, tikrintojas patvirtina tam vertinimui naudotos informacijos tinkamumą.

20 straipsnis

Imties sudarymas

1. Tikrindamas atitiktį 14 straipsnio b ir c punktuose nurodytai kontrolei ir procedūroms arba atlikdamas 15 ir 16 straipsniuose nurodytas patikras, tikrintojas gali taikyti įrenginiui arba orlaivių naudotojui skirtus imties metodus, jeigu, remiantis rizikos analize, imtis laikoma pagrįsta.

2. Jeigu tikrintojas imties metu nustato neatitiktį arba netikslumą, jis paprašo, kad veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas paaiškintų pagrindines neatitikties arba netikslumo priežastis, kad galėtų įvertinti neatitikties arba netikslumo poveikį ataskaitoje pateiktiems duomenims. Remdamasis tokio vertinimo rezultatais, tikrintojas nustato, ar reikia atlikti papildomus patikros veiksmus, ar turi būti padidintas imties dydis ir kurią duomenų visumos dalį veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas privalo pataisyti.

3. Tikrintojas registruoja 14–17 straipsniuose nurodytų patikrų rezultatus, įskaitant išsamią informaciją apie papildomas imtis, patikros vidaus dokumentuose.

21 straipsnis

Apsilankymai vietoje

1. Atlikdamas patikrą, tikrintojas pagal poreikį vieną ar daugiau kartų apsilanko vietoje, kad įvertintų matavimo prietaisų ir stebėsenos sistemų veikimą, atliktų apklausas, šiame skyriuje reikalaujamus veiksmus, taip pat tam, kad surinktų pakankamai informacijos ir įrodymų, suteikiančių jam galimybę padaryti išvadą, ar veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje nėra esminių netikslumų.

2. Veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas suteikia tikrintojui galimybę patekti į jo veiklos vietas.

3. Tikrindamas veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą, tikrintojas taip pat privalo apsilankyti vietoje, kad įvertintų įrenginio ribas ir sukėliklių bei taršos šaltinių išsamumą.

4. Tikrindamas veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą, bazinių duomenų ataskaitą arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitą, tikrintojas taip pat privalo apsilankyti vietoje, kad įvertintų įrenginio ir jo technologinio proceso dalių ribas ir sukėliklių, taršos šaltinių ir techninių sąsajų išsamumą.

5. Tikrindamas veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą, bazinių duomenų ataskaitą ir naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitą, tikrintojas, remdamasis rizikos analize, nusprendžia, ar reikalingi apsilankymai kitose vietose, įskaitant tokias vietas kaip įmonės centrinė būstinė ir kiti ne įrenginio vietoje esantys biurai, kuriose atliekamos svarbios sudedamosios duomenų srauto valdymo veiklos ir kontrolės operacijos.

22 straipsnis

Netikslumų, neatitiktų ir reikalavimų nesilaikymo atvejų šalinimas

1. Jeigu atlikdamas patikrą tikrintojas randa netikslumų, neatitiktų atitinkamai Įgyvendinimo reglamentui (ES) 2018/2066 arba Deleguotajam reglamentui (ES) .../... arba šių teisės aktų reikalavimų nesilaikymo atvejų, jis apie juos tinkamu laiku praneša veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui ir paprašo ištaisyti padėtį.

Veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas ištaiso visus netikslumus ir neatitiktis, apie kuriuos jam pranešama.

Jeigu nustatomas Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 arba Deleguotojo reglamento (ES) .../... reikalavimų nesilaikymo atvejis, veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas apie jį nepagrįstai nedelsdamas praneša kompetentingai institucijai ir prireikus ištaiso padėtį.

2. Visus veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo per patikrą ištaisytus netikslumus, neatitiktis Įgyvendinimo reglamentui (ES) 2018/2066 arba Deleguotajam reglamentui (ES) .../... arba šių teisės aktų reikalavimų nesilaikymo atvejus tikrintojas patikros vidaus dokumentuose registruoja ir pažymi kaip ištaisytus.

3. Jei veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas netikslumų ar neatitiktų, apie kuriuos tikrintojas jam praneša pagal 1 dalį, neištaiso prieš tikrintojui išduodant patikros ataskaitą, tikrintojas paprašo, kad veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas paaiškintų pagrindines netikslumo ar neatitikties priežastis, kad galėtų įvertinti netikslumų ar neatitiktų poveikį pateiktiems duomenims.

Tikrintojas nustato, ar neištaisyti netikslumai atskirai arba kartu su kitais netikslumais neturi esminio poveikio suvestiniams ataskaitoje nurodytiems išmetamųjų teršalų kiekiui, tonkilometrių duomenims arba duomenims, reikalingiems nemokamiems apyvartiniam taršos leidimams paskirstyti. Vertindamas netikslumų svarbą, tikrintojas atsižvelgia į jų dydį ir pobūdį, taip pat į konkrečias jų atsiradimo aplinkybes.

Tikrintojas įvertina, ar neištaisyta neatitiktis atskirai arba kartu su kitomis neatitiktimis neturi poveikio ataskaitoje pateiktiems duomenims ir ar dėl jos neatsiranda esminių netikslumų.

Jei veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas, prieš tikrintojui išduodant patikros ataskaitą, pagal 1 dalį neištaiso Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 arba Deleguotojo reglamento (ES) .../... reikalavimų nesilaikymo atvejo, tikrintojas įvertina, ar neištaisytas reikalavimų nesilaikymo atvejis neturi poveikio ataskaitoje pateiktiems duomenims ir ar dėl jo neatsiranda esminių netikslumų.

Tikrintojas gali laikyti netikslumus esminiais net jei jų reikšmingumo lygis atskirai arba kartu su kitais netikslumais yra mažesnis negu nustatyta 23 straipsnyje, jei tai pagrįsta netikslumų dydžiu bei pobūdžiu ir konkrečiomis jų atsiradimo aplinkybėmis.

23 straipsnis

Reikšmingumo lygis

1. Tikrinant išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitas, reikšmingumo lygis – 5 % viso ataskaitoje nurodyto per tikrinamą ataskaitinį laikotarpį išmesto teršalų kiekio, susijusio su bet kuriuo iš šių dalykų:
 - a) A kategorijos įrenginiais, nurodytais Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnio 2 dalies a punkte, ir B kategorijos įrenginiais, nurodytais to Įgyvendinimo reglamento 19 straipsnio 2 dalies b punkte;
 - b) orlaivių naudotojais, kurie degindami iškastinį kurą per metus išmeta ne daugiau kaip 500 kilotonų CO₂.
2. Tikrinant išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitas, reikšmingumo lygis – 2 % viso ataskaitoje nurodyto per tikrinamą ataskaitinį laikotarpį išmesto teršalų kiekio, susijusio su bet kuriuo iš šių dalykų:
 - a) C kategorijos įrenginiais, nurodytais Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnio 2 dalies c punkte;
 - b) orlaivių naudotojais, kurie degindami iškastinį kurą per metus išmeta daugiau kaip 500 kilotonų CO₂.
3. Tikrinant orlaivių naudotojų tonkilometrų duomenų ataskaitas taikytinas reikšmingumo lygis – 5 % viso ataskaitoje nurodyto tonkilometrų kiekio per tikrinamą ataskaitinį laikotarpį.
4. Tikrinant bazinių duomenų ataskaitą arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitas, reikšmingumo lygis – 5 % visos ataskaitose pateiktos toliau nurodytų dalykų vertės:
 - a) viso įrenginyje išmestų teršalų kiekio, jei duomenys susiję su išmetamųjų teršalų kiekiu;
 - b) importuotos ir pagamintos grynosios išmatuojamos šilumos kiekių sumos, jei taikoma, jeigu duomenys susiję su išmatuojamos šilumos duomenimis;
 - c) importuotų ir įrenginyje pagamintų išmetamųjų dujų kiekių sumos, jei taikoma;
 - d) su kiekviena atitinkama įrenginio technologinio proceso dalimi, kuriai taikomas produkto santykinis taršos rodiklis, susijusio atskiro veiklos lygio.

24 straipsnis

Patikros metu nustatytų faktų apibendrinimas

Baigdamas patikrą ir atsižvelgdamas į patikros metu gautą informaciją, tikrintojas:

- a) patikrina galutinius iš veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo gautus duomenis, įskaitant duomenis, pakoreguotus remiantis patikros metu gauta informacija;
- b) peržiūri veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo nurodytas galutinių duomenų ir pirmiau pateiktų duomenų skirtumų priežastis;
- c) peržiūri vertinimo rezultatus, kad nustatytų, ar atitinkamai kompetentingos institucijos patvirtintas stebėsenos planas arba stebėsenos metodikos planas, įskaitant jame aprašytas procedūras, buvo tinkamai įgyvendintas;
- d) įvertina, ar patikros rizika yra priimtino žemo lygio, kad būtų galima pateikti pagrįstą patikinimą;
- e) užtikrina, kad būtų surinkta pakankamai įrodymų, kuriais remiantis būtų galima pateikti patikros išvadą, kuria būtų pagrįstai patikinama, kad ataskaitoje nėra esminių netikslumų;
- f) užtikrina, kad patikros procesas būtų išsamiai aprašytas patikros vidaus dokumentuose ir kad patikros ataskaitoje būtų galima pateikti galutinę nuomonę.

25 straipsnis

Nepriklausoma peržiūra

1. Prieš išduodamas patikros ataskaitą, tikrintojas pateikia patikros vidaus dokumentus ir patikros ataskaitą nepriklausomą peržiūrą atliekančiam asmeniui.

2. Nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo neturi būti atlikęs jokių su jo atliekama peržiūra susijusių patikros veiksmų.

3. Nepriklausoma peržiūra apima visą šiame skyriuje aprašytą ir vidaus patikros dokumentuose užregistruotą patikros procesą.

Nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo atlieka peržiūrą siekdamas užtikrinti, kad patikros procesas atliktas pagal šį reglamentą, kad tinkamai atliktos 41 straipsnyje nurodytos patikros procedūros ir kad taikytas deramas profesinis atidumas ir nuovoka.

Nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo taip pat įvertina, ar surinkta pakankamai įrodymų, kad tikrintojas galėtų parengti pagrindai patikintą patikros ataskaitą.

4. Susidarius aplinkybėms, kuriomis po peržiūros gali tekti padaryti patikros ataskaitos pakeitimų, nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo taip pat peržiūri šiuos pakeitimus ir faktus, kuriais jie pagrįsti.

5. Tikrintojas tinkamai įgalioja asmenį, kuriam suteikiama teisė patvirtinti patikros ataskaitą remiantis nepriklausomą peržiūrą atlikusio asmens išvadomis ir patikros vidaus dokumentuose pateiktais faktais.

26 straipsnis

Patikros vidaus dokumentai

1. Tikrintojas parengia ir surenka patikros vidaus dokumentus, kuriuose pateikiama bent tokia informacija:

- a) atliktų patikros veiksmų rezultatai;
- b) strateginė analizė, rizikos analizė ir patikros planas;
- c) pakankamai informacijos, kad būtų galima pagrįsti patikros išvadą, įskaitant sprendimo, ar nustatyti netikslumai turi ar neturi esminio poveikio ataskaitoje nurodytam išmetamųjų teršalų kiekiui, tonkilometrų duomenims arba duomenims, reikalingiems nemokamiems apyvartiniams taršos leidimams paskirstyti, pagrindimą.

2. 1 dalyje nurodyti patikros vidaus dokumentai parengiami taip, kad 25 straipsnyje nurodytas nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo ir nacionalinė akreditacijos įstaiga galėtų įvertinti, ar patikra buvo atlikta pagal šį reglamentą.

Patikros ataskaitą patvirtinus pagal 25 straipsnio 5 dalį, tikrintojas nepriklausomos peržiūros rezultatus įtraukia į patikros vidaus dokumentus.

3. Kompetentingai institucijai paprašius, tikrintojas suteikia jai galimybę peržiūrėti patikros vidaus dokumentus, kad jai būtų lengviau įvertinti patikrą.

27 straipsnis

Patikros ataskaita

1. Remdamasis patikros metu surinkta informacija, tikrintojas veiklos vykdytoji arba orlaivių naudotoji išduoda kiekvienos tikrintos išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitos, tonkilometrų duomenų ataskaitos, bazinių duomenų ataskaitos arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitos patikros ataskaitą. Patikros ataskaitoje turi būti nustatytas bent vienas iš šių faktų:

- a) ataskaita pripažįstama tinkama;
- b) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje yra esminių netikslumų, kurie iki patikros ataskaitos išdavimo nebuvo ištaisyti;
- c) pagal 28 straipsnį pernelyg siaura patikros sritis, todėl tikrintojas negalėjo gauti pakankamai įrodymų, kad galėtų pateikti pagrindai patikintą patikros išvadą, kad ataskaitoje nėra esminių netikslumų;
- d) dėl pavienių neatitiktųjų arba bendro jų poveikio trūksta aiškumo, todėl tikrintojas negali pagrįstai patikinti, kad veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje nėra esminių netikslumų;
- e) tuo atveju, jei stebėsenos metodikos planas neturi būti patvirtintas kompetentingos institucijos, dėl Deleguotojo reglamento (ES) .../... reikalavimų nesilaikymo trūksta aiškumo ir tikrintojas negali pagrįstai patikinti, kad bazinių būklės duomenų ataskaitoje arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitoje nėra esminių netikslumų.

Taikant pirmos pastraipos a punktą veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaita gali būti pripažįstama tinkama tik tuo atveju, jei joje nėra esminių netikslumų.

2. Veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas kompetentingai institucijai pateikia patikros ataskaitą kartu su atitinkama tikrinta veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaita.
3. Patikros ataskaitoje pateikiama bent tokia informacija:
 - a) vertinto veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo pavadinimas;
 - b) patikros tikslai;
 - c) patikros sritis;
 - d) tikrintos veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos nuoroda;
 - e) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos tikrinimo kriterijai, nurodant leidimą, jeigu taikytina, ir atitinkamai kompetentingos institucijos patvirtinto stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano, versijas, taip pat kiekvieno plano galiojimo laikotarpį;
 - f) jeigu apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2021–2025 m. laikotarpiu tikslais būtina patikrinti bazinių duomenų ataskaitą, o kompetentinga institucija nereikalauja patvirtinti stebėsenos metodikos plano, patvirtinimas, kad tikrintojas patikrino stebėsenos metodikos planą ir kad šis planas atitinka Deleguotojo reglamento (ES) .../... reikalavimus;
 - g) jei patikros ataskaita susijusi su veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitos patikra, bendras kiekviename įrenginyje arba kiekvieno orlaivių naudotojo išmestų teršalų arba tonkilometrų kiekis pagal Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodytas veiklos rūšis;
 - h) jei patikros ataskaita susijusi su bazinių duomenų ataskaitos arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitos patikra, patikrintų duomenų metinė suvestinė su kiekvienų bazinio laikotarpio metų duomenimis apie kiekvienos įrenginio technologinio proceso dalies metinį veiklos lygį ir įrenginio technologinio proceso daliai priskirtą išmetamųjų teršalų kiekį;
 - i) ataskaitinis laikotarpis arba bazinis laikotarpis, susijęs su patikra;
 - j) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo, kompetentingos institucijos ir tikrintojo atsakomybė;
 - k) patikros išvados pagrindinis teiginys;
 - l) nustatytų netikslumų ir neatitikčių, kurie nebuvo ištaisyti iki patikros ataskaitos išdavimo, aprašymas;
 - m) apsilankymų vietoje datos ir apsilankiusieji asmenys;
 - n) informacija apie tai, ar buvo atsisakyta vykti į vietą, taip pat tokių atsisakymų vykti į vietą priežastys;
 - o) visi atliekant patikrą išaiškėję Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 arba Deleguotojo reglamento (ES) .../... reikalavimų nesilaikymo atvejai;
 - p) jeigu reikiamu laiku negalima gauti kompetentingos institucijos patvirtinimo dėl metodo, taikomo siekiant panaikinti duomenų spragas pagal 18 straipsnio 1 dalies paskutinę pastraipą, nurodoma, ar taikytas metodas yra konservatyvus, ir ar jį taikant atsiranda ar neatsiranda esminių netikslumų;
 - q) pareiškimas, ar dėl metodo, pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 12 straipsnį taikomo siekiant panaikinti duomenų spragas, atsiranda esminių netikslumų;
 - r) jeigu tikrintojas pastebėjo įrenginio pajėgumo, veiklos lygio ir eksploatavimo pokyčių, kurie gali turėti poveikį įrenginiui skiriamų apyvartinių taršos leidimų skaičiui ir apie kuriuos kompetentingai institucijai nebuvo pranešta iki ataskaitinio laikotarpio gruodžio 31 d. pagal Komisijos sprendimo 2011/278/ES 24 straipsnio 1 dalį, šių pokyčių aprašymas ir susijusios pastabos;
 - s) jeigu taikytina, tobulinimo rekomendacijos;
 - t) ES ATLPS vyriausiojo auditoriaus, nepriklausomą peržiūrą atliekančio asmens ir, jeigu taikytina, ES ATLPS auditoriaus bei dalyko eksperto, kurie dalyvavo veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikroje, vardai ir pavardės (arba pavadinimai);
 - u) data ir tikrintojo vardu įgaliojto asmens parašas, nurodant jo vardą ir pavardę.
4. Tikrintojas patikros ataskaitoje pakankamai išsamiai apibūdina netikslumus, neatitiktis Įgyvendinimo reglamentui (ES) 2018/2066 arba Deleguotajam reglamentui (ES) .../... arba šių teisės aktų reikalavimų nesilaikymo atvejus, kad veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui ir kompetentingai institucijai būtų aišku:
 - a) netikslumo, neatitikties Įgyvendinimo reglamentui (ES) 2018/2066 arba Deleguotajam reglamentui (ES) .../... arba šių teisės aktų reikalavimų nesilaikymo atvejo dydis ir pobūdis;
 - b) kodėl netikslumas turi esminį poveikį arba jo neturi;

- c) su kokia veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos dalimi yra susijęs netikslumas arba su kokia stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano dalimi yra susijusi neatitiktis;
- d) su koku įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 arba Deleguotojo reglamento (ES) .../... straipsniu yra susijęs reikalavimų nesilaikymo atvejis.

5. Jeigu dėl išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitų arba tonkilometrų duomenų ataskaitų patikrų valstybė narė reikalauja, kad tikrintojas, be 3 dalyje nurodytų elementų, apie patikrą pateiktų daugiau informacijos, kuri nėra būtina patikros išvada suprasti, veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas našumo sumetimais šią papildomą informaciją gali kompetentingai institucijai pateikti ne kartu su patikros ataskaita, o atskirai kurią nors kitą dieną, bet ne vėliau kaip tų pačių metų gegužės 15 d.

28 straipsnis

Patikros srities apribojimai

Tikrintojas gali padaryti išvadą, kad patikros sritis yra pernelyg siaura, kaip nurodyta 27 straipsnio 1 dalies c punkte, bet kuriuo iš šių atvejų:

- a) trūksta duomenų, kurių neturėdamas tikrintojas negali gauti įrodymų, reikalingų patikros rizikai sumažinti iki lygio, būtino norint pateikti pagrįstą patikinimą;
- b) stebėsenos planas nepatvirtintas kompetentingos institucijos;
- c) nepakankama atitinkamai stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano sritis arba jis nepakankamai aiškus, kad būtų galima padaryti patikros išvadą;
- d) veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas nesuteikė tikrintojui pakankamai informacijos, kad šis galėtų atlikti patikrą;
- e) pagal Deleguotąjį reglamentą (ES) .../... arba valstybėje narėje reikalauja, kad prieš pateikiant bazinių duomenų ataskaitą stebėsenos metodikos planas būtų patvirtintas kompetentingos institucijos, bet iki patikros pradžios kompetentinga institucija to plano nepatvirtino.

29 straipsnis

Nepašalintų neesminių neatitikčių šalinimas

1. Tikrintojas įvertina, ar veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas ištaisė ankstesnio stebėsenos laikotarpio patikros ataskaitoje nurodytas neatitiktis, jei jų buvo, laikydamasis įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 69 straipsnio 4 dalyje veiklos vykdytojui nustatytų reikalavimų.

Jeigu veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas šių neatitikčių neištaisė pagal įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 69 straipsnio 4 dalį, tikrintojas išnagrinėja, ar dėl to padidėja arba gali padidėti netikslumų rizika.

Tikrintojas patikros ataskaitoje nurodo, ar veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas ištaisė šias neatitiktis.

2. Atlikdamas patikrą, tikrintojas patikros vidaus dokumentuose išsamiai registruoja, kada ir kaip veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas ištaisė nustatytas neatitiktis.

30 straipsnis

Stebėsenos ir ataskaitų teikimo tvarkos tobulinimas

1. Jeigu tikrintojas nustatė tobulintinas su šios dalies a–e punktais susijusias veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo veiklos sritis, tikrintojas patikros ataskaitoje pateikia tobulinimo rekomendacijas, susijusias su veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo veikla tuose punktuose nurodytose srityse:

- a) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo atliekamas rizikos vertinimas;
- b) duomenų srauto valdymo veiklos ir kontrolės kūrimas, dokumentavimas, įgyvendinimas ir priežiūra, taip pat kontrolės sistemos vertinimas;

- c) duomenų srauto valdymo veiklos procedūrų, kontrolės procedūrų ir kitų procedūrų, kurias veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas privalo nustatyti pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2066 arba Deleguotojo reglamento (ES) .../... 11 straipsnio 2 dalį, kūrimas, dokumentavimas, įgyvendinimas ir priežiūra;
 - d) išmetamųjų teršalų kiekio arba tonkilometrių stebėseną ir ataskaitų teikimas, įskaitant tuos atvejus, kai tai daroma siekiant aukštesnės pakopos, sumažinti riziką ir padidinti stebėsenos bei ataskaitų teikimo veiksmingumą;
 - e) su bazinių duomenų ataskaitomis ir naujų rinkos dalyvių ataskaitomis susijusi stebėseną ir duomenų teikimas.
2. Tikrintojas, atlikdamas patikrą kitais metais po tobulinimo rekomendacijų patikros ataskaitoje pateikimo, patikrina, ar veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas tas tobulinimo rekomendacijas įgyvendino ir kaip jis tai padarė.

Jeigu veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas tų rekomendacijų neįgyvendino arba įgyvendino jas netinkamai, tikrintojas įvertina, kokią poveikį tai turi netikslumų ir neatitikčių rizikai.

31 straipsnis

Įrenginių veiklos vykdytojams taikoma supaprastinta patikra

1. Nukrypdamas nuo 21 straipsnio 1 dalies, tikrintojas, kompetentingai institucijai leidus pagal šio straipsnio antrą pastraipą, gali nuspręsti nevykti į įrenginio buvimo vietą. Šis sprendimas priimamas remiantis rizikos analizės rezultatais ir nustčius, kad visus reikiamus duomenis tikrintojas gali gauti nuotoliniu būdu ir kad tenkinamos nevykimo į vietą sąlygos. Apie tai tikrintojas nepagrįstai nedelsdamas informuoja veiklos vykdytoją.

Veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai pateikia prašymą, kad kompetentinga institucija patvirtintų tikrintojo sprendimą nevykti į vietą.

Gavusi atitinkamo veiklos vykdytojo prašymą, kompetentinga institucija nusprendžia, ar patvirtinti tikrintojo sprendimą nevykti į vietą, atsižvelgdama į visus šiuos elementus:

- a) tikrintojo pateiktą informaciją apie rizikos analizės rezultatus;
- b) informaciją apie tai, kad reikiamus duomenis galima gauti nuotoliniu būdu;
- c) įrodymus, kad įrenginiui netaikomi 3 dalyje nustatyti reikalavimai;
- d) įrodymus, kad laikomasi nevykimo į vietą sąlygų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyto kompetentingos institucijos patvirtinimo nereikia, jei nusprendžiama nevykti į Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 47 straipsnio 2 dalyje nurodytų mažataršių įrenginių buvimo vietą.

3. Tikrintojas visuomet vyksta į vietą, jeigu:

- a) tikrintojas pirmą kartą tikrina veiklos vykdytojo išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitą;
- b) tikrintojas nebuvo nuvykęs į vietą du iš karto prieš taiėjusius ataskaitinius laikotarpius;
- c) ataskaitiniu laikotarpiu padaryta reikšmingų stebėsenos plano pakeitimų, pavyzdžiui, nurodytų Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 15 straipsnio 3 dalyje;
- d) tikrinama veiklos vykdytojo bazinių duomenų ataskaita arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaita.

4. 3 dalies c punktas netaikomas, jei per ataskaitinį laikotarpį buvo pakeista tik Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 15 straipsnio 3 dalies h punkte nurodyta apskaičiavimo faktoriaus numatytoji vertė.

32 straipsnis

Nevykimo į vietą sąlygos

Kad būtų galima nevykti į vietą, kaip minėta 31 straipsnio 1 dalyje, turi būti įvykdyta kuri nors iš šių sąlygų:

- 1) patikra yra susijusi su A kategorijos įrenginiais, nurodytais Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnio 2 dalies a punkte, arba B kategorijos įrenginiais, nurodytais to įgyvendinimo reglamento 19 straipsnio 2 dalies b punkte, ir:
 - a) įrenginyje yra tik vienas sukėlėklis, nurodytas Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnio 3 dalies c punkte, ir tai yra gamtinės dujos, arba vienas ar daugiau *de minimis* sukėlėklių, kurie bendrai neviršija *de minimis* sukėlėkliams taikomos ribinės vertės, nustatytos Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnyje;
 - b) gamtinių dujų stebėseną vykdoma pasitelkiant finansinio matavimo metodą, kuriam taikoma tinkama teisinė finansinio matavimo priemonių kontrolės tvarka ir kuris atitinka privalomus neapibrėžties lygius, susijusius su taikoma pakopa;
 - c) taikomos tik numatytosios gamtinėms dujoms skirtų apskaičiavimo faktorių vertės;
- 2) patikra yra susijusi su A kategorijos įrenginiais, nurodytais Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnio 2 dalies a punkte, arba B kategorijos įrenginiais, nurodytais to įgyvendinimo reglamento 19 straipsnio 2 dalies b punkte, ir:
 - a) įrenginyje yra tik vienas sukėlėklis ir tai yra kuras, kuriam nebūdingos proceso metu išsiskiriančios ŠESD, – kietasis kuras, tiesiogiai deginamas įrenginyje nenaudojant laikinojo saugojimo, arba skystasis ar dujinis kuras, kuris gali būti laikinai saugojamas;
 - b) su sukėlėkliu susijusių veiklos duomenų stebėseną vykdoma taikant vieną iš šių metodų:
 - i) finansinio matavimo metodą, kuriam taikoma tinkama teisinė finansinio matavimo priemonių kontrolės tvarka ir kuris atitinka privalomus neapibrėžties lygius, susijusius su taikoma pakopa;
 - ii) metodu, kuris yra grindžiamas tik sąskaitų faktūrų duomenimis ir pagal kurį prirėkus atsižvelgiama į atsargų pokyčius;
 - c) taikomos tik numatytosios apskaičiavimo faktorių vertės;
 - d) kompetentinga institucija pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 13 straipsnį leido įrenginiui taikyti supaprastintą stebėsenos planą;
- 3) patikra yra susijusi su mažataršiu įrenginiu, nurodytu Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 47 straipsnio 2 dalyje, ir taikomi 2 punkto a–c papunkčiai;
- 4) patikra susijusi su įrenginiu, esančiu automatiškai valdomoje veiklos vietoje, ir:
 - a) telemetrijos būdu iš automatiškai valdomos veiklos vietos gauti duomenys tiesiogiai perduodami į kitą vietą, kurioje apdorojami, tvarkomi ir saugojami visi duomenys;
 - b) už visų veiklos vietos duomenų tvarkymą ir registravimą atsako tas pats asmuo;
 - c) matavimo priemonės pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 60 straipsnį veiklos vietoje jau yra patikrinęs veiklos vykdytojas arba laboratorija, ir iš veiklos vykdytojo pateikto pasirašyto dokumento arba fotografinių įrodymų su datos spaudu matyti, kad nuo to patikrinimo įrenginyje neįvyko jokių matavimo arba veiklos pokyčių;
- 5) patikra susijusi su įrenginiu, esančiu atokioje arba nepasiekiamoje veiklos vietoje, pirmiausia – su jūroje esančiu įrenginiu, ir:
 - a) iš tos veiklos vietos gaunamų ir į kitą vietą, kurioje patikimai užtikrinant kokybę apdorojami, tvarkomi ir saugojami visi duomenys, tiesiogiai perduodamų duomenų valdymas yra labai centralizuotas;
 - b) matavimo priemonės pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 60 straipsnį veiklos vietoje jau yra patikrinęs veiklos vykdytojas arba laboratorija, ir iš veiklos vykdytojo pateikto pasirašyto dokumento arba fotografinių įrodymų su datos spaudu matyti, kad nuo to patikrinimo įrenginyje neįvyko jokių matavimo arba veiklos pokyčių.

2 punktas taip pat gali būti taikomas, jei, be to punkto a papunktyje nurodyto sukėlėklio, įrenginyje naudojamas vienas ar daugiau *de minimis* sukėlėklių, kurie bendrai neviršija *de minimis* sukėlėkliams taikomos ribinės vertės, nustatytos Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 19 straipsnyje.

33 straipsnis

Orlaivių naudotojams taikoma supaprastinta patikra

1. Jei remdamasis rizikos analizės rezultatais tikrintojas padaro išvadą, kad visus reikiamus duomenis jis gali gauti nuotoliniu būdu, tikrintojas gali, nukrypdamas nuo šio reglamento 21 straipsnio 1 dalies, nuspręsti nevykti į Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 55 straipsnio 1 dalyje nurodyto mažojo teršėjo veiklos vietą.
2. Jeigu orlaivių naudotojas taiko Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 55 straipsnio 2 dalyje nurodytas supaprastintąsias degalų sąnaudų nustatymo priemones ir jeigu ataskaitoje pateikti duomenys parengti taikant šias priemones bei neatsižvelgiant į orlaivių naudotojo pateiktus duomenis, tikrintojas, remdamasis rizikos analize, gali nuspręsti neatlikti šio reglamento 14 ir 16 straipsniuose, 17 straipsnio 1 ir 2 dalyje ir 18 straipsnyje nurodytų patikrinimų.

34 straipsnis

Supaprastinti patikros planai

Jei tikrintojas taiko supaprastintą patikros planą, jis patikros vidaus dokumentuose registruoja duomenis, kuriais pagrįstas tokių planų taikymas, įskaitant įrodymus, kad tenkinamos supaprastintų patikros planų taikymo sąlygos.

III SKYRIUS

TIKRINTOJAMS KELIAMI REIKALAVIMAI

35 straipsnis

Akreditavimo sritys pagal sektorius

Tikrintojas išduoda patikros ataskaitą tik tokiam veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui, kurio vykdoma veikla priskiriama Direktyvos 2003/87/EB I priede nurodytos veiklos sričiai, kuriai tikrintojas yra akredituotas pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 ir šio reglamento nuostatas.

36 straipsnis

Nuolatinis kompetencijos užtikrinimas

1. Tikrintojas parengia, patvirtina dokumentais, įdiegia ir taiko kompetencijos užtikrinimo tvarką, kuria siekiama, kad visi darbuotojai, kuriems pavedama patikros veikla, būtų kompetentingi atlikti jiems paskirtas užduotis.
2. Įgyvendindamas 1 dalyje nurodytą kompetencijos užtikrinimo tvarką tikrintojas nustato, patvirtina dokumentais, įdiegia ir taiko bent šiuos dalykus:
 - a) bendruosius kompetencijos kriterijus, taikomus visiems patikros veiklą vykdančioms darbuotojams;
 - b) specialiuosius kompetencijos kriterijus, taikomus kiekvienai patikros veiklą vykdančio tikrintojo pareigybei, pirmiausia ES ATLPS auditoriui ir ES ATLPS audito vadovui, nepriklausomą peržiūrą atliekančiam asmeniui ir dalyko ekspertui;
 - c) metodą, kuriuo nuolat užtikrinama kompetencija ir reguliarus visų patikros veiklą vykdančių darbuotojų veiklos vertinimas;
 - d) patikros veiklą vykdančių darbuotojų tęstinio mokymo užtikrinimo tvarką;
 - e) tvarką, skirtą įvertinti, ar išsipareigojimas atlikti patikrą patenka į tikrintojo akreditavimo sritį ir ar tikrintojas yra kompetentingas, turi darbuotojų ir išteklių patikros grupei surinkti ir patikrai sėkmingai pabaigti per reikiamą laikotarpį.

Pirmos pastraipos b punkte nurodyti specialieji kompetencijos kriterijai nustatomi kiekvienai akreditavimo sričiai, kurioje šie asmenys vykdo patikros veiklą.

Vertindamas darbuotojų kompetenciją pagal pirmos pastraipos c punktą, tikrintojas įvertina, ar jų kompetencija atitinka a ir b punktuose nurodytus kompetencijos kriterijus.

Pirmos pastraipos e punkte nurodyta tvarka taip pat apima vertinimą, ar patikros grupė yra visais atžvilgiais kompetentinga ir ar joje yra pakankamai darbuotojų, kad būtų galima atlikti konkretaus veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo patikrą.

Tikrintojas nustato bendruosius ir specialiuosius kompetencijos kriterijus, atitinkančius 37 straipsnio 4 dalyje ir 38, 39 bei 40 straipsniuose nustatytus kriterijus.

3. Tikrintojas reguliariai tikrina visų patikros veiklą vykdančių darbuotojų darbo kokybę, kad nuolat užtikrintų tų darbuotojų kompetenciją.

4. Tikrintojas reguliariai peržiūri 1 dalyje nurodytą kompetencijos užtikrinimo tvarką siekdamas užtikrinti, kad:
 - a) 2 dalies pirmos pastraipos a ir b punktuose nurodyti kompetencijos kriterijai būtų parengti pagal šiame reglamente nustatytus kompetencijos reikalavimus;
 - b) būtų atsižvelgta į visus aspektus, susijusius su bendrųjų ir specialiųjų kompetencijos kriterijų nustatymu pagal 2 dalies pirmos pastraipos a ir b punktus;
 - c) prireikus būtų nuolat atnaujinami ir taikomi visi kompetencijos užtikrinimo reikalavimai.
5. Tikrintojas privalo turėti pagal 1 dalyje nurodytą kompetencijos užtikrinimo tvarką vykdomos veiklos rezultatų registravimo sistemą.
6. ES ATLPS auditoriaus ir ES ATLPS vyriausiojo auditoriaus kompetenciją ir darbo kokybę vertina pakankamai kompetentingas vertintojas.

Kompetentingas vertintojas tuos auditorius stebi jiems vykdant veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikrą atitinkamai įrenginio arba orlaivių naudotojo veiklos vietoje, kad nustatytų, ar jie atitinka kompetencijos kriterijus.

7. Jeigu darbuotojas nepajėgia įrodyti, kad jis visiškai atitinka jam paskirtai konkrečiai užduočiai atlikti keliamus kompetencijos reikalavimus, tikrintojas nustato papildomo mokymo arba prižiūrimos darbo praktikos poreikį ir organizuoja atitinkamą mokymą arba darbo praktiką. Tikrintojas stebi tą darbuotoją iki tikrintojui patenkinamai įrodoma, kad darbuotojas atitinka kompetencijos kriterijus.

37 straipsnis

Patikros grupės

1. Kiekvieną kartą įsipareigojęs atlikti patikrą tikrintojas surenka patikros grupę, gebančią vykdyti II skyriuje nurodytą patikros veiklą.
 2. Patikros grupė sudaroma bent iš ES ATLPS vyriausiojo auditoriaus ir, jeigu to reikia atsižvelgiant į 8 straipsnio 1 dalies e punkte nurodyto vertinimo metu tikrintojų padarytas išvadas ir strateginę analizę, tinkamo ES ATLPS auditorių ir dalyko ekspertų skaičiaus.
 3. Tikrintojas paskiria nepriklausomą asmenį, kuris peržiūri su konkrečiu patikros įsipareigojimu susijusios patikros veiklą ir kuris nėra patikros grupės narys.
 4. Kiekvienas grupės narys privalo:
 - a) aiškiai suprasti savo asmeninį vaidmenį patikros procese;
 - b) gebėti veiksmingai bendrauti ta kalba, kuri yra reikalinga jo užduotims atlikti.
 5. Patikros grupėje turi būti bent vienas asmuo, kuris turėtų techninės kompetencijos ir žinių, reikalingų konkretiems techniniams stebėsenos ir ataskaitų teikimo aspektams, susijusiems su I priede nurodyta įrenginio arba orlaivių naudotojo veikla, įvertinti. Patikros grupėje taip pat turi būti vienas asmuo, kuris sugebėtų bendrauti ta kalba, kuri yra būtina norint patikrinti veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitą valstybėje narėje, kurioje tikrintojas atlieka patikrą.
- Jei tikrintojas atlieka bazinių duomenų ataskaitų ir naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitų patikrą, patikros grupėje taip pat turi būti bent vienas asmuo, kuris turėtų techninės kompetencijos ir žinių, reikalingų konkretiems techniniams aspektams, susijusiems su duomenų, reikalingų nemokamiems apyvartiniams taršos leidimams paskirstyti, rinkimu, stebėsenai ir teikimu, įvertinti.
6. Jeigu patikros grupė sudaryta iš vieno asmens, šis asmuo privalo atitikti visus 4 ir 5 dalyse nustatytus ES ATLPS auditoriui ir ES ATLPS audito vadovui keliamus kompetencijos reikalavimus.

38 straipsnis

ES ATLPS auditoriui ir ES ATLPS audito vadovui keliami kompetencijos reikalavimai

1. ES ATLPS auditorius privalo būti kompetentingas atlikti patikrą. Todėl ES ATLPS auditorius privalo atitikti bent šiuos kriterijus:
 - a) turėti žinių apie Direktyvą 2003/87/EB, Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2066, Deleguotąjį reglamentą (ES) .../... (tikrinat bazinių duomenų ataskaitą arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitą), šį reglamentą, susijusius standartus ir kitus atitinkamus teisės aktus, taikomas gaires, taip pat valstybės narės, kurioje atliekama patikra, paskelbtas gaires ir teisės aktus;

- b) turėti žinių ir patirties duomenų ir informacijos audito srityje, įskaitant:
 - i) duomenų ir informacijos audito metodiką, įskaitant reikšmingumo lygio taikymą ir netikslumų reikšmingumo vertinimą;
 - ii) būdingosios rizikos ir kontrolės rizikos analizę;
 - iii) imties metodus, susijusius su duomenų imtimi ir kontrolės tikrinimu;
 - iv) duomenų ir informacijos sistemų, IT sistemų, duomenų srauto valdymo veiklos, kontrolės, kontrolės sistemų ir kontrolės įgyvendinimo procedūrų vertinimą;
 - c) gebėti vykdyti veiklą, susijusią su veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikra, kaip reikalaujama II skyriuje;
 - d) turėti žinių ir patirties techniniais konkrečiaus sektoriaus stebėsenos ir ataskaitų teikimo aspektais, susijusiais su I priede nurodyta veiklos sritimi, kurioje ES ATLPS auditorius atlieka patikrą.
2. ES ATLPS audito vadovas privalo atitikti ES ATLPS auditoriui keliamus kompetencijos reikalavimus ir turi būti įrodęs, kad yra kompetentingas vadovauti patikros grupei ir būti atsakingas už patikros veiklą pagal šį reglamentą.

39 straipsnis

Nepriklausomą peržiūrą atliekantiems asmenims taikomi kompetencijos reikalavimai

1. Nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo turi būti tinkamai įgaliotas pagal 25 straipsnį peržiūrėti patikros ataskaitos projektą ir patikros vidaus dokumentus.
2. Nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo privalo atitikti 38 straipsnio 2 dalyje ES ATLPS audito vadovui keliamus kompetencijos reikalavimus.
3. Nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo privalo turėti reikiamos kompetencijos analizuoti pateiktą informaciją, kad galėtų patvirtinti, jog ji išsami bei nuosekli, prieštarauti, jei informacijos trūksta arba ji prieštaringa, taip pat patikrinti duomenų judėjimo kelią, kad įvertintų, ar patikros vidaus dokumentai yra išsamūs ir ar juose pateikiama pakankamai informacijos patikros ataskaitos projektui pagrįsti.

40 straipsnis

Dalyko ekspertų pasitelkimas

1. Vykdydamas patikrą tikrintojas gali pasitelkti dalyko ekspertus, kad šie suteiktų išsamių žinių ir pasidalytų profesine patirtimi tam tikru klausimu, kai to reikia siekiant padėti ES ATLPS auditoriui bei ES ATLPS audito vadovui vykdyti patikrą.
2. Jei nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo nėra kompetentingas konkrečiam peržiūros proceso aspektui įvertinti, tikrintojas paprašo dalyko eksperto pagalbos.
3. Dalyko ekspertas privalo būti kompetentingas ir turėti profesinės patirties, kad galėtų ES ATLPS auditoriui, ES ATLPS audito vadovui ar nepriklausomą peržiūrą atliekančiam asmeniui prireikus veiksmingai padėti tam tikru klausimu, kuriuo jo prašoma suteikti žinių ir pasidalyti profesine patirtimi. Be to, dalyko ekspertas privalo pakankamai gerai išmanyti 38 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktuose nurodytus klausimus.
4. Dalyko ekspertui vykdant jam pavestas užduotis vadovauja ir visą atsakomybę prisiima tos patikros grupės, kurioje jis dirba, ES ATLPS audito vadovas arba nepriklausomą peržiūrą atliekantis asmuo.

41 straipsnis

Patikros procedūros

1. Tikrintojas nustato, patvirtina dokumentais, įdiegia ir taiko vieną arba daugiau II skyriuje aprašytų patikros procedūrų ir II priede nustatytas privalomas procedūras bei tvarką. Tikrintojas šias procedūras ir tvarką nustato ir įgyvendina laikydamasis II priede nurodyto darniojo standarto.
2. Tikrintojas parengia, patvirtina dokumentais, įdiegia ir taiko kokybės valdymo sistemą, skirtą užtikrinti nuoseklų 1 dalyje nurodytų procedūrų ir tvarkos rengimą, įgyvendinimą, tobulinimą ir peržiūrą pagal II priede nurodytą darnųjį standartą.

42 straipsnis

Įrašų tvarkymas ir informacijos teikimas

1. Tikrintojas saugo įrašus, įskaitant įrašus apie darbuotojų kompetenciją ir nešališkumą, kad įrodytų atitiktį šiam reglamentui.
2. Laikydamasis II priede nurodyto darniojo standarto tikrintojas reguliariai teikia informaciją veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui ir kitoms susijusioms šalims.
3. Laikydamasis II priede nurodyto darniojo standarto tikrintojas užtikrina per patikrą gautos informacijos konfidencialumą.

43 straipsnis

Nešališkumas ir nepriklausomumas

1. Tikrintojas turi būti nepriklausomas nuo veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ir, vykdydamas patikros veiklą, turi būti nešališkas.

Siekiant užtikrinti nepriklausomumą ir nešališkumą, tikrintojas ir bet kuris to paties juridinio asmens padalinys negali būti veiklos vykdytojas arba orlaivių naudotojas, veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo savininkas arba negali priklausyti veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui ar turėti su juo ryšių, kurie galėtų turėti poveikį jo nepriklausomumui ir nešališkumui. Be to, tikrintojas turi būti nepriklausomas nuo institucijų, kurios parduoda apyvartinius taršos leidimus pagal šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, nustatytą pagal Direktyvos 2003/87/EB 19 straipsnį.

2. Tikrintojo organizacinė struktūra turi būti tokia, kad būtų užtikrintas jo objektyvumas, nepriklausomumas ir nešališkumas. Taikant šį reglamentą taikomi atitinkami II priede nurodyto darniojo standarto reikalavimai.

3. Tikrintojas nevykdo veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo patikros, jei dėl jos kyla nepriimtina tikrintojo nešališkumo rizika arba tikrintojo interesų konfliktas. Tikrindamas veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitą, tikrintojas nesinaudoja darbuotojų arba samdytų asmenų, kuriems kyla arba gali kilti interesų konfliktas, paslaugomis. Be to, tikrintojas užtikrina, kad darbuotojų arba organizacijų veikla neturėtų neigiamo poveikio patikros konfidencialumui, objektyvumui, nepriklausomumui ir nešališkumui.

Laikoma, kad pirmos pastraipos pirmame sakinyje nurodyta nepriimtina šališkumo arba interesų konflikto rizika pirmiausia kyla bet kuriuo iš toliau nurodytų atvejų:

- a) jei tikrintojas arba bet kuri kita to paties juridinio asmens dalis teikia konsultavimo paslaugas, skirtas parengti dalį stebėsenos ir ataskaitų teikimo tvarkos, aprašytos kompetentingos institucijos patvirtintame stebėsenos plane arba stebėsenos metodikos plane, jei taikytina, įskaitant stebėsenos metodikos, veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos projekto ir stebėsenos plano arba stebėsenos metodikos plano projekto rengimą;
 - b) jei tikrintojas arba bet kuri kita to paties juridinio asmens dalis teikia techninę pagalbą kuriant arba taikant išmetamųjų teršalų kiekio, tonkilometrų duomenų arba duomenų, reikalingų nemokamiems apyvartiniams taršos leidimams paskirstyti, stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemą.
4. Laikoma, kad dėl tikrintojo ir veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ryšių interesų konfliktas pirmiausia kyla bet kuriuo iš toliau nurodytų atvejų:
 - a) jei tikrintojo ir veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo tarpusavio ryšys yra pagrįstas bendra nuosavybe, bendru vadovavimu, bendru valdymu arba darbuotojais, bendrais ištekliais, bendrais finansais ir bendromis sutartimis arba rinkodara;
 - b) jeigu konsultavimo įstaiga, techninės pagalbos įstaiga arba kita organizacija, turinti ryšių su tikrintoju ir kelianti grėsmę tikrintojo nešališkumui, veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui suteikė 3 dalies a punkte nurodytas konsultavimo paslaugas arba tos dalies b punkte nurodytą techninę pagalbą.

Taikant pirmos pastraipos b punktą, laikoma, kad tikrintojo nešališkumui kyla pavojus, jeigu tikrintojo ryšiai su konsultavimo įstaiga, techninės pagalbos įstaiga arba kita organizacija yra pagrįsti bendra nuosavybe, bendru vadovavimu, bendru valdymu arba darbuotojais, bendrais ištekliais, bendrais finansais ir bendromis sutartimis arba rinkodara ir bendru komisinio atlyginimo už pardavimą mokėjimu arba kitokiu skatinimu už naujų klientų suradimą.

5. Tikrintojas negali subrangovui patikėti atlikti nepriklausomą peržiūrą ar išduoti patikros ataskaitą. Taikant šį reglamentą, jei subrangovas atlieka kitas patikros užduotis, tikrintojas turi atitikti atitinkamus II priede nurodyto darniojo standarto reikalavimus.

Tačiau pavienių asmenų samdymas patikros užduotims atlikti nelaikomas pirmoje pastraipoje nurodyta subranga, jei tikrintojas, samdydamas tuos asmenis, atitinka atitinkamus II priede nurodyto darniojo standarto reikalavimus.

6. Tikrintojas nustato, patvirtina dokumentais, įdiegia ir taiko tvarką, skirtą nuolat užtikrinti tikrintojų, to paties juridinio asmens, kaip ir tikrintojas, padalinių, kitų 4 dalyje nurodytų organizacijų ir visų patikroje dalyvaujančių darbuotojų bei samdytų asmenų nešališkumą ir nepriklausomumą. Ši tvarka turi apimti tikrintojų nešališkumo ir nepriklausomumo užtikrinimo mechanizmą bei atitikti atitinkamus II priede nurodyto darniojo standarto reikalavimus.

7. ES ATLPS audito vadovas, atlikęs šešias metines kokio nors orlaivių naudotojo patikras, trejus metus iš eilės neteikia tikrinimo paslaugų tam pačiam orlaivių naudotojui. Į šį ne ilgesnį kaip šešerių metų laikotarpį įtraukiamos visos šiltnamio efektą sukeliančių dujų patikros, dėl orlaivių naudotojo atliktos nuo šio reglamento įsigaliojimo.

IV SKYRIUS

AKREDITAVIMAS

44 straipsnis

Akreditavimas

Tikrintojas, išduodantis veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų patikros ataskaitą, turi būti akredituotas tikrinti I priede nurodytą veiklą, su kuria yra susijusi jo atliekama veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų ataskaitos patikra.

Bazinių duomenų ataskaitų arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitų tikrinimo tikslais tikrintojas, išduodantis veiklos vykdytojų patikros ataskaitą, taip pat turi būti akredituotas tikrinti I priede nurodytos kategorijos Nr. 98 veiklą.

45 straipsnis

Akreditavimo tikslai

Vykdydama akreditavimo veiklą ir atlikdama akredituotų tikrintojų stebėseną, kiekviena nacionalinė akreditacijos įstaiga įvertina, ar tikrintojas ir tikrinimo veiklą vykdančys jo darbuotojai:

- a) yra kompetentingi tikrinti veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų ataskaitas pagal šį reglamentą;
- b) tikrina veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų ataskaitas laikydamiesi šio reglamento;
- c) atitinka III skyriuje nurodytus reikalavimus.

46 straipsnis

Akreditavimo prašymas

1. Bet kuris juridinis asmuo ar kitas juridinis subjektas gali pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 5 straipsnio 1 dalį ir šio skyriaus nuostatas pateikti akreditavimo prašymą.

Prašyme pateikiama remiantis III priede nurodytu darniuoju standartu reikalaujama informacija.

2. Be šio straipsnio 1 dalyje nurodytos informacijos, pareiškėjas taip pat, prieš pradedant 45 straipsnyje nurodytą vertinimą, nacionalinei akreditacijos įstaigai pateikia:

- a) visą nacionalinės akreditacijos įstaigos reikalaujamą informaciją;
- b) procedūras ir informaciją, susijusias su 41 straipsnio 1 dalyje nurodyta tvarka, ir informaciją apie 41 straipsnio 2 dalyje nurodytą kokybės valdymo sistemą;
- c) 36 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose nurodytus kompetencijos kriterijus, 36 straipsnyje nurodyto kompetencijos užtikrinimo proceso rezultatus, taip pat kitus svarbius dokumentus apie visų patikros veikloje dalyvaujančių darbuotojų kompetenciją;
- d) informaciją apie 43 straipsnio 6 dalyje nurodytą nuolatinio nešališkumo ir nepriklausomumo užtikrinimo tvarką, įskaitant atitinkamus duomenis apie pareiškėjo ir jo darbuotojų nešališkumą bei nepriklausomumą;
- e) informaciją apie dalyko ekspertus ir svarbiausius darbuotojus, dalyvaujančius tikrinant veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų ataskaitas;
- f) tinkamo patikros vidaus dokumentų rengimo užtikrinimo sistemą ir tvarką;
- g) kitus susijusius duomenis, nurodytus 42 straipsnio 1 dalyje.

47 straipsnis

Pasirengimas vertinti

1. Rengdamasi 45 straipsnyje nurodytam vertinimui, kiekviena nacionalinė akreditacijos įstaiga atsižvelgia į srities, kurioje pareiškėjas prašo akreditavimo, sudėtingumą, taip pat į 41 straipsnio 2 dalyje nurodytos kokybės valdymo sistemos sudėtingumą, į 41 straipsnio 1 dalyje nurodytas procedūras ir informaciją apie tvarkas, taip pat geografines vietas, kuriose pareiškėjas atlieka arba ketina atlikti patikrą.
2. Taikant šį reglamentą nacionalinė akreditacijos įstaiga turi atitikti III priede nurodyto darniojo standarto minimuosius reikalavimus.

48 straipsnis

Vertinimas

1. 45 straipsnyje nurodyto vertinimo tikslais 58 straipsnyje nurodyta vertinimo grupė atlieka bent šiuos veiksmus:
 - a) peržiūri visus susijusius 46 straipsnyje nurodytus dokumentus ir duomenis;
 - b) apsilanko pareiškėjo patalpose, kad peržiūrėtų reprezentatyvią patikros vidaus dokumentų imtį ir įvertintų pareiškėjo kokybės valdymo sistemos ir 41 straipsnyje nurodytų procedūrų arba tvarkų įgyvendinimą;
 - c) atlieka reprezentatyvios reikiamos akreditavimo srities dalies ir reprezentatyvaus veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos patikroje dalyvaujančių pareiškėjo darbuotojų skaičiaus darbo kokybės ir kompetencijos stebėjimą, kad įsitikintų, jog tie darbuotojai dirba laikydamiesi šio reglamento.

Vykdydama šią veiklą vertinimo grupė turi laikytis III priede nurodyto darniojo standarto reikalavimų.

2. Vertinimo grupė pagal III priede nurodyto darniojo standarto reikalavimus pareiškėjui praneša apie audito duomenis ir nustatytas neatitiktis ir paprašo pareiškėjo pateikti atsakymą dėl nurodytų audito duomenų ir neatitikčių pagal minėtas nuostatas.
3. Pareiškėjas imasi korekcinų veiksmų, kad pašalintų nurodytas neatitiktis, ir, pateikdamas atsakymą dėl vertinimo grupės pagal 2 dalį pateiktų audito duomenų ir nustatytų neatitikčių, nurodo, kokių veiksmų imtasi arba ketinama imtis per nacionalinės akreditacijos įstaigos nustatytą laikotarpį, kad būtų pašalintos nustatytos neatitiktys.
4. Nacionalinė akreditacijos įstaiga išnagrinėja pagal 3 dalį pateiktą pareiškėjo atsakymą dėl audito duomenų ir neatitikčių.

Jei nacionalinė akreditacijos įstaiga mano, kad pareiškėjo atsakymas yra neišsamus arba netinkamas, ji paprašo, kad pareiškėjas pateiktų papildomos informacijos arba imtųsi papildomų veiksmų. Be to, nacionalinė akreditacijos įstaiga gali paprašyti pateikti veiksmingo taikytų veiksmų įgyvendinimo įrodymus arba atlikti tolesnį veiksmingo korekcinų veiksmų įgyvendinimo vertinimą.

49 straipsnis

Sprendimas dėl akreditavimo ir akreditavimo pažymėjimas

1. Nacionalinė akreditacijos įstaiga, rengdama ir priimdama sprendimą, ar suteikti, išplėsti arba atnaujinti pareiškėjo akreditavimą, atsižvelgia į III priede nurodyto darniojo standarto reikalavimus.
2. Nacionalinė akreditacijos įstaiga, nusprendusi suteikti, išplėsti arba atnaujinti pareiškėjo akreditavimą, tuo tikslu išduoda jam akreditavimo pažymėjimą.

Akreditavimo pažymėjime pateikiama bent tokia informacija, kokios reikalaujama pagal III priede nurodytą darnųjį standartą.

Akreditavimo pažymėjimas galioja ne ilgiau kaip penkerius metus nuo tos dienos, kurią jį išdavė nacionalinė akreditacijos įstaiga.

50 straipsnis

Priežiūra

1. Nacionalinė akreditacijos įstaiga kasmet atlieka kiekvieno tikrintojo, kuriam ji yra išdavusi akreditavimo pažymėjimą, priežiūrą.

Priežiūra apima bent šiuos dalykus:

- a) apsilankymą tikrintojų patalpose siekiant atlikti 48 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytus veiksmus;
 - b) reprezentatyvaus tikrintojų darbuotojų skaičiaus darbo kokybės ir kompetencijos stebėjimą pagal 48 straipsnio 1 dalies c punktą.
2. Nacionalinė akreditacijos įstaiga pirmąją tikrintojų priežiūrą pagal 1 dalį atlieka ne vėliau kaip po 12 mėnesių nuo tos dienos, kurią tikrintojui buvo išduotas akreditavimo pažymėjimas.
 3. Nacionalinė akreditacijos įstaiga parengia kiekvieno tikrintojų priežiūros planą, pagal kurį būtų galima sudaryti reprezentatyvias įvertintinas akreditavimo srities imtis pagal III priede nurodyto darniojo standarto reikalavimus.
 4. Remdamasi 1 dalyje nurodytos priežiūros rezultatais, nacionalinė akreditacijos įstaiga nusprendžia, ar akreditavimą palikti galioti.
 5. Jei tikrintojas patikrą atlieka kitoje valstybėje narėje, tikrintoją akreditavusi nacionalinė akreditacijos įstaiga gali paprašyti valstybės narės, kurioje atliekama patikra, nacionalinės akreditacijos įstaigos atlikti priežiūrą jos vardu ir atsakomybe.

51 straipsnis

Pakartotinis vertinimas

1. Prieš pasibaigiant akreditavimo pažymėjimo galiojimui, nacionalinė akreditacijos įstaiga atlieka pakartotinį tikrintojų, kuriam ji yra išdavusi akreditavimo pažymėjimą, vertinimą, kad nustatytų, ar galima pratęsti akreditavimo pažymėjimo galiojimą.
2. Nacionalinė akreditacijos įstaiga parengia kiekvieno tikrintojų pakartotinio vertinimo planą, pagal kurį būtų galima sudaryti reprezentatyvias įvertintinas akreditavimo srities imtis. Planuodama ir atlikdama pakartotinį vertinimą, nacionalinė akreditacijos įstaiga laikosi III priede nurodyto darniojo standarto reikalavimų.

52 straipsnis

Neeilinis vertinimas

1. Nacionalinė akreditacijos įstaiga bet kada gali atlikti neeilinį tikrintojų vertinimą, kad įsitikintų, jog tikrintojas laikosi šiame reglamente nustatytų reikalavimų.
2. Kad nacionalinė akreditacijos įstaiga galėtų įvertinti neeilinio vertinimo poreikį, tikrintojas nedelsdamas praneša nacionalinei akreditacijos įstaigai apie visus reikšmingus jo statuso ar veiklos pasikeitimus, turinčius poveikį jo akreditavimui. Reikšmingi pasikeitimai apima pasikeitimus, paminėtus III priede nurodytame darniajame standarte.

53 straipsnis

Srities išplėtimas

Nacionalinė akreditacijos įstaiga, gavusi tikrintojų prašymą išplėsti jam jau suteikto akreditavimo sritį, imasi veiksmų, būtinų nustatyti, ar išplėtus suteiktą akreditavimo sritį tikrintojas atitiks 45 straipsnio reikalavimus.

54 straipsnis

Administracinės priemonės

1. Jei tikrintojas neatitinka šio reglamento reikalavimų, nacionalinė akreditacijos įstaiga gali sustabdyti jo akreditavimo pažymėjimo galiojimą, panaikinti jo akreditavimo pažymėjimą arba apriboti jo akreditavimo sritį.

Tikrintojui paprašius, nacionalinė akreditacijos įstaiga sustabdo jo akreditavimo pažymėjimo galiojimą, panaikina jo akreditavimo pažymėjimą arba apriboja jo akreditavimo sritį.

Nacionalinė akreditacijos įstaiga nustato, patvirtina dokumentais, įdiegia ir taiko akreditavimo pažymėjimo galiojimo sustabdymo, akreditavimo pažymėjimo panaikinimo ir akreditavimo srities apribojimo tvarką.

2. Bet kuriuo iš toliau nurodytų atvejų nacionalinė akreditacijos įstaiga sustabdo akreditavimo pažymėjimo galiojimą arba apriboja akreditavimo sritį:
 - a) tikrintojas padaro šiurkštų šio reglamento reikalavimų pažeidimą;
 - b) tikrintojas nuolat ir pakartotinai nesilaiko šio reglamento reikalavimų;
 - c) tikrintojas pažeidė kitas nacionalinės akreditacijos įstaigos nustatytas specialias sąlygas.

3. Nacionalinė akreditacijos įstaiga panaikina akreditavimo pažymėjimą tokiais atvejais:
 - a) tikrintojas nepašalina priežasčių, dėl kurių priimtas sprendimas sustabdyti jo akreditavimo pažymėjimo galiojimą;
 - b) kuris nors iš tikrintojų aukščiausiųjų vadovų arba tikrintojų darbuotojų, dalyvaujančių šiame reglamente nustatytoje patikros veikloje, pripažįstamas sukčiavęs;
 - c) tikrintojas sąmoningai pateikė klaidingą informaciją arba ją nuslėpė.
4. Nacionalinės akreditacijos įstaigos sprendimas sustabdyti akreditavimo pažymėjimo galiojimą, panaikinti akreditavimo pažymėjimą arba apriboti akreditavimo sritį pagal 2 ir 3 dalis gali būti apskundžiamas.

Valstybės narės nustato tokių skundų sprendimo tvarką.

5. Nacionalinės akreditacijos įstaigos sprendimas sustabdyti akreditavimo pažymėjimo galiojimą, panaikinti akreditavimo pažymėjimą arba apriboti akreditavimo sritį išgalioja apie jį pranešus tikrintojui.

Nacionalinei akreditacijos įstaigai gavus patikimos informacijos ir įsitikinus, kad tikrintojas laikosi šio reglamento reikalavimų, akreditavimo pažymėjimo galiojimo sustabdymas nutraukiamas.

V SKYRIUS

ATLPS VERTINTOJUS AKREDITUOJANČIOMS ĮSTAIGOMS KELIAM REIKALAVIMAI

55 straipsnis

Nacionalinė akreditacijos įstaiga

1. Akreditavimo užduotis pagal šį reglamentą atlieka nacionalinės akreditacijos įstaigos, paskirtos pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 4 straipsnio 1 dalį.
2. Jei valstybė narė nusprendžia leisti pagal šį reglamentą sertifikuoti tikrintojus, kurie yra fiziniai asmenys, su tų tikrintojų sertifikavimu susijusios užduotys patikimos kitai nacionalinei įstaigai negu pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 4 straipsnio 1 dalį paskirta nacionalinė akreditacijos įstaiga.
3. Jei valstybė narė nusprendžia pasinaudoti 2 dalyje nustatyta galimybe, ji užtikrina, kad atitinkama nacionalinė įstaiga atitiktų šio reglamento reikalavimus, įskaitant nustatytuosius šio reglamento 71 straipsnyje, ir pateikia Reglamento (EB) Nr. 765/2008 5 straipsnio 2 dalyje reikalaujamus įrodomuosius dokumentus.
4. Nacionalinė akreditacijos įstaiga turi būti pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažintos įstaigos narė.
5. Jei akreditavimo veiklos tiesiogiai nevykdo valdžios institucijos, nacionalinė akreditacijos įstaiga oficialiai valstybės narės įgaliojama vykdyti akreditavimo veiklą kaip valdžios institucijos funkciją.
6. Taikant šį reglamentą nacionalinė akreditacijos įstaiga vykdo savo funkcijas pagal III priede nurodyto darniojo standarto reikalavimus.

56 straipsnis

Tarpvalstybinis akreditavimas

Jeigu valstybė narė nusprendžia, kad jai ekonominiu požiūriu nenaudinga ar neperspektyvu paskirti nacionalinę akreditacijos įstaigą arba teikti akreditavimo paslaugas, kaip apibrėžta Direktyvos 2003/87/EB 15 straipsnyje, ta valstybė narė gali naudotis kitos valstybės narės nacionalinės akreditacijos įstaigos paslaugomis.

Atitinkama valstybė narė apie tai informuoja Komisiją ir kitas valstybes nares.

57 straipsnis

Nepriklausomumas ir nešališkumas

1. Nacionalinės akreditacijos įstaigos organizacinė struktūra turi būti tokia, kad būtų užtikrinta visiška jos nepriklausomybė nuo jos vertinamų tikrintojų ir nešališkumas vykdant akreditavimo veiklą.
2. Todėl nacionalinė akreditacijos įstaiga negali siūlyti atlikti kokią nors tikrintojų vykdomą veiklą arba teikiamas paslaugas arba jų atlikti, taip pat negali teikti konsultavimo paslaugų, turėti tikrintojų akcijų arba turėti kokių nors kitokių finansinių arba valdymo interesų tikrintojų atžvilgiu.
3. Nepažeidžiant 55 straipsnio 2 dalies, nacionalinės akreditacijos įstaigos struktūra, atsakomybė ir funkcijos turi būti aiškiai atskirtos nuo kompetentingos institucijos ir kitų nacionalinių institucijų atsakomybės ir funkcijų.

4. Galutinius sprendimus dėl tikrintojų akreditavimo priima nacionalinė akreditacijos įstaiga.

Tačiau nacionalinė akreditacijos įstaiga, laikydamosi III priede nurodyto darniojo standarto reikalavimų, gali samdyti subrangovus tam tikroms užduotims atlikti.

58 straipsnis

Vertinimo grupė

1. Kiekvienam konkrečiam vertinimui atlikti nacionalinė akreditacijos įstaiga paskiria vertinimo grupę.
2. Vertinimo grupė sudaroma iš vyriausiojo vertintojo ir, jeigu reikia, konkrečiai akreditavimo sričiai tinkamo vertintojų arba dalyko ekspertų skaičiaus.

Vertinimo grupėje turi būti bent vienas asmuo, kuris turėtų žinių apie išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėseną ir ataskaitų teikimą pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2066, kurios yra susijusios su akreditavimo sritimi, taip pat būtų kompetentingas ir išmanytų, kaip reikia vertinti tos srities patikros veiklą įrenginyje arba orlaivių naudotojo veiklos vietoje, ir bent vienas asmuo, turintis žinių apie susijusius nacionalinės teisės aktus ir rekomendacinius dokumentus.

Jeigu nacionalinė akreditacijos įstaiga vertina tikrintojų kompetenciją ir darbo kokybę šio reglamento I priede nurodytoje srityje Nr. 98, vertinimo grupėje taip pat turi būti bent vienas asmuo, kuris turėtų žinių apie duomenų, reikalingų nemokamiems apyvartiniam taršos leidimams paskirstyti pagal Deleguotąjį reglamentą (ES) .../..., rinkimą, stebėseną ir teikimą, taip pat būtų kompetentingas ir išmanytų, kaip reikia vertinti tos srities patikros veiklą.

59 straipsnis

Vertintojų kompetencijos reikalavimai

1. Tikrintoją vertinantis vertintojas turi būti kompetentingas vykdyti veiklą, kuri yra privaloma pagal IV skyrių. Tuo tikslu vertintojas privalo:
 - a) atitikti III priede nurodyto darniojo standarto, parengto pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008, reikalavimus;
 - b) turėti žinių apie Direktyvą 2003/87/EB, Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2066, Deleguotąjį reglamentą (ES) .../... (tuo atveju, jei vertintojai vertina tikrintojų kompetenciją ir darbo kokybę šio reglamento I priede nurodytoje srityje Nr. 98), šį reglamentą, susijusius standartus ir kitus atitinkamus teisės aktus, taip pat taikomas gaires;
 - c) turėti žinių apie duomenų ir informacijos auditą, kaip nurodyta šio reglamento 38 straipsnio 1 dalies b punkte, kurias jis įgyja per mokymą arba kurias jam suteikia kitas žmogus, turintis žinių ir patirties tokių duomenų ir informacijos srityje.
2. Vyriausiasis vertintojas turi atitikti 1 dalyje nurodytus kompetencijos reikalavimus, turi būti įrodęs, kad yra kompetentingas vadovauti vertinimo grupei ir būti atsakingas už vertinimą pagal šį reglamentą.
3. Vidaus peržiūras atliekantys asmenys ir asmenys, priimančius sprendimus dėl akreditavimo suteikimo, jo srities išplėtimo arba atnaujinimo, turi atitikti ne tik 1 dalyje nurodytus kompetencijos reikalavimus, bet ir turi turėti pakankamai žinių ir patirties, kad galėtų įvertinti akreditavimą.

60 straipsnis

Dalyko ekspertai

1. Nacionalinė akreditacijos įstaiga gali į vertinimo grupę įtraukti dalyko ekspertus, kad šie suteiktų išsamių žinių ir pasidalytų profesine patirtimi konkrečiu klausimu, kai to reikia siekiant padėti vyriausiajam vertintojui arba vertintojui vykdyti vertinimo veiklą.
2. Dalyko ekspertas privalo būti pakankamai kompetentingas, kad galėtų veiksmingai padėti vyriausiajam vertintojui ir vertintojui klausimu, kuriuo šio eksperto prašoma suteikti žinių ir pasidalyti profesine patirtimi. Be to, dalyko ekspertas privalo:
 - a) turėti žinių apie Direktyvą 2003/87/EB, Įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2066, Deleguotąjį reglamentą (ES) .../... (tuo atveju, jei dalyko ekspertas vertina tikrintojų kompetenciją ir darbo kokybę šio reglamento I priede nurodytoje srityje Nr. 98), šį reglamentą, susijusius standartus ir kitus atitinkamus teisės aktus, taip pat taikomas gaires;
 - b) pakankamai gerai išmanyti patikros veiklą.
3. Dalyko ekspertas imasi nurodytų užduočių vadovaujamas atitinkamos vertinimo grupės vyriausiojo vertintojo ir visiškai šio atsakomybe.

*61 straipsnis***Procedūros**

Nacionalinė akreditacijos įstaiga turi atitikti reikalavimus, nustatytus pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 8 straipsnį.

*62 straipsnis***Skundai**

Nacionalinė akreditacijos įstaiga, gavusi kompetentingos institucijos, veiklos vykdytojo, orlaivių naudotojo arba kitų suinteresuotųjų šalių skundą dėl tikrintojo, per pagrįstos trukmės laikotarpį, bet ne daugiau kaip per tris mėnesius nuo skundo gavimo:

- a) nusprendžia, ar skundas pagrįstas;
- b) užtikrina, kad atitinkamam tikrintojui būtų suteikta galimybė pateikti pastabas;
- c) imasi tinkamų priemonių skundai išnagrinėti;
- d) registruoja skundą ir taikomus veiksmus ir
- e) pateikia atsakymą skundo pateikėjui.

*63 straipsnis***Įrašai ir dokumentai**

1. Nacionalinė akreditacijos įstaiga saugo su kiekvienu akreditavimo procese dalyvaujančiu asmeniu susijusius įrašus. Tie įrašai apima informaciją apie atitinkamas kvalifikacijas, mokymą, patirtį, nešališkumą ir kompetenciją, reikalingą atitiktai šiam reglamentui įrodyti.
2. Nacionalinė akreditacijos įstaiga pagal III priede nurodyto darniojo standarto, parengto pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008, reikalavimus, saugo su tikrintoju susijusius įrašus.

*64 straipsnis***Galimybė gauti informacijos ir konfidencialumas**

1. Nacionalinė akreditacijos įstaiga reguliariai viešai skelbia ir atnaujina informaciją apie nacionalinę akreditacijos įstaigą ir jos vykdomą akreditavimo veiklą.
2. Nacionalinė akreditacijos įstaiga, vadovaudamasi Reglamento (EB) Nr. 765/2008 8 straipsnio 4 punktu, prireikus imasi tinkamų priemonių gautos informacijos konfidencialumui apsaugoti.

*65 straipsnis***Tarpusavio vertinimas**

1. Nacionalinės akreditacijos įstaigos reguliariai vertina viena kitą.

Tarpusavio vertinimą organizuoja pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažinta įstaiga.

2. Pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažinta įstaiga įgyvendina tinkamus tarpusavio vertinimo kriterijus ir veiksmingą bei nepriklausomą tarpusavio vertinimo tvarką, kuria siekiama įvertinti, ar:

- a) nacionalinė akreditacijos įstaiga, kurios tarpusavio vertinimas atliekamas, vykdydė akreditavimo veiklą laikydamasi IV skyriaus nuostatų;
- b) nacionalinė akreditacijos įstaiga, kurios tarpusavio vertinimas atliekamas, įvykdė šiame skyriuje nustatytus reikalavimus.

Tarpusavio vertinimo kriterijai turi apimti tarpusavio vertintojų ir tarpusavio vertinimo grupių kompetencijos reikalavimus, specialiai nustatytus Direktyva 2003/87/EB sukurtai šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemai.

3. Pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažinta įstaiga viešai skelbia ir Komisijai, valstybių narių nacionalinėms institucijoms, atsakingoms už nacionalines akreditacijos įstaigas, taip pat valstybių narių kompetentingoms institucijoms arba 70 straipsnio 2 dalyje nurodytam pagrindiniam centrui pateikia nacionalinės akreditacijos įstaigos tarpusavio vertinimo rezultatus.

4. Nepažeidžiant 1 dalies, jeigu nacionalinė akreditacijos įstaiga prieš įsigaliojant šiam reglamentui sėkmingai praėjo pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažintos įstaigos surengtą tarpusavio vertinimą, tokia nacionalinė akreditacijos įstaiga atleidžiama nuo reikalavimo atlikti naują tarpusavio vertinimą įsigaliojus šiam reglamentui, jeigu ji gali įrodyti atitiktį šiam reglamentui.

Tokiu tikslu atitinkama nacionalinė akreditacijos įstaiga pateikia pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažintai įstaigai prašymą ir reikiamus dokumentus.

Pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažinta įstaiga nusprendžia, ar įvykdytos reikalavimo netaikymo sąlygos.

Atleidimas nuo reikalavimo galioja ne ilgiau kaip trejus metus nuo sprendimo pranešimo nacionalinei akreditacijos įstaigai datos.

5. Nacionalinės institucijos, pagal 55 straipsnio 2 dalį įgaliotos vykdyti su tikrintojų, kurie yra fiziniai asmenys, sertifikavimu susijusias užduotis pagal šį reglamentą, patikimumo lygis turi prilygti tarpusavio vertinimą sėkmingai praėjusios nacionalinės akreditacijos įstaigos patikimumo lygiui.

Tuo tikslu atitinkama valstybė narė, priėmusi sprendimą nacionalinei institucijai leisti vykdyti sertifikavimo užduotis, iškart perduoda Komisijai ir kitoms valstybėms narėms visus reikiamus įrodomuosius dokumentus. Jokia nacionalinė institucija nepradedą sertifikuoti tikrintojų pagal šį reglamentą, kol atitinkama valstybė narė nėra pateikusi minėtų įrodomųjų dokumentų.

Atitinkama valstybė narė periodiškai patikrina nacionalinės institucijos veiklą siekdama užtikrinti, kad ji toliau atitinka pirmiau minėtą patikimumo lygį, ir apie tai informuoja Komisiją.

66 straipsnis

Korekciniai veiksmai

1. Valstybės narės, atsižvelgdamos į tarpusavio vertinimo, atlikto pagal 65 straipsnį, rezultatus, reguliariai atlieka savo nacionalinių akreditacijos įstaigų stebėseną siekdamos užtikrinti, kad jos nuolat atitiktų šio reglamento reikalavimus.
2. Jeigu nacionalinė akreditacijos įstaiga neatitinka šio reglamento reikalavimų arba nevykdo jame nustatytų įpareigojimų, atitinkama valstybė narė imasi reikiamų korekcinio veiksmų arba užtikrina, kad būtų imtasi tokių korekcinio veiksmų, ir apie juos praneša Komisijai.

67 straipsnis

Abipusis tikrintojų pripažinimas

1. Valstybės narės pripažįsta, kad nacionalinių akreditacijos įstaigų, sėkmingai praėjusių tarpusavio vertinimą, teikiamos paslaugos yra lygiavertės. Valstybės narės pripažįsta tų nacionalinių akreditacijos įstaigų akredituotų tikrintojų akreditavimo pažymėjimus ir šių tikrintojų teisę atlikti savo akreditavimo srities patikras.
2. Jeigu nacionalinė akreditacijos įstaiga nepaėjo viso tarpusavio vertinimo proceso, valstybės narės pripažįsta tokios nacionalinės akreditacijos įstaigos akredituotų tikrintojų akreditavimo pažymėjimus tik tuo atveju, jeigu pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažinta įstaiga pradėjo tos nacionalinės akreditacijos įstaigos tarpusavio vertinimą ir nenustatė jokios nacionalinės akreditacijos įstaigos neatitikties šiam reglamentui.
3. Jei tikrintojus sertifikuoja 55 straipsnio 2 dalyje nurodyta nacionalinė institucija, valstybės narės pripažįsta tos institucijos išduotus pažymėjimus ir sertifikuotų tikrintojų teisę atlikti patikras jų sertifikavimo srityje.

68 straipsnis

Teikiamų paslaugų stebėseną

Jei valstybė narė, atlikdama patikrinimą pagal Direktyvos 2006/123/EB 31 straipsnio 4 dalį, nustato, kad tikrintojas nesilaiko šio reglamento, tos valstybės narės kompetentinga institucija arba nacionalinė akreditacijos įstaiga informuoja tą tikrintoją akreditavusią nacionalinę akreditacijos įstaigą.

Tikrintoją akreditavusi nacionalinė akreditacijos įstaiga tokios informacijos perdavimą laiko skundu pagal 62 straipsnį ir imasi atitinkamų veiksmų bei kompetentingai institucijai arba nacionalinei akreditacijos įstaigai pateikia atsakymą pagal 73 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą.

69 straipsnis

Elektroniniai duomenų mainai ir automatinių sistemų naudojimas

1. Valstybės narės pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 74 straipsnio 1 dalį arba pagal Deleguotojo reglamento (ES) .../... 13 straipsnį gali reikalauti, kad tikrintojai naudotų elektroninius patikros ataskaitų šablonus arba tam tikrus patikros ataskaitų failų formatus.

2. Kitokiems pranešimams, kuriuos veiklos vykdytojas, orlaivių naudotojas, tikrintojas, kompetentinga institucija ir nacionalinė akreditacijos įstaiga teikia vieni kitiems, teikti pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 74 straipsnio 2 dalį gali būti parengti standartiniai elektroniniai šablonai arba nustatytos failų formatų specifikacijos.

VI SKYRIUS

INFORMACIJOS MAINAI

70 straipsnis

Informacijos mainai ir pagrindiniai centrai

1. Valstybė narė sukuria veiksmingą jos nacionalinės akreditacijos įstaigos arba, jei taikytina, nacionalinės institucijos, įgaliotos sertifikuoti tikrintojus, ir kompetentingos institucijos veiksmingo bendradarbiavimo ir jų atitinkamos informacijos mainų sistemą.

2. Jeigu pagal Direktyvos 2003/87/EB 18 straipsnį valstybėje narėje paskiriama daugiau kaip viena kompetentinga institucija, valstybė narė vieną kompetentingą instituciją įgalioja būti pagrindiniu informacijos mainų, 1 dalyje nurodyto bendradarbiavimo koordinavimo ir šiame skyriuje nurodytos veiklos centru.

71 straipsnis

Akreditavimo darbų programa ir valdymo ataskaita

1. Nacionalinė akreditacijos įstaiga iki kiekvienų metų gruodžio 31 d. pateikia kiekvienos valstybės narės kompetentingai institucijai akreditavimo darbų programą, kurioje pateikiamas tos nacionalinės akreditacijos įstaigos akredituotų tikrintojų, kurie ją pagal 77 straipsnį informavo ketinantys atlikti patikras tose valstybėse narėse, sąrašas. Akreditavimo darbų programoje apie kiekvieną tikrintoją pateikiama bent tokia informacija:

- a) numatomas patikros laikas ir vieta;
- b) informacija apie veiklą, kurią nacionalinė akreditacijos įstaiga yra numačiusi to tikrintojų atžvilgiu, pirmiausia priežiūros ir pakartotinio vertinimo veiklą;
- c) numatomo tikrintojų atliekamo tikrinimo stebėjimo, kurį nacionalinė akreditacijos įstaiga ketina atlikti siekdama įvertinti tikrintojų, datos, kartu nurodant veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų, kurie bus lankomi per tokį tikrinimo stebėjimą, adresai ir kontaktiniai duomenys;
- d) informacija apie tai, ar nacionalinė akreditacijos įstaiga paprašė valstybės narės, kurioje tikrintojas atlieka patikrą, nacionalinės akreditacijos įstaigos atlikti priežiūrą.

Pasikeitus pirmoje pastraipoje nurodytai informacijai, nacionalinė akreditacijos įstaiga iki kiekvienų metų sausio 31 d. kompetentingai institucijai pateikia atnaujintą darbų programą.

2. Gavusi akreditavimo darbų programą pagal 1 dalį, kompetentinga institucija suteikia nacionalinei akreditacijos įstaigai visą svarbią informaciją, įskaitant susijusius teisės aktus ar gaires.

3. Iki kiekvienų metų birželio 1 d. nacionalinė akreditacijos įstaiga pateikia kompetentingai institucijai valdymo ataskaitą. Valdymo ataskaitoje apie kiekvieną tos nacionalinės akreditacijos įstaigos akredituotą tikrintoją pateikiama bent tokia informacija:

- a) išsami informacija apie tos nacionalinės akreditacijos įstaigos naujai akredituotų tikrintojų akreditavimą, nurodant tų tikrintojų akreditavimo sritį;
- b) tų tikrintojų akreditavimo srities pasikeitimai;
- c) suvestiniai nacionalinės akreditacijos įstaigos atliktos priežiūros ir pakartotinio vertinimo veiklos rezultatai;
- d) suvestiniai atliktų neeilinių vertinimų rezultatai, nurodant šių neeilinių vertinimų inicijavimo priežastis;
- e) per laikotarpį nuo ankstesnės valdymo ataskaitos parengimo dėl tikrintojų pateikti skundai ir veiksmai, kurių ėmėsi nacionalinė akreditacijos įstaiga;
- f) išsami informacija apie veiksmus, kurių nacionalinė akreditacijos įstaiga ėmėsi atsižvelgdama į kompetentingos institucijos pateiktą informaciją, išskyrus atvejus, kai nacionalinė akreditacijos įstaiga nusprendžia, kad ta informacija yra skundas, kaip apibrėžta 62 straipsnyje.

72 straipsnis

Informacijos apie administracines priemones mainai

Jei nacionalinė akreditacijos įstaiga tikrintojui yra nustačiusi administracines priemones pagal 54 straipsnį arba jei buvo nutrauktas akreditavimo pažymėjimo galiojimo sustabdymas arba sprendimu dėl apeliacijos pakeistas nacionalinės akreditacijos įstaigos sprendimas nustatyti 54 straipsnyje nurodytas administracines priemones, nacionalinė akreditacijos įstaiga informuoja šias šalis:

- a) valstybės narės, kurioje tikrintojas yra akredituotas, kompetentingą instituciją;
- b) kiekvienos valstybės narės, kurioje tikrintojas atlieka patikras, kompetentingą instituciją ir nacionalinę akreditacijos įstaigą.

73 straipsnis

Kompetentingos institucijos teikiama informacija

1. Valstybės narės, kurioje tikrintojas atlieka patikrą, kompetentinga institucija kasmet nacionalinei akreditacijos įstaigai, kuri akreditavo tikrintoją, pateikia bent tokią informaciją:
 - a) svarbius veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitos ir patikros ataskaitų patikrinimo rezultatus, pirmiausia – apie bet kokią nustatytą to tikrintojo neatitiktį šiam reglamentui;
 - b) veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo patikrinimo rezultatus, jeigu jie yra svarbūs nacionalinei akreditacijos įstaigai ir susiję su tikrintojo akreditavimu bei priežiūra arba jeigu šie rezultatai susiję su nustatyta to tikrintojo neatitiktimi šiam reglamentui;
 - c) to tikrintojo patikros vidaus dokumentų vertinimo rezultatus, jeigu kompetentinga institucija įvertino patikros vidaus dokumentus pagal 26 straipsnio 3 dalį;
 - d) kompetentingos institucijos gautus skundus dėl to tikrintojo.
2. Jeigu 1 dalyje nurodyta informacija įrodoma, kad kompetentinga institucija nustatė, jog tikrintojas neatitinka šio reglamento, nacionalinė akreditacijos įstaiga tą pateiktą informaciją laiko kompetentingos institucijos skundu dėl tikrintojo, kaip apibrėžta 62 straipsnyje.

Nacionalinė akreditacijos įstaiga imasi atitinkamų veiksmų šiai informacijai išnagrinėti ir per pagrįstos trukmės laikotarpį, bet ne daugiau kaip per tris mėnesius nuo informacijos gavimo pateikia atsakymą kompetentingai institucijai. Savo atsakyme nacionalinė akreditacijos įstaiga informuoja kompetentingą instituciją apie veiksmus, kurių ji ėmėsi, ir, jei taikoma, apie tikrintojui nustatytas administracines priemones.

74 straipsnis

Informacijos apie priežiūrą mainai

1. Jeigu valstybės narės, kurioje tikrintojas atlieka patikrą, nacionalinės akreditacijos įstaigos pagal 50 straipsnio 5 dalį paprašoma atlikti priežiūrą, ta nacionalinė akreditacijos įstaiga perduoda audito duomenis nacionalinei akreditacijos įstaigai, kuri akreditavo tikrintoją, nebent abi nacionalinės akreditacijos įstaigos susitaria kitaip.
2. Tikrintoją akreditavusi nacionalinė akreditacijos įstaiga nagrinėdama, ar tikrintojas atitinka šio reglamento reikalavimus, atsižvelgia į 1 dalyje nurodytus audito duomenis.
3. Jeigu 1 dalyje nurodytais audito duomenimis įrodoma, kad tikrintojas nesilaiko šio reglamento, tikrintoją akreditavusi nacionalinė akreditacijos įstaiga imasi atitinkamų veiksmų pagal šį reglamentą ir pateikia priežiūrą atlikusiai nacionalinei akreditacijos įstaigai tokią informaciją:
 - a) kokių veiksmų ėmėsi tikrintoją akreditavusi nacionalinė akreditacijos įstaiga;
 - b) jeigu taikytina, kaip tikrintojas ištaisė pažeidimus;
 - c) jeigu taikytina, kokios administracinės priemonės buvo nustatytos tikrintojui.

75 straipsnis

Informacijos teikimas valstybei narei, kurioje yra įsisteigęs tikrintojas

Jeigu tikrintoją akreditavo kitos valstybės narės nei yra įsisteigęs tikrintojas nacionalinė akreditacijos įstaiga, 71 straipsnyje nurodyta akreditavimo darbų programa ir valdymo ataskaita, taip pat 72 straipsnyje nurodyta informacija pateikiama ir tos valstybės narės, kurioje yra įsisteigęs tikrintojas, kompetentingai institucijai.

76 straipsnis

Akredituotų tikrintojų duomenų bazės

1. Nacionalinės akreditacijos įstaigos arba, jei taikytina, 55 straipsnio 2 dalyje nurodytos nacionalinės institucijos sukuria ir tvarko duomenų bazę ir suteikia jos prieigą kitoms nacionalinėms akreditacijos įstaigoms, nacionalinėms institucijoms, tikrintojams, veiklos vykdytojams, orlaivių naudotojams ir kompetentingoms institucijoms.

Pagal Reglamento (EB) Nr. 765/2008 14 straipsnį pripažinta įstaiga sudaro vienodas prieigos prie duomenų bazės sąlygas, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingiems ir ekonomiškais nacionalinių akreditacijos įstaigų, nacionalinių institucijų, tikrintojų, veiklos vykdytojų, orlaivių naudotojų ir kompetentingų institucijų informacijos mainams, ir gali tas duomenų bazes sujungti į vieną centralizuotą duomenų bazę.

2. 1 dalyje nurodytoje duomenų bazėje turi būti bent tokia informacija:

- a) kiekvieno nacionalinės akreditacijos įstaigos akredituoto tikrintojo pavadinimas ir adresas;
- b) valstybės narės, kuriose tikrintojas atlieka patikras;
- c) kiekvieno tikrintojo akreditavimo sritis;
- d) akreditavimo data ir akreditavimo pažymėjimo galiojimo pabaigos data;
- e) informacija apie administracines priemones, kurios buvo nustatytos tikrintojui.

Tokia informacija skelbiama viešai.

77 straipsnis

Tikrintojų pranešimai

1. Kad nacionalinė akreditacijos įstaiga galėtų parengti 71 straipsnyje nurodytą akreditavimo darbų programą ir valdymo ataskaitą, tikrintojas kiekvienais metais iki lapkričio 15 d. pateikia jį akreditavusiai nacionalinei akreditacijos įstaigai tokią informaciją:

- a) planuojamą tikrintojo numatytą atlikti patikrų laiką ir vietą;
- b) veiklos vykdytojų arba orlaivių naudotojų, kurių išmetamųjų teršalų kiekio, tonkilometrų duomenų ataskaitos, bazinių duomenų ataskaitos arba naujų rinkos dalyvių duomenų ataskaitos bus tikrinamos, adresus ir kontaktinius duomenis;
- c) patikros grupės narių vardus ir pavardes ir akreditavimo sritį, kuriai priskiriama veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo veikla.

2. Pasikeitus 1 dalyje nurodytai informacijai, tikrintojas apie tuos pasikeitimus praneša akreditacijos įstaigai per tokį laikotarpį, dėl kurio sutarta su ta nacionaline akreditacijos įstaiga.

VII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

78 straipsnis

Reglamento (ES) Nr. 600/2012 panaikinimas ir pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Reglamentas (ES) Nr. 600/2012 panaikinamas nuo vėlesniosios iš šių datų – 2019 m. sausio 1 d. arba šio reglamento įsigaliojimo dienos.

Nuorodos į panaikintą reglamentą laikomos nuorodomis į šį reglamentą ir aiškinamos pagal IV priede pateiktą atitikties lentelę.

2. Reglamento (ES) Nr. 600/2012 nuostatos ir toliau taikomos išmetamųjų teršalų kiekio ir, jei taikytina, veiklos duomenų, gautų iki 2019 m. sausio 1 d., patikroms.

79 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo vėlesniosios iš šių datų – 2019 m. sausio 1 d. arba šio reglamento įsigaliojimo dienos.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2018 m. gruodžio 19 d.

Komisijos vardu
Pirmininkas
Jean-Claude JUNCKER

I PRIEDAS

Tikrintojų akreditavimo sritis

Tikrintojų akreditavimo sritis akreditavimo pažymėjime nurodoma naudojant toliau nurodytas veiklos kategorijas, apibrėžtas Direktyvos 2003/87/EB I priede, ir kitas veiklos rūšis, apibrėžtas Direktyvos 2003/87/EB 10a ir 24 straipsniuose. Šios nuostatos lygiai taip pat taikomos nacionalinės institucijos pagal šio reglamento 55 straipsnio 2 dalį sertifikuotiems tikrintojams.

Veiklos kategorijos Nr.	Akreditavimo sritis
1a	Kuro deginimas įrenginiuose naudojant tik komercinį standartinį kurą, apibrėžtą Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2018/2066, arba A ir B kategorijų įrenginiuose naudojant gamtines dujas
1b	Kuro deginimas įrenginiuose, be apribojimų
2	Naftos perdirbimas
3	— Kokso gamyba — Metalų rūdos (įskaitant sulfidinę rūdą) deginimas arba kaitinimas, įskaitant granuliuojimą — Luitinio ketaus arba plieno gamyba (pirminis arba antrinis liejimas), įskaitant tolydinį liejimą
4	— Juodųjų metalų (įskaitant juodojo metalo lydinį) gamyba ar perdirbimas — Antrinio aliuminio gamyba — Spalvotųjų metalų gamyba arba perdirbimas, įskaitant lydinų gamybą
5	Pirminio aliuminio gamyba (CO ₂ ir PFC išmetamieji teršalai)
6	— Cemento klinkerio gamyba — Kalkių gamyba arba dolomito ar magnezito kalcinavimas — Stiklo, įskaitant stiklo pluoštą, gamyba — Keraminių gaminių gamyba degimo būdu — Akmens vatos izoliacinės medžiagos gamyba — Gipso džiovinimas arba kalcinavimas arba gipso plokščių ir kitų gipso produktų gamyba
7	— Celiuliozės gamyba iš medienos arba kitų pluoštinių medžiagų — Popieriaus ir kartono gamyba
8	— Suodžių gamyba — Amoniakų gamyba — Didelio masto organinių cheminių medžiagų gamyba, taikant krekingą, reformingą, dalinę arba visišką oksidaciją arba kitus panašius metodus — Vandenilio (H ₂) ir sintezės dujų gamyba taikant reformingą arba dalinę oksidaciją — Natrio karbonato (Na ₂ CO ₃) ir natrio hidrokarbonato (NaHCO ₃) gamyba
9	— Azoto rūgšties gamyba (CO ₂ ir N ₂ O išmetamieji teršalai) — Adipo rūgšties gamyba (CO ₂ ir N ₂ O išmetamieji teršalai) — Glioksalio ir glioksalio rūgšties gamyba (CO ₂ ir N ₂ O išmetamieji teršalai)
10	— Įrenginių, kuriems taikoma Direktyva 2003/87/EB, išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų rinkimas siekiant jas transportuoti ir saugoti geologinėje saugykloje, patvirtintoje pagal Direktyvą 2009/31/EB — Šiltnamio efektą sukeliančių dujų transportavimas vamzdynais siekiant jas saugoti geologinėje saugykloje, patvirtintoje pagal Direktyvą 2009/31/EB

Veiklos kategorijos Nr.	Akreditavimo sritis
11	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų geologinis saugojimas saugykloje, patvirtintoje pagal Direktyvą 2009/31/EB
12	Aviacijos veikla (išmetamųjų teršalų kiekio ir tonkilometrų duomenys)
98	Kita veikla pagal Direktyvos 2003/87/EB 10a straipsnį
99	Kita pagal Direktyvos 2003/87/EB 24 straipsnį valstybės narės įtraukta veikla, išsamiai apibūdinta akreditavimo pažymėjime

II PRIEDAS

Tikrintojams keliami reikalavimai

Tikrintojams taikomi pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008 priimto darniojo standarto, kuriuo nustatomi akredituojant arba kitaip pripažįstant taikytini reikalavimai šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio patvirtinimo ir tikrinimo institucijoms, reikalavimai. Be to, taikomos 41 straipsnio 1 dalyje minimos procedūros, tvarka ir priemonės:

- a) ryšių palaikymo su veiklos vykdytoju arba orlaivių naudotoju ir kitomis susijusiomis šalimis tvarka ir politika;
 - b) tinkamos gautos informacijos konfidencialumo užtikrinimo priemonės;
 - c) apeliacijų nagrinėjimo tvarka;
 - d) skundų nagrinėjimo tvarka (įskaitant orientacines trukmes);
 - e) pataisytos patikros ataskaitos parengimo tvarka, taikoma, kai, tikrintojui jau pateikus veiklos vykdytojui arba orlaivių naudotojui patikros ataskaitą, skirtą vėliau pateikti kompetentingai institucijai, patikros ataskaitoje arba veiklos vykdytojo arba orlaivių naudotojo ataskaitoje randama klaidų;
 - f) patikros paslaugų subrangos kitoms organizacijoms procedūra arba tvarka.
-

*III PRIEDAS***Minimalieji akreditavimo procesui ir akreditacijos įstaigoms taikomi reikalavimai**

Minimalieji akreditavimo reikalavimai ir akreditacijos įstaigoms taikomi reikalavimai nustatyti pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008 priimtame darniajame standarte dėl akreditacijos įstaigoms, akredituojančioms atitikties vertinimo įstaigas, taikytinų bendrųjų reikalavimų.

IV PRIEDAS

Atitikties lentelė

Komisijos reglamentas (ES) Nr. 600/2012	Šis reglamentas
1–31 straipsniai	1–31 straipsniai
–	32 straipsnis
32–78 straipsniai	33–79 straipsniai
I–III priedai	I–III priedai
–	IV priedas

ISSN 1977-0723 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-5120 (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT